OMBUDSMAN

รายงานประจำปี ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒๕๕๙

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตราสัญลักษณ์

ลักษณะของสัญลักษณ์

เป็นดวงตรารูปอาร์ม

องค์ประกอบของสัญลักษณ์

ชั้นใน

ตรงกลางมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประดิษฐานอยู่บนพานสองชั้นมีช่อชัยพฤกษ์ประกอบอยู่ด้านข้างทั้งสอง

ชั้นนอก

ใต้พานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นแถบแพรมีอักษรข้อความว่า **"สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน"** มีซุ้มบุษบกประกบอยู่ด้านบน

สี

สีแดงชาด

ใช้เป็นสีพื้น หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมภายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตราธิราชอันทรงไว้ ซึ่งพระบรมเดชานุภาพและทศพิธราชธรรมจริยา ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

สีทอง

ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของสัญลักษณ์ หมายถึง ความรุ่งเรือง มีศักดิ์ศรี สง่างาม สูงส่ง

หมายเหตุ : ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๑๔๗ ง วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๐ หน้า ๑๗

สารจาก

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นองค์กรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นองค์กรหนึ่งในกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาสอบสวน และแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ในกรณีที่มีข้าราชการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งรวมถึงพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน หรือประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แสดงบทบาทหน้าที่อันสำคัญในด้านการอำนวยความเป็นธรรม และยึดมั่นในหลักการตรวจสอบการกระทำความผิด อีกทั้งยังเป็นผู้ที่คอยตรวจสอบผู้ที่กระทำความผิดต่อหน้าที่ ให้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบหน้าที่อย่างถูกต้อง ตลอดจนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร ด้วยความวิริยะอุตสาหะบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรม ได้ผลสำเร็จอย่างน่าชื่นชมเป็นที่ประจักษ์

ในโอกาสที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ เพื่อเสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี นับเป็นโอกาสอันดีที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้เผยแพร่ผลการดำเนินงานขององค์กรตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง ในโอกาสนี้ผมขอแสดงความชื่นชมผู้ตรวจการแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ สุดท้ายนี้ผมขออัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ได้โปรดดลบันดาลประทานพรอันประเสริฐให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน จงประสบแต่ความสุข มีความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาบ้านเมืองให้ก้าวหน้ารุ่งเรืองสืบไป

(ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย)
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สารจาก
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในขณะนี้ ประเทศไทยกำลังอยู่ในห้วงเวลาของการโศกเศร้าอาดูรของเหล่าพสกนิกรชาวไทยทั้งประเทศ และทั่วโลกต่างร่วมไว้อาลัยจากการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ตลอดระยะแห่งการครองสิริราชย์สมบัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชจริยวัตรอันงดงามตามหลักทศพิธราชธรรมทุกประการ อีกทั้งพระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจที่สำคัญต่อประเทศชาตินานัปการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น พสกนิกรชาวไทยได้อยู่ใต้ร่มพระบารมีของพระองค์ด้วยความอยู่เย็นเป็นสุขเสมอมา สมดังพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** ผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน และเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทุกคนต่างน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ และได้ถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นข้าราชการที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท มุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของประเทศชาติและของประชาชน สร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่แผ่นดิน ดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนแห่งศาสนา และตามแนวทางในพระบรมราโชวาทตลอดไป

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของการก่อตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่ออำนวยความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนตามคำร้องเรียน การดำเนินการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนดำเนินการทางด้านวิชาการมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนอันเกิดจากการดำเนินการของภาครัฐในทุกระดับ ด้วยตระหนักดีว่าความทุกข์ร้อนของประชาชนเป็นสิ่งที่ไม่อาจรั้งรอได้

ตลอดระยะเวลาของการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินจวบจนถึงปัจจุบันภารกิจต่าง ๆ มิอาจสำเร็จลุล่วงไปได้หากไม่ได้รับความร่วมมืออันดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อปรับปรุงวิธีการปฏิบัติราชการในการที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มารับบริการจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างรัฐและประชาชน เพื่อให้เกิดการร่วมกันพัฒนาประเทศชาติในเชิงสร้างสรรค์ อันจะนำพาให้สังคมไทยพัฒนาไปสู่การเป็น **“ประชารัฐ”** ที่มีความยั่งยืนต่อไป

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
(ถึงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙)

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์
ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
(ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙ ถึงปัจจุบัน)

นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

สารบัญ

๒

ตราสัญลักษณ์

๔

สารจากประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๖

สารจากผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑๒

บทสรุปผู้บริหาร

๑๙

ส่วนที่ ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕๗

ส่วนที่ ๒ ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนพร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยงานราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

๕๘

๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

๗๑

๒.๒ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๗๗

๒.๓ ผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและประโยชน์สาธารณะ

๑๔๒

๒.๔ ผลการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ และผลการดำเนินการด้านการพิจารณาข้อกฎหมายที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๑๗๓

ส่วนที่ ๓ ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

สารบัญ (ต่อ)

๒๓๕

ส่วนที่ ๔ ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

๒๔๓

ส่วนที่ ๕ ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒๔๔

๕.๑ ภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒๔๙

๕.๒ ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

๒๕๖

๕.๓ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

๒๗๗

ส่วนที่ ๖ ผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒๘๐

๖.๑ ภารกิจด้านการติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินการมาตรการต่าง ๆ

๒๘๒
๖.๒ ภารกิจด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

๒๘๙

ส่วนที่ ๗ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ

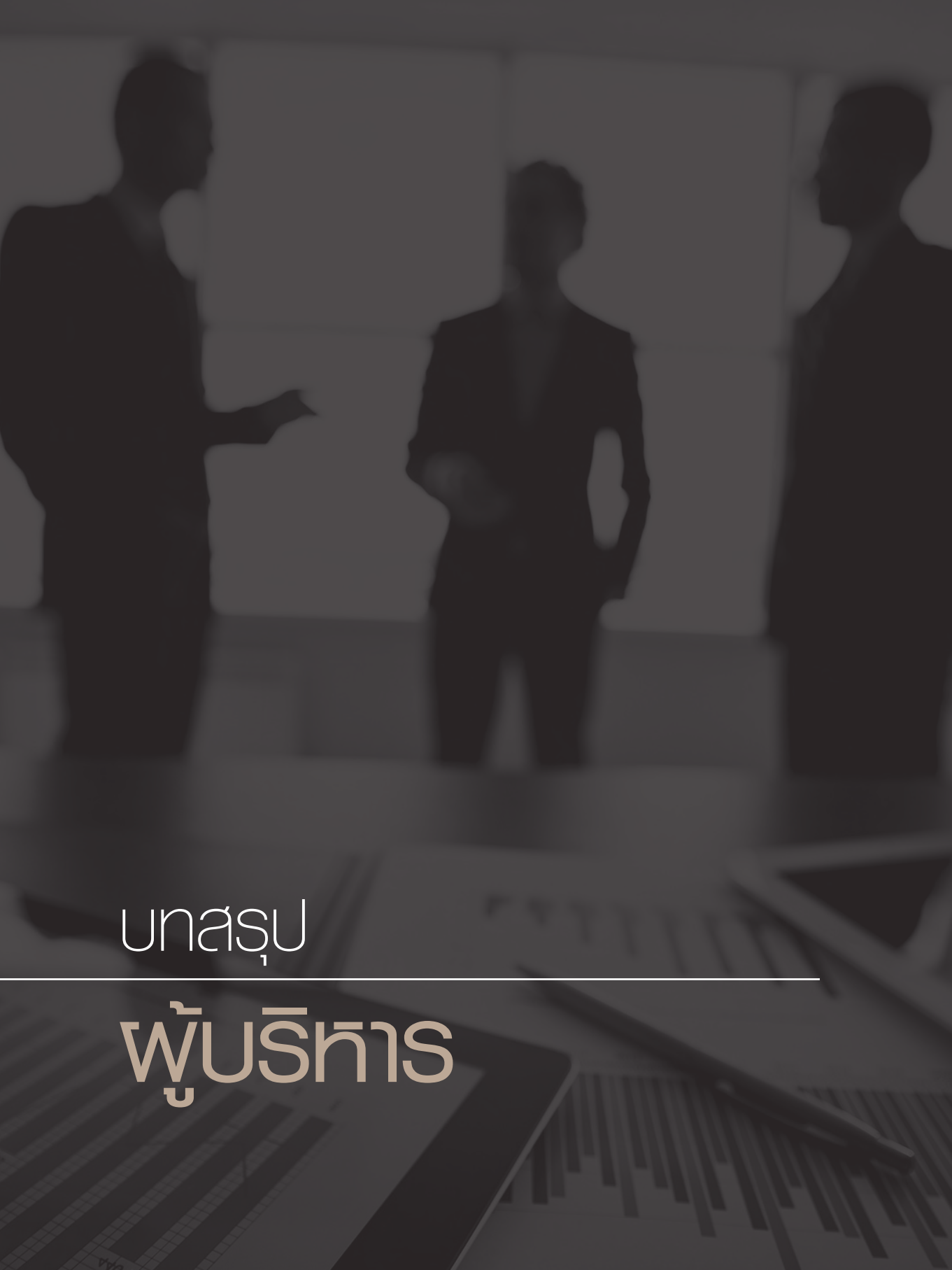
๒๙๐
๗.๑ แนวทางการพัฒนางานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒๙๕
๗.๒ การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ (11th IOI World Conference 2016)

๓๐๖
๗.๓ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

๓๑๙

ภาคผนวก

บทสรุป
ผู้บริหาร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ นอกจากผู้ตรวจการแผ่นดินจะดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยังเน้นการทำงานในเชิงรุกด้วยการแสวงหาความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินเพิ่มมากขึ้นในทุกภาคส่วน ทั้งในระดับประเทศ เช่น สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นที่รู้จักของประชาชนอย่างต่อเนื่อง กลุ่มภาคประชาสังคมและหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในระดับระหว่างประเทศได้แสวงหาความร่วมมือระดับทวิภาคีกับนานาประเทศ อาทิ สภาตรวจสอบ (The Control Yuan) สภาสอบและคัดเลือก (The Examination Yuan) ณ กรุงไทเป รวมถึงการเข้าร่วมประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI Asian Region Meeting) เป็นต้น ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือเหล่านี้ล้วนเป็นองคาพยพสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมีประสิทธิภาพและบรรลุผลแห่งการอำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในปี ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพการจัดประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ (11th IOI World Conference 2016) ในระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านของความร่วมมือทางวิชาการที่ผู้เข้าร่วมประชุมต่างได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ทางวิชาการอย่างกว้างขวาง และได้รับความสนใจโดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากผู้ตรวจการแผ่นดินนานาประเทศ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจากประเทศต่าง ๆ กว่า ๑๗๐ ประเทศทั่วโลก และองค์อำนาจองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ รวมจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นกว่า ๗๐๐ คน จึงเป็นโอกาสอันดียิ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่และท่าทีของผู้ตรวจการแผ่นดินในการปฏิบัติภารกิจท่ามกลางบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปต่อสาธารณชนให้รับรู้ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้ตรวจการแผ่นดินไทยในการที่จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและธรรมาภิบาลให้แก่ประเทศสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศอีกด้วย ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินหวังเป็นการยิ่งว่าบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยฟื้นฟูความเชื่อมั่นของนานาประเทศที่มีต่อประเทศไทยได้อีกทางหนึ่ง

อนึ่ง ผลการดำเนินงานตามภารกิจในด้านต่าง ๆ ผู้ตรวจการการแผ่นดินในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ สามารถสรุปได้ดังนี้

ภารกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง จำนวนทั้งสิ้น ๖,๒๑๗ เรื่อง แบ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๓,๖๑๖ เรื่อง และเรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการจากปีงบประมาณก่อนหน้าอีกจำนวน ๒,๖๐๑ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนจนแล้วเสร็จทั้งสิ้น จำนวน ๓,๔๑๗ เรื่อง หรือคิดเป็น ร้อยละ ๕๔.๙๖ ของเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น และเมื่อพิจารณาจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินได้ก่อตั้งขึ้น พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น ๓๙,๙๑๑ เรื่อง ในจำนวนนี้แบ่งเป็นเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตลอดจนให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนแล้วทั้งสิ้น จำนวน ๓๗,๒๑๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๒๓ และมีเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณา จำนวน ๒,๗๐๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๖.๗๗ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เน้นหลักการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเน้นความรวดเร็วในการประสานงานตามหลักการปฏิบัติงานที่ผู้ตรวจการแผ่นดินยึดถือเป็นแนวทางการในการปฏิบัติงานที่ว่า **“ความล่าช้า คือ ความไม่เป็นธรรม”** จะเห็นได้จากสัดส่วนของเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๖ เดือน ที่สูงถึง ร้อยละ ๕๒.๑๘ และการให้คำปรึกษาปัญหาข้อกฎหมายผ่านทางสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) จำนวน ๙,๔๐๒ ครั้ง ทั้งนี้ในการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น ประชาชนนิยมนำส่งเป็นหนังสือร้องเรียนผ่านทางไปรษณีย์ เนื่องจากมีความสะดวกไม่ต้องเดินทางมาด้วยตนเองและประหยัดค่าใช้จ่าย รองลงมาคือเดินทางมายื่นเรื่องด้วยตนเอง ณ ที่ทำการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และร้องเรียนผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามลำดับ ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

พบว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด คือ กระทรวงมหาดไทย รองลงมา คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมจากการดำเนินการของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ การไม่ได้รับความสะดวกจากการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ และการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ที่มายื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการสำรวจข้อมูลความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยทำการประเมินระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ได้แก่

๑. ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
๒. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
๓. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
๔. ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และ
๕. ความพึงพอใจในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน ร้อยละ ๘๒.๒๐ ด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ร้อยละ ๗๖.๘๐ ด้านการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ร้อยละ ๗๘.๖๐ ด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ร้อยละ ๗๒.๐๐ ทั้งนี้ในภาพรวม ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ร้อยละ ๗๘.๖๐

ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้แบ่งภารกิจด้านจริยธรรม ออกเป็น ๓ ประการ คือ ด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกด้านจริยธรรม และด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงและพิจารณาวินิจฉัยอย่างละเอียด รอบคอบ และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและตามมาตรฐานจริยธรรมของแต่ละหน่วยงาน นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้เร่งรัดติดตามผลการดำเนินการด้านการจัดทำประมวลจริยธรรมไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ พบว่า มีประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น จำนวน ๑๕,๗๐๙ หน่วยงาน ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๑๔,๖๐๖ หน่วยงาน คิดเป็น ร้อยละ ๙๒.๓๙ ของประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกประเภทที่ต้องดำเนินการ และประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท มีจำนวน ๘,๐๒๒ หน่วยงาน ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๗,๖๒๖ หน่วยงาน หรือคิดเป็น ร้อยละ ๙๕ ของประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทที่ต้องดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานที่อยู่ระหว่างดำเนินการ จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบว่า เป็นหน่วยงานจัดตั้งใหม่และอยู่ระหว่างจัดทำร่างประมวลจริยธรรม ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ดำเนินการติดตามและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำประมวลจริยธรรมแก่หน่วยงานดังกล่าวอย่างใกล้ชิดต่อไป

ในด้านการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท มีจิตสำนึกด้านจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกภาคส่วน โดยในกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้ดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ข้าราชการการเมืองส่วนท้องถิ่นที่เป็นฝ่ายที่ดำเนินการใกล้ชิดกับประชาชน และในส่วนของกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป อาทิ การจัดกิจกรรมขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในส่วนภูมิภาค โดยสนับสนุนให้มีโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค ๕ จังหวัด ได้แก่โรงเรียนในจังหวัดลำปาง ศรีสะเกษ ชลบุรี นราธิวาส และสงขลา โดยดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารของโรงเรียน ครู และนักเรียน โดยใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มมากขึ้น การดำเนินโครงการเพิ่มเครือข่ายในการขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างยั่งยืน การจัดกิจกรรมประกวดภาพยนตร์ขนาดสั้น ในหัวข้อ คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ เพื่อนำไปสู่การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา โดยเป็นกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการแก่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำเยาวชนในสถานศึกษา และการจัดกิจกรรมติดตามประเมินผลโครงการตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่ายกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของสังคมไทย ๕ ประการในสถานศึกษา กิจกรรม “รักนี้เพื่อน้อง” ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุครบ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้จัดกิจกรรมงานสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรมโดยเป็นประจำทุกปี โดยในปี ๒๕๕๙ จัดเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สิ้นสุดลง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พุทธศักราช ๒๕๕๗ มิได้บัญญัติไว้ซึ่งอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไว้ก็ตาม อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามผลของมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกับผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานจะเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงดำเนินภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง โดยได้เร่งรัดส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการดำเนินการเพื่อเสนอร่างกฎหมายหรือดำเนินนโยบายตลอดจนมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามการเสนอร่างกฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งสิ้น จำนวน ๒๕๓ ฉบับ มีกฎหมายที่ดำเนินการติดตามจนแล้วเสร็จและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน ๑๙๒ ฉบับ อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๖๑ ฉบับ และมีภารกิจการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒,๑๘๐ งาน/โครงการ ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๑,๖๘๗ งาน/โครงการ อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๔๙๓ งาน/โครงการ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้เร่งรัดดำเนินการทั้งด้านการติดตามการตรากฎหมาย และด้านการติดตามการออกมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐต่อไป

ส่วนที่ ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Master of Law, Tulane University ประเทศสหรัฐอเมริกา
- Juris Doctor, Tulane University ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๔	อาจารย์ตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๑	หัวหน้าภาควิชากฎหมายพาณิชย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๒	ประธานโครงการศึกษาและจัดทำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๓	ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ (คณบดี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๘	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๕๑	อนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ. ๒๕๓๐	ผู้อำนวยการสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๕	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๗	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาระบบงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๙	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๓	กรรมการฤษฎีกา
พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๔	อนุกรรมการฝ่ายปรับปรุงกฎหมายเพื่อปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ
พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๙	ประธานอนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย สำนักงานการศึกษาเอกชน
พ.ศ.๒๕๔๓ - ๒๕๕๓	กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๓	อนุกรรมการด้านกฎหมาย คณะกรรมการการอุดมศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๐	สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๓	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย สภาการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓	เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๕ เมษายน ๒๕๕๓ - ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘	ผู้ตรวจการแผ่นดิน
๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ - ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙	ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๑
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (วิทยาศาสตร์บัณฑิต) รุ่นที่ ๒๒
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๖๑
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประกาศนียบัตร หลักสูตร Senior International Defense Resource Management (รุ่นปี ๑๙๙๙) สถาบัน DEFENSE RESOURCE MANAGEMENT INSTITUTE สหรัฐอเมริกา
- ปริญญาบัตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ. ๒๕๔๘)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง สำนักงานศาลยุติธรรม (รุ่นที่ ๑๗)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๘	ผู้บังคับหมวด กองพันทหารราบที่ ๑ กรมผสมที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๒๑	นายทหารข่าวกรอง กองทัพภาคที่ ๑
พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๓๒	ราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
พ.ศ. ๒๕๒๙	นายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำเสนาธิการทหารบก
พ.ศ. ๒๕๓๓	ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๓๔	ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน กรมการพลังงานทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร
พ.ศ. ๒๕๓๕	รองเลขานุการสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๓๙	นายทหารประสานภารกิจทางทหารกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ราชองครักษ์เวร
พ.ศ. ๒๕๔๐	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ตุลาการศาลทหารกรุงเทพ
พ.ศ. ๒๕๔๒	รองผู้อำนวยการศูนย์พัฒนากิจการอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๔๔	รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ตุลาการศาลทหารกลาง
พ.ศ. ๒๕๔๗	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนากิจการอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๑	เจ้ากรมเทคโนโลยีสารสนเทศและอวกาศกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๑	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม และเลขาธิการสภากลาโหม ตุลาการศาลทหารสูงสุด ราชองครักษ์พิเศษ
พ.ศ. ๒๕๕๓	รองปลัดกระทรวงกลาโหมและสมาชิกสภากลาโหม
พ.ศ. ๒๕๕๕	รองปลัดกระทรวงกลาโหม รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงกลาโหม
๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน
๑๘ กันยายน ๒๕๕๙ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมและศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง สถาบันวิทยาการตลาดทุน (รุ่นที่ ๖)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์ สถาบันวิทยาการค้า (TEPCOT) (รุ่นที่ ๒)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง สำนักงานศาลยุติธรรม (รุ่นที่ ๑๔)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง (รุ่นที่ ๖)
- ประกาศนียบัตร หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (รุ่นที่ ๔)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๒๓	ผู้ช่วยผู้พิพากษากระทรวงยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๒๔	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเบตง
พ.ศ. ๒๕๒๕	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดตรัง
พ.ศ. ๒๕๒๙	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๓๓	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๓๖	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. ๒๕๓๗	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่งธนบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๔	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓
พ.ศ. ๒๕๔๗	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๘
พ.ศ. ๒๕๔๙	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๑
พ.ศ. ๒๕๕๐	ประธานแผนกคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑
พ.ศ. ๒๕๕๑	อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง
พ.ศ. ๒๕๕๓	อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๔	ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๙
	ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๓
พ.ศ. ๒๕๕๕	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๕๕๖	ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ - ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

“ผู้ตรวจการแผ่นดิน”

ผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ บุคคลที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา และเป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดิน กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า **“ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา”** จัดตั้งขึ้น ตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๙๖ - ๑๙๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ทำให้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวข้างต้น แต่ยังคงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลบังคับใช้ต่อไป และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนชื่อ **“ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา”** เป็น **“ผู้ตรวจการแผ่นดิน”** โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่ามีความจำเป็น รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี นอกจากนี้ การใช้อำนาจตามที่กล่าวมาข้างต้น รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้แม้ไม่มีการร้องเรียน ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้

ต่อมา เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วย

๑. ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร[๑] ตำแหน่ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓ และได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ และพ้นวาระเนื่องจากอายุครบ ๗๐ ปีบริบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙

๒. พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙ เป็นต้นมา

๓. นายบูรณ์ ฐาปนดุลย์ ตำแหน่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

---

[๑] มีประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๒๒๐ ง เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๙ ว่า ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙ พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุด จึงปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑

อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี[๒]

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

---

[๒] มาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๒. ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ[๓]

๓. ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น[๔]

๔. รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้[๕]

---

[๓] มาตรา ๓๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

(๓) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่น ส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

[๔] มาตรา ๔๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า ในการติดตามประเมินผลและการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

มาตรา ๔๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๔๓

มาตรา ๔๒ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ามีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

[๕] มาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ วรรคท้าย

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณีดังต่อไปนี้[๖]

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๒๔๔(๑)(ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ผู้มีสิทธิร้องเรียน

บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายนั้น

---

[๖] มาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

รูปแบบการร้องเรียน

๑. ร้องเรียนเป็นหนังสือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยลงชื่อผู้ร้องเรียน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ ชื่อ - สกุล บุคคล หรือชื่อหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน และเหตุที่ร้องเรียน ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนประสงค์จะปกปิดชื่อผู้ร้องเรียนเป็นความลับสามารถแสดงความจำนงในหนังสือร้องเรียนและส่งเรื่องร้องเรียนได้ที่

๑.๑ ร้องเรียนเป็นหนังสือที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑.๒ ร้องเรียนทางโทรสาร หมายเลข ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๑

๑.๓ ร้องเรียนผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ในเขตพื้นที่ของผู้ร้องเรียน

๑.๔ ร้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ที่ www.ombudsman.go.th

๑.๕ ร้องเรียนผ่านเครือข่ายของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ สภาทนายความและสำนักงานสาขาของสภาทนายความทั่วประเทศ หรือสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ณ ที่ทำการสำนักงานอัยการจังหวัดทั่วประเทศ และร้องเรียนผ่านศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน

๒. ร้องเรียนด้วยวาจา หรือร้องเรียนทางโทรศัพท์หมายเลข ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) หรือหมายเลข ๐ ๒๑๔๑ ๙๑๐๐ หรือร้องเรียนด้วยตนเองที่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๓. กรณีที่คณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมาธิการของวุฒิสภาได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการได้ คณะกรรมาธิการจะส่งเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาดำเนินการและแจ้งผลการพิจารณาต่อคณะกรรมาธิการต่อไป

เรื่องที่กฎหมายกำหนดไม่ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา หรือให้ยุติการพิจารณา[๗]

๑. เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวอาจมีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๒. เรื่องที่ฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว

๓. เรื่องที่มิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓(๑) หรือ (๒) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้แก่ เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับข้าราชการหรือพนักงานของรัฐหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้าราชการหรือพนักงานของรัฐแต่เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เรื่องที่เกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันเอง รวมทั้งเรื่องที่ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่เป็นกรณีตามนัยมาตรา ๑๓(๒) คือ ประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามนัยมาตรา ๒๔ คือ เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียน เช่น ไม่ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน ไม่ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตามสมควร ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพในการร้องเรียน และไม่ลงลายมือชื่อของผู้ร้องเรียน ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนสามารถขอให้ปกปิดชื่อและที่อยู่ได้ แต่จำเป็นต้องบอกตัวตนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบว่ามีอยู่จริง

---

[๗] ตามนัยมาตรา ๒๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณา หรือยุติการพิจารณา[๘]

ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้

๑. เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ[๙]

๒. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้มีส่วนได้เสียและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๓. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๔. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร

๖. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายโดยที่ไม่มีทายาทเข้าแทนที่ และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

๗. เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่ จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

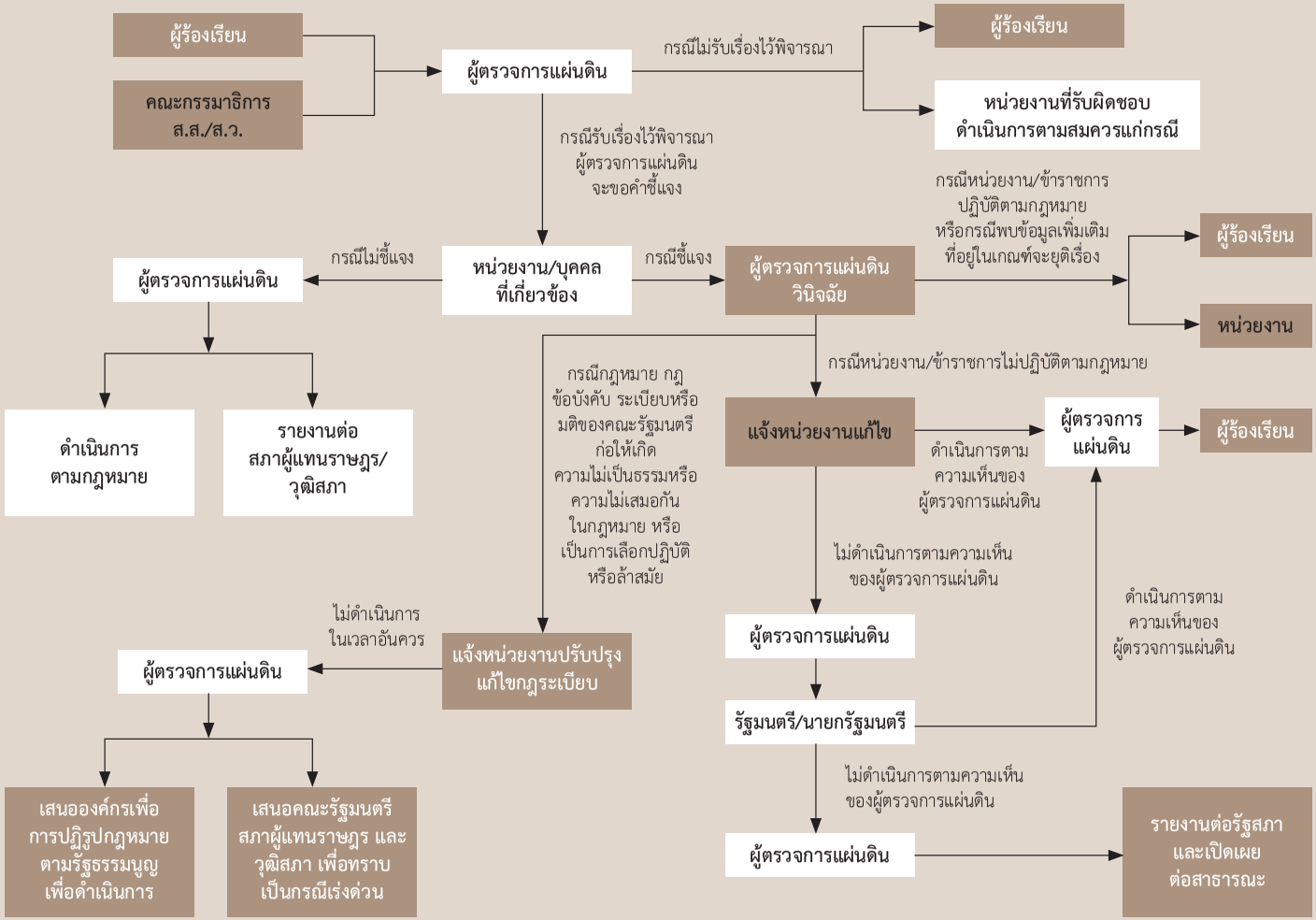
ทั้งนี้ สำหรับเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับหรืออาจไม่รับไว้พิจารณาตามรายละเอียดข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินต่อไปตามสมควรแก่กรณีก็ได้

---

[๘] ตามนัยมาตรา ๒๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

[๙] กรณีการทุจริตตามข้อ (๑) เพื่อมิให้เป็นการซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณของแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีนโยบายว่าหากผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนโดยตรงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่ส่งเรื่องไปอีก เว้นแต่มีกรณีที่อาจจะต้องมีการประสานข้อมูลเพิ่มเติม

แผนภูมิแสดงกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในงานเรื่องร้องเรียน

กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อประชาชนมีปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนขึ้น ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะแสวงหาความเป็นธรรมเพื่อเยียวยาแก้ไขข้อขัดข้องหรือความทุกข์ร้อนของตน ซึ่งช่องทางที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรมมีหลายช่องทาง อาทิ การร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การร้องเรียนต่อคณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือของวุฒิสภา การร้องเรียนต่อองค์กรอิสระ หรือฟ้องคดีต่อศาล

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรม โดยมีลักษณะเฉพาะบางประการที่แตกต่างจากหน่วยงานตรวจสอบอื่นของทางราชการ กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ไม่สังกัดฝ่ายบริหารโดยมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่สนับสนุนงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีความเป็นอิสระ ทำให้การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร จึงเชื่อมั่นได้ว่าการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ร้องเรียน หรือผู้ถูกร้องเรียนก็ตาม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลและหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในขั้นตอนการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ดังนี้

๑. ให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

๒. ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”[๑๐]

๓. ตรวจสถานที่ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร “ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”[๑๑]

กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแตกต่างจากศาลที่ผลของคำพิพากษาจะมีฝ่าย แพ้ - ชนะ มีการเผชิญหน้าและมีค่าใช้จ่าย ส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหามากกว่าการมุ่งชี้ความผิด โดยการพัฒนาระบบให้ประชาชนสามารถร้องเรียนได้สะดวกไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการร้องเรียน และกระบวนการพิจารณาโดยเร็วเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายโปร่งใสและตรวจสอบได้

---

[๑๐] มาตรา ๔๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

[๑๑] มาตรา ๔๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินสอบสวนและมีคำวินิจฉัยแล้วแม้คำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีผลบังคับต่อบุคคลหรือหน่วยงานโดยตรง แต่จะทำเป็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนต่อไป ซึ่งกระบวนการขั้นตอนการทำงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินหลังจากมีข้อสรุปจากการสอบสวน มีดังนี้

๑. หากผลการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า ผู้ถูกร้องเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะยุติเรื่องและแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ พร้อมเหตุผล อย่างไรก็ตาม ยังเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนโต้แย้งคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ ซึ่งหากมีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใหม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวใหม่อีกครั้งหนึ่ง

๒. หากปรากฏว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียน แม้จะกระทำถูกต้องตามกฎหมายแล้ว แต่ด้วยเหตุแห่งความล้าสมัยของกฎหมาย หรือกฎ ระเบียบต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้พิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือกฎหมาย ให้มีความทันสมัยเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ หากเรื่องดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาต่อไปด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานข้างต้นปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป และรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบเป็นกรณีเร่งด่วน

๓. หากผลการสอบสวนพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียน เป็นจริงตามคำร้องเรียน แม้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจในการลงโทษ แต่สามารถมีความเห็นและข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนให้พิจารณาดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อเยียวยาความทุกข์ร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนได้

๔. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจส่งเรื่องดังกล่าวไปยังรัฐมนตรีที่ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อสั่งการตามควรแก่กรณีก็ได้ และหากรัฐมนตรียังเพิกเฉย ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถส่งเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการต่อไปได้

๕. เมื่อระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ผู้ถูกร้องเรียน/หน่วยงานของรัฐยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจะจัดทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นกรณีเร่งด่วน และเปิดเผยรายงานให้ประชาชนได้รับทราบโดยผ่านสื่อต่าง ๆ

นอกเหนือจากภารกิจในการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเพิ่มเติมในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย โดยมีหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม พร้อมทั้งรายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม และให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ภารกิจในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ นั้น นอกเหนือจากภารกิจหลักที่เกี่ยวกับจริยธรรม คือ การให้ข้อเสนอแนะด้านการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเภทแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เน้นกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดทิศทางในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนในประเทศ โดยนำอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานมาระดมความคิดเห็นเพื่อกลั่นกรองเป็นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของสังคมไทย เรียกว่า “คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ” และเผยแพร่คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ พร้อมทั้ง เผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ อาทิ โครงการพระราชทานความช่วยเหลือซึ่งดำเนินการร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ โครงการพัฒนาความร่วมมือโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม กิจกรรมสัปดาห์จริยธรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๗ และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ตามพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้ หากการฝ่าฝืนหรือการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม และผู้ตรวจการแผ่นดินอาจรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม[๑๒] และถ้าเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน

---

[๑๒] มาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย โดยในแต่ละกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่กรณี ดังนี้

๑. กรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมด้วย หากภายหลังจากการสอบสวนแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม แต่หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว เป็นการกระทำผิดร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะพิจารณาส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการถอดถอนจากตำแหน่งต่อไป

๒. การดำเนินการเรื่องร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรง หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจดำเนินการไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนนั้นต่อสาธารณะก็ได้

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สิ้นสุดลงตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ต่อมา ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อความสงบเรียบร้อยในการปกครองประเทศ จึงให้ยกเลิกการประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดชั่วคราวของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่าแม้รัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงแล้วแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีผลบังคับใช้ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงาน เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนต่อไป

นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน และรายงานผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อสาธารณะ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ตัวอย่างผลการศึกษาวิจัย เช่น การศึกษาเรื่องการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ และการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดลักษณะตัวแทนอำพราง พ.ศ. ... เป็นต้น

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของผู้ตรวจการแผ่นดินและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. รับผิดชอบงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓. เผยแพร่วิชาการ ให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะร้องเรียนตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินและประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔. ประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรอื่น และประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมาย

ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีผู้บริหารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนี้

๑. นายรักษเกชา แฉ่ฉาย ตำแหน่ง เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๒. นายสงัด ปัถวี ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๓. นายธาวิน อินทร์จำนงค์ ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๔. นางสาวจงดี หมายดี ตำแหน่ง รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายรักษเกชา แฉ่ฉาย

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายสงัด ปัถวี

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นายธาวิน อินทร์จำนงค์

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

นางสาวจงดี หมายดี

รองเลขาธิการ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

โดยมีผู้อำนวยการสำนักต่าง ๆ กำกับดูแลกิจการภายในสำนักตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน มีอำนาจหน้าที่ของส่วนงานภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน เรื่อง การจัดแบ่งส่วนงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ประกาศ ณ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๐ ตอนที่ ๒๒ ก หน้า ๓ - ๑๑ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๖ มีดังนี้

สำนักสอบสวน ๑

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๑ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านเศรษฐกิจ) ประกอบด้วย กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงอุตสาหกรรม

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๖ จังหวัด ประกอบด้วย ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

สำนักสอบสวน ๒

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๒ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม) ประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๘ จังหวัด ประกอบด้วย จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สระแก้ว ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี

สำนักสอบสวน ๓

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๓ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านความมั่นคงและยุติธรรม) ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง ประกอบด้วย สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหน่วยงานอื่นของรัฐนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในสำนักสอบสวน ๑ และสำนักสอบสวน ๒

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๓ จังหวัด ประกอบด้วย กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง สตูล สุราษฎร์ธานี ตรัง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และกรุงเทพมหานคร

สำนักกฎหมาย

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลด้านกฎหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความเห็น ตลอดจนดำเนินการจัดทำร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง งานวิชาการและงานพัฒนากฎหมายในความรับผิดชอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน รวมถึงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวข้องกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนงานอื่น ติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน ดำเนินการรับพิจารณาตรวจสอบ กลั่นกรอง คำร้องเรียนที่ร้องเรียนเบื้องต้นพร้อมความเห็น และส่งต่อเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาดำเนินการ และสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน จัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย ตลอดจนประมวล ติดตาม รายงานผลความคืบหน้า และติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบจริยธรรมและกิจการพิเศษ

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง รวบรวมตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และเรื่องร้องเรียนอื่นที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักสอบสวน ๑ - ๓ รวมถึงเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวนมากกว่าหนึ่งสำนัก ประสานงานและดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณา สอบสวนหาข้อเท็จจริง ในความรับผิดชอบ พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรค และเสนอความเห็นเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท เพื่อสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมและการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมสำหรับพัฒนาประมวลจริยธรรมให้มีมาตรฐาน ทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลจริยธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างความร่วมมือทางวิชาการด้านจริยธรรมกับหน่วยงานของรัฐทางจริยธรรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ปรับเปลี่ยนเจตคติและเผยแพร่ความรู้ด้านจริยธรรมให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ให้คำปรึกษา เสนอแนะและสนับสนุนการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมและจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทให้มีมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผล รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ตลอดจนประสานงานสร้างเครือข่ายงานส่งเสริมจริยธรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเสนอแนะในการจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ติดตาม ตรวจสอบ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค และประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการพิจาณาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่จำเป็น จัดทำระบบฐานข้อมูลและสถิติการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการให้บริการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานทั้งภายนอกและภายใน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักอำนวยการ

มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานบริหารทั่วไป งานเลขานุการและงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดินและของสำนักงาน ดำเนินการเกี่ยวกับการประชุมผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้ง งานการประชุมของสำนักงาน ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ รวมทั้งเป็นหน่วยธุรการกลางในการติดต่อราชการทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน จัดระบบงาน รวบรวมข้อมูลข่าวสาร และให้บริการข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ประสานงานและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบการรักษาความปลอดภัย การซ่อมบำรุง การรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ และการใช้ยานพาหนะของสำนักงาน ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานขับรถยนต์ พนักงานทำความสะอาดและพนักงานบริการอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบรวมถึงปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารการคลัง

มีหน้าที่ในการดำเนินการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และจัดระบบงานการเงินทุกประเภทของสำนักงาน การบัญชีและการพัสดุ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับ - เบิกจ่าย และนำส่งเงินทุกประเภท จัดทำรายงานฐานะทางการเงิน รายงานทางบัญชีประเภทต่าง ๆ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งดำเนินการเก็บรักษาและควบคุมเงินคงเหลือ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุการจัดซื้อจัดจ้าง จัดหา การทำสัญญาซื้อสัญญาจ้าง การควบคุมดูแลการเบิกจ่ายและจำหน่ายพัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนให้คำแนะนำ ประสานงานช่วยเหลือ กำกับดูแลตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน สวัสดิการและการพัสดุของสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การจัดทำฐานข้อมูลบุคลากร โครงสร้าง อัตรากำลัง และมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน จ่ายเงินรางวัลประจำปี และเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากร นำเสนอนโยบายการพัฒนาบุคลากร จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร จัดการฝึกอบรมและติดตามประเมินผลการฝึกอบรม ดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง งานวินัยและจริยธรรม จัดระบบและบริหารงานด้านสวัสดิการ และงานด้านประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ จัดทำบัญชีเบิกจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างของผู้ตรวจการแผ่นดิน พนักงานและลูกจ้าง รวมถึงดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักนโยบายและแผน

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ จัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรม รวมทั้งจัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงาน จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายการดำเนินงาน กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงาน จัดทำและบริหารงบประมาณของสำนักงาน ตลอดจนควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิบัติงานประจำปี ตลอดจนแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พร้อมทั้งเสนอความเห็นเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนแม่บทการประชาสัมพันธ์องค์กร และแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นกรอบทิศทางการเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่บุคคลภายนอก และแผนการปฏิบัติการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในหน่วยงาน รวมถึงประเมินปัญหาและอุปสรรคตามแผน เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงาน ผลิตสื่อสำหรับงานประชาสัมพันธ์ รวมทั้งวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานโสตทัศนูปกรณ์ การบันทึกภาพ การบันทึกเสียง การให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงการเก็บรักษาและดูแลอุปกรณ์ ให้บริการค้นหา และแสดงข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และ หน่วยงานอื่น ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ ออกแบบ วางระบบ บำรุงรักษา และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูล ระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารข้อมูลและการสื่อสาร เพื่อใช้ในการบริหารงานและสนับสนุนการปฏิบัติงาน และระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษา วิเคราะห์ และให้ข้อมูลทางสถิติ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และการใช้โปรแกรม ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

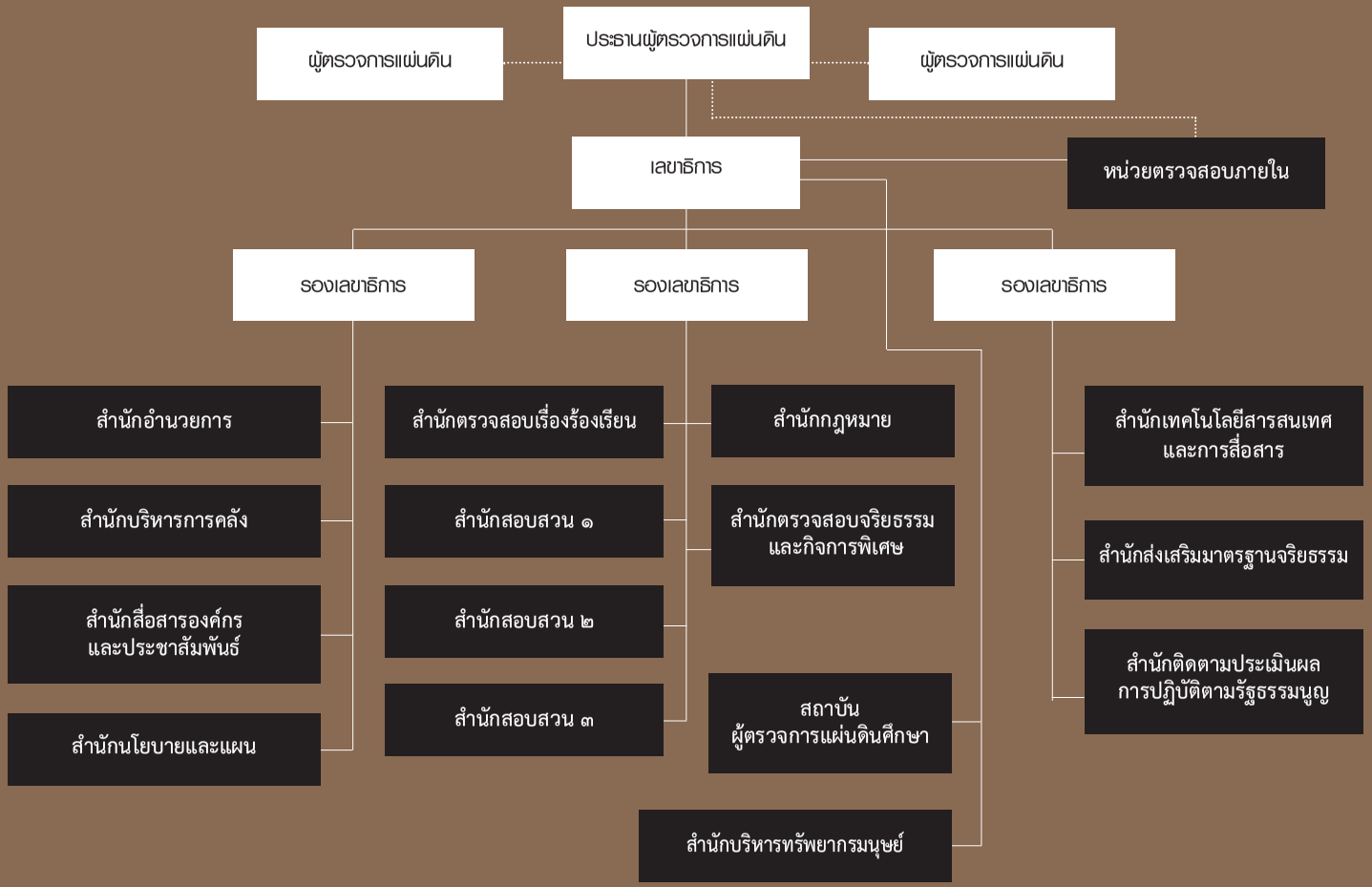
สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

มีหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเสนอแนะและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมจัดทำแผนการศึกษาวิจัยประจำปี ตลอดจนบริหารจัดการงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประมวลข้อมูล จัดหมวดหมู่สารสนเทศด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ พัฒนาระบบ รูปแบบการดำเนินงานของสำนักงาน ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิชาการ งานวิเทศสัมพันธ์ งานวารสารและเอกสารจดหมายข่าวเผยแพร่ จัดทำรายงานประจำปี ประสานความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินของต่างประเทศหรือองค์กรต่างประเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องสมุด งานพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุผู้ตรวจการแผ่นดิน ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลสถิติและสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน รวมไปถึงการปฏิบัติงานสนับสนุนงานด้านวิจัยและวิชาการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

หน่วยตรวจสอบภายใน

มีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนงานและสำนักงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงาน และรายงานผลการตรวจสอบให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

“

การดำเนินงานด้านการสอบสวน
ข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
ผู้ตรวจการแผ่นดินมีนโยบายการทำงาน
ในเชิงรุกโดยเน้นการลงพื้นที่
เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง

”

ส่วนที่ ๒

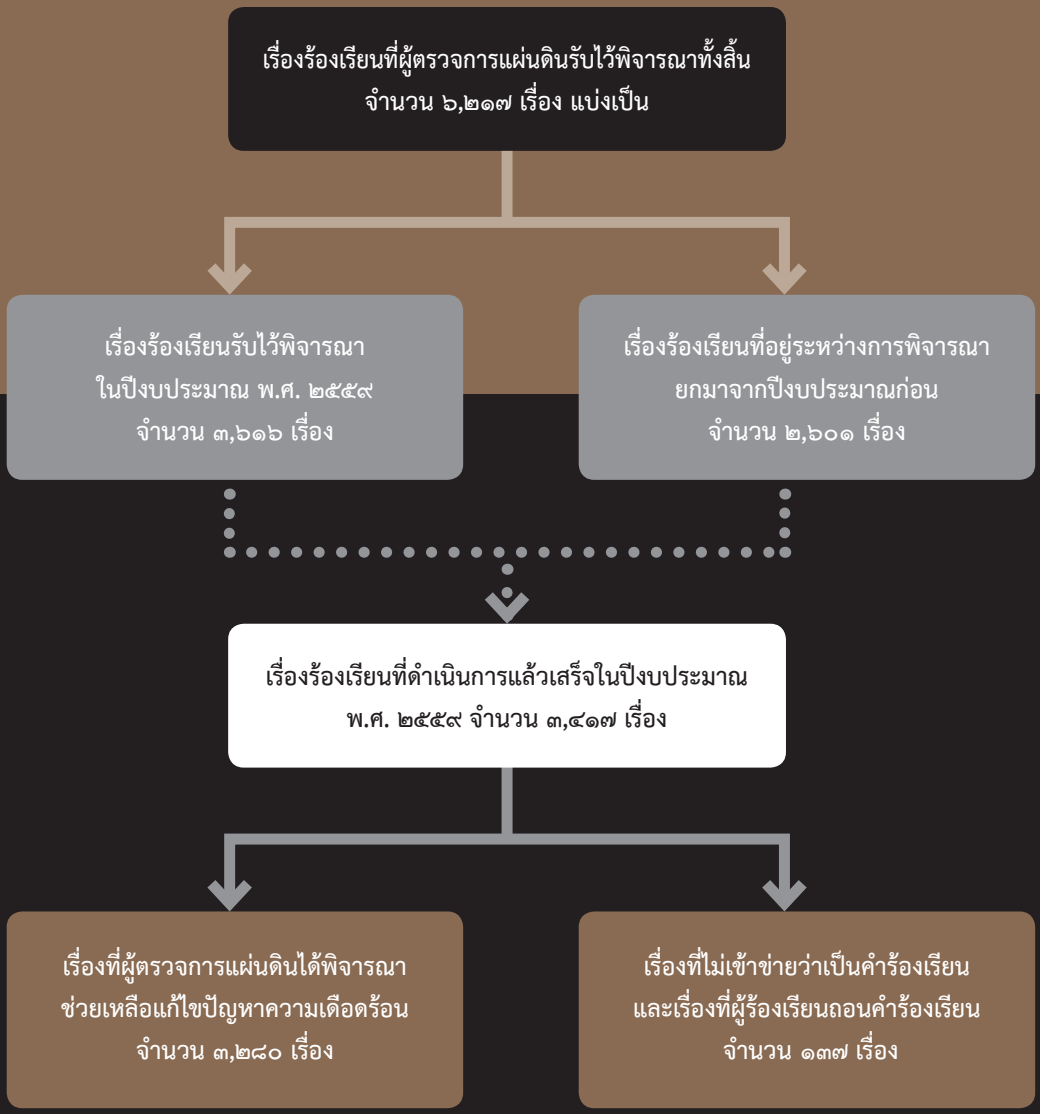
ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
พร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อ
หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ
หรือราชการส่วนท้องถิ่น

๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

การดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินมีนโยบายการทำงานในเชิงรุกโดยเน้นการลงพื้นที่เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยดำเนินการไปพร้อมกับการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างการทำงานของหน่วยงานของรัฐและประชาชนที่อาจจะมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในเรื่องของขั้นตอน หรือกระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐ ผ่านช่องทางที่หลากหลายโดยเฉพาะสื่อสาธารณะต่าง ๆ อาทิ “รายการตู้ ปณ. ข่าว ๓ ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ (ช่อง SD ๒๘)” “รายการสถานีประชาชน ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส” “รายการสายด่วนรัฐสภา ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา” นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการลงพื้นที่ในโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจร โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินพบประชาชน โครงการพระราชทานความช่วยเหลือร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ และลงพื้นที่เพื่อสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริง และประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนโดยตรงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและช่วยลดข้อขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน นำไปสู่การลดจำนวนเรื่องร้องเรียนหน่วยงานของรัฐโดยไม่จำเป็นอีกด้วย ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนพึงพอใจและไม่ประสงค์ที่จะยื่นคำร้องเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน ๓,๖๑๖ เรื่อง และมีการประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นในการช่วยแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อน กรณีเป็นปัญหาที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนแก่ประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) รวมทั้งสิ้น จำนวน ๙,๔๐๒ ครั้ง

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปรากฏดังนี้

สถิติเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

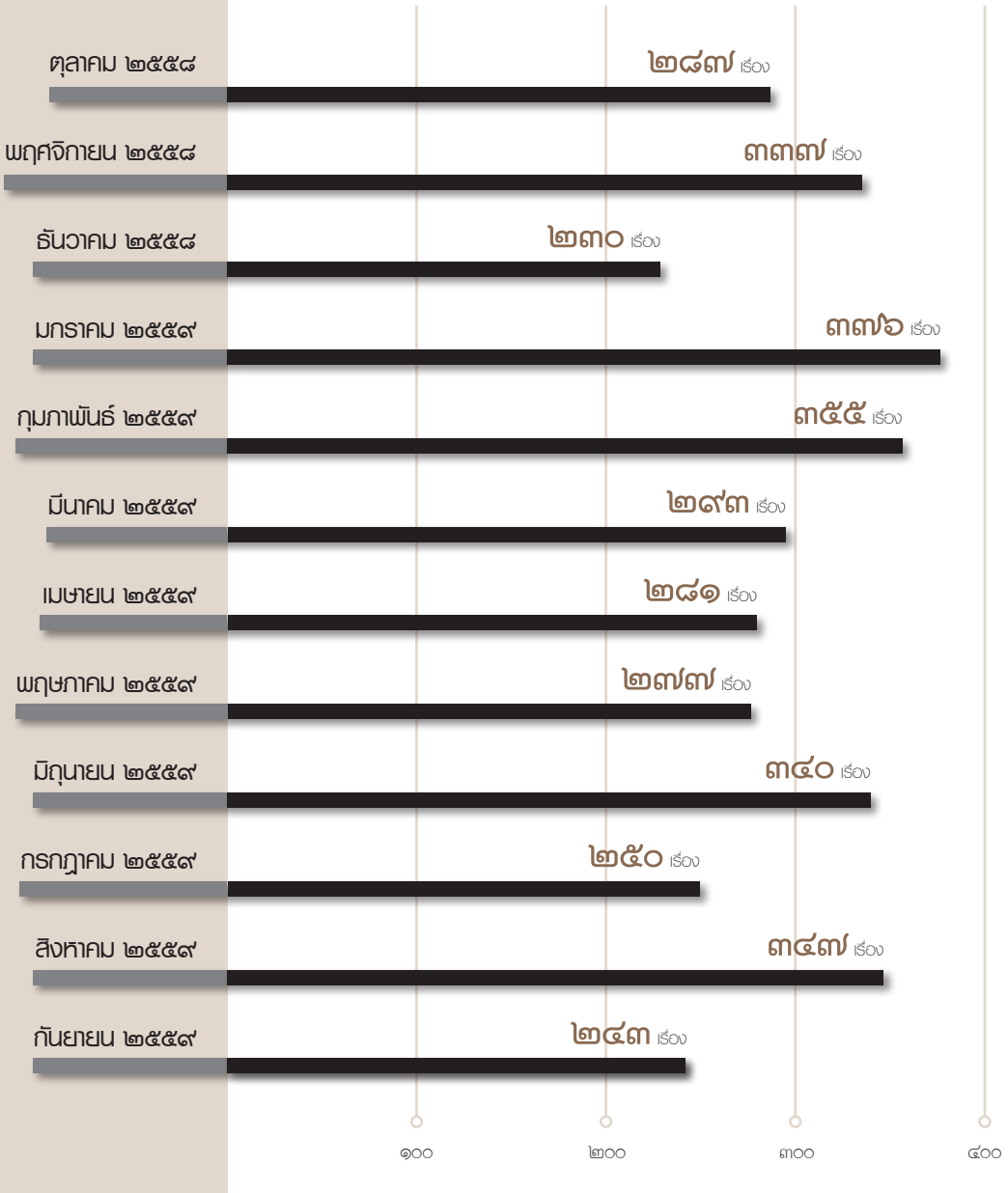

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๓,๔๑๗ เรื่อง สามารถจำแนกตามผลดำเนินการได้ดังนี้

ผลการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความ ไม่เป็นธรรม หรือดำเนินการเพื่อให้มีการชดใช้ความเสียหายแก่ประชาชนอย่างเหมาะสมแล้ว	๖๓๖
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน หรือเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่ออำนวยความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน	๑๗๐
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย จึงแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามกฎหมาย และรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ	๗
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นกรณีการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล	๑
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า ไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่เสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ	๑๐

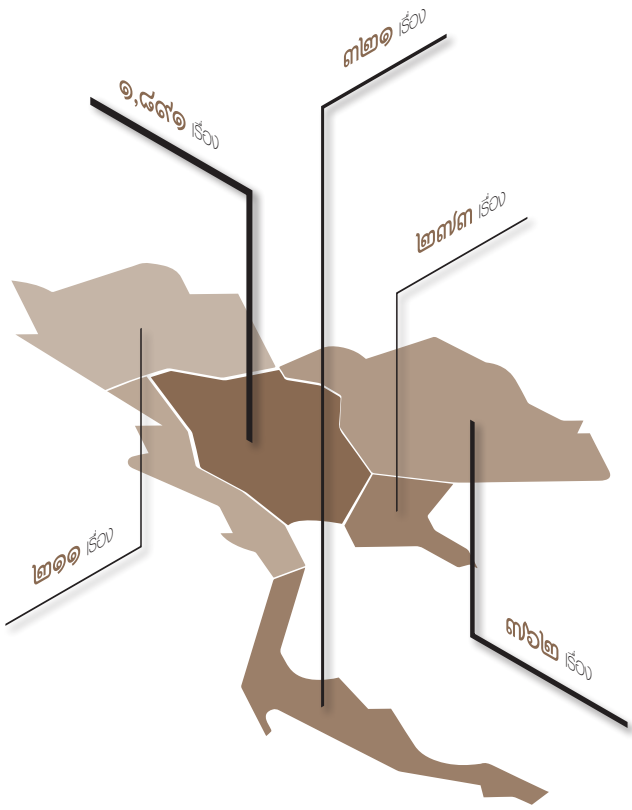
ผลการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ	๑
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ฝ่าฝืนตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม	๙
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาส่งเรื่องให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม	๑๕
เรื่องที่กฎหมายบัญญัติมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการ	๒,๐๓๑
เรื่องที่กฎหมายบัญญัติมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้ส่งเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม	๓๙๙
เรื่องที่ผู้ร้องเรียนขอถอนคำร้องเรียน	๑๒๔
เรื่องที่ไม่เข้าข่ายว่าเป็นคำร้องเรียน	๑๔

เรื่องร้องเรียนที่ได้รับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำแนกตามรายเดือน

จำนวนเรื่องร้องเรียนที่รับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

จำแนกตามภาค

อันดับ	จังหวัด	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)
๑	กรุงเทพมหานคร	๑,๐๓๔
๒	นครราชสีมา	๒๔๔
๓	นนทบุรี	๑๙๖
๔	ชลบุรี	๑๒๖
๕	เชียงใหม่	๘๕
๖	อุบลราชธานี	๗๘
๗	ปทุมธานี	๗๔
๘	สมุทรปราการ	๖๘
๙	ศรีสะเกษ	๖๔
๑๐	นครปฐม	๖๒

จังหวัดที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด ๑๐ อันดับ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

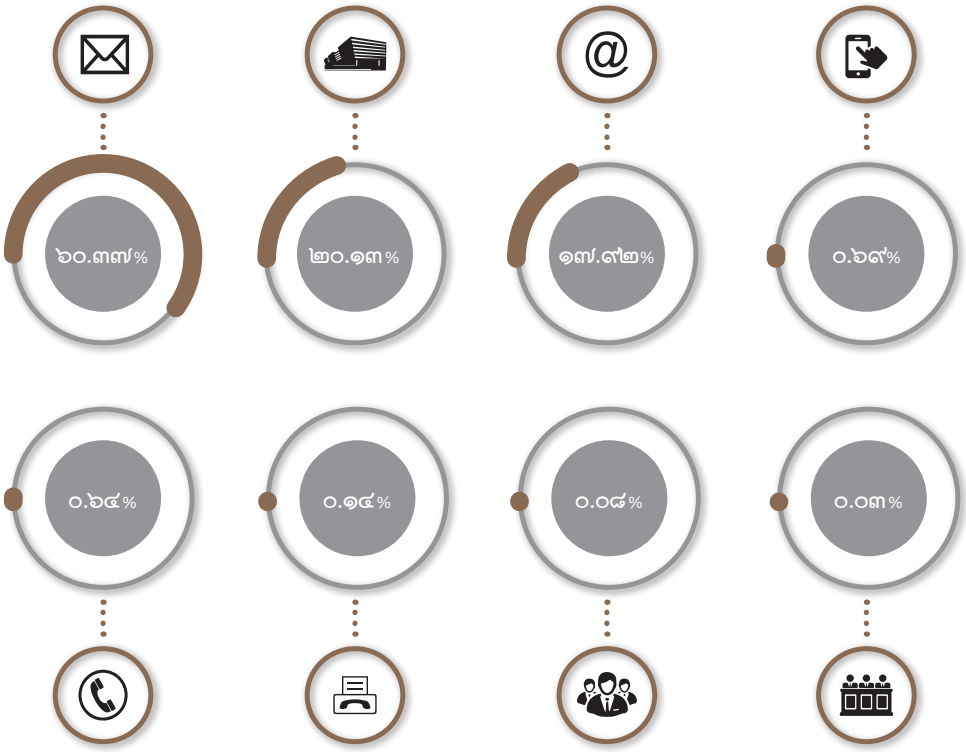
เรื่องร้องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด

ภาค / จังหวัด		จำนวน (เรื่อง)
ภาคเหนือ		**๒๑๑**
๑	เชียงใหม่	๘๕
๒	เชียงราย	๓๑
๓	ลำปาง	๒๒
๔	แพร่	๑๘
๕	อุตรดิตถ์	๑๔
๖	น่าน	๑๒
๗	ลำพูน	๑๒
๘	แม่ฮ่องสอน	๙
๙	พะเยา	๘
ภาคกลาง		**๑,๘๙๑**
๑	กรุงเทพมหานคร	๑,๐๓๔
๒	นนทบุรี	๑๙๖
๓	ปทุมธานี	๗๔
๔	สมุทรปราการ	๖๘
๕	นครปฐม	๖๒
๖	พระนครศรีอยุธยา	๔๔
๗	เพชรบูรณ์	๔๑
๘	สุโขทัย	๔๑
๙	สระบุรี	๓๙
๑๐	นครสวรรค์	๓๘
๑๑	สุพรรณบุรี	๓๕
๑๒	พิษณุโลก	๓๕
๑๓	ลพบุรี	๓๓
๑๔	พิจิตร	๓๑
๑๕	อ่างทอง	๒๓
๑๖	สมุทรสาคร	๒๑
๑๗	สิงห์บุรี	๑๘
๑๘	กำแพงเพชร	๑๕
๑๙	นครนายก	๑๕
๒๐	ชัยนาท	๑๓
๒๑	สมุทรสงคราม	๘
๒๒	อุทัยธานี	๗
ภาคตะวันออก		**๒๗๓**
๑	ชลบุรี	๑๒๖
๒	ฉะเชิงเทรา	๔๗
๓	ระยอง	๔๓
๔	ปราจีนบุรี	๒๐
๕	จันทบุรี	๑๖
๖	ตราด	๑๕
๗	สระแก้ว	๖

ภาค / จังหวัด		จำนวน (เรื่อง)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		**๗๖๒**
๑	นครราชสีมา	๒๔๔
๒	อุบลราชธานี	๗๘
๓	ศรีสะเกษ	๖๔
๔	ขอนแก่น	๕๖
๕	สุรินทร์	๕๐
๖	บุรีรัมย์	๓๙
๗	ร้อยเอ็ด	๓๕
๘	อุดรธานี	๓๑
๙	มหาสารคาม	๒๗
๑๐	ชัยภูมิ	๒๕
๑๑	กาฬสินธุ์	๑๙
๑๒	สกลนคร	๑๖
๑๓	เลย	๑๔
๑๔	นครพนม	๑๒
๑๕	หนองคาย	๑๑
๑๖	อำนาจเจริญ	๑๐
๑๗	ยโสธร	๑๐
๑๘	มุกดาหาร	๙
๑๙	หนองบัวลำภู	๗
๒๐	บึงกาฬ	๕
ภาคใต้		**๓๒๑**
๑	นครศรีธรรมราช	๕๘
๒	สงขลา	๔๘
๓	สุราษฎร์ธานี	๔๐
๔	ภูเก็ต	๒๘
๕	พังงา	๒๗
๖	กระบี่	๒๔
๗	ชุมพร	๒๑
๘	ตรัง	๑๙
๙	ปัตตานี	๑๓
๑๐	ยะลา	๑๑
๑๑	พัทลุง	๑๑
๑๒	ระนอง	๙
๑๓	สตูล	๗
๑๔	นราธิวาส	๕
ภาคตะวันตก		**๑๕๘**
๑	ราชบุรี	๔๘
๒	กาญจนบุรี	๔๔
๓	ประจวบคีรีขันธ์	๒๕
๔	ตาก	๒๑
๕	เพชรบุรี	๒๐

รวมทั้งสิ้น ๓,๖๑๖ เรื่อง

เรื่องเรื่องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙
จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน

หน่วยงาน	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
ไปรษณีย์	๒,๑๘๓	๖๐.๓๗
ยื่นเรื่องด้วยตัวเอง ณ ที่ทำการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	๗๒๘	๒๐.๑๓
เว็บไซต์ (www.ombudsman.go.th)	๖๔๘	๑๗.๙๒
โมบายแอปพลิเคชั่น	๒๕	๐.๖๙
สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร. ๑๖๗๖)	๒๓	๐.๖๔
โทรสาร	๕	๐.๑๔
เครือข่ายของผู้ตรวจการแผ่นดิน (สภาทนายความ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ศูนย์ไอซีทีชุมชนเพื่อพ่อหลวง)	๓	๐.๐๘
เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาหยิบยกมาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่	๑	๐.๐๓
รวม	**๓,๖๑๖**	**๑๐๐.๐๐**

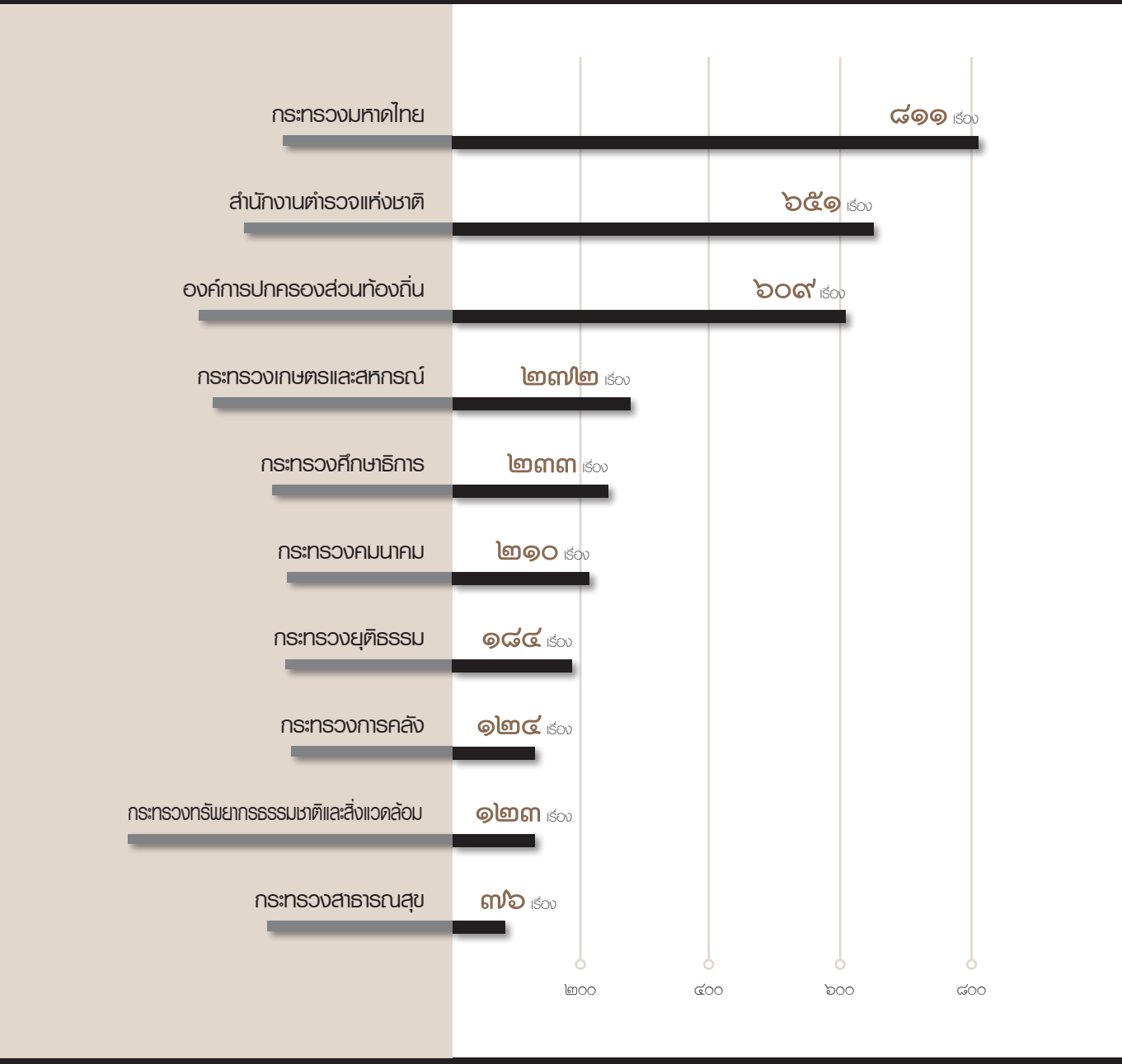
เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน

	หน่วยงาน	รวม
๑	**กระทรวงมหาดไทย** - กรมการปกครอง (๒๗๒) - กรมที่ดิน (๑๗๙) - สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (๖๙)	๖๖๘
๒	**สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**	๖๖๕
๓	**องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** - องค์การบริหารส่วนตำบล (๒๔๐) - เทศบาล (๒๔๐) - กรุงเทพมหานคร (๙๖)	๖๑๓
๔	**กระทรวงศึกษาธิการ** - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๑๐๐) - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (๙๑) - สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (๒๑)	๒๕๐
๕	**กระทรวงยุติธรรม** - กรมราชทัณฑ์ (๙๘) - กรมบังคับคดี (๔๔)	๑๙๒
๖	**กระทรวงคมนาคม** - กรมทางหลวง (๒๙) - กรมทางหลวงชนบท (๒๕) - กรมการขนส่งทางบก (๒๔)	๑๓๒
๗	**หน่วยงานภาคเอกชน**	๑๒๔
๘	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** - กรมชลประทาน (๓๔) - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (๒๖) - กรมส่งเสริมสหกรณ์ (๑๓)	๑๑๘
๙	**กระทรวงการคลัง** - กรมบัญชีกลาง (๒๑) - กรมธนารักษ์ (๑๕) - กรมสรรพากร (๑๕)	๑๐๖
๑๐	**กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** - กรมป่าไม้ (๓๕) - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (๒๘) - สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๖)	๘๔

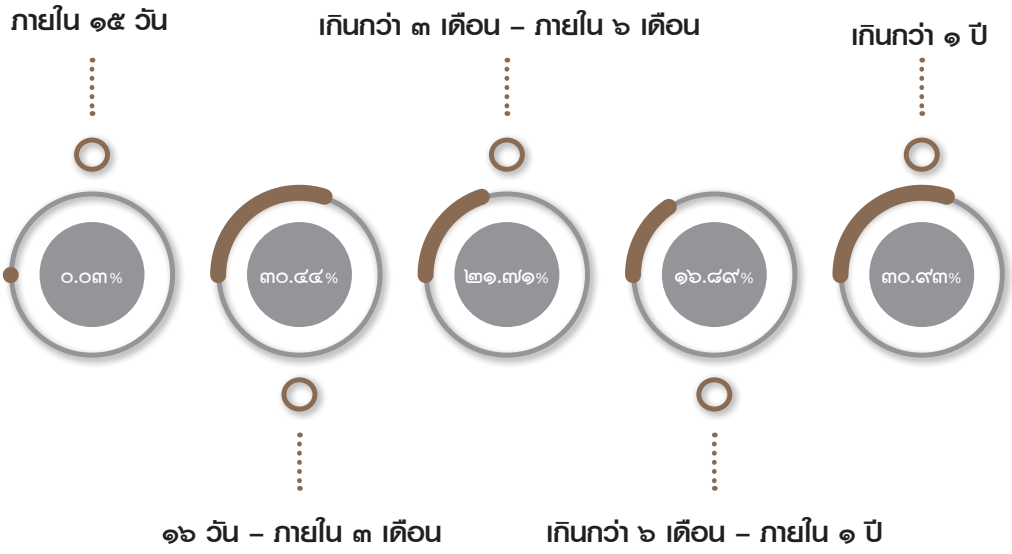
	หน่วยงาน	รวม
๑๑	กระทรวงสาธารณสุข	๗๘
๑๒	องค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานธุรการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ	๖๘
๑๓	หน่วยงานอิสระอื่นของรัฐ	๖๓
๑๔	ศาลและหน่วยธุรการของศาล	๔๘
๑๕	กระทรวงกลาโหม	๔๒
๑๖	กระทรวงอุตสาหกรรม	๓๕
๑๗	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๓๓
๑๘	สำนักนายกรัฐมนตรี	๓๓
๑๙	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๒๒
๒๐	กระทรวงแรงงาน	๒๒
๒๑	ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง และทบวง	๑๕
๒๒	กระทรวงพลังงาน	๑๕
๒๓	รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี	๑๓
๒๔	รัฐวิสาหกิจในกำกับของรัฐมนตรี	๑๐
๒๕	หน่วยงานอิสระไม่สังกัดกระทรวง	๗
๒๖	กระทรวงวัฒนธรรม	๖
๒๗	กระทรวงการต่างประเทศ	๔
๒๘	กระทรวงพาณิชย์	๔
๒๙	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๓
๓๐	องค์กรวิชาชีพ	๓
๓๑	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๑
๓๒	พรรคการเมือง	๑
๓๓	อื่น ๆ (วัด สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ)	๑๑
รวม		**๓,๔๘๙***

***หมายเหตุ:** เนื่องจากเรื่องร้องเรียนบางเรื่องได้ร้องเรียนหลายหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมีมากกว่าจำนวนเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ

เรื่องเรื่องเรียนที่รับไว้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙
จำแนกตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามคำร้องเรียนมากที่สุด ๑๐ อันดับ

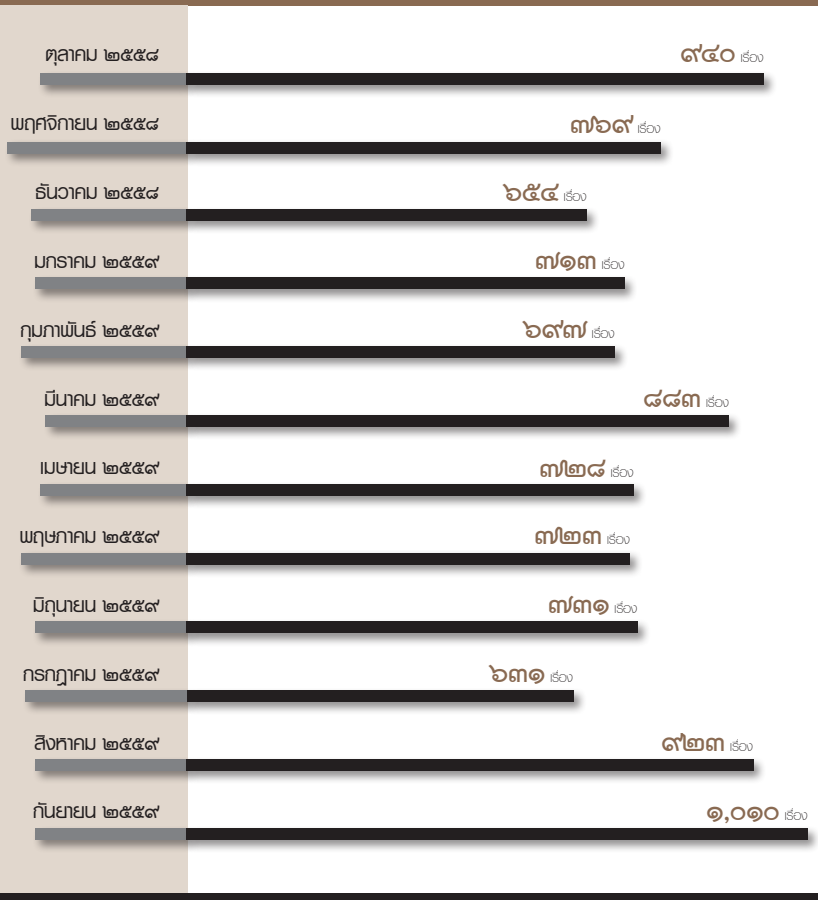

เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	ร้อยละ
ภายใน ๑๕ วัน	๑	๐.๐๓
๑๖ วัน – ภายใน ๓ เดือน	๑,๐๔๐	๓๐.๔๔
เกินกว่า ๓ เดือน – ภายใน ๖ เดือน	๗๔๒	๒๑.๗๑
เกินกว่า ๖ เดือน – ภายใน ๑ ปี	๕๗๗	๑๖.๘๙
เกินกว่า ๑ ปี	๑,๐๕๗	๓๐.๙๓
รวม	**๓,๔๑๗**	**๑๐๐.๐๐**

ผลการให้บริการประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖)
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำแนกตามรายเดือน

การให้บริการประชาชน ผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖)
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ จำแนกตามลักษณะการให้บริการ

ลักษณะการให้บริการ	จำนวน (สาย)
ติดตามผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน	๓,๓๑๑
รับเป็นเรื่องร้องเรียนทางวาจา	๒๓
ประสานงานและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้น โดยผู้ร้องเรียนพึงพอใจ และไม่ยื่นคำร้องเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป	๔๕
ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำเพื่อช่วยเหลือปัญหาทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน	๖,๐๒๓
รวม	**๙,๔๐๒**

๒.๒ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยทำการสำรวจระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนที่ได้รับการแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีผู้ร้องเรียนตอบแบบสอบถามคืนกลับมา จำนวน ๓๗๓ ฉบับ การประเมินความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนและผลการวินิจฉัย ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน และความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ ๔๙ ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ส่วนมากประกอบอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ย ๓๒,๒๙๑.๗๔ บาท/เดือน และโดยมากมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลาง

การเสนอเรื่องร้องเรียน

ในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายหรือความไม่เป็นธรรม เป็นประเด็นปัญหาที่มีการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด รองลงมาคือ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ แต่กระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และกรณีเจ้าหน้าที่มีความประพฤติฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของหน่วยงาน ตามลำดับ

ในส่วนของการเสนอเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุดเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินโดยไม่มีผู้ใดแนะนำ และรู้จักผู้ตรวจการแผ่นดินจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และยังพบว่าผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้เสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น

การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ร้องเรียนนิยมเสนอเรื่องร้องเรียนโดยทำเป็นหนังสือและจัดส่งมาทางไปรษณีย์ รองลงมาเป็นการร้องเรียนทางวาจา โดยติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยตรง ร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ต โดยจัดส่งทางเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (www.ombudsman.go.th) และร้องเรียนผ่านหน่วยงานอื่น โดยส่งผ่านสภาทนายความ ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยเมื่อยื่นเรื่องร้องเรียนแล้ว ส่วนใหญ่ได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร จากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินว่า เรื่องร้องเรียนได้รับไว้พิจารณาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดต่อผู้ร้องเรียนเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้ง/ราย และยังมีการรายงานความคืบหน้าในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนทราบ เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้ง/ราย

สำหรับการติดตามเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเอง เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้ง/ราย โดยผู้ร้องเรียนที่ไม่ติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเอง ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อรายงานข้อมูลให้ทราบเป็นระยะอยู่แล้ว รวมทั้งเข้าใจว่าเรื่องร้องเรียนอยู่ระหว่างการพิจารณา เชื่อมั่นในการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่ทราบวิธีในการติดตามเรื่องร้องเรียน และเป็นผู้ร้องเรียนซึ่งอยู่ระหว่างการรับโทษในเรือนจำทำให้ไม่สะดวกในการติดตามเรื่องร้องเรียน

ในส่วนของผลการวินิจฉัย พบว่า ผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นไปตามที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ผลการวินิจฉัยไม่เป็นไปตามที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียน เรื่องร้องเรียนไม่ถูกรับไว้พิจารณา เนื่องจาก เป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยปัญหาจนได้ผลเป็นที่ยอมรับทั้งจากผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ยอมรับผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพราะเห็นว่าผลการวินิจฉัยนั้นมีความเป็นธรรม ทั้งนี้ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ตัวเองได้รับบริการจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่เท่าเทียมกับผู้ร้องเรียนรายอื่น ๆ

ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการ

ในการศึกษาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจใน ๕ ด้าน ดังนี้

- ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม

โดยได้ทำการศึกษาระดับความพึงพอใจจากข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาในแต่ละส่วน ซึ่งกำหนดระดับความพึงพอใจ คือ พอใจน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด มีวิธีให้คะแนนของคำตอบ คือ ๑ ๒ ๓ ๔ และ ๕ ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาจัดแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็นกลุ่มความพึงพอใจน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่แบบจัดกลุ่มเพื่อคำนวณหาอันตรภาคชั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๘๒.๒๐) ด้านการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน (ร้อยละ ๗๖.๘๐) ด้านการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๘.๖๐) ด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๒.๐๐) ทั้งนี้ ในภาพรวม ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๘.๖๐)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Squares Method) ในรูปของสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่า ผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม หลังจากที่ได้มีการยื่นเรื่องร้องเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ ๙๙ ส่วนการให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับบริการที่เท่าเทียมกับผู้ร้องเรียนรายอื่น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนแก่ผู้ร้องเรียน และผลการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนเป็นไปตามที่ได้ร้องเรียน รวมทั้งการมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับบริการที่เท่าเทียมกับผู้ร้องเรียนรายอื่น และการมีความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม หลังจากที่ได้มีการยื่นเรื่องร้องเรียน ในระดับที่ดีมากขึ้น จะทำให้ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวมเพิ่มขึ้นด้วย

ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า ในภาพรวมผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นว่า ภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ ๗๙.๖๐) เมื่อทำการวิเคราะห์โดยแยกออกเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีมากที่สุด ในประเด็นการเป็นองค์กรที่ร้องเรียนได้สะดวก (ร้อยละ ๘๖.๒๐) และมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับดีมาก ในประเด็นการเป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถฝากความหวังและพึ่งพิงได้เมื่อมีปัญหาความเดือดร้อน (ร้อยละ ๗๙.๘๐) ประเด็นการเป็นองค์กรที่พิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และประเด็นการเป็นองค์กรที่เข้าใจความต้องการของผู้ร้องเรียน มีความมุ่งมั่น ความพร้อม และความเต็มใจให้บริการ มีสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ ๗๙.๖๐) ประเด็นการเป็นองค์กรที่บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๙.๔๐) ประเด็นการเป็นองค์กรที่ให้ความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย (ร้อยละ ๗๘.๖๐) ประเด็นการเป็นองค์กรที่มีสถานที่เจ้าหน้าที่ และเครื่องมือในการให้บริการที่เหมาะสม (ร้อยละ ๗๗.๔๐) และประเด็นการเป็นองค์กรที่พิจารณาเรื่องร้องเรียนได้อย่างรวดเร็ว (ร้อยละ ๗๕.๔๐) ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อทำการสอบถามผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับความต้องการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในอนาคต ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ในอนาคตหากมีปัญหาเกิดขึ้นจะมายื่นเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแน่นอน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕๐ โดยผู้ร้องเรียนได้ให้เหตุผลสนับสนุน เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้ได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความกล้าที่จะจัดการกับความไม่ถูกต้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นที่พึ่งของประชาชน เชื่อมั่นต่อระบบการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน และการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ความเชื่อมั่นของผู้ร้องเรียนต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม

จากการศึกษา พบว่า ก่อนยื่นเรื่องร้องเรียน ผู้ร้องเรียนมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมในระดับมาก (ร้อยละ ๘๐.๖๐) และเมื่อพิจารณาความถี่ของคำตอบ พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุด มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๔๐ ของผู้ร้องเรียนที่ตอบแบบสอบถาม และในส่วนของความเชื่อมั่นหลังทราบผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนยังคงมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๕.๖๐) โดยเมื่อพิจารณาความถี่ของคำตอบ พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุด มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๖๐ ของผู้ร้องเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

๒.๓ ผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและประโยชน์สาธารณะ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากประชาชนและพิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนตามข้อร้องเรียนดังกล่าวเป็นจำนวนมาก โดยแต่ละกรณีมีประเด็นปัญหาที่หลากหลาย ทั้งเป็นเรื่องร้องเรียนที่เป็นปัญหาความไม่เป็นธรรมกรณีความเดือดร้อนในระดับบุคคล หรือเป็นเรื่องที่ประชาชนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ซึ่งมีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยเหลือแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องที่ ๑

การลักลอบนำขยะพิษและกากอุตสาหกรรมทิ้งในพื้นที่บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำสาธารณะ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยมีสาระสำคัญ สรุปว่า บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำแห่งหนึ่งมีการนำขยะอุตสาหกรรมของบริษัทเอกชนมาทิ้งและนำขยะ ดิน คอนกรีตมาถมในลำรางสาธารณะ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ประชาชนได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถทำประมงได้ และมีฝุ่นผงสารเคมีจากขยะดังกล่าว ทำให้เกิดโรคตาแดงและโรคในระบบทางเดินหายใจ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานเป็นการเร่งด่วน เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับขยะมีพิษและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โดยตรง จึงเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดรายหนึ่งได้รับอนุญาตประกอบกิจการคัดแยกสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่ไม่เป็นอันตราย ได้มาแบ่งซื้อที่ดินจากผู้บุกรุกครอบครองที่ดินขอบอ่างเก็บน้ำและได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นสถานที่คัดแยกสิ่งปฏิกูลและวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากบริษัทเอกชนรายดังกล่าวมาทำการคัดแยกเพื่อนำเศษวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ไปใช้ประโยชน์หรือ

จำหน่ายต่อไป ส่วนเศษวัสดุที่เหลือผู้ทำการคัดแยกได้กองเก็บและทิ้งในพื้นที่ จึงเป็นสาเหตุให้ประชาชนโดยรอบได้รับความเดือดร้อนจากฝุ่นละอองและมลพิษอื่น ๆ ฟุ้งกระจาย เกิดอาการคัน กลิ่นฉุนแสบจมูก ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย

จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้หลายหน่วยงานได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีคำสั่งให้ผู้ประกอบการดำเนินการแก้ไขปัญหาเหตุเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ประกอบการทั้ง ๒ ราย ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการได้ดำเนินการนำเศษวัสดุกลับโรงงานและปรับสภาพพื้นที่โดยมีการนำดินมาปิดกลบพื้นที่พร้อมทั้งได้ทำการปิดกันพื้นที่แสดงอาณาเขตป้องกันห้ามบุคคลภายนอกเข้าพื้นที่แล้ว แต่ยังพบเศษถุงภาชนะที่ใช้บรรจุกากอุตสาหกรรมปะปนอยู่ในดินเป็นแห่ง ๆ และเมื่อตรวจพบภาชนะที่ยังมีเศษวัสดุที่ไม่ใช้แล้วบรรจุเต็มถุงโดยนำดินมาปิดทับเพื่ออำพรางสายตาอีกจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ กรมชลประทานโดยโครงการชลประทานจังหวัดได้แจ้งให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดรื้อถอนการดำเนินกิจการ พร้อมทั้งได้แจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีไว้ ณ สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเดินทางตรวจสอบพื้นที่ร้องเรียน พร้อมทั้งร่วมประชุมหารือแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ปัจจุบันเจ้าของที่ดินได้ดำเนินการขนย้ายกากของเสียดังกล่าวออกนอกพื้นที่และทำการปรับสภาพพื้นที่แล้ว การตรวจสอบปริมาณไอระเหยสารอินทรีย์ในบรรยากาศบริเวณพื้นที่เกิดเหตุไม่เกินมาตรฐาน การตรวจสอบปริมาณความเข้มข้นไอระเหยสารอินทรีย์ในดิน พบว่า มีเปอร์เซ็นต์ความเข้มข้นในการลุกติดไฟได้ ระหว่างร้อยละ ๒๕ - ๓๕ แต่ทั้งนี้เจ้าของที่ดินได้สร้างรั้วกั้นรอบพื้นที่ไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าไปในพื้นที่ จึงทำให้สามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง การตรวจสอบคุณภาพน้ำ พบว่า บริเวณพื้นที่เกิดเหตุมีการขุดบ่อรับน้ำ ซึ่งด้านท้ายของพื้นที่ดังกล่าวมีการยกคันดินกั้นตลอดแนว จึงสามารถป้องกันการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำได้ระดับหนึ่ง ทั้งนี้ คุณภาพน้ำจากบ่อรับน้ำในพื้นที่เกิดเหตุเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ

น้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม และมีคุณภาพดีกว่าน้ำตัวอย่างจากห้วยซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ที่มีการปนเปื้อนมลพิษสารเคมีจำพวกโลหะหนัก ซึ่งหน่วยงานท้องถิ่นมีแผนงานตั้งงบประมาณเพื่อศึกษาออกแบบก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียที่สามารถรองรับและบำบัดน้ำเสียจากโรงงานให้ได้มาตรฐานก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ปัจจุบันผู้บุกรุกรายดังกล่าวได้ทำการขนย้ายขยะ รื้อถอนการดำเนินกิจการรีไซเคิลออกจากพื้นที่หมดแล้ว

และเนื่องจากปัญหาการลักลอบนำขยะพิษและกากอุตสาหกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวอีกต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และกรมชลประทานได้ร่วมกันเฝ้าระวังและตรวจสอบสารเคมีที่ตกค้างหลงเหลืออยู่ในดินและในน้ำที่เป็นอันตรายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรอบพื้นที่ดังกล่าวต่อไป

ภาพประกอบการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่องที่ ๒

การเร่งรัดมาตรการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินสาธารณประโยชน์

ผู้ร้องเรียนได้เสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินแห่งหนึ่งไม่ดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียน โดยอ้างว่าอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด (กบร.จังหวัด) ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอรังวัดที่ดินมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ซึ่งระยะเวลาผ่านมาเป็นเวลา ๙ ปีแล้ว จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบเพื่อเร่งรัดมาตรการการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของผู้ร้องเรียนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอให้จังหวัดในฐานะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน จากการประสานงานและติดตามผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างใกล้ชิด ต่อมา จังหวัดได้แจ้งผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า ที่ดินที่มีการร้องเรียนแปลงดังกล่าวน่าจะเป็นที่สาธารณประโยชน์ มิได้ปรากฏหลักฐานการขอขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ แต่จากการประชุมประชาคมหมู่บ้าน และการสอบพยานบุคคลที่ประชุมมีความเห็นคัดค้านการยื่นออกโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียน เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านทราบดีว่าที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์ประจำหมู่บ้าน ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ในการอ่านแปล ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณที่ดินดังกล่าว แต่เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมจังหวัดจึงได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และมีมติให้ส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ แต่จนกระทั่งปัจจุบันจังหวัดดังกล่าวยังไม่ได้แจ้งผลการดำเนินการเรื่องดังกล่าว

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาถึงระยะเวลานับจากวันที่ผู้ร้องเรียนได้ขอรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดินมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ จนถึงปัจจุบันระยะเวลาล่วงเลยมากว่า ๙ ปีแล้ว กระบวนการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวยังไม่เสร็จสิ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นไปด้วยความล่าช้าเกินสมควร เป็นการสร้างความเดือดร้อนและความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเสนอแนะให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำชับและเร่งรัดให้คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ดำเนินการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประ ธานอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดประสานงานและติดตาม การอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ และเมื่อได้ผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศแล้วให้จังหวัดนำเรื่องดังกล่าวเสนอ กบร.จังหวัด เพื่อพิจารณาและพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินตามมาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ทั้งนี้ ขอให้ถือปฏิบัติตามหนังสือเวียนของกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๕๑๑.๒/๒๔๓๔ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ที่ระบุให้จังหวัดประชุมคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดทุกเดือนอย่างเคร่งครัด

ภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีหนังสือถึงประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานว่า กระทรวงได้ดำเนินการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศบริเวณที่สาธารประโยชน์ที่มีการร้องเรียนแล้วเสร็จ เพื่อให้ดำเนินการตามมาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครองครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐต่อไป ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีการประชุมคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด และจากการประชุมมีมติให้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นมาของที่ดินแปลงสาธารณประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งถือเป็นพัฒนาการของการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานของรัฐหลังจากที่มีความล่าช้ามาในอดีต

เรื่องที่ ๓

สำนักงานที่ดินจังหวัดออกเอกสารสิทธิให้แก่เอกชนทับซ้อนพื้นที่บึงสาธารณประโยชน์

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบกรณีสำนักงานที่ดินจังหวัดแห่งหนึ่งออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรทับซ้อนพื้นที่บึงสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่การดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดไม่นำผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศที่ได้ทำการอ่านแปลตีความภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารที่ปรากฏว่ามีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินในบริเวณพื้นที่ W1 ซึ่งถือว่าเป็นเขตของบึงมาพิจารณา จึงได้นำเรื่องดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องดังกล่าวจากเอกสาร หลักฐานการชี้แจงข้อเท็จจริงจากหน่วยงานพร้อมทั้งการแสวงหาข้อเท็จจริงจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาแล้วเห็นว่า

กรณีที่มีการร้องเรียนว่า คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดไม่นำผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศที่ได้ทำการอ่านแปลตีความภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารที่ปรากฏว่ามีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินในบริเวณพื้นที่ W1 ซึ่งถือว่าเป็นเขตของบึงสาธารณประโยชน์มาพิจารณานั้น เนื่องจากการตรวจสอบเอกสารสิทธิในที่ดินรอบแปลงและจากการให้ถ้อยคำของพยานบุคคลยังไม่สามารถรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า บึงสาธารณประโยชน์ที่มีการร้องเรียนมีขอบเขตเพียงใด ประกอบกับที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวเป็นหนองน้ำที่เกิดโดยธรรมชาติ ซึ่งสามารถตรวจสอบร่องรอยขอบเขตของบึงได้จากภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศจึงได้ทำการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารซึ่งถ่ายไว้เมื่อปี ๒๔๙๕ ปรากฏว่ามีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินบริเวณพื้นที่ W1 ซึ่งถือว่าเป็นเขตของบึง จำนวนสองร้อยกว่าแปลง แต่เจ้าของเอกสารสิทธิในที่ดินได้ยื่นคัดค้านผลการอ่านภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าว โดยอ้างว่าปีที่

ถ่ายภาพทางอากาศเป็นฤดูน้ำหลากและน้ำท่วมขัง หน่วยงานจึงได้มีมติให้ส่งแปลภาพถ่ายทางอากาศระหว่างปี ๒๔๙๖ ถึงปี ๒๕๑๒ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับภาพถ่ายทางอากาศซึ่งถ่ายไว้เมื่อปี ๒๔๙๕ ซึ่งคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศได้ทำการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารซึ่งถ่ายไว้เมื่อปี ๒๕๑๐ ปรากฏว่า บริเวณดังกล่าวมีร่องรอยการทำประโยชน์ โดยเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (U) พื้นที่เกษตรกรรม (A) และมีเพียงบางส่วนที่ไม่ปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ โดยเป็นพื้นที่ป่าไม้ (F) แหล่งน้ำธรรมชาติ (W1) พื้นที่ลุ่ม (M2) และอื่น ๆ จากข้อเท็จจริงข้างต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้นำผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศซึ่งถ่ายไว้เมื่อปี ๒๔๙๕ ของคณะอนุกรรมการฯ มาพิจารณาแล้ว แต่เนื่องจากขณะที่ถ่ายภาพทางอากาศของกรมแผนที่ทหารเมื่อปี ๒๔๙๕ เป็นฤดูน้ำหลากและน้ำท่วมขัง จึงเป็นเหตุให้หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนไม่สามารถนำผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศในปีดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาว่าที่ดินบริเวณที่มีการร้องเรียนเคยเป็นบึงสาธารณประโยชน์หรือไม่กรณีจึงไม่เป็นไปตามที่มีการร้องเรียนแต่อย่างใด

สำหรับกรณีที่มีการร้องเรียนว่ามีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินทับซ้อนพื้นที่บึงสาธารณประโยชน์นั้น กรณีดังกล่าวหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้ทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาว่า เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบแนวเขตที่ชัดเจนของบึงสาธารณประโยชน์ได้และไม่สามารถนำผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศมาพิจารณาได้เพราะขณะที่ถ่ายภาพทางอากาศของกรมแผนที่ทหารเป็นฤดูน้ำหลาก ประกอบกับในการดำเนินการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินดังกล่าวได้นำชี้แนวเขตที่ดินของตนไว้แล้ว เมื่อปรากฏว่าที่ดินบริเวณที่มีการร้องเรียนให้ตรวจสอบไม่อยู่ภายในบริเวณที่มีการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง จึงไม่มีประเด็นที่จะพิจารณาว่ามีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินทับซ้อนพื้นที่สาธารณประโยชน์ และในการรังวัดออกเอกสารสิทธิในที่ดิน นายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ได้ไปร่วมเป็นพยานในการตรวจพิสูจน์สอบสวนและยืนยันรับรองว่าที่ดินมิได้เป็นที่สาธารณประโยชน์ และไม่มีข้อเท็จจริงใดที่ยืนยันชัดเจนว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินที่ต้องห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินตามกฎหมาย การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินภายนอกบริเวณที่ได้มีการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงย่อมถือว่าเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่าพื้นที่บริเวณที่มีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินเคยเป็นบึงสาธารณประโยชน์ตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างหรือไม่ เนื่องจากเมื่อปี ๒๕๔๔ อำเภอได้ทำการสอบสวนผู้ปกครองท้องที่ ผู้สูงอายุ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งต่างให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า บึงสาธารณประโยชน์ มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐๐ ไร่ และไม่สามารถตรวจสอบแนวเขตที่ชัดเจนของบึงสาธารณประโยชน์ได้ว่ามีเพียงใด ซึ่งกรณีดังกล่าวแม้ประชาชนได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วก็ตาม พื้นที่บริเวณดังกล่าวก็ยังคงมีสถานะเป็นที่สาธารณประโยชน์ โดยทางราชการไม่สามารถที่จะดำเนินการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้แก่บุคคลใดได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ดำเนินการตรวจสอบให้เป็นที่ยุติว่าบึงสาธารณประโยชน์มีขอบเขตมากน้อยเพียงใด และพื้นที่บริเวณที่มีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าวเคยเป็นบึงสาธารณประโยชน์หรือไม่ หากจำเป็นต้องตรวจพิสูจน์ชั้นดินธรรมชาติว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวเคยเป็นบึงสาธารณประโยชน์หรือไม่ และเสนอแนะให้หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนประสานงานกับกรมทรัพยากรธรณีเพื่อดำเนินการตรวจพิสูจน์ด้วย ผลการตรวจพิสูจน์และสอบสวนของคณะกรรมการเป็นประการใด ขอให้หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนดำเนินการต่อไป

เรื่องที่ ๔

การแก้ไขปัญหาช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้านได้รับความเสียหาย

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแห่งหนึ่ง ปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่เข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตรของผู้ร้องเรียนและเกษตรกรในพื้นที่เป็นเหตุให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานต้นสังกัดของอุทยานแห่งชาติดังกล่าวชี้แจงข้อเท็จจริง รวมถึงพิจารณาหาแนวทางช่วยเหลือเยียวยาความเสียหาย จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินส่งผลให้หน่วยงานหาแนวทางแก้ไขปัญหาและได้ชี้แจงต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ดังนี้

กรณีช้างป่าที่เข้ามาทำลายพืชผลของชาวบ้านนั้น เป็นช้างป่าตามธรรมชาติที่อยู่ในพื้นที่ประมาณ ๕๓๐,๐๐๐ ไร่ และมีพื้นที่ติดกับพื้นที่ที่ราษฎรใช้อยู่อาศัยซึ่งมีช้างป่าบางตัวที่ถูกจ่าฝูงไล่ออกจากโขลง จะลงมาใช้พื้นที่ป่าแนวกันชนนี้อาศัยหลบหนีภัยซึ่งเดิมประชาชนสมัยก่อนทำการเกษตร พอหมดฤดูกาลทำนาก็จะไปหางานทำในเมือง จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับช้างป่า แต่ปัจจุบันมีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น การปลูกยางพารา ปลูกอ้อยส่งโรงงานอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เป็นป่าแนวกันชนเพื่อเศรษฐกิจดังกล่าว จึงทำให้ช้างป่าที่ถูกจ่าฝูงขับไล่ออกมาต้องมาเผชิญหน้ากับประชาชนที่บุกรุกป่าแนวกันชนเหล่านั้น เมื่อป่าแนวกันชนถูกบุกรุกทำลายจนหมดสิ้น ประชาชนก็จะนำสัตว์เลี้ยงไปเลี้ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทำให้ไปแย่งอาหารและโป่งเทียมของช้างป่า รวมถึงการบุกรุกแผ้วถางและเผาป่าทำให้ทำลายความสมบูรณ์ของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จนทำให้แหล่งอาหารของช้างป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์ไม่สามารถรองรับจำนวนช้างป่าที่ปัจจุบันเพิ่มเป็น ๑๕๔ ตัว จากการสำรวจและติดตามช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยปกติแล้วช้างป่ามีพฤติกรรมอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าทึบในช่วงเวลากลางวันและเริ่มหากินจากป่าสู่ทุ่งหญ้าหรือพื้นที่โล่งในเวลากลางคืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

พยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยจัดเจ้าหน้าที่ออกลาดตระเวนเฝ้าระวังช้างป่าทุกวัน ทั้งกลางวันและกลางคืน เพราะช้างป่าออกมาหากินทุกวัน จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่คอยไล่ผลักดันกลับสู่เขตป่า ซึ่งการที่เจ้าหน้าที่เข้าไปช่วยดูแลทรัพย์สินของราษฎรนั้น ในบางครั้งจะถูกช้างป่าทำร้ายบาดเจ็บสาหัส บางรายต้องพิการและเสียชีวิต แต่เจ้าหน้าที่ก็ยังมีหน้าที่รับผิดเข้าไปขับไล่ช้างป่าและปกป้องทรัพย์สินของประชาชน

อย่างไรก็ดี จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและการทำความเข้าใจร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันหาแนวทางการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคตและเพื่อเป็นการบรรเทาและเยียวยาความทุกข์ร้อนของประชาชนทั้งที่ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทางการเกษตรของประชาชนดังกล่าว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นกระทรวงต้นสังกัดได้พิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวดังนี้

๑. จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดจ้างเจ้าหน้าที่ในการออกปฏิบัติงานลาดตระเวนเฝ้าระวังช้างป่า จัดสรรงบประมาณปลูกพืชอาหารช้างป่าและสัตว์ป่า จัดทำแหล่งน้ำและโป่งเทียมให้ช้างป่า รวมถึงได้เสนอ “โครงการอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่า” และกิจกรรมปักเสาไฟฟ้าคอนกรีตอัดแรง (เก่า) เป็นเพนียดป้องกันช้างป่าไม่ให้ออกมานอกเขตป่าดังกล่าว

๒. กรณีความเสียหายที่เกิดขึ้น ได้มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทยขึ้นเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เพื่อนำเงินบริจาคที่ได้รับมาเป็นกองทุนช่วยเหลือกรณีช้างป่าออกมาทำลายพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้าน และได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและประเมินค่าความเสียหายในพื้นที่ เพื่อพิจารณาเรื่องรายงานช้างป่าออกมาทำลายพืช สวน ไร่ นา และทรัพย์สินของประชาชนแล้วส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการบริหารกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย พิจารณาอนุมัติจ่ายเงินกองทุนฯ ช่วยเหลือแต่ละรายเพื่อทำการเบิกจ่ายตามรายชื่อของประชาชนที่ได้รับความเสียหาย โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจำนวน ๑๐๘ ราย จากจำนวนทั้งสิ้น ๑๗๔ ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๔๐๙,๕๗๐ บาท

เรื่องที่ ๕

องค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมกับมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งขุดดินในทางสาธารณะส่งผลกระทบต่อการใช้ทางสาธารณประโยชน์และทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่ตำบลแห่งหนึ่งว่า ในพื้นที่ที่ตนอยู่อาศัยมีนายหน้ามาขอซื้อที่ดินโดยอ้างว่าจะต้องถูกเวนคืน เนื่องจากราชการต้องการใช้ที่ดินดังกล่าวเป็นแหล่งกักเก็บน้ำ ต่อมามีการซื้อที่ดินจากประชาชนในพื้นที่หลายแปลง มีแปลงหนึ่งติดเส้นทางที่ประชาชนในพื้นที่เดินทางไปยังสวน ไร่นา เป็นประจำ และต่อมาเส้นทางดังกล่าวถูกขุดดินเพื่อนำไปขาย ทำให้ประชาชนที่ใช้เส้นทางสัญจรไม่สามารถที่จะใช้เส้นทางดังกล่าวได้ ต้องใช้เส้นทางอื่นเป็นระยะทางไกลกว่าเดิม เมื่อประชาชนในพื้นที่ประสานงานไปยังหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ มีการลงพื้นที่ตรวจสอบเรื่องที่ร้องเรียน และรับว่าจะเสนอเรื่องดังกล่าวต่อผู้ว่าราชการจังหวัด แต่จนปัจจุบันการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวกลับไม่มีความคืบหน้าใด ๆ จึงได้นำความทุกข์ร้อนดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนแล้วจึงประสานงานโดยตรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริง และมอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่และร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน พร้อมทั้งการลงพื้นที่ของคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า กรณีที่มีการร้องเรียนว่ามีนายหน้ามาขอซื้อที่ดินเพื่อทำแหล่งกักเก็บน้ำ การดำเนินการดังกล่าวเป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ร่วมกับมหาวิทยาลัยของรัฐได้ดำเนินการศึกษาวิจัยการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ โดยดำเนินการร่วมกับบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งน้ำดิบในกิจการอุตสาหกรรม และจากการรังวัดตรวจสอบเขตทางสาธารณประโยชน์ของสำนักงานที่ดินจังหวัดและเทศบาลตำบล พบว่า บริเวณโครงการสระเก็บน้ำพบว่ามีถนน แต่เนื่องจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นบ่อลูกรังเก่า มีการขุดมานานกว่า ๒๐ – ๓๐ ปี ประกอบกับการขุดดินจะขุดติดถนนและชันมาก จึงทำให้ดินในพื้นที่ทางสาธารณประโยชน์พังทลายลงบ่อดินลูกรัง และประชาชนใช้สัญจรไปมาน้อยลงเนื่องจากไม่มีบ้านอยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าว โดยเส้นทางสาธารณประโยชน์ที่อยู่ภายในโครงการมีจำนวน ๓ เส้นทาง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ ๕ ไร่ และในคราวประชุมสภาเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้เสนอพื้นที่ทำการชดเชยทางสาธารณประโยชน์ไม่น้อยกว่าพื้นที่เดิม ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบโดยมีเงื่อนไขให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดรับผิดชอบดำเนินการตามระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเสนอแนวทางการชดเชยทางสาธารณประโยชน์เป็นเส้นทางรอบพื้นที่สระเก็บน้ำรวมพื้นที่ทั้งสิ้น ๕ ไร่ ๒๔๓ ตารางวา จึงไม่ปรากฏว่าหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนโดยไม่เป็นธรรม แต่อย่างไรก็ดี เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินโครงการดังกล่าวแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. เนื่องจากสำนักงานที่ดินจังหวัดแจ้งว่า บริษัทเอกชนข้างต้นยังไม่ได้ขอใช้ที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินหรือขอหาประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตามมาตรา ๑๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แต่อย่างใด จึงขอให้จังหวัดกำชับและเร่งรัดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดประสานบริษัท ดังกล่าวให้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวต่อไป และแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบในโอกาสแรก

๒. ประชาชนในพื้นที่อาจยังไม่ได้รับทราบการดำเนินโครงการดังกล่าวอย่างชัดเจนทั่วถึง ประกอบกับ ปัจจุบันโครงการดังกล่าวยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ จึงทำให้ประชาชนยังไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์และการใช้ประโยชน์ในที่ดินบริเวณดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ จึงสมควรประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับ ทราบข้อเท็จจริงโดยละเอียด รวมถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากโครงการดังกล่าว

เรื่องที่ ๖

ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ และแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องในการบริหารจัดการการใช้ที่ดินของรัฐ กรณี ตัดและขายผลปาล์มน้ำมันที่ปลูกอยู่ในที่ดินของรัฐ

ผู้ร้องเรียนและคณะได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียนกรณีใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องในการบริหารจัดการที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์แห่งหนึ่ง ทำสัญญาเช่าที่ดินแปลงสาธิตโดยใช้ชื่อบุคคลอื่น ทำลายต้นปาล์มและขุดดินนำไปขายให้บุคคลภายนอก แทรกแซงการบริหารโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม และแต่งตั้งน้องภรรยาเข้าดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มในโครงการนิคมพืชเกษตรทั้งที่ไม่มีที่ดินทำกินในเขตที่ดินนิคมสหกรณ์

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานจากผู้ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กันพื้นที่ในเขตที่ดินนิคมสหกรณ์เพื่อจัดทำแปลงทดลองและขยายพันธุ์ตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ เนื้อที่ประมาณ ๘๐ ไร่ และเมื่อทราบว่าแปลงทดลองและขยายพันธุ์ดังกล่าวอยู่ในพื้นที่สงวนหวงห้าม ไม่เคยอนุญาตให้หน่วยงานใดหรือบุคคลใดเข้าไปครอบครอง ทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าว แต่ปัจจุบันมีราษฎรเข้าไปครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินแปลงทดลองและขยายพันธุ์เต็มแปลงแล้ว และไม่ปรากฏว่ามีการทำสัญญาเช่าที่ดินใด ๆ ในเขตที่ดินแปลงทดลองดังกล่าว และจากการตรวจสอบการเงินของแปลงทดลองไม่ปรากฏหลักฐานในทางบัญชีว่ามีการนำไปใช้เพื่อการใด ทั้งนี้ ที่ดินแปลงทดลองของนิคมสหกรณ์ มี ๒ แปลง แปลงที่ ๑ มีเนื้อที่ประมาณ ๓๖ ไร่ มีปาล์มน้ำมันเก่า ๑๗๗ ต้น และปลูกใหม่ ๔๐๐ ต้น นิคมสหกรณ์จึงได้จัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันตามหลักวิชาการ และมีคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์แห่งหนึ่งรับเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและผู้ดำเนินการ โดยสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการลงทุนเองมิได้เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ให้แก่นิคมสหกรณ์ แปลงที่ ๒ มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐ ไร่ ซึ่งนิคมสหกรณ์ได้หยุดดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมันมาเป็นเวลานานแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงขอให้มีการตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูก ส่วนการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น คณะกรรมการ

ดำเนินงานสหกรณ์เป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินโครงการและคัดเลือกสมาชิกสหกรณ์เข้าร่วมอบรมโครงการต่าง ๆ ของสหกรณ์เอง รวมทั้งการดำเนินกิจการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม คณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์มีอำนาจในการซื้อขายน้ำมันปาล์มโดยมีผู้จัดการสหกรณ์เป็นผู้เสนอต่อกรรมการอำนวยการหรือกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลโรงงานแต่ละวันเป็นผู้อนุมัติ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาจากการชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวอาจมีมูลเหตุแห่งการทุจริตได้ จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่และตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และพบข้อมูลเพิ่มเติมว่า ผู้ที่จะมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกของสหกรณ์นิคมได้ ต้องเป็นสมาชิกของนิคมสหกรณ์เสมอ และข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเรียนซึ่งเป็นข้าราชการได้ยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นิคม และที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์นิคมมีมติรับผู้ถูกร้องเรียนเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ผู้ถูกร้องเรียนเริ่มนำปาล์มน้ำมันซึ่งตัดมาจากแปลงสาธิตของนิคมสหกรณ์มาขายให้กับโรงงานสกัดปาล์มน้ำมันสหกรณ์ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน และรับเงินด้วยตนเองทุกครั้ง และจากการตรวจสอบบัญชีเงินรายได้ของนิคมสหกรณ์พบเพียงตัวเลขการเคลื่อนไหวของบัญชีเฉพาะการชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ยเล็กน้อย

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า

๑. กรณีการใช้ประโยชน์ในที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์ แปลงทดลองและแปลงสาธิต พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๓๖ บัญญัติว่า “ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกนิคมสหกรณ์จะเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสหกรณ์ที่ดิน และรวมกันเข้าเป็นสหกรณ์จดทะเบียนมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์แล้ว” แต่ตามรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ มีข้อความระบุว่า “...มิเคยอนุญาตให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าไปครอบครอง ก่อสร้าง และทำประโยชน์ในที่ดิน

แปลงทดลองและขยายพันธุ์แต่อย่างใด...” ดังนั้น การที่นิคมสหกรณ์ดำเนินการศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันตามหลักวิชาการและศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของนิคมสหกรณ์ อาจเป็นการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ

๒. กรณีผู้ถูกร้องเรียนใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องในการบริหารจัดการที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์นั้น ข้อเท็จจริงปรากฏชื่อผู้ถูกร้องเรียนและน้องภรรยา เป็นสมาชิกสหกรณ์นิคม และขายปาล์มน้ำมันให้แก่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มน้ำมันสหกรณ์นิคม โดยผู้ถูกร้องเรียนเริ่มนำปาล์มน้ำมันที่ตัดมาจากแปลงสาธิตของนิคมสหกรณ์มาขายให้กับโรงงานสกัดปาล์มน้ำมัน ฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน และเป็นผู้มารับเงินด้วยตนเองเป็นเงินจำนวนมาก แต่จากการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับเงินรายได้ของนิคมสหกรณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบเพียงตัวเลขการเคลื่อนไหวของบัญชีเฉพาะการชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ยเป็นจำนวนเงินเล็กน้อย ดังนั้น การขายปาล์มน้ำมันจากแปลงสาธิตของนิคมสหกรณ์ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน ไม่ปรากฏว่ามีการนำเงินที่ได้จากการขายปาล์มน้ำมันเข้าบัญชีเงินรายได้ของนิคมสหกรณ์แต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าว กรณีร้องเรียนในเรื่องนี้จึงมีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ถูกร้องเรียนได้กระทำการอันอาจเป็นการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีหนังสือแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อดำเนินสอบสวนข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่และแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินสอบสวนข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการต่อไป และหากการกระทำของผู้ถูกร้องเรียนเกิดจากความประมาท เลินเล่อ ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือมีเจตนาทุจริตหรือประพฤติมิชอบให้พิจารณาดำเนินการตามกฎหมายกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัดต่อไป

เรื่องที่ ๓๗

ผลกระทบต่อผู้ประกอบการซึ่งเช่าพื้นที่จำหน่ายสินค้าประจำภายในอาคารศูนย์ราชการจากการจัดกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ

คณะผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอความเป็นธรรม กรณีหน่วยงานแห่งหนึ่งจัดกิจกรรมบริเวณลานอเนกประสงค์บ่อยเกินไป และปล่อยให้มีการจำหน่ายสินค้าซ้ำซ้อน เป็นเหตุให้กระทบกับผู้ประกอบการซึ่งได้เช่าพื้นที่ถาวรและจำหน่ายสินค้าเป็นประจำ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานกับหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน และได้จัดให้มีการประชุมระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน และผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ร้องเรียน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการประชุมสรุปได้ว่า หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนยืนยันว่าจะแก้ไขปัญหาอย่างดีที่สุด โดยกำหนดช่วงเวลาการจัดกิจกรรมในพื้นที่ลานอเนกประสงค์ของเอกชนที่เป็นการขายสินค้าให้อยู่ในช่วงสัปดาห์ที่ ๒ และ ๓ ของเดือน ยกเว้นการจัดงานของผู้ประกอบการเอกชนรายใหญ่ซึ่งสามารถดึงคนภายนอกเข้ามาในอาคาร แต่กรณีหน่วยงานของรัฐขอเช่าพื้นที่ หน่วยงานจำเป็นต้องให้หน่วยงานของรัฐเช่าไม่ว่าจะจัดกิจกรรมช่วงเวลาใด โดยได้กำหนดเงื่อนไขการเช่าพื้นที่เพิ่มเติมทั้งกรณีผู้เช่าเอกชนและหน่วยงานของรัฐ ให้มีบูธจำหน่ายอาหารได้ไม่เกินร้อยละ ๒๐ ของจำนวนบูธทั้งหมด รวมทั้งห้ามมีการตั้งโต๊ะรับประทานอาหารภายในงาน เพื่อลดผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจจำหน่ายอาหารในช่วงระยะเวลาที่มีการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งประสานงานกับกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าเป็นประจำในเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายของผู้ประกอบการเพื่อบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียน

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งให้หน่วยงานดังกล่าวตรวจสอบการเช่าพื้นที่ของผู้เช่าที่เป็นเอกชนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการเช่าพื้นที่อย่างเคร่งครัด ส่วนผู้เช่าที่เป็นหน่วยงานของรัฐ ขอให้หน่วยงานควบคุมการเช่าพื้นที่ช่วงนอกเหนือจากสัปดาห์ที่ ๒ ถึงสัปดาห์ที่ ๓ ของแต่ละเดือน ให้ลดการจัดกิจกรรมในลักษณะของการขายสินค้า เพื่อลดผลกระทบต่อผู้ประกอบการร้านค้าในช่วงระยะเวลาที่มีการจัดกิจกรรมให้สามารถประกอบกิจการได้ตามสมควร

ภาพคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประชุมแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ร่วมกับผู้ร้องเรียนและหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน

เรื่องที่ ๘

ความไม่โปร่งใสการพิจารณาจ้างเหมาปรับปรุงศูนย์เฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยและปฏิบัติการฉุกเฉินโดยระบบกล่องโทรทัศน์

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งไม่แจ้งผลความคืบหน้าการพิจารณาจ้างเหมาปรับปรุงศูนย์เฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยและปฏิบัติการฉุกเฉินโดยติดตั้งระบบและอุปกรณ์กล้องโทรทัศน์ให้ผู้ร้องเรียน ซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมประกวดราคาและเสนอราคาต่ำที่สุดทราบ ผู้ร้องเรียนได้เข้าร่วมประกวดราคาจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ร้องเรียนได้เสนอราคาต่ำสุด และประธานกรรมการประกวดราคาได้มีหนังสือแจ้งไปยังผู้ร้องเรียนทราบว่าเป็นผู้เสนอราคาที่ดีที่สุด และขอให้ผู้ร้องเรียนพิจารณาปรับลดราคาลงจากเดิม พร้อมทั้งขอให้ผู้ร้องเรียนขยายกำหนดยืนราคาออกไป โดยผู้ร้องเรียนได้ปรับลดราคาลงและขยายกำหนดยืนราคาตามคำร้องขอของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวเรื่อยมา แต่กระทั่งปัจจุบันหน่วยงานของรัฐดังกล่าวกลับไม่แจ้งผลความคืบหน้าในการจ้างเหมาให้ผู้ร้องเรียนทราบ

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เชิญหน่วยงานและผู้ร้องเรียนร่วมประชุมเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว สรุปได้ว่า โครงการจ้างเหมาดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ ที่หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นเห็นควรให้มีห้อง CCTV ดูแลพื้นที่โดยรอบหน่วยงานของรัฐที่เป็นสัดส่วนและอยู่ในพื้นที่เดียวกันทั้งหมด โดยให้นำระบบเดิม คือ Analog มาผสมกับระบบใหม่ คือ Digital ที่สามารถใช้งานได้ดีกว่า จึงต้องนำมาใช้ผสมผสานสอดคล้องกันและเป็นการลดค่าใช้จ่ายพนักงานรักษาความปลอดภัยลงด้วย โดยการกำหนดคุณสมบัติทางเทคนิคดังกล่าวไม่ได้ล้าสมัย แต่เป็นการผสมระหว่างกล้องสองระบบและได้รับประโยชน์มากกว่า เพราะหากเปลี่ยนใหม่เป็นระบบ Digital ทั้งหมดจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ซึ่งมีขั้นตอนกำหนดราคากลางและอนุมัติหลักการ ทั้งนี้ผู้มีอำนาจเห็นชอบตามข้อกำหนดเรียบร้อยแล้ว โดยมีผู้ยื่นเอกสารประกวดราคาทั้งหมด ๕ ราย แต่คณะกรรมการประกวดราคาได้พิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า มีผู้ผ่านเกณฑ์ทางเทคนิค ๒ ราย คือ ผู้ร้องเรียน และเอกชนอีกบริษัทหนึ่ง แต่ผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทางเทคนิค

๓ รายได้ยื่นอุทธรณ์ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์แล้วฟังไม่ขึ้น จึงกำหนดวันประกวดราคาขึ้น และในวันประกวดราคาดังกล่าวผู้ร้องเรียนเป็นผู้เสนอราคาต่ำที่สุด และต่ำกว่าราคาสูงสุดที่กำหนดไว้ในเอกสารประกวดราคาจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อการประกวดราคาเสร็จสิ้นแล้ว หน่วยงานของรัฐได้มีหนังสือแจ้งไปยังผู้ร้องเรียนว่าเป็นผู้เสนอราคาที่ดีที่สุด และขอให้ผู้ร้องเรียนพิจารณาปรับลดราคาลงจากเดิมที่เคยเสนอราคา โดยผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือแจ้งปรับลดราคาลง และหน่วยงานได้ขอให้ผู้ร้องเรียนขยายกำหนดยืนราคาเรื่อยมา โดยระหว่างนั้นหน่วยงานต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้พิจารณาปรับลดราคากลางเนื่องจากราคาน้ำมันเบนซินลดลง ซึ่งได้มีการพิจารณาทบทวนแล้วเห็นว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดราคากลางจ้างเหมาครั้งนี้ แต่มีเหตุแทรกแซงจากคณะกรรมการตรวจสอบของหน่วยงานเอง ที่สั่งการให้สำนักตรวจสอบเข้าทำการสอบทานกระบวนการจัดหางานจ้างเหมาโครงการดังกล่าว เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการจัดหาและเป็นการปฏิบัติตามกฎบัตรของหน่วยตรวจสอบภายใน โดยกระบวนการจัดจ้างดังกล่าวยังไม่สิ้นสุดและยังคงดำเนินต่อไป ซึ่งจะดำเนินการคู่ขนานกันไป ทั้งการต่อรองราคา ขอให้ขยายกำหนดเวลายืนราคา และกระบวนการตรวจสอบ

สำหรับผู้ร้องเรียนคาดหมายว่าเมื่อหน่วยงานได้ขอให้ผู้ร้องเรียนปรับลดราคาแล้วน่าจะใช้เวลาในการจัดจ้างไม่นานและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าจะมีการจ้างงานผู้ร้องเรียนแล้ว ผู้ร้องเรียนจึงไปผูกพันราคากับผู้ผลิต เพื่อซื้ออุปกรณ์ในการติดตั้งไว้รอการจัดจ้างได้ในทันที ในการประชุมครั้งนี้จึงมีมติให้หน่วยงานเร่งติดตามผลการตรวจสอบและรายงานผลเรื่องดังกล่าว

ต่อมา หน่วยงานได้มีหนังสือรายงานผลการสอบสวนข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อสอบสวนเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และได้อนุมัติยกเลิกและยุติการจัดหางานจ้างเหมาดังกล่าว และยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์และคณะกรรมการตรวจรับแล้ว โดยอ้างว่าการยกเลิกการจัดหางานจ้างเหมาดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานทั้งในด้านของอุปกรณ์ที่จะมีคุณภาพทันสมัย และในด้านราคาที่จะมีการแข่งขันเพื่อให้ได้ราคาที่ดีต่อไป

ภาพการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

จากการประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า การที่หน่วยงานดังกล่าวยกเลิกและยุติการจัดหางานจ้างเหมาปรับปรุงศูนย์เฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยและปฏิบัติการฉุกเฉินโดยติดตั้งระบบและอุปกรณ์กล้องโทรทัศน์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม โดยกล่าวอ้างเหตุผลว่า เป็นประโยชน์ของหน่วยงานทั้งในด้านของอุปกรณ์ที่จะมีคุณภาพทันสมัย และในด้านราคาที่จะมีการแข่งขันเพื่อให้ได้ราคาที่ดีต่อไป ทั้งที่หน่วยงานแห่งนี้เป็นผู้กำหนดคุณสมบัติของอุปกรณ์และราคากลางในการประกวดราคาครั้งดังกล่าวเองทั้งสิ้น โดยในการประกวดราคาครั้งดังกล่าว ผู้ร้องเรียนเป็นผู้เสนอราคาต่ำที่สุดและต่ำกว่าราคาสูงสุดที่กำหนดไว้ในเอกสารประกวดราคาจ้างเหมาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว และอุปกรณ์ที่ผู้ร้องเรียนเสนอมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานกำหนดไว้ ดังนั้น นิติสัมพันธ์ในการประกวดราคาจ้างเหมางานระหว่างหน่วยงานกับผู้ร้องเรียน จึงเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ประกวดราคาเสร็จสิ้น ถึงแม้หน่วยงานจะมีหนังสือขอปรับลดราคาลงอีกก็เป็นเพียงขั้นตอนการเจรจาต่อรองราคากันเท่านั้น ผู้ร้องเรียนจะปรับลดราคาหรือไม่ยินยอมปรับลดราคาก็ตาม หน่วยงานย่อมมีความผูกพันกับผู้ร้องเรียนในฐานะที่เป็นผู้เสนอราคาต่ำที่สุดแล้ว ประกอบกับหน่วยงานได้มีหนังสือขอให้ผู้ร้องเรียนขยายกำหนดยืนราคาเรื่อยมา จึงคงเหลือเพียงขั้นตอนที่จะมีการจัดทำสัญญาจ้างผู้ร้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น เมื่อผู้ร้องเรียนได้

สั่งซื้ออุปกรณ์และผูกพันราคากับผู้ผลิต เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานจ้างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้รับจ้างงานมา และเป็นการควบคุมราคาของสินค้าให้อยู่ในวงเงินที่ผู้ร้องเรียนเสนอไว้ เนื่องจากหากปล่อยเวลาล่วงเลยไปอาจมีราคาเปลี่ยนแปลงของราคาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อาจมีราคาสูงขึ้นจากเดิมด้วย ข้อกล่าวอ้างในการยกเลิกและยุติการจัดหางานจ้างเหมาดังกล่าว จึงไม่เป็นธรรมกับผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกและได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่หน่วยงานกำหนดไว้ทั้งสิ้น แม้จะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการยกเลิกและยุติการจัดหางานจ้างเหมาไว้ในเอกสารประกวดราคาจ้างเหมาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ข้อกำหนดดังกล่าวอยู่ภายใต้เรื่องการพิจารณาผลการประกวดราคาจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในข้อเท็จจริงกระบวนการประกวดราคาได้เสร็จสิ้นลงแล้ว การนำเหตุผลการยกเลิกดังกล่าวจึงไม่ถูกต้อง และข้อสงวนสิทธิ์ของหน่วยงานในการยกเลิกการจัดหางานจ้างเหมาดังกล่าวได้นั้น จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมกับผู้ร้องเรียนด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานจะต้องสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ร้องเรียนให้รอบด้าน อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานดังกล่าวพิจารณาทบทวนเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน ในการที่จะจัดจ้างปรับปรุงศูนย์เฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยและปฏิบัติการฉุกเฉินดังกล่าว หรือพิจารณาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้มีหนังสือรายงานผลความคืบหน้าว่า อยู่ระหว่างพิจารณาตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าว

เรื่องที่ ๙

ปัญหาความไม่เป็นธรรมจากการให้เอกชนประมูลเช่าช่วงอาคารตลาดสดเทศบาล

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า เทศบาลแห่งหนึ่ง นายกเทศมนตรีมีนโยบายนำอาคารตลาดสดเทศบาลเข้าสู่การประมูล โดยอ้างว่าตลาดขาดทุน ซึ่งไม่สอดคล้องกับบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการจัดประโยชน์ในทรัพย์สินเทศบาล แสดงว่าอาคารตลาดสดเทศบาลมีกำไรปีละ ๒๙๓,๔๒๖.๓๖ บาท เทศบาลได้จัดให้มีการประมูลเช่าอาคารตลาดสด โดยผู้ประมูลได้ในอัตราค่าเช่าปีละ ๒๕๖,๘๐๐ บาท แบ่งชำระ ๑๒ งวด เดือนละ ๒๑,๔๐๐ บาท ซึ่งทำให้เทศบาลขาดทุนปีละ ๓๓,๖๒๖.๓๖ บาท และเทศบาลให้ผู้ที่ได้รับการประมูลจัดเก็บค่าเช่าโดยไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของสัญญาเช่าอาคารตลาดสดเทศบาลและเทศบัญญัติ เรื่อง ตลาดสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ให้จัดเก็บค่าใช้ที่ขายของ ตารางเมตรละ ๒ บาท ต่อวัน ดังนั้น ผู้ประมูลจะสามารถจัดเก็บในอัตรา ๑๕๐ บาทต่อเดือน ต่อแผงเท่านั้น แต่ผู้ที่ประมูลได้จัดเก็บค่าเช่าในอัตรา ๓๕๐ - ๔๕๐ บาทต่อเดือนต่อแผง นอกจากนั้น บันทึกรายงานการประชุมของคณะกรรมการจัดประโยชน์ในทรัพย์สินเทศบาลได้ระบุไว้โดยชัดเจนว่า ให้ผู้ประมูลทำความสะอาดโดยให้มีการล้างตลาด ไม่น้อยกว่า ๔ ครั้งต่อเดือน แต่จนถึงปัจจุบันผู้ประมูลยังไม่เคยมาล้างตลาดเลย โดยชมรมตลาดสดได้ทำหนังสือคัดค้านและร้องเรียนไปยังเทศบาลแล้วหลายครั้ง แต่ไม่ได้รับคำตอบหรือแนวทางปฏิบัติแต่อย่างใดอีกทั้งในประเด็นเกี่ยวกับสิทธิการเช่าอาคารตลาดสด เทศบาลได้มีหนังสือขออนุญาตกับเจ้าของพื้นที่ คือ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ เรื่องขอนำสิทธิการเช่าอาคารตลาดสดไปให้เช่าช่วง แต่ยังไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ให้เช่าก่อน (กรมธนารักษ์) ดังนั้น ผู้ร้องเรียนเห็นว่าการนำอาคารตลาดสดเทศบาลเข้าสู่วิธีประมูล จึงเป็นการที่เทศบาลละเมิดสัญญาเช่าอาคารราชพัสดุก่อนหมดสัญญาเช่าระหว่างเทศบาลกับผู้ประมูล ชมรมตลาดสดได้ทำหนังสือคัดค้านการต่อสัญญาเช่าช่วงอาคารตลาดสดเทศบาลและการประมูล แต่เทศบาลไม่ได้ดำเนินการใด ๆ กลับปล่อยให้สัญญาเช่าอาคารตลาดสดเทศบาลหมดลงและไม่ได้มีการต่อสัญญาและการประมูลใหม่แต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือถึงจังหวัดเพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว ต่อมาจังหวัดได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน การชี้แจงข้อเท็จจริง และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า กรณีที่เทศบาลได้เช่าอาคารราชพัสดุจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่เพื่อประกอบกิจการตลาดและแผงลอยรอบตลาดตามสัญญา และเทศบาลได้นำสิทธิการเช่าอาคารราชพัสดุไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วงโดยไม่ได้รับความยินยอมจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อ ๑๐ ของสัญญาเช่าดังกล่าว เป็นเหตุให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ใช้สิทธิเรียกร้องค่าปรับจากเทศบาล ประกอบกับการดำเนินการของเทศบาลดังกล่าวยังทำให้รายได้จากการให้เช่าตลาดและแผงลอยของเทศบาล พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าภายในบริเวณตลาดสดเทศบาลตำบลได้รับความเดือดร้อนต้องชำระค่าเช่าตลาดและแผงเพื่อขายสินค้าเพิ่มขึ้น การกระทำดังกล่าวจึงไม่เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งขัดกับหลักในการจัดการบริการสาธารณะที่รัฐได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดระบบบริการสาธารณะให้กับประชาชนในท้องถิ่นและเป็นการปฏิบัติการในทางที่เกิดความเสียหายแก่เทศบาลตำบล

สำหรับกรณีนายกเทศมนตรีได้มีหนังสือขอยกเลิกสัญญาเช่าอาคารราชพัสดุจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินกิจการตลาดเป็นแหล่งรายได้ของเทศบาลและเป็นการให้บริการประชาชนในท้องถิ่น โดยเทศบาลได้ตั้งงบประมาณในการปรับปรุงและซ่อมแซมตลาดสดเทศบาลไว้แล้ว และการจัดให้มีตลาดเป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาลที่สามารถดำเนินการได้ และในการจัดให้มีและควบคุมตลาดนั้น ก็เป็นอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ประกอบกับการบอกเลิกสัญญาเช่าดังกล่าวไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาล จึงเป็นการดำเนินการที่ไม่มีเหตุผลรองรับและไม่สมควรอย่างยิ่ง จังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำดังกล่าวของเทศบาลเป็นการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เทศบาลและทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับประโยชน์ และอาจถือได้ว่าเป็นการละเลยต่อหน้าที่การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในเขตเทศบาลดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้แจ้งให้

นายอำเภอในพื้นที่กำกับดูแลในฐานะผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการควบคุมดูแลเทศบาลตำบลให้ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องตามกฎหมาย ชี้แจงแนะนำให้เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการตลาดสดเทศบาล โดยไม่ต้องนำสิทธิการเช่าช่วงอาคารราชพัสดุดังกล่าวไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วง และให้พิจารณาทบทวนการขอยกเลิกสัญญาเช่าอาคารราชพัสดุกับธนารักษ์พื้นที่ โดยให้พิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน และดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดด้วยความรอบคอบ และพึงระมัดระวังอย่าให้เกิดความเสียหายแก่เทศบาล

ดังนั้น เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่เทศบาลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้จังหวัดซึ่งเป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาของอำเภอดังกล่าว ซึ่งมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลเทศบาลที่ถูกร้องเรียนได้ติดตามเร่งรัดผลการพิจารณาทบทวนการขอยกเลิกสัญญาเช่าอาคารราชพัสดุกับธนารักษ์พื้นที่และให้เทศบาลที่ถูกร้องเรียนเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการตลาดสดเทศบาล โดยไม่ต้องนำสิทธิการเช่าช่วงอาคารราชพัสดุดังกล่าวไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วงตามคำชี้แนะของอำเภอ และหากปรากฏว่าเทศบาลไม่ปฏิบัติตามความเห็นดังกล่าว ขอให้จังหวัดดำเนินการตามมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งมีอำนาจที่จะเพิกถอนหรือสั่งให้ระงับการปฏิบัติหน้าที่ของนายกเทศมนตรีนั้นไว้ก่อนได้ เพื่อมิให้มีการกระทำใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเทศบาล

เรื่องที่ ๑๐

หน่วยของของรัฐไม่ดำเนินการกับเอกชนในกรณีการจัดสรรที่ดินไม่มีทางผ่านเข้าออกตามคำโฆษณา และจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีดังนี้

๑. กรณีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ต่อบริษัทเอกชนที่ไม่ได้ยื่นขออนุญาตจัดสรรที่ดินและมีการโฆษณาต่อลูกค้าทั่วไปว่า สามารถผ่านถนนออกสู่ถนนสายหลักได้ แต่เมื่อผู้ร้องเรียนได้ซื้อที่ดินจัดสรรดังกล่าวปรากฏว่าผู้ร้องเรียนไม่สามารถใช้ทางผ่านได้

๒. กรณีรับจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ

๓. กรณีมีการขูดลบการจดทะเบียนโอนที่ดินให้เป็นทางสาธารณะ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบเอกสาร หลักฐาน และลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้ บริษัทเอกชนได้ทำการจัดสรรที่ดินขายให้แก่บุคคลทั่วไป โดยโครงการ ๑ ได้รับใบอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน ผู้ร้องเรียนเป็นเจ้าของที่ดินมีโฉนดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตั้งอยู่ในโครงการ ๒ (อยู่ด้านหลังโครงการ ๑) แต่เป็นโครงการที่ไม่ได้รับใบอนุญาต ในขณะเปิดขายที่ดินแปลงย่อยตามโครงการ ๒ บริษัทเอกชนได้โฆษณาว่า มีสาธารณูปโภคครบครัน และผู้อาศัยในที่ดินแปลงย่อยทุกแปลงในโครงการสามารถผ่านถนนพิพาทตามโฉนดที่ดินซึ่งตั้งอยู่ในโครงการ ๑ ออกสู่ถนนสายหลักได้ แต่ปัจจุบันผู้ร้องเรียนไม่สามารถใช้ถนนเพื่อผ่านทางได้ จากเอกสารหลักฐาน และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและฝ่ายผู้ร้องเรียน สรุปได้ว่า นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรจัดตั้งเมื่อปลายปี ๒๕๕๒ ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรในหมู่บ้านโครงการ ๑ ประชุมเรื่องการจัดตั้งนิติบุคคลในปี ๒๕๕๓ จึงได้เชิญพนักงานที่ดินมาให้คำแนะนำ ต่อมาวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๓ มีการประชุมผู้ซื้อที่ดินจัดสรรในโครงการ ๑ ที่ประชุมมีมติให้จัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร และเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๓ เจ้าพนักงานที่ดินสาขาได้ออกหนังสือสำคัญการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งเป็นการจัดตั้งนิติบุคคล

หมู่บ้านจากการร้องขอของผู้ซื้อที่ดินจัดสรรอยู่ในหมู่บ้าน ผู้จัดสรรที่ดินมิได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านนั้นและการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านดังกล่าวไม่มีการมอบทรัพย์สินที่เป็นสาธารณูปโภคให้แก่นิติบุคคลใช้สอยและบริหารแต่อย่างใด

ผู้ร้องเรียนเป็นผู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งบริษัทเอกชนเป็นผู้จัดสรรที่ดินตามรายงานการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้น ได้มีมติอนุมัติให้บริษัทโอนที่ดินส่วนที่เป็นถนนพิพาทให้เป็นที่สาธารณประโยชน์ บริษัทเอกชนโดยกรรมการผู้มีอำนาจลงนามกระทำการแทนบริษัทได้จดทะเบียนโอนโฉนดที่ดินถนนพิพาทให้เป็นที่สาธารณประโยชน์โดยไม่มีค่าตอบแทน เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งพนักงานที่ดินได้จดแจ้งลงในโฉนดและสารบัญจดทะเบียนแล้วว่า โฉนดที่ดินแปลงนี้ได้โอนเป็นที่สาธารณประโยชน์แล้ว เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๓ แต่ประมาณ ๑ สัปดาห์ต่อมา พนักงานที่ดินได้แจ้งต่อกรรมการฯ ว่า การโอนโฉนดที่ดินที่จัดสรรให้เป็นทางสาธารณะตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ต้องดำเนินการตามมาตรา ๔๔(๑) และ (๒) กรรมการฯ ไม่สามารถโอนโฉนดที่ดินถนนพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ได้ ต่อมา เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ พนักงานที่ดินได้คืนโฉนดที่ดินถนนพิพาทให้กรรมการฯ ซึ่งมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในโฉนดที่ดินถนนพิพาทโดยมีการขูดลบการจดทะเบียนโอนที่ดินให้เป็นทางสาธารณะออก

ต่อมา คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและร่วมประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียน ณ สำนักงานที่ดิน โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยรักษาการเจ้าพนักงานที่ดิน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้ร้องเรียน และ กรรมการนิติบุคคลหมู่บ้าน เข้าร่วมด้วย ข้อมูลจากการสอบสวนและการประชุม สรุปว่า กรณีการใช้ประโยชน์ในโฉนดที่ดินถนนพิพาทนั้น ถึงแม้โฉนดที่ดินดังกล่าวจะเป็นถนนสาธารณูปโภคในโครงการ ๑ ซึ่งย่อมตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรรเฉพาะโครงการ ๑ เท่านั้น แต่เมื่อกรณีนี้ ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้ถนนที่พิพาทเป็นทางภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ในโครงการ ๒ และ ๓ โดยผลของกฎหมาย ห้ามจำเลย (นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร) ปิดกั้น หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการกีดขวางการเข้าออกที่ดินของโจทก์ ซึ่งถือเป็นการที่ได้สิทธิภาระจำยอมมาโดยคำพิพากษาของศาลแล้ว แม้จะมิได้มีการจดทะเบียนภาระจำยอมก็ตาม และเมื่อคำพิพากษาศาลดังกล่าว มิได้มีคำสั่งให้มีการ

จดทะเบียนภาระจำยอมโฉนดที่ดินถนนพิพาท ดังนั้น เจ้าพนักงานที่ดินจึงไม่อาจดำเนินการจดทะเบียนภาระจำยอมโฉนดที่ดินเลขที่ดังกล่าวให้กับผู้ขอได้ อย่างไรก็ตาม หากจะให้มีการจดทะเบียนภาระจำยอมถนนพิพาทที่ปัจจุบันยังคงมีสถานะเป็นที่ดินสาธารณูปโภคประเภทถนนในโครงการจัดสรรที่ดินของโครงการ ๑ และยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของบริษัทเอกชนผู้จัดสรรนั้น จะต้องให้บริษัทเอกชนยื่นคำขอก่อภาระผูกพันในโฉนดที่ดินถนนพิพาทต่อเจ้าพนักงานที่ดินสาขาเพื่อนำเรื่องเสนอคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดพิจารณาสั่งการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป แต่ปัจจุบันนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรโครงการ ๑ ก็มิได้ปิดกั้นทางพิพาท หรือเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ผ่านทางแต่อย่างใด

กรณีการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕๕ กำหนดว่า “การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนแปลงย่อยตามแผนผังโครงการมีมติให้จัดตั้ง และแต่งตั้งตัวแทนยื่นคำขอจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดินสาขา พร้อมด้วยข้อบังคับที่มีรายการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้...” มาตรา ๗๐ วรรคแรก กำหนดว่า “การบำรุงรักษาสาธารณูปโภค ให้นำมาตรา ๔๕ มาใช้บังคับแก่การจัดสรรที่ดินตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๖ ด้วยโดยอนุโลม” วรรคห้า กำหนดว่า “เมื่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดินสาขา ได้รับคำขอจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ให้ปิดประกาศคำขอไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานที่ดินเขตหรือที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการแขวง หรือที่ทำการกำนันแห่งท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ และบริเวณที่ดินที่ทำการจัดสรร มีกำหนดสามสิบวัน และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้รับโอนใบอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๖ หรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินอันเป็นสาธารณูปโภคไม่คัดค้าน หรือไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการตามวรรคหก ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดินสาขาจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและให้มีอำนาจจดทะเบียนโอนทรัพย์สินที่เป็นสาธารณูปโภค

ให้แก่นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรต่อไป” ซึ่งกรณีนี้ ตัวแทนผู้ซื้อที่ดินจัดสรรโครงการ ๑ ได้มายื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรต่อพนักงานที่ดิน โดยมีรายงานการประชุมของผู้ซื้อที่ดินจัดสรรในโครงการ ซึ่งมีมติด้วยคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนแปลงย่อยให้จัดตั้งนิติบุคคล พร้อมด้วยหลักฐานเอกสารอื่น ๆ ประกอบคำขอ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าคำขอดังกล่าวมีเอกสารถูกต้องครบถ้วน จึงรับคำขอและปิดประกาศมีกำหนดสามสิบวัน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้จัดสรรที่ดินทราบ ครบกำหนดแล้วไม่ปรากฏว่า ผู้จัดสรรที่ดินหรือบุคคลใดโต้แย้งคัดค้านคำขอ เจ้าพนักงานที่ดินจึงได้จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ให้แก่ผู้ขอ ดังนั้น การดำเนินการของเจ้าพนักงานที่ดินในกรณีดังกล่าว จึงเป็นไปโดยชอบด้วยระเบียบกฎหมายแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัด และเจ้าพนักงานที่ดินไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ ส่วนกรณีการจดทะเบียนโอนโฉนดที่ดินถนนพิพาท ให้เป็นทางสาธารณประโยชน์นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๔ กำหนดว่า “ผู้จัดสรรที่ดินพ้นจากหน้าที่บำรุงรักษาสาธารณูปโภคตามมาตรา ๔๓ เมื่อได้มีการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ภายหลังจากครบกำหนดระยะเวลาที่ผู้จัดสรรที่ดินรับผิดชอบการบำรุงรักษาสาธารณูปโภคตามมาตรา ๒๓(๕) แล้วตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้หรือนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น เพื่อรับโอนทรัพย์สินดังกล่าวไปจัดการและดูแลบำรุงรักษาภายในเวลาที่ผู้จัดสรรที่ดินกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้จัดสรรที่ดิน

๒. ผู้จัดสรรที่ดินได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค

๓. ผู้จัดสรรที่ดินจดทะเบียนโอนทรัพย์สินดังกล่าวให้เป็นสาธารณประโยชน์ และมาตรา ๗๐ วรรคสาม กำหนดว่า “การพ้นจากความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค

ของผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้รับโอนใบอนุญาตตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๖ หรือผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินอันเป็นสาธารณูปโภค ให้นำมาตรา ๔๔ มาใช้โดยอนุโลม” ซึ่งในกรณีนี้ ปรากฏว่า โครงการ ๑ เป็นโครงการที่ได้รับอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๖ โดยมีโฉนดที่ดินถนนพิพาทเป็นสาธารณูปโภคในโครงการ การที่บริษัทเอกชนผู้จัดสรรที่ดินจะพ้นจากหน้าที่บำรุงรักษาสาธารณูปโภคในโครงการ ก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๔๔ ดังกล่าว ไม่สามารถข้ามขั้นตอนโดยการจดทะเบียนโอนโฉนดที่ดินถนนพิพาทให้เป็นทางสาธารณประโยชน์ได้โดยทันที ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานที่ดินไม่ดำเนินการจดทะเบียนโอนโฉนดที่ดินดังกล่าวให้เป็นทางสาธารณประโยชน์จึงชอบด้วยพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้ว

กรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงในโฉนดที่ดินถนนพิพาท โดยขูดลบการจดทะเบียนโอนที่ดินให้เป็นทางสาธารณะนั้น การที่เจ้าพนักงานที่ดินรับคำขอจดทะเบียนโอนโฉนดที่ดินถนนพิพาทให้เป็นทางสาธารณประโยชน์ และมีการลงนามในเอกสารคำขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม (ท.ด.๑) และโฉนดที่ดินบางส่วน พร้อมทั้งถ่ายและรับรองสำเนาเอกสาร (ท.ด.๑) และโฉนดที่ดินซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ลงนามและมอบให้แก่กรรมการฯ ผู้ขอจดทะเบียนถือได้ว่า การดำเนินการจดทะเบียนโอนโฉนดที่ดินถนนพิพาทให้เป็นทางสาธารณประโยชน์นั้นดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานที่ดินขูดลบการจดทะเบียนในโฉนดที่ดินโดยอาศัยมาตรา ๗๓ และ ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ เพื่อระงับการจดทะเบียน จึงไม่สามารถทำได้ เนื่องจากการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ กำหนดให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมที่ดินหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายซึ่งดำรงตำแหน่งรองอธิบดีหรือผู้ตรวจราชการกรมที่ดินมีอำนาจหน้าที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไขได้ ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานที่ดินขูดลบการจดทะเบียนในโฉนดที่ดินดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้จังหวัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายต่อไป พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้

คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ร้องเรียนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

เรื่องที่ ๑๑

ปัญหาความเดือดร้อนจากการปิดกิจการโครงการน้ำดื่มชุมชน

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีเทศบาลไม่ดำเนินโครงการน้ำดื่มชุมชนประจำตำบล เป็นเหตุให้ประชาชนต้องซื้อน้ำดื่มที่มีราคาแพง และไม่ได้รับเงินที่ร่วมลงทุนในโครงการดังกล่าวคืน กล่าวคือ เมื่อปี ๒๕๔๖ เทศบาลได้มีโครงการน้ำดื่มชุมชนประจำตำบลเพื่อผลิตน้ำดื่มที่สะอาดและราคาถูก ซึ่งดำเนินการโครงการโดยองค์การบริหารส่วนตำบล จำหน่ายให้แก่ประชาชนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง และได้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปร่วมซื้อหน่วยลงทุนได้ โดยจะได้รับเงินปันผลในทุก ๆ ปี ผู้ร้องเรียนจึงได้ซื้อหน่วยลงทุนโครงการน้ำดื่มชุมชนประจำตำบล จำนวน ๕๐๐ หน่วย เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท ผู้ร้องเรียนได้รับเงินปันผลในปี ๒๕๔๘ - ๒๕๔๙ เป็นเงินปันผลปีละ ๕๐๐ บาท ต่อมาเมื่อปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๑ ผู้ร้องเรียนซื้อหน่วยลงทุนจากผู้ถือหุ้นรายย่อยเพิ่มเติม รวมเป็น ๓,๐๐๐ หน่วย เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท หลังจากนั้นผู้ร้องเรียนไม่ได้รับเงินปันผลจากโครงการดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันโครงการน้ำดื่มได้ปิดกิจการแล้ว ผู้ร้องเรียนจึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบเรื่องดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เป็นสื่อกลางในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาตามที่มีการร้องเรียน รวมถึงเยียวยาความทุกข์ร้อนของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการดังกล่าว โดยได้ประสานงานไปยังจังหวัดเพื่อขอความร่วมมือในการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการประสานงานและติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง ได้ทราบข้อมูลว่า ก่อนการดำเนินโครงการ ไม่พบว่ามีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการทั้งในแง่มุมของเศรษฐกิจ ความยั่งยืน ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งที่ประชุมประชาคมตำบลมีมติเพียงให้ก่อสร้างศูนย์บริการชั่งน้ำหนักเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏในเอกสารว่ามีมติเห็นชอบให้ก่อสร้างโรงงานน้ำดื่มในการประชุมประชาคมดังกล่าวแต่อย่างใด ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างโรงงานน้ำดื่ม ตามมติที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ และในด้านการจัดซื้อจัดจ้าง มีองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับคณะกรรมการน้ำดื่มชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และได้ดำเนินการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของสภาตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยเบิกจ่ายเป็นงวด ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อเปิดดำเนินการโครงการน้ำดื่มชุมชนโดยใช้งบของราชการ ไม่พบว่ามีหน่วยงานหรือบุคคลใดเป็นผู้ตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการแต่อย่างใด ปัจจุบันโครงการน้ำดื่มชุมชนตำบลได้หยุดกิจการแล้วเนื่องจากกิจการขาดทุน แต่ทรัพย์สินและอุปกรณ์ต่าง ๆ ยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของกลุ่มน้ำดื่มชุมชนตำบล ส่วนประเด็นจะมีบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ผู้ใดต้องรับผิดชอบนั้นยังไม่สามารถจะชี้ชัดได้ เนื่องจากยังไม่มีการสอบสวน อีกทั้งบุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปัจจุบันไม่ได้ดำรงตำแหน่งอยู่ในพื้นที่แล้ว จึงไม่อาจสอบสวนได้ว่าบุคคลใดที่ต้องรับผิดชอบ

ทั้งนี้ อำเภอมีความเห็นว่า เมื่อทรัพย์สินดังกล่าวมิได้ตกไปเป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐและของกลุ่มน้ำดื่มชุมชน การหยุดกิจการของโรงงานน้ำดื่มจึงมิได้ทำให้ทรัพย์สินของรัฐซึ่งต้องใช้งบประมาณของรัฐจัดซื้อมาดังกล่าวข้างต้นนั้นเสียหาย เป็นเพียงการดำเนินกิจการที่สะดุดหยุดลงเพราะบริหารจัดการไม่ดีพอ อันมีคณะกรรมการโครงการซึ่งเป็นคนในชุมชนเองเป็นผู้บริหาร รัฐจึงมิได้เสียหายแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า โครงการน้ำดื่มชุมชนประจำตำบลเป็นโครงการที่เทศบาลร่วมกับชุมชน โดยสนับสนุนงบประมาณจำนวน ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งเป็นที่ดินมูลค่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท และเงินงบประมาณตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน จำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดำเนินการในรูปของห้างหุ้นส่วนสามัญ เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญดังกล่าวปิดกิจการลง อันเนื่องมาจากภาวะการขาดทุน ทำให้งบประมาณที่เทศบาลสนับสนุนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เทศบาลในฐานะผู้ริเริ่มโครงการจะต้องเข้าไปตรวจสอบการบริหารงานถึงเหตุแห่งภาวการณ์ขาดทุนและจัดให้มีเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญและชำระบัญชีให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อจะได้ทราบงบดุลว่าปัจจุบันห้างหุ้นส่วนสามัญมีทรัพย์สิน หนี้สิน เท่าใด เมื่อชำระบัญชีแล้วเสร็จ หากยังมีเงินเหลืออยู่ จะได้ทำการเฉลี่ยคืนแก่ผู้ถือหุ้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ถือหุ้นต่อไป การที่เทศบาลมิได้ตรวจสอบการบริหารงานของห้างหุ้นส่วนสามัญและมิได้จัดให้มีการเลิกห้างและชำระบัญชี จึงเป็นกรณีการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้จังหวัดตั้งคณะกรรมการสอบสวน กรณีที่เทศบาลได้สนับสนุนงบประมาณจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในการดำเนินโครงการดังกล่าว เมื่อการดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญขาดทุนและจำต้องปิดกิจการลง ทำให้งบประมาณที่เทศบาลสนับสนุนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จะถือได้ว่าเป็นการทำให้งบประมาณของรัฐเสียหายหรือไม่ และขอให้ดำเนินการเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญและชำระบัญชี เพื่อนำทรัพย์สินส่วนที่เหลืออยู่เฉลี่ยคืนให้กับทางราชการและผู้ซื้อหน่วยลงทุนต่อไป

เรื่องที่ ๑๒

ปัญหาความล่าช้าในการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินให้กับประชาชน

ประชาชนในอำเภอหนึ่งได้รวมตัวกันร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ตรวจสอบปัญหาความล่าช้าในการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้กับประชาชนในหลายหมู่บ้าน โดยกลุ่มผู้ร้องเรียนอาศัยและทำกินในพื้นที่มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และเคยขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกเอกสารสิทธิมานานหลายสิบปีแต่ไม่ปรากฏผลความคืบหน้าแต่ประการใด เมื่อได้นำความทุกข์ร้อนดังกล่าวมาร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือแจ้งให้จังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและแก้ไขปัญหา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวได้เชิญผู้ร้องเรียนและคณะร่วมประชุมเพื่อรับทราบข้อเท็จจริงและร่วมกันตรวจสอบพื้นที่ ผลการตรวจสอบพบว่า หมู่บ้านหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๕ มีพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตกันออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งหากประชาชนที่ครอบครองที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวประสงค์จะขอเอกสารสิทธิในที่ดิน สามารถติดต่อกับกรมที่ดินเพื่อให้จัดทำโครงการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายที่ดิน ในส่วนบ้านหมู่ที่ ๒ จากภาพถ่ายแผนที่ทางอากาศปี ๒๕๔๕ มีสภาพเป็นพื้นที่ทำกินอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้พิจารณาว่าอยู่ในข่ายที่จะดำเนินโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรืออยู่ในข่ายที่จะออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ได้หรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เร่งรัดติดตามความคืบหน้ากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

๑. จังหวัดได้ประสานงานกับหน่วยงานให้ตรวจสอบที่ตั้งบ้าน หมู่ที่ ๒ ว่าอยู่ในท้องที่ดำเนินการตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่ ซึ่งผลการตรวจสอบ พบว่า พื้นที่ดังกล่าวยังไม่ได้ดำเนินการตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งจังหวัดได้ประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวให้เสนอแผนการดำเนินโครงการให้กรมป่าไม้พิจารณาโดยเร็ว และต่อมาได้มีการสำรวจภาคสนามและรังวัดพื้นที่ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อดำเนินโครงการออกหนังสือรับรองสิทธิทำกิน ตามนโยบายของกรมป่าไม้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อรายงานสรุปผลการสำรวจภาคสนามไปยังกรมป่าไม้ได้ ซึ่งเมื่อได้รับการพิจารณาอนุมัติจัดสรรงบประมาณ ก็จะสามารถดำเนินโครงการออกหนังสือรับรองสิทธิทำกิน (สทก.) ให้กับประชาชนตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

๒. จังหวัดได้มอบหมายให้สำนักงานที่ดินแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรบ้านหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๕ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้เชิญผู้ร้องเรียนและคณะไปร่วมประชุมและร่วมตรวจสอบตำแหน่งที่ดินโดยละเอียดอีกครั้ง สรุปว่า พื้นที่ที่ประชาชนขอออกเอกสารสิทธิอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน ทั้งเขตป่าไม้ พื้นที่การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และพื้นที่หวงห้ามตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งพื้นที่บริเวณดังกล่าวไม่สามารถออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น สำหรับพื้นที่ที่อยู่ในเขตดำเนินการของสำนักงานที่ดิน หากประชาชนประสงค์จะขอออกเอกสารสิทธิในที่ดินและมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ หรือก่อนที่มีการสงวนหวงห้ามที่ดินนั้น ๆ หรือมีเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินอื่น ๆ ให้นำเอกสารดังกล่าวไปตรวจสอบที่สำนักงานที่ดิน เพื่อประกอบการพิจารณาออกเอกสารสิทธิในที่ดินต่อไป โดยเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ร้องเรียนและคณะทราบว่า การขอออกเอกสารสิทธิในที่ดินที่อยู่ในเขตป่าไม้หรือเขตปฏิรูปที่ดินต้องประสานหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เข้าดำเนินการ ผู้ร้องเรียนและคณะได้รับทราบและไม่ติดใจในเรื่องที่ขอความอนุเคราะห์พร้อมทั้งขอยุติการร้องเรียน และจะได้ไปติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามคำแนะนำและได้บันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐาน

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามความคืบหน้ากับผู้ร้องเรียนได้รับข้อมูลว่า ในช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน ๒๕๕๘ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานด้านป่าไม้ได้เข้าไปรังวัดพื้นที่ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นการสำรวจและรังวัดที่ดินตามโครงการออกหนังสือรับรองสิทธิทำกินของกรมป่าไม้ และหน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน โดยเข้าตรวจสอบพื้นและจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ร้องเรียนและคณะ พร้อมกับหน่วยงานด้านป่าไม้ได้เข้ารังวัดพื้นที่เพื่อดำเนินโครงการออกหนังสือรับรองสิทธิทำกินตามนโยบายของรัฐบาล และได้รายงานไปยังกรมป่าไม้ให้พิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว นอกจากนี้ สำนักงานที่ดินได้ประสานงานกับผู้ร้องเรียนและคณะให้ร่วมตรวจสอบตำแหน่งที่ดินจากระวางแผนที่ พร้อมทั้งได้แนะนำและชี้แจงให้ทราบถึงขั้นตอนและรายละเอียดในการขอออกเอกสารสิทธิแต่ละประเภท จากการดำเนินการดังกล่าว ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก และขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ช่วยประสานงานจนทำให้เรื่องดังกล่าวมีความคืบหน้า

เรื่องที่ ๑๓

ปัญหาการรุกล้ำสิทธิในที่ดินเพื่อติดตั้งเสาไฟฟ้าและสายยึดโยง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากการที่หน่วยงานได้ติดตั้งเสาไฟฟ้าและสายยึดโยงเสาไฟฟ้าจำนวน ๒ เส้น รุกล้ำที่ดินของผู้ร้องเรียน โดยมิได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนได้รับทราบก่อนดำเนินการติดตั้งและมิได้จ่ายเงินค่าทดแทนการใช้ที่ดินให้แก่ผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด นอกจากนี้ หน่วยงานดังกล่าวยังไม่ดำเนินการติดตั้งและจัดส่งกระแสไฟฟ้าไปยังบ้านของผู้ร้องเรียนเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนทั้งจากการถูกรุกล้ำสิทธิในที่ดินและการไม่มีกระแสไฟฟ้าใช้ ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานแห่งนี้แล้ว แต่ไม่ปรากฏความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาแต่ประการใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียน ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า เสาที่รุกล้ำที่ดินของผู้ร้องเรียนเป็นเสาต้นสุดท้ายและสายยึดโยง ๒ เส้น เป็นสายรับแรงดึง และได้ก่อสร้างมาแล้วประมาณ ๑๕ ปี เดิมยังไม่มีการล้อมรั้วรอบบริเวณ เมื่อได้รับการประสานงานจากผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยินดีที่จะแก้ไขปัญหา ต่อมาหน่วยงานได้ประสานเพื่อทำความเข้าใจและเยี่ยวยาปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียน โดยจะย้ายเสาและสายยึดโยงออกจากที่ดินของผู้ร้องเรียน ส่วนการจ่ายเงินค่าทดแทนการใช้ที่ดินนั้น ผู้ร้องเรียนไม่ติดใจที่จะเรียกร้องอีก ส่วนปัญหาความเดือดร้อนจากการไม่มีกระแสไฟฟ้าใช้นั้น หน่วยงานได้สำรวจขยายเขตติดตั้งหม้อแปลงในรายของผู้ร้องเรียนและอนุมัติจัดเข้าโครงการขยายเขตระบบไฟฟ้าให้ครัวเรือนที่ห่างไกลและจัดสรรงบประมาณสำหรับครัวเรือนที่มีความจำเป็นเร่งด่วนแล้ว ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการจัดซื้อหม้อแปลง หากได้รับหม้อแปลงแล้วจะเข้าดำเนินการติดตั้งและจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังบ้านของผู้ร้องเรียนทันที ต่อมา ผู้ร้องเรียนได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่าหน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินการย้ายเสาไฟฟ้าและสายยึดโยงออกจากที่ดินของผู้ร้องเรียนและติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าให้แก่ผู้ร้องเรียนแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อหน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินการย้ายเสาไฟฟ้าและสายยึดโยงเสาไฟฟ้าออกจากที่ดินของผู้ร้องเรียน พร้อมทั้งติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้าให้กับผู้ร้องเรียนแล้ว เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขเยียวยาปัญหาความเดือดร้อนแล้ว จึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน อนึ่ง การติดตั้งเสาไฟฟ้าและสายยึดโยงเสาไฟฟ้ารุกล้ำที่ดินของประชาชนโดยมิได้รับความยินยอมนั้น เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินของประชาชน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อสังเกตให้หน่วยงานดังกล่าวกำชับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและบำรุงรักษาซึ่งระบบการส่งพลังงานไฟฟ้าได้ดำเนินการตรวจสอบและรื้อถอนและย้ายเสาไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อาจมีการติดตั้งรุกล้ำที่ดินของประชาชนโดยมิได้รับความยินยอม รวมถึงใช้ความระมัดระวังในการติดตั้งเสาไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในบริเวณต่าง ๆ โดยการตรวจสอบถึงสถานะของที่ดินให้แน่ชัดเสียก่อนที่จะดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการร้องเรียนในลักษณะเดียวกันนี้อีกต่อไป

เรื่องที่ ๑๔

โรงเรียนติดตามทวงถามเงินบำรุงการศึกษาย้อนหลัง พร้อมทั้งให้นักเรียนแสดงหลักฐานการชำระเงินย้อนหลัง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียน มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า โรงเรียนแห่งหนึ่งติดตามทวงถามค่าเล่าเรียนจากนักเรียนย้อนหลังประมาณ ๑ - ๒ ปี และแจ้งว่า หากนักเรียนคนใดอ้างว่าได้ชำระค่าเทอมแล้วก็ให้นำหลักฐานใบเสร็จมายืนยันกับทางโรงเรียน หากหาไม่พบก็สามารถหาต้นขั้วฉบับจากทางโรงเรียนได้ ซึ่งผู้ร้องเรียนได้เคยสอบถามถึงสาเหตุที่ติดตามทวงถามค่าเล่าเรียนย้อนหลังในกรณีดังกล่าวไปยังโรงเรียนแล้ว ทราบว่า นักเรียนทั้งโรงเรียนมีจำนวนกว่า ๓,๐๐๐ คน ซึ่งบางรายอาจเกิดการผิดพลาดได้ และทางโรงเรียนได้แจ้งให้นักเรียนที่ค้างชำระค่าเล่าเรียนตลอดทุกภาคเรียนอยู่แล้ว ผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่าการทวงถามค่าเล่าเรียนย้อนหลัง ๑ - ๒ ปี นั้น เป็นเวลาที่ล่วงเลยมานาน และบางรายไม่ได้เก็บหลักฐานใบเสร็จการชำระเงินดังกล่าวไว้ จึงเป็นภาระของผู้ปกครองและนักเรียนที่จะหาหลักฐานมายืนยันกับทางโรงเรียนอีก และแม้ว่าทางโรงเรียนจะให้ผู้ปกครองสามารถหาหลักฐานจากต้นขั้วฉบับได้ก็ตาม แต่เป็นการยากที่จะหาหลักฐานใบเสร็จพบ เนื่องจากจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนมีมากกว่า ๓,๐๐๐ คน ผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่โรงเรียนดำเนินการไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้โรงเรียนผู้ถูกร้องเรียนชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า โรงเรียนได้แจกประกาศหลักการจัดเก็บเงินของโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบในวันประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน โดยกำหนดวันชำระเงินบำรุงการศึกษาให้ทราบก่อนวันชำระเงินทุกภาคเรียน และโรงเรียนยังได้มอบหนังสือแจ้งการชำระค่าเล่าเรียนโดยการฝากไปกับนักเรียน พร้อมส่งปฏิทินการปฏิบัติงานให้ผู้ปกครองทราบ และแจ้งนักเรียนบริเวณหน้าเสาธงตอนเคารพธงชาติทุกครั้ง ซึ่งที่ผ่านมาทุกภาคเรียน พบว่า มีผู้ปกครองจำนวนมากที่ไม่ได้มาร่วมประชุมและไม่ได้ชำระเงินตามที่โรงเรียนกำหนด ทำให้นักเรียนค้างชำระค่าเล่าเรียน ซึ่งโรงเรียนก็มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายและตอนทำกิจกรรมหน้าเสาธงเพื่อขอความร่วมมือ

นักเรียนแจ้งผู้ปกครองที่ไม่ได้มาดำเนินการตามกำหนดเวลาให้มาดำเนินการให้เสร็จสิ้น หรือหากมีปัญหาใดโรงเรียนก็แจ้งให้ทราบว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้มาติดต่อหรือปรึกษาหารือได้ เมื่อเวลาล่วงเลยผ่านไปราว ๑ - ๒ เดือน เจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจสอบทะเบียนการชำระเงินของนักเรียนรายบุคคลของโรงเรียนจะสรุปรายชื่อนักเรียนที่ค้างชำระ และแจ้งให้นักเรียนทราบโดยผ่านครูประจำชั้นเป็นผู้แจ้ง ภาคเรียนละประมาณ ๑ - ๒ ครั้ง เพื่อแจ้งให้นักเรียนทราบเป็นการเบื้องต้น และให้นักเรียนแจ้งผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการค้างชำระอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโรงเรียนได้กำชับครูประจำชั้นในการแจ้งนักเรียนเสมอว่า หากนักเรียนหรือผู้ปกครองขัดข้องประการใด ขอให้ผู้ปกครองมาติดต่อกับทางโรงเรียนโดยตรง หรือโทรศัพท์มาสอบถามเพื่อจะได้ดำเนินการต่อไป สำหรับวิธีการติดตามทวงถามเงินบำรุงการศึกษาที่นักเรียนค้างชำระนั้น เจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบทะเบียนการชำระเงินบำรุงการศึกษาของนักเรียนรายบุคคล จะบันทึกทะเบียนการจ่ายเงินจากสำเนาใบเสร็จรับเงินที่โรงเรียนออกให้นักเรียนที่นำมาชำระ และจะสรุปรายชื่อนักเรียนที่ค้างชำระเงินหลังจากวันที่โรงเรียนกำหนดให้ลงทะเบียนแล้วประมาณ ๑ - ๒ เดือน โรงเรียนได้แจ้งให้นักเรียนทราบโดยผ่านครูที่ปรึกษาของแต่ละห้อง ได้ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจและแจ้งให้ผู้ปกครองเพื่อทราบ และขอความร่วมมือให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จเป็นภาคเรียนไป โรงเรียนจะปฏิบัติเช่นนี้มาโดยตลอด

แต่ก็มีนักเรียนและผู้ปกครองอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่สนใจใด ๆ เลย โรงเรียนจึงกำหนดเป็นแนวปฏิบัติมาโดยตลอด กล่าวคือ หากนักเรียนคนใดค้างชำระเงินบำรุงการศึกษาโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือไม่มีเหตุอันสมควร เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือปีที่ ๖ เจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบทะเบียนนักเรียนรายบุคคลจะทำบันทึกข้อความเพื่อขออนุญาตชะลอการมอบใบวุฒิการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ค้างชำระไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับการติดต่อหรือดำเนินการให้เสร็จสิ้น ซึ่งก่อนหน้าจะสรุปรายชื่อนักเรียนที่ค้างชำระหนี้ ได้แจ้งนักเรียนให้ทราบมาโดยตลอด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้องเรียน คำชี้แจง และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่โรงเรียนดังกล่าวได้ดำเนินการ

ติดตามทวงถามการชำระเงินค่าบำรุงการศึกษาแล้ว แต่เนื่องจากผู้ปกครองบางรายไม่มาเข้าร่วมประชุม ทำให้ไม่ทราบข้อมูลรายละเอียด และมีบางกรณีที่ผู้ปกครองนำเงินให้บุตรหลานมาชำระแล้ว แต่บุตรหลานไม่นำมาชำระ ดังนั้น เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง โรงเรียนดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบจากใบเสร็จการจ่ายเงินค่าเล่าเรียนดังกล่าว เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงแน่ชัดว่าโรงเรียนดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

อนึ่ง วิธีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงกำหนดการประชุมผู้ปกครอง กำหนดเวลาจ่ายค่าเล่าเรียน ด้วยวิธีการฝากหนังสือราชการไปกับนักเรียนนั้น ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ปกครองบางรายไม่ทราบกำหนดการประชุมผู้ปกครอง และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น และป้องกันมิให้เกิดเรื่องร้องเรียนทำนองนี้อีก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. จากเดิมโรงเรียนดังกล่าวใช้วิธีการแจ้งกำหนดการประชุมผู้ปกครอง กำหนดเวลาจ่ายค่าเล่าเรียน และการติดตามทวงถามการชำระค่าเล่าเรียน โดยวิธีการฝากหนังสือไปกับนักเรียน แต่เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับหนังสือของทางโรงเรียนอย่างทั่วถึง จึงขอให้โรงเรียนดังกล่าวใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์เพิ่มอีกทางหนึ่งด้วย

๒. มีการติดตามทวงถามให้ชำระค่าเล่าเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ - ๒ ครั้ง ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีการคิดค่าเล่าเรียนย้อนหลังเป็นเวลานาน ซึ่งจะทำให้เป็นจำนวนเงินที่มากและอาจเป็นภาระแก่ผู้ปกครองที่จะจ่ายทั้งหมดในคราวเดียวได้

๓. หากโรงเรียนดังกล่าวมีแนวทางใดที่จะให้ความช่วยเหลือหรือบรรเทาความเดือดร้อนในการชำระค่าเล่าเรียนของผู้ปกครองซึ่งไม่ขัดต่อระเบียบและหลักเกณฑ์ ขอให้โรงเรียนดังกล่าวพิจารณาให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณีตามความเหมาะสมต่อไป

ต่อมา โรงเรียนดังกล่าวได้มีหนังสือรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบว่า โรงเรียนยินดีรับข้อเสนอแนะทั้งสามประการข้างต้นไปพิจารณาปฏิบัติต่อไป

เรื่องที่ ๑๕

ความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นจากธุรกิจย้อมผ้าของกลุ่มทอผ้าในชุมชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งว่า ผู้ร้องเรียนและครอบครัวได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นจากสารเคมีที่ใช้ในการย้อมผ้าของกลุ่มทอผ้าซึ่งดำเนินกิจการใกล้เคียงกับบ้านของผู้ร้องเรียนมาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนเคยเจรจาขอให้ย้ายไปดำเนินกิจการที่อื่นแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากกลุ่มทอผ้าดังกล่าวอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาล และมีประชาชนในพื้นที่ทำงานอยู่หลายราย อีกทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงและหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และได้รับแจ้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ประชุมหารือเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว และได้ลงมติให้กลุ่มทอผ้าดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยให้ทำรั้วคอนกรีตให้สูงขึ้น ๒ เมตร เพื่อป้องกันกระแสลมพัดกลิ่นเข้าไปในบ้านของผู้ร้องเรียน และนำผ้าสแลนมาขึงกั้นต่อจากรั้วคอนกรีต พร้อมทั้งให้ปลูกต้นไม้ตามแนวรั้วระหว่างโรงทอผ้ากับบ้านของผู้ร้องเรียนเพื่อป้องกันและบรรเทากลิ่นเหม็นจากการย้อมผ้า ซึ่งกลุ่มทอผ้าได้ดำเนินการให้เป็นตามมติของที่ประชุมเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ดี ผู้ร้องเรียนแจ้งว่ายังคงได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นอยู่ เนื่องจากกลุ่มทอผ้ายังคงต้มสีย้อมผ้าและตากผ้าบริเวณแนวรั้วติดกับบ้านของผู้ร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ และประชุมพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวร่วมกับผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวแทนกลุ่มทอผ้า และผู้ร้องเรียน ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบให้กลุ่มทอผ้าย้ายไปตากผ้าบริเวณอื่นที่ไม่ติดกับบ้านของผู้ร้องเรียน และทำระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งก่อสร้างห้องต้มสีย้อมผ้าให้มิดชิดในระบบปิดเพื่อป้องกันกลิ่นจากการย้อมผ้า ส่วนในด้านสุขภาพของผู้ร้องเรียนและครอบครัวนั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจะจัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้บริการดูแลด้านสุขภาพอีกด้วย ซึ่งผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจในแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ภาพการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียน และการทำข้อตกลงร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียน

เรื่องที่ ๑๖

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการคืนภาษีล่าช้า

ผู้ร้องเรียนเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทแห่งหนึ่งดำเนินธุรกิจอบรมสัมมนาและธุรกิจรับเหมาแรงงานซึ่งเดิมบริษัทตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตที่ ๑ การดำเนินการขอคืนภาษีในแต่ละปีจะใช้เวลาประมาณ ๑ ปี ต่อมาเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย ในปี ๒๕๕๔ บริษัทได้ย้ายสถานที่ทำการใหม่ไปอยู่ในเขตพื้นที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตที่ ๒ นับตั้งแต่บริษัทได้ย้ายมาอยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าว บริษัทได้ดำเนินการขอคืนภาษีของปี ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน (ปี ๒๕๕๗) เวลาล่วงเลยมาเกือบ ๓ ปีแล้ว แต่ภาษีที่ถูกหักไว้เกินยังไม่ได้รับคืนแต่อย่างใด ทำให้บริษัทได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก ต้องใช้บริการสินเชื่อจากสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น ประกอบกับบริษัทมีรายจ่ายประจำจำนวนมาก หากไม่ได้รับเงินคืนภาษีภายในสิ้นปีนี้บริษัทอาจประสบปัญหาจนต้องปิดกิจการได้ จากการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท จำนวนเงินที่ควรจะได้คืนในปีภาษี ๒๕๕๔ ประมาณ ๑.๙ ล้านบาท ปีภาษี ๒๕๕๕ ประมาณ ๒.๙ ล้านบาท และปีภาษี ๒๕๕๖ ประมาณ ๓.๑ ล้านบาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหนังสือขอให้สำนักงานสรรพากรภาคในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ซึ่งสำนักงานสรรพากรภาค ชี้แจงว่า สาเหตุสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตที่ ๒ ยังไม่สามารถคืนภาษีเงินได้นิติบุคคลให้บริษัทดังกล่าวรอบระยะเวลาบัญชี ปี ๒๕๕๔ เนื่องจากบริษัทนำส่งมอบบัญชีเอกสารเพื่อตรวจคืนยังไม่ครบถ้วน รอบระยะเวลาบัญชี ปี ๒๕๕๕ เนื่องจากบริษัทไม่สามารถส่งบัญชีและเอกสารประกอบการตรวจภายในกำหนดระยะเวลา สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีปี ๒๕๕๖ อยู่ระหว่างการประสานบริษัทเพื่อส่งมอบเอกสารหลักฐานประกอบการตรวจคืนภาษีเงินได้นิติบุคคล หากผลการดำเนินการแล้วเสร็จจะแจ้งให้ทราบในโอกาสต่อไป ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้สำนักงานสรรพากรภาคดำเนินการเร่งรัดให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตที่ ๒ ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่โดยเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียน

ต่อมา สำนักงานสรรพากรภาคแจ้งผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียนว่า สำนักงานสรรพากรภาค ได้พิจารณาคืนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ชำระไว้เกินให้แก่บริษัทดังกล่าว สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีปี ๒๕๕๔ – ๒๕๕๖ ซึ่งผู้ร้องเรียนได้รับทราบผลการตรวจสอบเป็นที่เข้าใจโดยไม่มีข้อโต้แย้งผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานไปยังผู้ร้องเรียน ได้รับแจ้งว่า ผู้ร้องเรียนได้รับเงินคืนภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นที่เรียบร้อยแล้วและขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินที่ช่วยดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากผู้ร้องเรียนได้ประสานงานด้วยตนเองเป็นเวลากว่า ๓ ปีภาษีแต่ไม่ได้ความคืบหน้าแต่อย่างใด ซึ่งเมื่อได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยในการประสานงานในครั้งนี้ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนได้รับเงินคืนภาษีอย่างรวดเร็วเป็นผลให้ผู้ร้องเรียนได้รับความพึงพอใจเป็นอย่างมาก

เรื่องที่ ๑๗

การเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับเหมาโครงการก่อสร้างถนนลาดยางโดยมิชอบในเรื่องการขยายระยะเวลาและไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญา

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นหนังสือร้องเรียนถึงผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปใจความได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ดำเนินโครงการก่อสร้างถนน ขนาดความกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๔๐ เมตร ด้วยเงินงบประมาณ ๑,๖๙๗,๐๐๐ บาท ซึ่งเมื่อทำการก่อสร้างแล้วเสร็จและส่งมอบงานให้กับผู้ว่าจ้างเป็นที่เรียบร้อย หลังจากใช้งานได้มีประชาชนร้องเรียนเป็นจำนวนมากว่า ถนนสายดังกล่าวเริ่มทรุดตัวเสียหายและก่อสร้างไม่ได้มาตรฐาน ผู้ร้องเรียนจึงได้เข้าทำการตรวจสอบงานดังกล่าว พบว่า มีความเสียหายจริงและงานก่อสร้างไม่ได้มาตรฐานตามหลักวิศวกรรมและถูกต้องตามเอกสารสัญญาจ้างโดยมีจุดบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งมีการทุจริตเอื้อประโยชน์ให้กับผู้รับจ้างทำให้รัฐและประชาชนเสียประโยชน์ ถือเป็นความบกพร่องในหน้าที่ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวที่ปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในขณะนั้น และเป็นประธานกรรมการตรวจรับงานจ้าง ร่วมกับหัวหน้าส่วนโยธา หัวหน้าผู้ควบคุมงาน

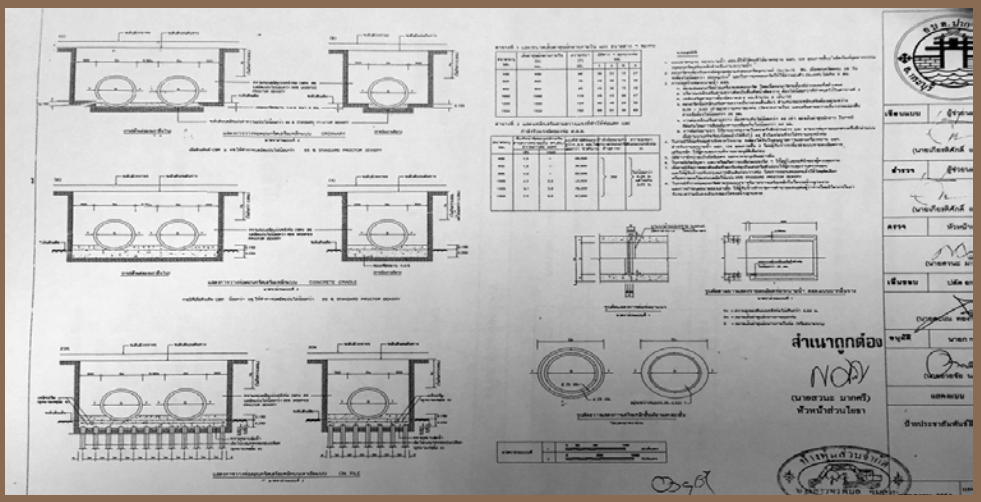
ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงตรวจสอบพื้นที่ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและร่วมประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน จากการตรวจสอบ พบว่า การก่อสร้างท่อระบายน้ำลอดใต้ถนนสายดังกล่าวสร้างผิดแบบเป็นเหตุให้ชายขอบของถนนถูกน้ำกัดเซาะพังทลาย การก่อสร้างทำเพียงวางท่อระบายน้ำและสร้างถนนทับ และจากการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการซ่อมแซมถนนสายดังกล่าวให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อบรรเทาปัญหาให้แก่ประชาชนในพื้นที่โดยเร่งด่วน ทั้งนี้ ในส่วนประเด็นการทุจริตในการดำเนินโครงการนั้นจะต้องดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงต่อไป และในต่อมา องค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวได้ดำเนินการซ่อมแซมถนนสายนี้แล้ว

ภาพการซ่อมแซมปากท่อระบายน้ำสำเนาภาพถ่ายของขององค์การบริหารส่วนตำบล

อย่างไรก็ดี จากการตรวจสอบภาพหลักฐานการซ่อมแซมที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดส่งให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น พบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า บริเวณที่เจ้าหน้าที่และคณะเคยตรวจสอบพบว่ามีการกัดเซาะของผิวถนนบริเวณปากท่อระบายน้ำตามสำเนาภาพถ่ายข้างต้น ได้รับการซ่อมแซมแล้ว แต่การซ่อมแซมดังกล่าวไม่เป็นไปตามแบบที่กำหนดให้ทำเป็นกำแพงคอนกรีตปากท่อระบายน้ำ โดยเป็นเพียงการเทคอนกรีตปิดทับส่วนที่ถูกกัดเซาะเท่านั้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมแล้ว เห็นว่า การส่งมอบงานก่อสร้างงวดที่ ๑ ไม่เป็นไปตามสัญญา ข้อที่ ๔ ระบุว่า “จะต้องดำเนินการก่อสร้างกำแพงคอนกรีตปากท่อ” แต่ผู้รับจ้างมิได้ก่อสร้างกำแพงคอนกรีตปากท่อและไม่มีการคิดเป็นงานลดเพื่อคืนเงินให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่อย่างใด ถือเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้รับจ้างที่ไม่ต้องดำเนินการตามสัญญาดังกล่าว และการตรวจสอบสัญญาเลขที่... ข้อ ๔ งานงวดที่ ๑ อัตราร้อยละ ๔๐ เป็นจำนวนเงิน ๖๗๘,๘๐๐ บาท ผู้ว่าจ้างตกลงจ่ายเมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงานตามที่ระบุไว้ตามสัญญา ซึ่งมีการระบุให้ส่งมอบงานกำแพงปากท่อ

ภาพแบบโครงการก่อสร้างกำแพงปากท่อตามสัญญาจ้าง

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากเอกสารสำเนาสัญญาจ้าง และแบบโครงการก่อสร้างถนนลาดยางดังกล่าวประกอบกับสภาพพื้นที่จริงแล้ว พบว่า สัญญาจ้างที่ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในขณะนั้นเป็นผู้ว่าจ้าง ต่อมา ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๔ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนดังกล่าวครบวาระในการดำรงตำแหน่ง ระหว่างกระบวนการสรรหานายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนใหม่ตามกฎหมาย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวจึงเป็นผู้รับผิดชอบการปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญาดังกล่าวแทน ซึ่งเมื่องานก่อสร้างของผู้รับจ้างยังไม่ได้ดำเนินการส่งมอบงานกำแพงปากท่อ แต่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะประธานตรวจรับงานจ้างและคณะกรรมการ (ที่ลงลายมือชื่อ) ในงานงวดที่ ๑ ได้รับรองว่า ผู้รับจ้างก่อสร้างถูกต้องครบถ้วนตามแบบรูปและรายละเอียดทุกประการแล้ว จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนยังผลให้ทางราชการเสียหาย เนื่องจากจ่ายเงินค่าจ้างโดยไม่มีการดำเนินการสร้างงานตามสัญญาจ้างดังกล่าว และแม้องค์การบริหารส่วนตำบลจะได้ทำการเทคอนกรีตซ่อมแซมปากท่อระบายน้ำแต่ก็ไม่เป็นไป

ตามแบบตามสัญญาและไม่ทำให้ความผิดพลาดคลาดเคลื่อนที่จ่ายเงินให้แก่ผู้รับจ้างในส่วนงานที่ไม่ได้ก่อสร้างถูกแก้ไขได้ ส่วนกรณีสภาพถนนสายดังกล่าว แม้จะมีผิวถนนบางส่วนเสียหายบ้างก็เป็นไปตามสภาพและคุณภาพของงานการก่อสร้างตามปกติ ซึ่งได้มีการแก้ไขซ่อมแซมตามความเหมาะสมแล้ว ดังนั้น เรื่องร้องเรียนจึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะประธานตรวจรับงานจ้างและคณะกรรมการ (ที่ลงลายมือชื่อ) ในงานงวดที่ ๑ ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือปฏิบัติหน้าที่โดยผิดพลาดคลาดเคลื่อนโดยขาดเจตนาหรือไม่ เรื่องร้องเรียนนี้จึงมีการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในวงราชการ

แม้องค์การบริหารส่วนตำบลจะได้ปรับปรุงซ่อมแซมถนนสายดังกล่าวในส่วนที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้ดีตามปกติแล้ว แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องเรียนได้นำเรื่องในประเด็นที่ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินไปร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ส่งเรื่องต่อให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามแล้ว เรื่องร้องเรียนนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในวงราชการ และทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของราชการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ส่งเอกสารหลักฐานข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาตรวจสอบเรื่องดังกล่าวมายังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เรื่องที่ ๑๘

องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการจ่ายเบี้ยความพิการล่าช้า

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากประชาชนผ่านทางโทรศัพท์สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร. ๑๖๗๖) ว่า ผู้ร้องเรียนเป็นผู้พิการที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยความพิการในอัตราเดือนละ ๘๐๐ บาท ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยความพิการในวันที่ ๔ ของทุกเดือน แต่ปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙ องค์กรปกครองท้องถิ่นยังไม่ได้มีการจ่ายเงินเบี้ยความพิการประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ ให้แก่ผู้ร้องเรียน ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากผู้ร้องเรียนมิได้มีรายได้อื่นใดในการดำรงชีพ จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาในกรณีดังกล่าว

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาในเบื้องต้นแล้ว เห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นความเดือดร้อนของประชาชน จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยทันที จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลในทันทีเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งได้รับคำชี้แจงข้อเท็จจริงว่า การจ่ายเงินเบี้ยความพิการของเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ มีความล่าช้าจากเดิม โดยทำการจ่ายเงิน ในวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ ขณะนี้ อยู่ระหว่างการนำจ่ายเงินเบี้ยความพิการให้กับแก่ผู้นำชุมชนเพื่อจ่ายเงินให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยความพิการในพื้นที่ ต่อมา ภายหลังจากการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแล้วผู้ร้องเรียนจึงได้รับเงินเบี้ยความพิการเป็นที่เรียบร้อย

ดังนั้น ในกรณีเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วเพื่อเยียวยาทุกข์ร้อนของประชาชนให้เร็วที่สุด

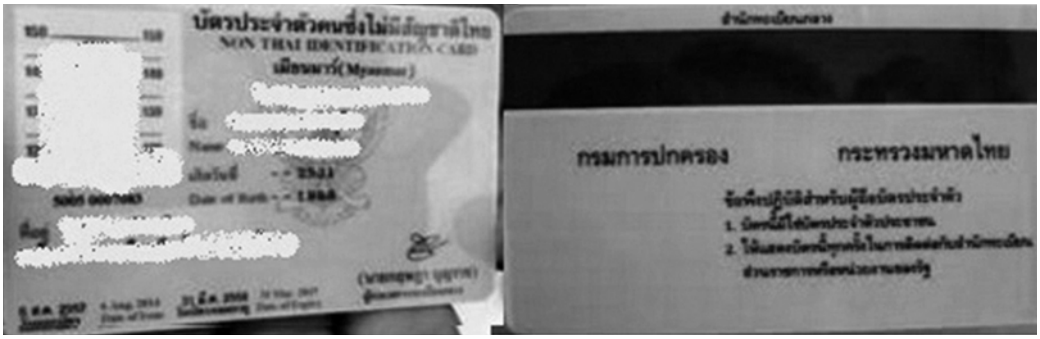
เรื่องที่ ๑๙

หน่วยงานไม่ดำเนินการออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (คนต่างด้าว)

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนสัญชาติอังกฤษซึ่งมีถิ่นพำนักในประเทศไทยผ่านทางระบบการร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ตว่า ผู้ร้องเรียนได้ไปติดต่อสำนักทะเบียนของอำเภอแห่งหนึ่งเพื่อขอมีบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กลุ่มคนต่างด้าวทั่วไป) โดยได้ติดต่อกับสำนักทะเบียนอำเภอถึง ๓ ครั้ง แต่หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการให้กับผู้ร้องเรียนได้ ผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้ตรวจสอบและประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการดำเนินการกรณีดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาคำร้องเรียนดังกล่าวแล้ว เห็นว่า ถึงแม้ผู้ร้องเรียนจะเป็นชาวต่างประเทศ แต่ได้รับความเดือดร้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐไทย ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะรับไว้พิจารณาดำเนินการได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานงานไปยังสำนักทะเบียนอำเภอตามคำร้องเรียนเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น สรุปสาระสำคัญได้ว่า การที่สำนักทะเบียนอำเภอไม่สามารถออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กลุ่มคนต่างด้าวทั่วไป) ให้กับผู้ร้องเรียนได้เกิดจากปัญหาความไม่พร้อมระบบการออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กลุ่มคนต่างด้าวทั่วไป) ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่ดูแลระบบดังกล่าวก่อน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้สำนักทะเบียนอำเภอเร่งรัดติดตามเรื่องดังกล่าวและหากไม่ขัดต่อข้อกฎระเบียบใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กลุ่มคนต่างด้าวทั่วไป) ให้กับผู้ร้องเรียนทันทีเมื่อมีการแก้ไขปัญหาระบบแล้ว เพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่ดีในการให้บริการแก่ประชาชนของหน่วยงานราชการไทย ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานแล้วเพียง ๑ วัน ตรวจสอบพบว่า สำนักทะเบียนอำเภอได้ดำเนินการออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กลุ่มคนต่างด้าวทั่วไป) ให้กับผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากกรณีการดำเนินการเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้กรณีปัญหาตามคำร้องเรียนจะเป็นประเด็นปัญหาเพียงเล็กน้อย แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินก็ให้ความสำคัญและแสวงหาวิธีในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างเหมาะสม และรวดเร็ว โดยดำเนินการในทันที และยึดถือความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสันติวิธีเป็นหลัก ซึ่งทำให้หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ร้องเรียนเป็นอย่างดี

เรื่องที่ ๒๐

ปัญหาข้อผิดพลาดในการเสนอชื่อผู้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นข้าราชการประจำสำนักงานเทศบาลแห่งหนึ่ง และเป็นผู้มีสิทธิ์ได้รับการเสนอชื่อเพื่อขอรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลา โดยหน่วยงานได้ส่งรายชื่อผู้สมควรได้รับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลา ประจำปี ๒๕๕๘ ไปยังจังหวัด และจังหวัดได้ส่งรายชื่อดังกล่าวไปยังหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ต่อมา เมื่อผู้ร้องเรียนตรวจสอบรายชื่อที่หน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางเสนอต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว กลับไม่ปรากฏชื่อของผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด นอกจากนี้ผู้ร้องเรียนมีข้อสังเกตว่ายังมีอีกหลายรายชื่อที่ตกหล่นไปด้วย

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนนี้ ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมไปยังผู้ร้องเรียน และได้รับทราบว่า ในบัญชีรายชื่อผู้สมควรได้รับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลา ประจำปี ๒๕๕๘ ที่เทศบาลส่งไปยังจังหวัด และจังหวัดได้ส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ยังปรากฏชื่อผู้ร้องเรียนแต่จากการตรวจสอบบัญชีรายชื่อในเว็บไซต์ของหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา ต่อมาหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา สรุปได้ว่า หน่วยงานได้จัดส่งรายชื่อผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายให้สำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้วและจากการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง พบว่า รายชื่อผู้เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายของหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ร้องเรียนได้ตกหล่นรายชื่อของบุคคลไปเนื่องจากเหตุข้อขัดข้องทางเทคนิคของระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ จากการประสานงานอย่างใกล้ชิดของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปรากฏข้อเท็จจริงจากการสอบสวนว่า หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ร้องเรียนในส่วนกลางได้ตรวจสอบรายชื่อผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย ประจำปี ๒๕๕๘ ปรากฏว่า รายชื่อผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตกหล่น หน่วยงานจึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยส่งรายชื่อเพิ่มเติมผ่านกระทรวงไปยังสำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และได้มีหนังสือแจ้งผู้ร้องเรียนเพื่อทราบ ซึ่งปัจจุบันได้มีการประกาศชื่อผู้ร้องเรียนเป็นผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว ในราชกิจจานุเบกษา เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เรื่องที่ ๒๑

ความล่าช้าในการดำเนินการทางทะเบียนเพื่อย้ายชื่อบุคคลเข้าทะเบียนบ้าน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากประชาชนผ่านทางระบบการร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ต สรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนทำงานอยู่ที่ประเทศออสเตรเลีย ต่อมา ภรรยาของผู้ร้องเรียนได้คลอดบุตรสาวที่ประเทศออสเตรเลีย และเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๖ ผู้ร้องเรียนได้ติดต่อขอยื่นคำร้องขอย้ายบุตรสาวเข้าทะเบียนบ้าน ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอท้องที่ โดยผู้ร้องเรียนได้จัดส่งเอกสารให้กับนายทะเบียนอำเภอท้องที่เรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อระยะเวลาผ่านพ้นไปกว่า ๓ ปี แล้ว ผู้ร้องเรียนยังไม่ได้รับการติดต่อและยังไม่ได้รับการดำเนินการทางทะเบียนเพื่อย้ายชื่อบุตรสาวเข้าทะเบียนบ้านแต่ประการใด จึงยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในกรณีดังกล่าว

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนในกรณีแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องร้องเรียนอันเนื่องมาจากการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้กับประชาชนและมีความจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขปัญหา พบว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากกระบวนการหารือภายในของหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดการฐานข้อมูลทางทะเบียนราษฎร์ที่มีข้อมูลซ้ำซ้อนกัน และผู้ร้องเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการนำส่งเอกสารที่ใช้ในการประกอบการพิจารณาให้กับหน่วยงานเนื่องจากพำนักอาศัยอยู่ในต่างประเทศ

แต่ภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานระหว่างผู้ร้องเรียนกับหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนแล้ว หน่วยงานจึงได้เร่งดำเนินการย้ายชื่อบุตรสาวของผู้ร้องเรียนเข้าทะเบียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากการปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แม้ว่าประชาชนที่ประสบปัญหาเนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงานของรัฐจะมีถิ่นพำนักอยู่ในต่างประเทศ แต่ก็สามารถเข้าถึงการบริการของผู้ตรวจการแผ่นดินได้โดยสะดวก กล่าวคือ สามารถยื่นเรื่องร้องเรียน ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (www.ombudsman.go.th) ได้ นอกจากนี้ กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน

เรื่องที่ ๒๒

ความไม่เป็นธรรมจากการจับตัวผู้ต้องหาผิดคน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนรายหนึ่ง ขอให้ดำเนินการตรวจสอบในกรณีที่ได้รับความเดือดร้อนจากการที่ผู้ร้องเรียนถูกจับกุมที่บ้านพักเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๙ โดยกล่าวหาว่า ผู้ร้องเรียนกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส ตามที่ศาลจังหวัดอนุมัติออกหมายจับเมื่อปี ๒๕๔๙ ซึ่งผู้ร้องเรียนอ้างว่าตนมิใช่ผู้กระทำความผิดตามหมายจับดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าว หากมีมูลความจริง จะเป็นการกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างเร่งด่วน จากการตรวจสอบข้อเท็จจริง ผู้กล่าวหาแจ้งว่า ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุ ผู้กล่าวหาและพยานบุคคลที่ให้ปากคำในคดียืนยันว่าผู้ร้องเรียนเป็นผู้กระทำความผิด แต่ผู้กล่าวหาไม่รู้จักชื่อจริงของผู้กระทำความผิด เพียงแต่ได้ยินชาวบ้านและพระภิกษุในวัดเรียกชื่อ ผู้กล่าวหาจึงให้การกับพนักงานสอบสวนยืนยันว่าผู้กระทำความผิดคือผู้ร้องเรียน

พนักงานสอบสวนจึงรวบรวมพยานหลักฐานมีความเห็นควรสั่งฟ้องไปยังพนักงานอัยการและขอออกหมายจับ ซึ่งศาลจังหวัดได้อนุมัติออกหมายจับ ต่อมา เดือนเมษายน ๒๕๕๙ ผู้ร้องเรียนถูกจับกุมตัวบริเวณบ้านพักของผู้ร้องเรียน ในเวลานั้นผู้ร้องเรียนได้ยืนยันว่าตนมิใช่ผู้กระทำความผิด และไม่เคยเดินทางไปยังจังหวัดซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุ

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ปรากฏชื่อของผู้ร้องเรียนซ้ำกันกับบุคคลอื่นหลายราย การที่พนักงานสอบสวน (ในขณะนั้น) ได้ขอออกหมายจับจนเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนต้องถูกคุมขังระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนก็ยังคงดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายโดยมิได้ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน จนกระทั่งผู้ร้องเรียนร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นเหตุให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม และปรากฏต่อมาว่าผู้กล่าวหากลับยืนยันว่าผู้ร้องเรียนมิใช่ผู้กระทำความผิด แต่เป็นบุคคลอื่นที่มีชื่อและนามสกุลคล้ายคลึงกับผู้ร้องเรียน ซึ่งบุคคลดังกล่าวยังคงพักอาศัยอยู่ในจังหวัดที่เกิดเหตุ พร้อมทั้งชี้ยืนยันสำเนาภาพถ่ายว่าบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ทำร้ายร่างกายผู้กล่าวหาในวันเกิดเหตุจริง ไม่ใช่ผู้ร้องเรียนซึ่งถูกออกหมายจับและถูกจับกุมตัวดำเนินคดี จากพยานหลักฐานต่าง ๆ จึงน่าเชื่อได้ว่าผู้ร้องเรียนมิใช่ผู้กระทำผิด สถานีตำรวจภูธรจึงได้รวบรวมหลักฐานส่งให้สำนักงานอัยการจังหวัดพิจารณา ซึ่งพนักงานอัยการได้มีคำสั่งให้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรสอบสวนเพิ่มเติมให้ชัดเจน และพนักงานอัยการได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายจนกระทั่งศาลจังหวัดได้มีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องผู้ร้องเรียน พร้อมทั้งศาลจังหวัดได้อนุมัติออกหมายจับผู้กระทำผิดที่แท้จริงซึ่งเป็นผู้ทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย ปัจจุบันอยู่ระหว่างการติดตามตัวเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

อย่างไรก็ดี เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนของผู้กล่าวหาและพยานที่ให้ปากคำในสำนวนคดี รวมทั้งในชั้นของพนักงานสอบสวนที่อาจรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่รัดกุมเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายงานการสอบสวนในคดีดังกล่าวแจ้งว่า มีพยานบุคคล ๓ ปาก แต่มีการสอบพยานบุคคลเพียง ๒ ปาก และไม่มีหลักฐานอื่นใดที่อาจพอฟังได้ว่าผู้ร้องเรียนซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง จึงเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนต้องถูกออกหมายจับโดยที่มิได้กระทำความผิด รวมทั้งใช้เวลาในการติดตามจับกุมตัว

ผู้ร้องเรียนตามหมายจับเกือบ ๑๐ ปี จึงเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิ เสรีภาพและละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องเรียน โดยเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนต้องเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เสียค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างถูกดำเนินคดี เสียเงินในการประกันตัว หากผู้ร้องเรียนไม่มีเงินก็จะต้องมีการกู้หนี้ยืมสิน ซึ่งเป็นการสร้างภาระให้กับผู้ร้องเรียนอย่างยิ่ง รวมทั้งใช้ระยะเวลาในการติดตามจับกุมตัวที่นานเกินไป หากผู้ร้องเรียนไม่สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้ อาจทำให้ผู้ร้องเรียนต้องถูกจำคุกในความผิดซึ่งตนมิได้เป็นผู้กระทำ

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำชับพนักงานสอบสวน กรณีการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ของพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด แม้ผู้กล่าวหาจะแจ้งความร้องทุกข์ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่ในทางการสอบสวนเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการของกฎหมาย นั้น พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมข้อเท็จจริง พยานเอกสารหลักฐาน พยานบุคคลหรือหลักฐานอื่นใดจนเป็นที่แน่ชัดเสียก่อนว่าผู้ต้องหาในคดีเป็นผู้ที่กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีร้องเรียนดังกล่าว มีผู้ต้องหา ชื่อ – นามสกุล เดียวกันหลายราย จำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องเพิ่มความเอาใจใส่ว่าบุคคลใดแน่ที่เป็นผู้ที่กระทำความผิดจริง โดยจะต้องมีกระบวนการสอบสวนที่รอบคอบ รัดกุมมากยิ่งขึ้น รวมถึงจัดให้มีการชี้ตัวหรือชี้รูปผู้ต้องหาเพื่อให้แน่ว่าผู้กล่าวหาหรือพยานจำตัวผู้ต้องหาได้แน่นอนหรือไม่ และเมื่อทำการชี้ตัวหรือชี้รูปผู้ต้องหาแล้วให้จัดการลงรายงานประจำวันและให้ทำการบันทึกการชี้ตัวหรือชี้รูปนั้นไว้เป็นหลักฐาน โดยให้ถือปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการจัดให้ชี้ตัวและชี้รูปผู้ต้องหา และตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา บทที่ ๒ ข้อ ๖.๑๑ การชี้ตัวผู้ต้องหา รวมทั้งได้ขอให้เร่งรัดดำเนินการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกระบวนการของกฎหมายต่อไป พร้อมทั้งส่งเรื่องร้องเรียนไปยังสำนักงานกองทุนยุติธรรมเพื่อให้พิจารณาดำเนินการเยียวยาและคืนความเป็นธรรมให้แก่ผู้ร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวต่อไปแล้ว

เรื่องที่ ๒๓

ปัญหาความเดือดร้อนจากสภาพถนนที่ชำรุดและเสื่อมสภาพ ไม่เหมาะสมกับการใช้งาน

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่าได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากถนนภายในซอยแห่งหนึ่งชำรุด และเสื่อมสภาพ จึงมีความประสงค์ให้สำนักงานเขตดำเนินการปรับปรุงให้ถนนมีสภาพพร้อมใช้งาน แต่สำนักงานเขตแห่งหนึ่งยังไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้วเห็นว่า ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเป็นความเดือดร้อนที่เกิดกับประชาชนเป็นจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเร่งดำเนินการประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบว่า สำนักงานเขตก็ได้รับการร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน จึงได้สำรวจและตรวจสอบพื้นที่เพื่อดำเนินการปรับปรุงถนน ซอย และสะพานทางเดินในพื้นที่เขตดังกล่าว จำนวน ๔ รายการ ซึ่งมีรายการปรับปรุงถนนในซอยตามที่มีการร้องเรียนรวมอยู่ด้วย และได้มีหนังสือขออนุมัติจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๕๙ ต่อมา ได้มีการอนุมัติเงินงบกลางให้แก่สำนักงานเขตเพื่อดำเนินการปรับปรุงถนน ซอย และสะพานทางเดินในพื้นที่เขตได้ และต่อมาได้ดำเนินการจัดจ้างบริษัทเอกชนเป็นผู้ดำเนินการปรับปรุงถนนในซอยดังกล่าว ในวงเงิน จำนวน ๑,๓๘๓,๒๒๐ บาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่า สำนักงานเขต ได้รับทราบการร้องเรียนจากประชาชนที่ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ดำเนินการปรับปรุงถนน ตรอก ซอย และสะพานเดินเท้าคอนกรีตเสริมเหล็ก เนื่องจากมีสภาพชำรุด ไม่มีท่อระบายน้ำ น้ำท่วมขัง จึงได้สำรวจและตรวจสอบพื้นที่เพื่อดำเนินการปรับปรุง โดยมีรายการปรับปรุงถนนในซอยตามกรณีการร้องเรียนของผู้ร้องเรียนรวมอยู่ด้วย หลังจากได้รับอนุมัติโครงการและเงินงบประมาณ จึงได้ดำเนินการตามขั้นตอนการจัดจ้าง มีการประกาศสอบราคาจ้างเหมาปรับปรุงซอยดังกล่าว โดยเลือกบริษัทที่เป็นผู้เสนอราคาต่ำสุดให้ดำเนินโครงการปรับปรุงซอยดังกล่าว เริ่มทำงานวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ สิ้นสุดสัญญาวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคให้มีสภาพพร้อมใช้งาน

เรื่องที่ ๒๔

หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการกับผู้ประกอบการตลาดนัดในการจัดการขยะมูลฝอย

ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากสถานประกอบการตลาดนัดแห่งหนึ่งซึ่งมีสถานที่ตั้งด้านข้างติดกับบ้านพักของผู้ร้องเรียน โดยผู้ประกอบการตลาดนัดได้จัดวางถังบรรจุขยะขนาดใหญ่ไว้ที่บริเวณข้างบ้านของผู้ร้องเรียน ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม โดยสภาพของขยะเปียกประกอบด้วยเศษอาหาร เศษผัก เศษเนื้อสัตว์ ก่อให้เกิดสิ่งสกปรก กลิ่นเหม็นและเป็นพาหะนำโรค นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากเสียง ความสั่นสะเทือน และฝุ่นละอองที่มีรถมาเก็บขยะในเวลาวิกาล ผู้ประกอบการได้ใช้รถขยะขนาดใหญ่ยกถังขยะขึ้นลง ทำให้เกิดเสียงดัง จนผู้ร้องเรียนไม่สามารถพักผ่อนนอนหลับได้ตามปกติ ผู้ร้องเรียนเห็นว่าการจัดวางถังขยะในสถานที่ดังกล่าวเป็นการไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับผู้ร้องเรียน ครอบครัว และประชาชนในบริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้ คณะกรรมการหมู่บ้านได้เคยร้องทุกข์ ต่อฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขต แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน

เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตในพื้นที่ และขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนโดยเร่งด่วน เนื่องจากเป็นปัญหาที่กระทบต่อสุขอนามัยของประชาชนในพื้นที่ ต่อมาได้รับแจ้งว่า สำนักงานเขตได้ดำเนินการแก้ไขโดยได้ย้ายจุดรองรับขยะมูลฝอยไปไว้ที่อื่น ไม่มีการทิ้งขยะในบริเวณดังกล่าวแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างการรื้อถอนจุดรองรับมูลฝอยเดิมและปรับปรุงพื้นที่ เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จจะจัดส่งสำเนาหนังสือรายงานผลการดำเนินการมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน

ต่อมา สำนักงานเขตได้รายงานผลการดำเนินการตามเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกครั้งหนึ่งโดยสรุปได้ดังนี้

๑. สำนักงานเขตได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า สถานที่ถูกร้องเรียนอยู่ในความครอบครองดูแลของ บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งได้รับใบอนุญาตจัดตั้งตลาดประเภทที่ ๒ พิจารณาสภาพแวดล้อมและขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยของตลาดดังกล่าวแล้ว อาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง จึงได้มีหนังสือสำนักงานเขต แนะนำผู้ประกอบการให้แก้ไขปรับปรุงสุขลักษณะและบริเวณที่เก็บรวบรวมหรือรองรับขยะมูลฝอย

๒. ผู้ประกอบการมีหนังสือที่ ขอขยายเวลางานแก้ไขปรับปรุงสุขลักษณะและบริเวณที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับมูลฝอย ซึ่งจะดำเนินการแล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ และต่อมามีหนังสือ ขอขยายระยะเวลางานก่อสร้างที่เก็บรวบรวมหรือรองรับมูลฝอย เนื่องจากช่วงเวลาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงมีฝนตกซึ่งเป็นอุปสรรคในงานก่อสร้าง จึงได้ปรับแผนการทำงานใหม่ซึ่งจะให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ จากการตรวจสอบติดตามผล พบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการก่อสร้างสถานที่เก็บรวบรวม มูลฝอยแห่งใหม่เสร็จแล้ว ซึ่งสามารถบรรจุถังคอนเทนเนอร์สำหรับใส่ขยะมูลฝอยขนาด ๘ ลูกบาศก์เมตร จำนวน ๒ ถัง มีประตูปิดมิดชิด ติดตั้งระบบปรับอากาศป้องกันปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นรบกวน และพร้อมใช้งานแล้ว

๓. สำนักงานเขตพิจารณาแล้วเห็นว่า บริษัทได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงจุดรวบรวมขยะมูลฝอยแล้วเสร็จ ไม่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ และปัจจุบันได้ระงับเหตุรำคาญแล้ว จึงได้ยุติเรื่องและมีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อสอบถามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ได้รับแจ้งว่า สำนักงานเขตได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาจนเป็นที่พอใจของผู้ร้องเรียนแล้ว และขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินที่ช่วยดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เรื่องร้องเรียนนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

เรื่องที่ ๒๕

หน่วยงานของรัฐแต่งตั้งตัวแทนจำหน่ายบุหรี่ซิกาแรตไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายโดยไม่เป็นธรรมโดยมีประเด็นเรื่องร้องเรียน ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ทำสัญญาแต่งตั้งเอกชนรายหนึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายบุหรี่ซิกาแรตในเขตกรุงเทพมหานครขัดต่อระเบียบโรงงานยาสูบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยร้านขายส่งยาสูบและร้านขายส่งช่วงยาสูบ พ.ศ. ๒๕๐๙ จึงขอให้เพิกถอนสิทธิการเป็นร้านขายส่งยาสูบ (ป.๑) ของเอกชนรายดังกล่าว

ประเด็นที่สอง ขอให้เพิกถอนสิทธิการเป็นร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) ในสังกัดของเอกชนรายดังกล่าวทั้งหมด และให้สิทธิในการเสนอแต่งตั้งร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) ในแต่ละเขตตลาดยาสูบเป็นสิทธิของร้านขายส่งยาสูบ (ป.๑) ที่ตั้งอยู่ในเขตตลาดยาสูบนั้น ๆ เท่านั้น

ประเด็นที่สาม ขอให้ตรวจสอบการชำระภาษีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ของเอกชนรายดังกล่าวว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่

ประเด็นที่สุดท้าย ขอให้ยกเลิกหรือแก้ไขระเบียบว่าด้วยร้านขายส่งยาสูบ และร้านขายส่งช่วงยาสูบ โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๕๐๙ รวมทั้งระเบียบอื่น ๆ ที่ไม่เป็นธรรม

จากกรณีดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้หน่วยงานได้ชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน ต่อมา หน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนได้ชี้แจงต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า

กรณีตามประเด็นที่ ๑ เนื่องจากในช่วงปี ๒๕๔๐ – ๒๕๔๑ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในประเทศประกอบกับมีสัญญาณในการนำบุหรี่ข้ามเขต รวมทั้งบุหรี่ต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ยอดจำหน่ายบุหรี่โดยรวมในเขตกรุงเทพมหานครลดลงอย่างมาก จึงให้เอกชนรายนั้นเป็นผู้แทนจำหน่ายบุหรี่ในเขตกรุงเทพมหานครแทนเขตตลาดของโรงงานยาสูบ ขณะนี้เอกชนรายดังกล่าวได้ฟ้องหน่วยงานของรัฐเป็นคดีต่อศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลปกครอง กรณีผิดสัญญา หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบโดยออกระเบียบฯ ว่าด้วยการจำหน่ายยาสูบให้กับร้านค้าประเภท Modern Trade พ.ศ. ๒๕๕๗ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ฉะนั้น การบอกเลิกสัญญาหรือเพิกถอนสิทธิของเอกชนรายดังกล่าว จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อป้องกันมิให้นำมาเป็นประเด็นในการต่อสู้หรือเป็นมูลเหตุฟ้องคดีอื่น ๆ รวมทั้งมิให้กระทบต่อรูปคดีด้วย

กรณีตามประเด็นที่ ๒ ร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) หมายความถึง ร้านค้าของผู้ประกอบการค้า ซึ่งโรงงานยาสูบแต่งตั้งเอง หรือร้านขายส่งยาสูบ (ป.๑) เสนอขอแต่งตั้งและได้รับอนุญาตจากโรงงานยาสูบเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ทำหน้าที่ขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) ในแต่ละเขตตลาดที่โรงงานยาสูบกำหนด ขณะนี้เอกชนรายดังกล่าวยังคงมีฐานะเป็นร้านขายส่งยาสูบ (ป.๑) ในเขตตลาดกรุงเทพมหานคร ย่อมมีสิทธิเสนอโรงงานยาสูบให้พิจารณาแต่งตั้งร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) ในสังกัดได้ จึงไม่อาจเพิกถอนสิทธิการเป็นร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) ในสังกัดของเอกชนรายดังกล่าวได้ถ้าไม่มีเหตุอันควร ประกอบกับ

ในปัจจุบันบริษัทที่ดำเนินกิจการประเภท Modern Trade หน่วยงานของรัฐได้แต่งตั้งให้เป็นผู้ขายส่งยาสูบภายใต้ระเบียบโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลังว่าด้วยการจำหน่ายยาสูบให้กับร้านค้าประเภท Modern Trade พ.ศ. ๒๕๕๗ ปัจจุบัน เอกชนรายดังกล่าวมีร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) ประเภทระบบค้าส่งและค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) ร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) แบบดั้งเดิมในสังกัดอยู่ในเขตตลาดกรุงเทพมหานครเท่านั้น

กรณีตามประเด็นที่ ๓ การจำหน่ายบุหรี่ในเขตตลาดกรุงเทพมหานคร ไม่มีการชำระภาษีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ ส่วนการจำหน่ายบุหรี่นอกเขตตลาดกรุงเทพมหานครจากการตรวจสอบเอกชนรายดังกล่าวได้ชำระภาษี อบจ. ถูกต้องและครบถ้วน

กรณีตามประเด็นสุดท้าย หน่วยงานของรัฐได้ยกเลิกระเบียบโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ว่าด้วยร้านขายส่งยาสูบและร้านขายส่งช่วงยาสูบ โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๕๐๙ และตราระเบียบ (ใหม่) ว่าด้วยร้านขายส่งยาสูบ ร้านขายส่งช่วงยาสูบ และร้านขายส่งยาสูบสำหรับระบบการค้าสมัยใหม่ประเภท Modern Trade พ.ศ. ๒๕๕๔ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ตราระเบียบโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจำหน่ายยาสูบให้กับร้านค้าประเภท Modern Trade พ.ศ. ๒๕๕๗ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการแก้ไขปรับปรุงระเบียบตามข้อ ๑ ที่เกี่ยวข้องกับร้านขายส่งยาสูบ (ป.๑) และร้านขายส่งช่วงยาสูบ (ป.๒) เมื่อพิจารณาจากการชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจากเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า

กรณีตามประเด็นที่ ๑ การที่หน่วยงานของรัฐไม่กำหนดอายุของสัญญาว่าเริ่มต้นและสิ้นสุดลงเมื่อใด โดยมิได้ระบุถึงเหตุผลและความจำเป็นว่าเหตุใดจึงไม่มีการกำหนดอายุของสัญญาไว้ จึงมีลักษณะเป็นการแต่งตั้งตัวแทนแบบถาวร เป็นการผูกขาดทางธุรกิจที่ไม่ส่งเสริมให้เอกชนคู่สัญญาปรับปรุงและพัฒนาการทางธุรกิจ รวมถึงประโยชน์ที่หน่วยงานของรัฐอาจเสียเปรียบในอนาคตได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้หน่วยงานทบทวนสัญญาในเรื่องระยะเวลาในการเป็นตัวแทนเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐต่อไป

ส่วนการเพิกถอนสิทธิการเป็นร้านขายส่งยาสูบ (ป.๑) ของเอกชนรายดังกล่าวนั้น สามารถดำเนินการได้หากพบว่ามีการกระทำอันมีลักษณะเป็นการผิดสัญญา

กรณีตามประเด็นที่ ๒ ระเบียบโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ว่าด้วยร้านขายส่งยาสูบและร้านขายส่งช่วงยาสูบ พ.ศ. ๒๕๐๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้การยกเลิกร้านขายส่งช่วงยาสูบ เป็นหน้าที่ของร้านขายส่งยาสูบที่จะเสนอให้โรงงานยาสูบยกเลิกการแต่งตั้ง ส่วนสิทธิในการเสนอขอแต่งตั้งร้านขายส่งช่วงยาสูบในแต่ละเขตตลาดยาสูบเป็นสิทธิของร้านขายส่งยาสูบที่ตั้งอยู่ในเขตตลาดยาสูบนั้น ๆ ตามระเบียบดังกล่าวอยู่แล้ว

กรณีตามประเด็นที่ ๓ ข้อเท็จจริงยังไม่พอฟังว่าการชำระภาษีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ของเอกชนรายดังกล่าวไม่ครบถ้วนถูกต้อง อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการจัดเก็บภาษีบำรุงกรุงเทพมหานครสำหรับยาสูบไว้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการจัดเก็บภาษีดังกล่าวระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน จึงแจ้งไปยังกรุงเทพมหานครให้พิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีดังกล่าว ซึ่งจะทำให้กรุงเทพมหานครมีรายได้มาเพื่อใช้ในการบริหารราชการเพิ่มมากขึ้น

กรณีตามประเด็นสุดท้าย หน่วยงานของรัฐได้มีการแก้ไขปรับปรุงและมีการตรา ระเบียบใหม่เพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว

ภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอต่อหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียนแล้ว ต่อมา หน่วยงานของรัฐผู้ถูกร้องเรียนได้มีหนังสือชี้แจงกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ทบทวนสัญญาในเรื่องระยะเวลาในการเป็นตัวแทนเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐว่า การแต่งตั้งและหนังสือแต่งตั้งเอกชนรายดังกล่าวแม้มิได้กำหนดอายุสิ้นสุดของการเป็นผู้ขายส่งยาสูบ แต่สามารถเพิกถอนสิทธิได้ตามระเบียบว่าด้วยร้านขายส่งยาสูบ และร้านขายส่งช่วงยาสูบ พ.ศ. ๒๕๐๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นเอกสารแนบท้ายสัญญาอันถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา และหรือหากมีเหตุอันสมควรยกเลิกสัญญาก็สามารถทำได้โดยการบอกกล่าวล่วงหน้าภายใน ๓ - ๕ ปี ตามข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการนโยบายการเงินและการคลังมหภาค ดังนั้น สัญญาดังกล่าวจึงมิได้มีลักษณะถาวรอันจะเป็นการผูกขาดทางธุรกิจที่ไม่ส่งเสริมให้เอกชนคู่สัญญาปรับปรุงและพัฒนาทางธุรกิจ อันจะทำให้หน่วยงานของรัฐเสียประโยชน์แต่อย่างใด และในส่วนของกรุงเทพมหานครได้มีหนังสือแจ้งว่า ได้ดำเนินการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ ตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว อยู่ระหว่างนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ

เรื่องที่ ๒๖

ปัญหากระแสไฟฟ้าไม่เพียงพอและหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการขยายหม้อแปลงไฟฟ้าให้กับหมู่บ้าน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนโดยสรุปว่า หมู่บ้านที่ผู้ร้องเรียนอาศัยอยู่ มีปัญหากระแสไฟฟ้าตกอยู่บ่อยครั้ง จนทำให้เครื่องใช้ไฟฟ้าเสียหาย เนื่องจากแรงดันกระแสไฟฟ้าที่หม้อแปลงไม่เพียงพอกับปริมาณการใช้งาน อีกทั้งทำให้ปั๊มน้ำบาดาลซึ่งต้องใช้กระแสไฟฟ้ามากใช้งานไม่ได้ ส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรกรรมของชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยชาวบ้านได้มีการร้องเรียนไปหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อให้ทำการขยายหม้อแปลงไฟฟ้าให้เป็นเวลานานแล้ว แต่ปัจจุบันยังไม่มีความคืบหน้าในการดำเนินการดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ร้องเรียน จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร่งด่วน ซึ่งต่อมาหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบได้อนุมัติจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงระบบจำหน่ายให้กับพื้นที่หมู่บ้านของผู้ร้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากปัญหาภัยแล้งให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าในพื้นที่และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาแรงดันไฟฟ้าตก โดยได้ดำเนินการปรับปรุงระบบจำหน่ายและจ่ายกระแสไฟฟ้าเข้าระบบในพื้นที่บ้านของผู้ร้องเรียน ตั้งแต่วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ และได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนรับทราบแล้ว ปัจจุบันผู้ร้องเรียนสามารถใช้งานไฟฟ้าได้เป็นปกติ ไม่มีปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้าตกแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

๒.๔ ผลการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ และผลการดำเนินการด้านการพิจารณาข้อกฎหมายที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

เรื่องที่ ๑

กรณีรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีราคาสูง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้หยิบยกประเด็นปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมาจากปัญหาการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีราคาสูงกว่าปกติในท่าอากาศยาน ประมาณร้อยละ ๔๐ – ๒๐๐ โดยพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินได้หยิบยกประเด็นขึ้นมาพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียน เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า ปัจจุบันประชาชนที่เดินทางโดยสารเครื่องบินมีปริมาณมากขึ้นและการเดินทางดังกล่าวมิได้จำกัดเฉพาะประชาชนผู้มีรายได้สูงอีกต่อไป ดังนั้น การที่ภายในท่าอากาศยานมีการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีราคาสูงกว่าปกติจึงส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวม ภาพลักษณ์ความซื่อสัตย์ และธรรมภิบาลของรัฐวิสาหกิจไทย ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะ ได้เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงและเข้าร่วมประชุมหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง โดยผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

๑.๑ ขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบเจรจากับผู้ประกอบการปรับลดราคาอาหารลงมาให้เท่ากับราคาอาหารที่จำหน่ายในห้างสรรพสินค้าทั่วไป

๑.๒ ขอให้มีการปรับลดราคาลงตั้งแต่วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๙ ก่อนวันหยุดยาวตามเทศกาลสงกรานต์

๑.๓ ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามราคาสินค้าที่จำหน่ายภายในท่าอากาศยานทุกแห่งหากพบว่าร้านค้ามิได้ปฏิบัติตามอาจต้องมีการดำเนินการตามกฎหมาย

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อสำรวจราคาสินค้าที่จำหน่ายในท่าอากาศยานดอนเมือง

๒. เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินเชิญหน่วยงานผู้รับผิดชอบเข้าร่วมประชุมอย่างไม่เป็นทางการเพื่อรับทราบความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาตามมติที่ประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙ ในประเด็นเรื่องร้องเรียนปัญหาอาหารและน้ำดื่มราคาสูงกว่าปกติในท่าอากาศยาน โดยผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ท่าอากาศยานยังมิได้ปฏิบัติตามผลการประชุมในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙

๒.๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาหากหน่วยงานผู้รับผิดชอบติดขัดปัญหาใด ๆ ผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมที่จะช่วยเหลือในการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือแนวทางการแก้ไขปัญหา

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะ เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงและเข้าร่วมประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาอาหารและน้ำดื่มราคาสูงกว่าปกติในท่าอากาศยานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

๓.๑ ท่าอากาศยานยังมิได้ปฏิบัติตามผลการประชุมในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๙

๓.๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน ๖ ข้อคือ

(๑) ขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดทำราคามาตรฐานของรายการอาหารที่จำหน่ายในห้างสรรพสินค้าชั้นนำให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน โดยประสานขอข้อมูลการสำรวจราคาอาหารจากกรมการค้าภายใน

(๒) ขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาหาแนวทางแก้ไขไม่ให้มีการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มสูงเกินกว่าร้อยละ ๒๐ ตามสัญญาที่จัดทำไว้กับผู้ประกอบการในปัจจุบัน

(๓) ขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบแจ้งผู้ประกอบการร้านค้าทุกร้านให้นำน้ำดื่มวางจำหน่ายในราคาไม่เกินขวดละ ๑๐ บาท รวมทั้งจำหน่ายเครื่องดื่มและน้ำอัดลมทุกยี่ห้อในราคาไม่เกินร้อยละ ๒๐ ของราคาทั่วไปด้วย

(๔) ขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาจัดทำมาตรการลงโทษหากผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือหรือฝ่าฝืนจำหน่ายสินค้าราคาสูงเกินร้อยละ ๒๐ ซึ่งถือว่าผิดสัญญาและรายงานมาตรการดังกล่าวให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

(๕) ผู้ตรวจการแผ่นดินจะนำเรื่องนี้เข้าสู่กระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

(๖) ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดลงพื้นที่ท่าอากาศยานในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เพื่อตรวจสอบราคาอาหารและเครื่องดื่มทำนองเดียวกับที่ดำเนินการ ณ ท่าอากาศยานอีกแห่งหนึ่ง

๔. เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๙ คณะทำงานสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงตรวจสอบข้อมูลราคาอาหารและน้ำดื่ม ณ ห้างสรรพสินค้าชั้นนำในกรุงเทพมหานครหลายแหล่ง โดยผลการลงตรวจสอบพื้นที่สรุปได้ว่า ศูนย์อาหารในห้างสรรพสินค้าบางแห่งมีนโยบายการจัดการศูนย์อาหารโดยไม่จัดเก็บค่าเช่าพื้นที่แต่เก็บเป็นส่วนแบ่งรายได้จากผู้ประกอบการร้านค้าในศูนย์อาหารและมีการควบคุมราคาและคุณภาพของอาหารและเครื่องดื่ม

ต่อมา คณะทำงานสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงตรวจสอบพื้นที่เพื่อทราบข้อมูลราคาอาหารและน้ำดื่ม ณ ท่าอากาศยาน โดยผลการลงตรวจสอบพื้นที่ ยังพบว่า ราคาอาหารที่จำหน่ายในท่าอากาศยานมีราคาสูง และศูนย์อาหารสวัสดิการที่มีอาหารและเครื่องดื่มราคาถูกจำหน่ายตั้งอยู่ไกลไม่สะดวกต่อผู้ที่มาใช้บริการในสนามบินผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมคณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเดินทางเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องอาหารและน้ำดื่มราคาสูงกว่าปกติในท่าอากาศยาน ณ ห้องประชุม อาคารสำนักงานท่าอากาศยานโดยผลการประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาไว้ ๒ ระยะ ดังนี้

๑. มาตรการระยะสั้น ให้ท่าอากาศยานกำกับดูแลควบคุมผู้ประกอบการให้จัดจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มตามที่ได้ทำสัญญาไว้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของราคาในห้างสรรพสินค้าชั้นนำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกอบกับขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดส่งราคาสินค้าที่เป็นมาตรฐานจากห้างสรรพสินค้าชั้นนำทั่วไปโดยการหาค่าเฉลี่ยให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาและส่งมอบให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบยึดราคาตามมาตรฐานดังกล่าวเป็นหลักในการกำหนดราคาอาหารและเครื่องดื่มไม่ให้เกินร้อยละ ๑๐ - ๒๕ ของราคามาตรฐานตามที่ผู้ประกอบการได้ทำสัญญาไว้กับหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ซึ่งหน่วยงานผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับราคามาตรฐานดังกล่าวจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. มาตรการระยะยาว เมื่อสิ้นสุดสัญญาในช่วงปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓ แล้วแต่กรณี ในการจัดทำสัญญาใหม่ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาดำเนินการกำหนดให้ราคาขายอาหารและเครื่องดื่มของผู้ประกอบการต้องเป็นราคาเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับราคาที่จำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าทั่วไป และไม่ยินยอมให้จำหน่ายในราคาที่สูงกว่าอีกต่อไป ทั้งนี้ เพื่อสะท้อนความซื่อสัตย์ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และนโยบายของรัฐที่จะไม่เอาเปรียบผู้บริโภคอีกต่อไป

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารือแนวทางการกำหนดราคามาตรฐานอาหารปรุงสำเร็จ อาหารตามสั่ง และเครื่องดื่มในห้างสรรพสินค้า ในวันอังคารที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ ห้องศูนย์ปฏิบัติการเพื่อการบริหารจัดการงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหารือการกำหนดราคากลางของอาหารปรุงสำเร็จ อาหารตามสั่ง และเครื่องดื่ม ในการนี้ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันในการกำหนดราคากลางอาหารดังกล่าว โดยอ้างอิงราคาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสำรวจแล้ว ซึ่งกำหนดใช้ข้อมูลของกลุ่มห้างสรรพสินค้าทั่วไป และใช้วิธีกำหนดราคาโดยนำราคาอาหารปรุงสำเร็จ อาหารตามสั่ง และเครื่องดื่มที่ได้จากการสำรวจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชนิดและประเภทเดียวกันของกลุ่มห้างสรรพสินค้าทั่วไปและกลุ่มห้างสรรพสินค้าชั้นนำมาหาผลรวมของราคาอาหารปรุงสำเร็จอาหารตามสั่ง และเครื่องดื่มแต่ละประเภทแล้วหารด้วยจำนวนห้างที่มีราคาสินค้าชนิดนั้น ๆ ผลลัพธ์ที่ได้ให้ถือเป็นราคากลางของรายการชนิดและประเภทนั้น ๆ

<u>ตัวอย่างเช่น</u>

$$\frac{\text{(ผลรวมราคาของห้างทั่วไป (๔ แห่ง) + ผลรวมราคาของห้างชั้นนำ (๔ แห่ง))}}{\text{จำนวนห้าง (๘ แห่ง)}}$$

อนึ่ง ในการคำนวณราคากลางของอาหารปรุงสำเร็จ อาหารตามสั่ง และเครื่องดื่มตามข้อมูลการสำรวจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหากมีสินค้าไม่ครบทุกห้างสรรพสินค้าทั้ง ๘ แห่ง ดังกล่าวข้างต้น ให้นำผลรวมราคาสินค้าเท่าที่มีของห้างนั้น ๆ หารจำนวนห้างสรรพสินค้าที่มีสินค้าดังกล่าว

ตัวอย่างเช่น

$$\frac{\text{(ผลรวมราคาของห้างที่มีการสำรวจ)}}{\text{จำนวนห้างที่สำรวจ}}$$

จากการประชุมอีกหลายครั้งระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาหาแนวทางหรือมาตรการการจัดการการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีราคาสูงกว่าปกติ และหากต้องทบทวนแก้ไขสัญญาเพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบสามารถปรับลดการเรียกเก็บค่าตอบแทนที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบจะเรียกเก็บกับคู่สัญญา เฉพาะในส่วนของค่าตอบแทนที่เกี่ยวกับกิจกรรมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มก็ให้ดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป โดยขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการพิจารณาให้เป็นไปตามมติที่ประชุม (การแก้ไขสัญญาฯ) ให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน

อนึ่ง จากที่ประชุมเห็นว่า การแก้ไขสัญญาดังกล่าว เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งเมื่อเทียบกับกรณีที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบเคยแก้ไขสัญญาเพื่อแก้ไขเนื้อที่การเช่าจาก ๒๐,๐๐๐ ตารางเมตร เป็น ๒๕,๖๘๐ ตารางเมตร แล้ว การแก้ไขสัญญากรณีนี้ย่อมมีความชอบธรรมและมีเหตุผลโดยคำนึงถึงปัญหาความเดือดร้อนและประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และเพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งธรรมาภิบาลของหน่วยงานผู้รับผิดชอบและรัฐวิสาหกิจของไทยโดยรวม

ปัจจุบันแนวทางการแก้ไขปัญหายังไม่ยุติเนื่องจากปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องสัญญาซึ่งยังไม่หมดระยะเวลาและเอกชนหลายฝ่าย มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อน การพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาจึงต้องอาศัยระยะเวลา ความละเอียดรอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบของทุก ๆ ฝ่าย อย่างไรก็ตามเพื่อให้การแก้ไขปัญหาของประชาชนส่วนรวมและการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสัมฤทธิ์ผลผู้ตรวจการแผ่นดินจะยังคงติดตามตรวจสอบและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเดินทางสำรวจราคาอาหารและเครื่องดื่มบริเวณท่าอากาศยานดอนเมือง

เรื่องที่ ๒

พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖๑ วรรคสองและวรรคสี่ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ หรือไม่

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖๑[๑๓] วรรคสอง และวรรคสี่ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔[๑๔] หรือไม่

---

[๑๓] พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖๑ บัญญัติว่า

"มาตรา ๖๑ ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(๒) ให้ เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เพื่อจะจูงใจให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง

(๓) หลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ หรือใช้อิทธิพลคุกคาม เพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงหรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง หรือเพื่อให้สำคัญผิดในวัน เวลา ที่ออกเสียงหรือวิธีการลงคะแนนออกเสียง

(๔) เปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนสภาพ ทำให้สูญหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ นำไปหรือขัดขวางการส่งหีบบัตรออกเสียงหรือบัตรออกเสียง เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย

(๕) เล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขันต่อใด ๆ อันมีผลเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง

(๖) เรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อจะไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง

(๗) ขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตออกเสียงระหว่างเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา ของวันก่อนวันออกเสียงจนสิ้นสุดวันออกเสียง

ผู้ใดดำเนินการเผยแพร่ข้อความ ภาพ เสียง ในสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือในช่องทางอื่นใด ที่ผิดไปจากข้อเท็จจริงหรือมีลักษณะรุนแรง ก้าวร้าว หยาบคาย ปลุกระดม หรือข่มขู่โดยมุ่งหวังเพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงหรือออกเสียงอย่างใด อย่างหนึ่ง หรือไม่ออกเสียง ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผู้ใดกระทำการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดไม่เกินห้าปีด้วยก็ได้

ในกรณีการกระทำความผิดตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) เป็นการกระทำความผิดของคณะบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

ผู้ใดกระทำการตาม (๗) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำการตาม (๖) เป็นผู้รับหรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ถ้าได้แจ้งถึงการกระทำดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายก่อนหรือในวันออกเสียง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษและไม่ต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง"

[๑๔] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ บัญญัติว่า

"มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้..."

ผู้ร้องเรียนและคณะ ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง[๑๕] ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๔[๑๖] เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรา ๖๑ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยผู้ร้องเรียนและคณะ เห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคสอง บัญญัติถึงการกระทำอันเป็นความผิดโดยใช้ถ้อยคำที่กว้างและคลุมเครือ เช่น คำว่า “รุนแรง” “ก้าวร้าว” “ปลุกระดม” และ “หยาบคาย” ซึ่งเป็นคำที่ไม่เคยมีนิยามอยู่ในกฎหมายฉบับใดมาก่อน ประชาชนไม่สามารถเข้าใจได้ว่าการแสดงออกอย่างใดจะผิดกฎหมายหรือไม่ ซึ่งขัดต่อหลักการของกฎหมายอาญาที่ต้องชัดแจ้งแน่นอนให้ประชาชนสามารถทราบถึงขอบเขตของสิทธิเสรีภาพได้ และมาตรา ๖๑ วรรคสี่ กำหนดโทษสูงสุดจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี ซึ่งรุนแรงเกินควร ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำการบัญญัติกฎหมายเช่นนี้ จึงเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินขอบเขตโดยไม่มีเหตุอันสมควร จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖๑ วรรคสอง และวรรคสี่ ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนและขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ไม่ได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และสร้างบรรยากาศของสังคมไปสู่การทำประชามติที่มีคุณภาพต่อไป

---

[๑๕] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๕ และมาตรา ๔๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่ และตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ แต่สำหรับผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้เฉพาะเมื่อมีกรณีที่เห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้...”

[๑๖] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย...”

เนื่องจากเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ในวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้การพิจารณาเรื่องร้องเรียนเป็นไปโดยความรอบคอบและรวดเร็ว ผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยความเห็นชอบร่วมกันของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน จึงแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมาพิจารณาเรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้ โดยกำหนดให้คณะทำงานศึกษารวบรวมทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป ในการนี้ คณะทำงานได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยประสานกับผู้ร้องเรียนเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนเพิ่มเติมเพื่อกำหนดประเด็นให้ชัดเจน ประสานกับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับรายงานการประชุมและขอทราบเจตนารมณ์ของร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ยังได้ประสานกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับดังกล่าวเพื่อขอทราบเกี่ยวกับความเป็นมาในการประกาศบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว เมื่อคณะทำงานได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยครบถ้วนแล้ว ได้สรุปข้อเท็จจริงรายงานเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน แต่เนื่องจากเรื่องร้องเรียนนี้เป็นเรื่องสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้นำเรื่องร้องเรียนนี้เข้าที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณา โดยในที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นปัญหาตามคำร้องเรียนอย่างกว้างขวาง ซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจตรวจการแผ่นดินทุกท่านได้ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป โดยมีเหตุผลดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้วย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ผ่านมาได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ ได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น...”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๙ ได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น...”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๓๔ ได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา...”

นอกจากนี้ ยังมีพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยลงนามเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้เช่นเดียวกัน อาทิ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือ Universal Declaration of Human Rights (UDHR) ซึ่งบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของมนุษย์ทุกคนเอาไว้ในข้อที่ ๑๙ ว่า “ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก ทั้งนี้สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกแซงและที่จะแสวงหา รับ และส่งข้อมูลข่าวสารและข้อคิดผ่านสื่อใด และโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน”

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองหรือ International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) ซึ่งบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของมนุษย์ทุกคนเอาไว้ในข้อที่ ๑๙ ว่า

“๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

๓. การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค ๒ ของข้อนี้ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่าสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานและเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อน ๆ บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ และยังได้รับการรับรองในพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยลงนามเข้าเป็นภาคี ย่อมถือได้ว่าเป็นสิทธิและเสรีภาพบรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการรับรองและคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว จึงย่อมได้รับการคุ้มครองตามมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ดังนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนจะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

๒. เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๙ มาตรา ๓๙/๑ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และกำหนดเวลาในการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ การเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญและคำอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ การออกเสียงประชามติ การนับคะแนน บัตรเสีย และการประกาศผลการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ นี้ออกมาบังคับใช้ซึ่งเป็นการอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อให้การออกเสียงประชามติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และเที่ยงธรรม ไม่เกิดความวุ่นวาย ซึ่งสามารถกระทำได้เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

๓. แม้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๗ จะได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกเสียงโดยสุจริตและไม่ขัดต่อกฎหมาย” ก็ตาม แต่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังได้บัญญัติการกระทำอันต้องห้ามไว้ในมาตรา ๖๑ โดยกำหนดให้การกระทำที่มีลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดและมีโทษทั้งในทางอาญาและทางการเมือง ดังนี้

“ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(๒) ให้ เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เพื่อจะจูงใจให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง

(๓) หลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ หรือใช้อิทธิพลคุกคาม เพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงหรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง หรือเพื่อให้สำคัญผิดในวัน เวลา ที่ออกเสียงหรือวิธีการลงคะแนนออกเสียง

(๔) เปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนสภาพ ทำให้สูญหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ นำไปหรือขัดขวางการส่งหีบบัตรออกเสียงหรือบัตรออกเสียง เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย

(๕) เล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขันต่อใด ๆ อันมีผลเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง

(๖) เรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อจะไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง

(๗) ขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตออกเสียงระหว่างเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา ของวันก่อนวันออกเสียงจนสิ้นสุดวันออกเสียง

ผู้ใดดำเนินการเผยแพร่ข้อความ ภาพ เสียง ในสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือในช่องทางอื่นใด ที่ผิดไปจากข้อเท็จจริงหรือมีลักษณะรุนแรง ก้าวร้าว หยาบคาย ปลุกระดม หรือข่มขู่โดยมุ่งหวังเพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ออกเสียง ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการก่อความวุ่นวาย เพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผู้ใดกระทำการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดไม่เกินห้าปีด้วยก็ได้

ในกรณีการกระทำความผิดตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) เป็นการกระทำความผิดของคณะบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

ผู้ใดกระทำการตาม (๗) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำการตาม (๖) เป็นผู้รับหรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ถ้าได้แจ้งถึงการกระทำดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายก่อนหรือในวันออกเสียง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษและไม่ต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความในมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดและมีโทษทางอาญา ซึ่งโดยหลักการพิจารณาความรับผิดในทางอาญานั้นต้องพิจารณาตามหลัก “ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (Nulla poena, sine lege) อันเป็นหลักสำคัญของกฎหมายอาญาว่าจะลงโทษบุคคลใดไม่ได้ ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าลักษณะการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาและกำหนดโทษในทางอาญาที่จะลงโทษไว้ชัดเจน ซึ่งหลักการที่สำคัญนี้ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒

ได้บัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย...” นอกจากนี้ หลักการดังกล่าวนี้ยังได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๓๙ ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้...” แสดงให้เห็นได้ว่าโทษในทางอาญามีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียงและสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน การที่จะถือว่าบุคคลใดมีความผิดทางอาญาและจะลงโทษบุคคลนั้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้กระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติลักษณะการกระทำนั้นซึ่งเป็นการต้องห้ามไว้โดยชัดแจ้ง ดังนั้น ถ้อยคำในกฎหมายอาญาจึงต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน ไม่คลุมเครือ อันจะนำไปสู่ความสับสนในการปฏิบัติทั้งในส่วนของบทบัญญัติที่กำหนดความผิดและบทกำหนดโทษ เพื่อให้บุคคลผู้ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายได้มีโอกาสรับรู้ล่วงหน้าว่า ตนเองจะต้องปฏิบัติอย่างไร การกระทำเช่นนั้นทำได้หรือไม่ การกระทำนั้นจะเป็นความผิดหรือไม่ และมีโทษเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และไม่เป็นการเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจบังคับใช้กฎหมายโดยอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมาย

เมื่อพิจารณาถ้อยคำตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยเฉพาะคำว่า “รุนแรง” “ก้าวร้าว” “หยาบคาย” “ปลุกระดม” และ “ข่มขู่” ซึ่งแม้จะมีการอธิบายความหมายไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ก็เป็นความหมายที่กว้างขวางในเชิง

นามธรรม โดยไม่อาจทราบลักษณะและขอบเขตที่แน่ชัดได้ ประกอบกับถ้อยคำดังกล่าวเป็นลักษณะการกระทำที่เป็นองค์ประกอบความผิดซึ่งเป็นปัจจัยแรกในการพิจารณาความรับผิดทางอาญา แม้จะต้องพิจารณาประกอบกับเจตนาพิเศษเพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ออกเสียงด้วยก็ตาม แต่การบัญญัติกฎหมายด้วยถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวอาจทำให้ประชาชนเกิดความสับสนว่าการกระทำของตนจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ หรือไม่ อย่างไร เป็นเหตุให้ประชาชนไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ และการบัญญัติกฎหมายด้วยถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนเช่นนี้ ยังส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งแม้ประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในการใช้และการตีความกฎหมายเพื่ออำนวยความยุติธรรมของศาล แต่ก็อาจเกิดกรณีการถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควรจากการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในชั้นการจับกุม ดำเนินคดี และชั้นการพิจารณาคดีก่อนศาลมีคำพิพากษา อันเนื่องมาจากการตีความบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจนดังกล่าว อันจะเป็นช่องทางที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว การบัญญัติกฎหมายด้วยถ้อยคำดังเช่นในมาตรา ๖๑ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

นอกจากนี้ แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๙ จะบัญญัติหลักการสำคัญไว้เช่นเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๑๐ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความเรียบร้อยในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ และบทบัญญัติมาตรา ๔๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ก็ตาม แต่ความในมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดดำเนินการเผยแพร่ข้อความ ภาพ เสียง ในสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือในช่องทางอื่นใด ที่ผิดไปจากข้อเท็จจริงหรือมีลักษณะรุนแรง ก้าวร้าว หยาบคาย ปลุกระดม

หรือข่มขู่โดยมุ่งหวังเพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง หรือออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ออกเสียง ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย" นั้น เป็นการบัญญัติหลักการเพิ่มเติมแตกต่างจากบทบัญญัติมาตรา ๑๐ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความเรียบร้อยในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ และบทบัญญัติมาตรา ๔๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยให้ถือว่าการกระทำที่ระบุในมาตรา ๖๑ วรรคสอง เป็นการ "ก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย" อันเป็นความผิดตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง (๑) และมีโทษในทางอาญา ตามมาตรา ๖๑ วรรคสาม และวรรคสี่ แล้วแต่กรณี

การบัญญัติกฎหมายตามมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายขยายความมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง (๑) ที่เกินความจำเป็น เนื่องจากการบัญญัติถ้อยคำว่า "ก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย" ตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง (๑) ที่ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกันกับกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็เพียงพอที่จะควบคุมให้การออกเสียงประชามติเป็นไปด้วยความเรียบร้อยแล้ว ถึงแม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคสอง ก็มิได้กระทบกระเทือนในสาระสำคัญของบทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง (๑) และมิใช่ว่าจะเป็นการเปิดช่องให้มีการก่อความไม่สงบอันจะนำมาซึ่งความวุ่นวายและจะส่งผลให้การลงประชามติมิได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยแต่อย่างใด เพราะนอกจากบทบัญญัติในมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง (๑) แล้ว ยังมีกฎหมายฉบับอื่นที่ประกาศบังคับใช้เพื่อให้มีความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองและมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๗/๒๕๕๗ เรื่อง ห้ามชุมนุมทางการเมือง ประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๕ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน มาตรา ๒๐๙ ถึง มาตรา ๒๑๖ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกินความจำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นของประชาชน จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ ที่บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในมาตรา ๖๑ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔

ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖๑ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

แม้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖๑ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอก็ตาม แต่ความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้เสนอศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีบทบาทสำคัญในการช่วยปกป้องและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมในสังคมต่อไป

เรื่องที่ ๓

พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาซื้อขายห้องชุดตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ มีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

ผู้ร้องเรียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจก่อสร้างอาคารชุด ซื้อ ขาย ให้เช่าห้องชุด ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอาคารชุด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามมาตรา ๖/๒ แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว กำหนดให้สัญญาจะซื้อจะขายหรือสัญญาซื้อขายห้องชุดจะต้องทำตามแบบสัญญาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หากสัญญามิได้ทำตามแบบ และไม่เป็นคุณต่อผู้จะซื้อหรือผู้ซื้อห้องชุด สัญญาส่วนนั้นไม่มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ แบบของสัญญา ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาซื้อขายห้องชุด ตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งตามแบบสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุด (แบบ อ.ช. ๒๒) ได้กำหนดเรื่องค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ไว้ว่า ให้ผู้จะซื้อและผู้จะขายออกค่าใช้จ่ายกันคนละครึ่งหนึ่ง เป็นเหตุให้ข้อตกลงตามสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุดที่ผู้ร้องเรียนเคยทำไว้กับผู้จะซื้อหลายรายถูกโต้แย้งและมีการฟ้องเป็นคดีต่อศาล เนื่องจากตามข้อสัญญาเดิมกำหนดให้ผู้จะซื้อเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดทั้งหมด ผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่า ข้อกำหนดในสัญญาจะซื้อจะขายห้องชุด (แบบ อ.ช. ๒๒) เป็นข้อกำหนดที่ขัดแย้งกับหลักการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมสัญญา และเป็นกฎหมายที่เลือกปฏิบัติ ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เกี่ยวกับห้องชุดเท่านั้น ที่จะต้องทำสัญญาตามแบบ อีกทั้งมีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ ประกอบกับมาตรา ๕

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ธุรกิจขายห้องชุดเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ตามความในมาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับข้อ ๑ แห่งประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจขายห้องชุดเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. ๒๕๔๓ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีการใช้ข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือเป็นธุรกิจที่มีการใช้สัญญาสำเร็จรูปอย่างแพร่หลาย หรือเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบธุรกิจมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงจำต้องกำหนดแบบของสัญญาเอาไว้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ แบบของสัญญาให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาซื้อขายห้องชุด ตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ และตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ ทวิ ประกอบกับข้อ ๓ แห่งประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจขายห้องชุดเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งข้อสัญญาที่เป็นปัญหาตามคำร้องเรียนนี้ แม้จะมีเนื้อหาสาระบางประการที่อาจส่งผลให้คู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้อย่างอิสระเต็มที่ แต่เป็นการกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทุกฝ่าย เพราะไม่ต้องการให้ผู้ประกอบธุรกิจกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้จะซื้อในฐานะผู้บริโภคที่ไม่มีอำนาจต่อรอง ดังนั้น แม้ในทางแพ่ง คู่สัญญาจะมีเสรีภาพในการแสดงเจตนาทำนิติกรรมสัญญาสามารถทำความตกลงที่แตกต่างไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ แต่ข้อตกลงดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย

สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า กฎหมายมีการเลือกปฏิบัติ ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เกี่ยวกับห้องชุดเท่านั้น ที่จะต้องทำสัญญาตามแบบที่กฎหมายกำหนดนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า ธุรกิจประเภทอื่นมีกฎหมายควบคุมกำหนดแบบของสัญญาไว้เช่นเดียวกัน เช่น ตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๔ ได้กำหนดให้สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินจัดสรรระหว่างผู้จัดสรรที่ดินกับผู้ซื้อที่ดินจัดสรรต้องทำตามแบบที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนด ทั้งนี้ แบบของสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน

จัดสรร เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลาง เรื่อง กำหนดแบบมาตรฐานของสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินจัดสรร และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๖) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติอาคารชุดยังมีผลใช้บังคับกับผู้ประกอบธุรกิจอาคารชุดทุกรายโดยเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้ประกอบธุรกิจอาคารชุดรายใดที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำสัญญาตามแบบ จึงไม่ใช่กรณีที่กฎหมายเลือกปฏิบัติดังเช่นที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง

ดังนั้น แม้บทบัญญัติในมาตรา ๖/๒ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาคารชุด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาซื้อขายห้องชุดตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ จะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพอยู่บ้างก็ตาม แต่เป็นกรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้และกระทำไปเท่าที่จำเป็น โดยไม่ได้กระทบกระเทือนโดยตรงต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพของผู้ประกอบธุรกิจอาคารชุดตามมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ด้วยเหตุนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่า มาตรา ๖/๒ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาคารชุด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงยังไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดแบบสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาซื้อขายห้องชุด ตามพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นหลักเกณฑ์ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖/๒ แห่งพระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาคารชุด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจในการออกประกาศฉบับนี้ และได้กำหนดแบบในการทำสัญญาจะซื้อจะขายหรือสัญญาซื้อขายห้องชุดไว้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณี เพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาคารชุด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ บรรลุวัตถุประสงค์ จึงยังไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๑๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นควรยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้

เรื่องที่ ๔

ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน เรื่อง หลักเกณฑ์ในการให้คำแนะนำการลงทุนและการให้บริการเกี่ยวกับการซื้อขายหน่วยลงทุน (ฉบับประมวล) และ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๖/๖ และ มาตรา ๑๑๓ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน กรณีประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทธ/น/ข. ๔๗/๒๕๕๓ เรื่อง หลักเกณฑ์ในการให้คำแนะนำการลงทุนและการให้บริการเกี่ยวกับการซื้อขายหน่วยลงทุน (ฉบับประมวล) และพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๖/๖ และมาตรา ๑๑๓ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ในประเด็นดังกล่าว มีกฎหมายที่ต้องนำมาพิจารณา ประกอบด้วย

๑. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๖/๖ และมาตรา ๑๑๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ และมาตรา ๖๔ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรกำกับดูแลตลาดทุน โดยมาตรา ๑๖/๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ต้องปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น ส่วนมาตรา ๑๑๓ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนกำหนด ซึ่งทั้งสองมาตราเป็นบทบัญญัติที่ให้คณะกรรมการกำกับตลาดทุนเป็นผู้มีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจและการทำธุรกรรมต่าง ๆ ในตลาดหลักทรัพย์ จึงไม่ใช่เป็นบทบัญญัติที่กระทบกระเทือนโดยตรงต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญได้รับรองและคุ้มครอง ตามมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

๒. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นคนละฉบับกับร่างพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. .... ที่ผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ส่งผลให้มาตรา ๑ แห่งพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เนื่องจากไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๐ มาตรา ๑๕๐ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีนี้เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการตรากฎหมายที่ผู้ร้องเรียนเห็นว่าไม่ถูกต้อง และเป็นเหตุให้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญไปด้วย จึงไม่ใช่เป็นการร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดภายหลังที่มีการประกาศใช้แล้วมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

๓. ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทธ/น/ข. ๔๗/๒๕๕๓ เรื่องหลักเกณฑ์ในการให้คำแนะนำการลงทุนและการให้บริการเกี่ยวกับการซื้อขายหน่วยลงทุน (ฉบับประมวล) มีผลให้ประชาชนผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องกรอกข้อมูลตามแบบประเมินความสามารถในการรับความเสี่ยงของผู้ลงทุน หากไม่ยินยอมกรอกข้อมูลตามแบบที่กำหนดจะไม่สามารถลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นการจำกัดสิทธิและลิดรอนสิทธิในการประกอบอาชีพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๓ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ โดยในการกรอกแบบประเมินต่าง ๆ ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีมาตรฐานในการบันทึกข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล และการเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นความลับแต่อย่างใดอีกทั้งแบบประเมินนี้ไม่มีเนื้อหาสาระที่จะอ้างได้ว่าเป็นการให้คำแนะนำการลงทุน และให้บริการเกี่ยวกับการซื้อขายหน่วยลงทุนที่จะช่วยให้ผู้ลงทุนปลอดจากความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงจากการลงทุนได้อย่างไร

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า ประกาศฉบับนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖/๖ และมาตรา ๑๑๓ แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กำหนดให้คณะกรรมการกำกับตลาดทุนเป็นผู้มีอำนาจในการออกประกาศฉบับนี้ และในส่วนที่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำการลงทุนและให้บริการเกี่ยวกับการซื้อขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวมตามข้อ ๑๒ ประกอบ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ ในขั้นตอนการเปิดบัญชีและการรู้จักกับผู้ลงทุนซึ่งเป็นปัญหาตามคำร้องเรียนนี้ เป็นการกำหนดไว้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณี เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์

และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิในการประกอบอาชีพ จึงยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๑๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๕

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนเกินสมควร

ผู้ร้องเรียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจซื้อและขายอสังหาริมทรัพย์ โดยได้รับอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ต่อมา ผู้ร้องเรียนได้จัดสรรที่ดินเพื่อแบ่งขาย แต่ที่ดินบางส่วนของผู้ร้องเรียนอยู่ในแนวถนนโครงการ สาย ค ๕ ขนาดเขตทาง ๒๐ เมตร พาดผ่าน ตามกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนบ้านเพ จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๔๙ เมื่อผู้ซื้อที่ดินยื่นคำขออนุญาตก่อสร้างอาคารต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น จึงไม่ได้รับอนุญาต ผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๑๗ (๓) (ค) แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ให้อำนาจคณะกรรมการผังเมืองกำหนดแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนเกินสมควร และการจำกัดสิทธิดังกล่าวนั้นไม่ได้สัดส่วน ส่งผลกระทบให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ตั้งอยู่ในแนวถนนโครงการต้องถูกกำจัดสิทธิมิให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินผิดไปจากที่ได้กำหนดไว้ในผังเมืองรวม หรือปฏิบัติการใด ๆ ซึ่งขัดกับข้อกำหนดของผังเมืองรวมตามมาตรา ๒๗ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีผลเสมือนเป็นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ โดยที่ไม่มีการใช้ค่าทดแทนให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินแต่ประการใด เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย ไม่อาจใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวได้ และไม่ได้รับการชดเชยหรือเยียวยาใด ๆ จากภาครัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดมาตรการให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียจากข้อกำหนดของผังเมืองรวม สามารถยื่นคำร้องขอให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวมนั้นได้ ภายในกำหนด ๙๐ วันนับตั้งแต่วันปิดประกาศ ซึ่งเป็นกระบวนการก่อนที่จะมีการประกาศใช้กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม สำหรับมาตรา ๑๗ (๓) (ค) แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้ผังเมืองรวมต้องประกอบไปด้วยแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งนั้น เป็นเพียงการกำหนดส่วนประกอบของผังเมืองรวมว่าจะต้องมีองค์ประกอบในเรื่องใดบ้างเท่านั้น แต่สำหรับรายละเอียดจะต้องพิจารณาจากกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนได้รับอนุญาตให้จัดสรรที่ดินมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมฉบับใดมีผลใช้บังคับ หากผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขออนุญาตก่อสร้างอาคารในที่ดินของตนที่ได้รับอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินในช่วงเวลาดังกล่าว ที่ดินของผู้ร้องเรียนย่อมสามารถทำการก่อสร้างอาคารได้ และไม่ปรากฏว่าผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำร้องคัดค้านข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวมภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้ร้องเรียนจึงถูกผูกพันที่จะต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในผังเมืองรวม อย่างไรก็ดี เมื่อผู้ร้องเรียนได้รับอนุญาตให้จัดสรรที่ดินอยู่ก่อนที่กฎกระทรวงให้ใช้บังคับ ผังเมืองรวมชุมชนบ้านเพ จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๔๙ จะมีผลใช้บังคับ จึงถือว่าผู้ร้องเรียนได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินมาก่อนและยังคงมีสิทธิที่จะใช้ที่ดินนั้นต่อไปได้ ตามความในมาตรา ๒๗ วรรคสอง ดังนั้น ผู้ร้องเรียนจึงสามารถจัดสรรที่ดินต่อไปได้ แต่สำหรับผู้ซื้อที่ดินต่อจากผู้ร้องเรียน เมื่อได้ยื่นคำขออนุญาตก่อสร้างอาคารภายหลังจากที่กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนบ้านเพ จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๔๙ มีผลใช้บังคับแล้ว การใช้ประโยชน์ในที่ดินจึงต้องเป็นไปตามที่ผังเมืองรวมกำหนดไว้ ตามความในข้อ ๕ ของกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนบ้านเพ จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๔๙ เจ้าพนักงานท้องถิ่นย่อมไม่อาจอนุญาตให้ผู้ซื้อที่ดิน ทำการก่อสร้างอาคารในที่ดินดังกล่าวได้

สำหรับกรณีที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีการเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะไม่ได้กำหนดเรื่องการชดเชยค่าเสียหายให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ได้รับผลกระทบจากผังเมืองรวมเอาไว้ก็ตาม แต่หากรัฐมีความจำเป็นที่จะดำเนินการก่อสร้างถนน หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในลักษณะอื่นตามที่ผังเมืองรวมได้กำหนดไว้ รัฐจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งรัฐอาจดำเนินการได้ ๓ วิธีด้วยกัน คือ ดำเนินการจัดซื้อที่ดินจากประชาชน หรือออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืน หรือออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินตกเป็นของรัฐ ทั้งนี้จะต้องมีการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เจ้าของที่ดินที่ถูกเวนคืนอย่างเป็นธรรม

ดังนั้น แม้บทบัญญัติมาตรา ๑๗ (๓) (ค) และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอยู่บ้าง แต่เป็นกรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้และกระทำไปเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่ได้กระทบกระเทือนโดยตรงต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิในทรัพย์สิน ตามมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เพราะกฎหมายให้สิทธิแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินมาก่อนที่จะมีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนบ้านเพ จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๔๙ สามารถที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดินของตนนั้นต่อไปได้ แต่สำหรับผู้ที่ได้ที่ดินมาภายหลังจากที่กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนบ้านเพ จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๔๙ มีผลใช้บังคับ จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดินให้ผิดไปจากที่ผังเมืองรวมกำหนดไว้ไม่ได้ แต่ถึงแม้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินจะถูกจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดินอยู่บ้าง แต่ยังคงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นและสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินในลักษณะอื่นที่ไม่ขัดกับข้อกำหนดของผังเมืองรวมได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่า มาตรา ๑๗ (๓) (ค) และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงยังไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๖

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕ วรรคสาม (๒) และมาตรา ๖๖ วรรคสอง มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

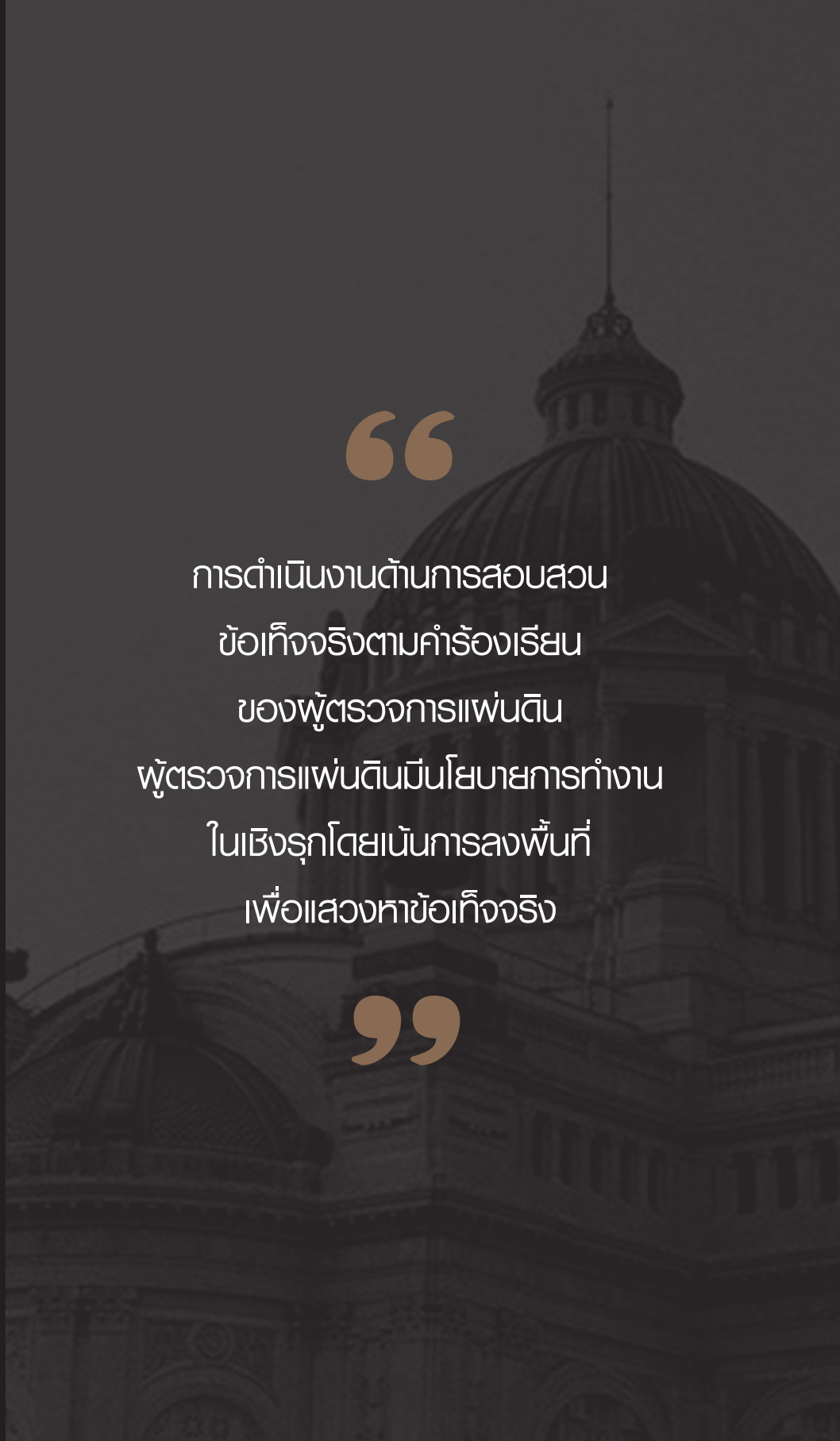
ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับหนังสือร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาของศาลจังหวัดธัญบุรี โดยผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการแจ้งข้อกล่าวหาในคดีอาญาและการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ตลอดจนการมีคำพิพากษาของศาล เนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕ วรรคสาม (๒) และมาตรา ๖๖ วรรคสอง มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และไม่เป็นไปตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๕

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนประกอบกับข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ตราขึ้นเพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ด้วย โดยมาตรา ๑๕ วรรคสอง บัญญัติความผิดฐานการผลิตนำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อมีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ต่อมา เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ในมาตรา ๑๕ กำหนดให้ การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ในกรณีที่มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๑๕ (๑) (๒) และ (๓) แล้วแต่กรณี ให้ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ซึ่งในการแก้ไขครั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า เป็นการกำหนดข้อเท็จจริงที่เป็น

องค์ประกอบความผิดสำหรับการกระทำที่กฎหมายจะถือว่าเป็นความผิดฐานการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หลังจากที่โจทก์ได้พิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่จำเลยถูกกล่าวหาตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยจำเลยยังคงสิทธิตามกฎหมายในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้ตามกระบวนการดำเนินคดีอาญา และศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดและกำหนดโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ต่อไป ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕ วรรคสาม (๒) และ มาตรา ๖๖ วรรคสอง ตามคำร้องเรียนนี้ยังไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๕ ที่เกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างประกอบมาในคำร้องเรียนนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วว่า “บทบัญญัติมาตราดังกล่าว...เป็นการสันนิษฐานความผิดของผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญา...” จึงเป็นคนละกรณีกับที่กำหนดในมาตรา ๑๕ วรรคสาม (๒) ประกอบมาตรา ๖๖ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นปัญหาตามคำร้องเรียนนี้

“

การดำเนินงานด้านการสอบสวน
ข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
ผู้ตรวจการแผ่นดินมีนโยบายการทำงาน
ในเชิงรุกโดยเน้นการลงพื้นที่
เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง

”

ส่วนที่ ๓

ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ
หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ
ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

แนวทางการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ผ่านมานั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะวินิจฉัยโดยมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงแนวทางการทำงานของหน่วยงาน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาใช้วิธีการไกล่เกลี่ยโดยการประชุมร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนและข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างสันติวิธี เพื่อให้คู่กรณีได้มีส่วนร่วมในการยุติข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิและหน้าที่ของผู้ร้องเรียน ของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานของรัฐแล้ว ยังเป็นการช่วยลดปริมาณการฟ้องร้องคดีในชั้นศาลลงอีกด้วย

แม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการบังคับให้มีการดำเนินการตามคำวินิจฉัยหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ แต่ในกรณีที่หน่วยงานไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินก็มีอำนาจในการรายงานเรื่องร้องเรียนดังกล่าวต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร หรือเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อใช้กลไกของสังคมในการสร้างแรงกดดันให้หน่วยงานเร่งดำเนินการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติราชการ รวมถึงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งแนวทางดังกล่าวถือเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้ตรวจการแผ่นดินในเกือบทุกประเทศได้ยึดถือเพื่อดำเนินการตามหลักการตรวจสอบถ่วงดุลในวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมา พบว่า หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อเยียวยาความทุกข์ร้อนต่าง ๆ ของประชาชน จึงถือเป็นการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏตามตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานได้นำผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปฏิบัติตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไปนี้

เรื่องที่ ๑๑

พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ และมีผลกระทบกับผู้ประกอบการธุรกิจประกันภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัย

ผู้ร้องเรียนและคณะได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง กรณีพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ และมีผลกระทบต่อผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัย โดยมีประเด็น ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตในอัตราสูง ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระเกินควร

๒. พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้แสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ประกอบกับมีการเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เนื่องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาผ่านร่างวาระ ๒ และวาระ ๓ ภายในวันเดียว

๓. การกำหนดคุณสมบัติของพนักงานรักษาความปลอดภัยว่าต้องสำเร็จการศึกษาภาคบังคับถือเป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ และทำให้พนักงานรักษาความปลอดภัยต้องตกงานเป็นจำนวนมาก

๔. การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตว่า ต้องไม่เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ

ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต และมิใช่ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา การบัญญัติดังกล่าวถือเป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ และส่งผลให้พนักงานรักษาความปลอดภัยต้องตกงานเป็นจำนวนมาก

๕. การกำหนดว่าธุรกิจรักษาความปลอดภัยที่อยู่ในอำนาจตามความหมายของพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น ไม่รวมถึงการให้บริการรักษาความปลอดภัยโดยหน่วยงานของรัฐตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นผลให้องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัตินี้ กรณีดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

๖. การกำหนดให้ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจรักษาความปลอดภัยจะต้องใช้คำนำหน้าชื่อว่า “บริษัทรักษาความปลอดภัย” และห้ามประกอบธุรกิจอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัย ซึ่งถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เนื่องจากไม่สามารถไปประกอบธุรกิจอื่นด้วยได้

๗. นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับธุรกิจรักษาความปลอดภัย แต่มีผู้แทนจากภาคเอกชนเพียงคนเดียว ซึ่งไม่เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติกำหนด และถือเป็นการผูกขาดอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ

๘. การกำหนดให้การให้บริการรักษาความปลอดภัยต้องทำสัญญาเป็นหนังสือมิฉะนั้นจะเป็นโมฆะ ซึ่งกรณีดังกล่าวผู้ร้องเรียนเห็นว่าเป็นการขัดประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องจ้างทำของ เนื่องจากสัญญาจ้างทำของไม่ต้องทำสัญญาเป็นหนังสือก็สามารถบังคับได้

๙. การกำหนดให้พนักงานรักษาความปลอดภัยต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายด้วยนั้น ซึ่งหากเกิดความเสียหายในชีวิตและร่างกายจะไม่สามารถคำนวณค่าเสียหายที่ต้องชดเชยได้

๑๐. การกำหนดให้บริษัทรักษาความปลอดภัยต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าตรวจสอบข้อมูล และสถานที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าบริษัทรักษาความปลอดภัยไม่ใช่เจ้าของสถานที่ดังกล่าว จึงไม่มีอำนาจในการให้เข้าตรวจค้นได้ ถือเป็นการใช้อำนาจรัฐบังคับประชาชนเนื่องจากหากไม่ปฏิบัติตามก็มีความผิดทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ

๑๑. การกำหนดให้พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการจับกุมผู้กระทำความผิด นั้น ผู้ร้องเรียนเห็นว่ากฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่หากไม่กระทำก็จะมีโทษ แต่มิได้กำหนดความช่วยเหลือหากพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตได้รับผลกระทบจากการช่วยเหลือดังกล่าว

๑๒. การที่พระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติคุณสมบัติว่าพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตต้องมีสัญชาติไทย ถือเป็นการไม่ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานตามประชาคมอาเซียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีผลกระทบกับผู้ประกอบการร่วมถึงพนักงานรักษาความปลอดภัยทั้งประเทศ จึงมีคำสั่งอย่างเร่งด่วนในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการกำกับธุรกิจรักษาความปลอดภัยและผู้ร้องเรียน เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งที่ประชุมพิจารณาเห็นว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวมีส่วนที่ส่งผลกระทบต่อผู้ร้องเรียนและประชาชน ประกอบกับอยู่ในระหว่างการร่างกฎกระทรวงเพื่อมาบังคับใช้ จึงเห็นควรเร่งดำเนินการส่งเรื่องไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาก่อนที่จะมีการประกาศใช้กฎกระทรวง (ได้รับแจ้งจากที่ประชุมว่ากฎกระทรวงจะประกาศใช้ต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙)

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาจากการประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงต่าง ๆ แล้วเห็นว่าพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และอาจเป็นการเลือกปฏิบัติ กับผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัย อันจะนำไปสู่ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กรณีการกำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย ใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าเป็นอัตราที่สูงนั้น

เนื่องจากมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต ไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัติ และมาตรา ๗๕ วรรคสอง ได้กำหนดให้ คณะกรรมการกำกับธุรกิจรักษาความปลอดภัย กำหนดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ซึ่งการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาต และการฝึกอบรมดังกล่าวถือเป็นการให้บริการของรัฐที่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต จึงเห็นควรที่รัฐจะคำนึงถึงผลกระทบของผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต และประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ โดยหากจะมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ขอให้รัฐพิจารณาจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินงานของรัฐ เพื่อไม่เป็นการสร้างภาระให้กับผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาต รวมถึงคู่สัญญาซึ่งจะต้องว่าจ้างบริษัทรักษาความปลอดภัยในอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้น และในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้รับบริการ

๒. การไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้แสดงความคิดเห็นในการตราพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับมีการเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเนื่องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาผ่านร่างวาระ ๒ และวาระ ๓ ภายในวันเดียว

ประเด็นดังกล่าว สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาผ่านร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวรวม ๑๒๕ วัน นับแต่ได้รับร่าง ซึ่งได้มีการพิจารณาในวาระที่หนึ่งถึงวาระที่สามตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ บัญญัติแล้ว

๓. การกำหนดคุณสมบัติของพนักงานรักษาความปลอดภัยว่าจะต้องสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งการบัญญัติดังกล่าวถือเป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ

ประเด็นดังกล่าว เนื่องจากพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓๔ ก. (๓) ได้บัญญัติให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย รับอนุญาตต้องสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔ ได้ให้คำจำกัดความว่า “การศึกษาภาคบังคับ” หมายความว่า การศึกษาชั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่เก้าของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จึงทำให้บุคคลที่จะเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตจะต้องสำเร็จการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งหากพิจารณาการศึกษาของประเทศไทยในอดีต พบว่า การศึกษาของประเทศไทยได้ถูกกำหนดตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดเรื่องการศึกษาภาคบังคับไว้แตกต่างกันตามในแต่ละช่วงเวลา โดยแผนการศึกษาแห่งชาติได้มีวัตถุประสงค์ให้บุคคลในแต่ละช่วงเวลาได้มีความรู้ความสามารถ ในการอ่านออกเขียนได้ เพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้ และสังคมไทยก็ยอมรับว่าบุคคลที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับในช่วงเวลานั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ ดังนั้น หากรัฐจะบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว จึงไม่ควรตัดสิทธิของบุคคลที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับตามแผนการศึกษาแห่งชาติก่อนที่พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อบุคคลดังกล่าว ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๖ จึงไม่ควรมีผลย้อนหลังไปเป็นโทษ

กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับตามแผนการศึกษาแห่งชาติก่อนที่พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีผลใช้บังคับ

๔. การกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตจะต้องไม่เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต และมิใช่ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา

ประเด็นดังกล่าวหากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายที่ห้ามมิให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาทำหน้าที่พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตก็เพื่อความปลอดภัยและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน เนื่องจากลักษณะงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยที่ต้องมีความใกล้ชิดกับบุคคลที่รับดูแลตลอดระยะเวลา และสามารถเข้าถึงตัวบุคคลที่รับดูแลได้โดยง่าย จึงควรเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับ และไว้วางใจ ซึ่งกฎหมายมิได้ปิดกั้นห้ามมิให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาทำหน้าที่พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตโดยเด็ดขาด หากผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต ก็สามารถสมัครเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตได้ และในส่วนความผิดเกี่ยวกับเพศนั้นเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับเพศถือเป็นภัยที่ร้ายแรงสำหรับเด็ก สตรี และคนชรา และเป็นการยากต่อการป้องกันหากเกิดเหตุ พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงได้กำหนดห้ามไว้

การกำหนดลักษณะต้องห้ามดังกล่าวอาจทำให้พนักงานรักษาความปลอดภัยที่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดต้องพ้นจากความเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยโดยผลของกฎหมาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัย ทั้งปัญหาการว่างงาน ปัญหาการที่บริษัทรักษาความปลอดภัยไม่สามารถหาแรงงานทดแทนได้ และปัญหาการจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมายแรงงาน ดังนั้น จึงเห็นควรที่รัฐจะหามาตรการในการรองรับปัญหาดังกล่าว เพื่อเป็นการลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

๕. การที่พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้การให้บริการรักษาความปลอดภัยโดยหน่วยงานของรัฐตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ไม่ถือเป็นธุรกิจรักษาความปลอดภัยที่ต้องอยู่ภายใต้การบังคับตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

เนื่องจากพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓ วรรคสอง ได้บัญญัติให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการประกาศยกเว้นการให้บริการรักษาความปลอดภัยโดยหน่วยงานของรัฐ ไม่ให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ซึ่งบทบัญญัติของมาตรานี้อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ดังนั้น หากจะมีการพิจารณาประกาศยกเว้นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดไม่ให้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติดังกล่าว ขอให้คำนึงถึงความเสมอภาค ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ รวมทั้งคำนึงถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ต้องการยกระดับธุรกิจรักษาความปลอดภัย และพนักงานรักษาความปลอดภัยให้มีมาตรฐานเดียวกัน

๖. การที่พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดห้ามผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยประกอบธุรกิจอื่นร่วมด้วยถือเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ

เนื่องจากมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ บัญญัติให้บริษัทรักษาความปลอดภัยต้องใช้คำนำหน้าชื่อว่า “บริษัทรักษาความปลอดภัย” และมาตรา ๒๑ บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทรักษาความปลอดภัยใช้ชื่อหรือคำแสดงในธุรกิจว่า “บริษัทรักษาความปลอดภัย” ซึ่งหากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อให้เกิดความชัดเจนในลักษณะของการประกอบธุรกิจเท่านั้น มิได้มีการบัญญัติห้ามผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยในการดำเนินธุรกิจอื่นร่วมด้วย

๗. ประเด็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มิได้แต่งตั้งมาจากองค์กรเอกชนที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย ตามที่พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนด

เนื่องจากมาตรา ๖(๓) แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้บัญญัติให้นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหกคน โดยต้องมาจากผู้แทนองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยไม่น้อยกว่าสองในสาม ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๕/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการในคณะกรรมการกำกับธุรกิจรักษาความปลอดภัย สั่ง ณ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน จึงขอให้ตรวจสอบคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นบุคคลที่มาจากตัวแทนองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยไม่น้อยกว่าสองในสามตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบด้วย

๘. ประเด็นการที่พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้บัญญัติให้การบริการรักษาความปลอดภัยต้องทำสัญญาเป็นหนังสือระหว่างบริษัทรักษาความปลอดภัยกับผู้ว่าจ้าง ซึ่งเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องจ้างทำของ

เนื่องจากมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้บัญญัติให้การให้บริการรักษาความปลอดภัยต้องทำสัญญาเป็นหนังสือมิฉะนั้นจะเป็นโมฆะ ซึ่งหากพิจารณาจากเจตนารมณ์ในการบัญญัติดังกล่าว เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานธุรกิจรักษาความปลอดภัย และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในรายละเอียดของสัญญาว่าจ้างอันถือเป็นประโยชน์กับบริษัทรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตและผู้ว่าจ้าง

๙. การกำหนดให้พนักงานรักษาความปลอดภัยต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และร่างกาย ซึ่งหากเกิดความเสียหายในชีวิตและร่างกายจะไม่สามารถคำนวณค่าเสียหายที่ต้องชดเชยได้

การว่าจ้างรักษาความปลอดภัยถือเป็นสัญญาทางแพ่งที่คู่สัญญาสามารถกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของสัญญาให้สมตามเจตนารมณ์ของคู่สัญญาได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ประกอบกับมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้บัญญัติให้สัญญาจ้างรักษาความปลอดภัยจะต้องกำหนดขอบเขตงาน หน้าที่ และความรับผิดชอบของบริษัทรักษาความปลอดภัยและผู้ว่าจ้าง และกำหนดค่าเสียหายไว้ ดังนั้น คู่สัญญาจึงสามารถที่จะกำหนดความรับผิดต่าง ๆ ให้มีความชัดแจ้งในสัญญาได้

๑๐. การให้บริษัทรักษาความปลอดภัยต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าตรวจสอบข้อมูล และสถานที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าบริษัทรักษาความปลอดภัยไม่ใช่เจ้าของสถานที่ดังกล่าวจึงไม่มีอำนาจให้เข้าตรวจค้นได้ ถือเป็นการใช้อำนาจรัฐบังคับประชาชน

ประเด็นดังกล่าว เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีการบัญญัติถึงขั้นตอน และอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการเข้าตรวจค้นสถานที่ไว้ชัดแจ้งแล้ว ดังนั้น การเข้าตรวจค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจึงต้องทำตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด

๑๑. การบัญญัติให้พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตต้องช่วยเหลือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการจับกุมผู้กระทำความผิด แต่มิได้กำหนดความช่วยเหลือหากพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตได้รับผลกระทบจากการช่วยเหลือดังกล่าว ถือเป็นการใช้อำนาจรัฐบังคับประชาชน

ประเด็นดังกล่าว แม้มาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ จะกำหนดให้พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการจับกุมผู้กระทำความผิด แต่เนื่องจากการช่วยเหลือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจถือเป็นหน้าที่ของราษฎรที่ต้องช่วยเหลือหากเจ้าพนักงานผู้กระทำตามหน้าที่เรียกให้ช่วยตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่แล้ว จึงมิได้เป็นการกำหนดหน้าที่เพิ่มเติมแต่อย่างใด ประกอบกับได้มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ความคุ้มครองอยู่แล้ว

๑๒. การที่พระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติคุณสมบัติของพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตว่าจะต้องมีสัญชาติไทยนั้น เป็นการไม่ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานตามประชาคมอาเซียน

เนื่องจากพนักงานรักษาความปลอดภัยถือเป็นบุคคลที่มีส่วนช่วยเจ้าพนักงานในการตรวจตราสถานที่ที่รับดูแลให้เกิดความสงบ และอาจมีส่วนในการเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงกำหนดให้พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตจะต้องมีสัญชาติไทย

๑๓. เนื่องจากในวาระเริ่มแรกที่จำนวนสถานฝึกอบรมหลักสูตรการรักษาความปลอดภัยมีไม่เพียงพอแก่การให้บริการ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการรักษาความปลอดภัย และออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ที่ผ่านการอบรม โดยให้ถือเป็นหนังสือรับรอง ดังนั้น จึงขอให้ภาครัฐได้เตรียมความพร้อมในส่วนของสถานที่ฝึกอบรมพนักงานรักษาความปลอดภัย และบุคลากรให้เพียงพอต่อการทำหน้าที่ในการตรวจสอบประวัติ และเอกสารของผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัย และผู้ประสงค์จะทำหน้าที่พนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตเพื่อมิให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย

เนื่องจากพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีประเด็นที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือความไม่เสมอภาคกันในทางกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ แต่สามารถที่จะหาแนวทางบรรเทาความเดือดร้อน หรือผลกระทบต่อผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยและพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตและประชาชนด้วยการออกกฎกระทรวงที่มีเนื้อหาผ่อนปรนให้เกิดความเหมาะสมตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินให้นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ และคณะกรรมการกำกับธุรกิจรักษาความปลอดภัยเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ต่อมา ราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๗/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธุรกิจรักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นประเด็นเดียวกับที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีข้อเสนอแนะไป โดยมีรายละเอียดสรุปว่า อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีคำสั่ง ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๓) ให้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรี ประกาศกำหนดให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลเป็นกรรมการและเลขานุการ และข้าราชการตำรวจยศพันตำรวจตรีขึ้นไปในกองบัญชาการตำรวจนครบาลซึ่งผู้บัญชาการตำรวจนครบาลแต่งตั้งจำนวน ไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ” ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของ ก. ของมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจ รักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “(๓) สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับที่ใช้อยู่ในขณะที่สำเร็จการศึกษา” ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๗๓ ผู้ใดประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากประสงค์จะประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยต่อไป ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง ภายในสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อได้ยื่นคำขอแล้ว ให้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากนายทะเบียน” ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๗๔ ผู้ใดเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยในสังกัดของผู้ประกอบธุรกิจรักษาความปลอดภัยอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าประสงค์จะเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง ภายในสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อยื่นคำขอรับใบอนุญาตแล้ว ให้ประกอบอาชีพต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากนายทะเบียน ทั้งนี้ มิให้นำมาตรา ๓๔ ก. (๓) และมาตรา ๓๔ ข. (๓) มาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าว”

เรื่องที่ ๒

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต่อสัญญาจ้าง และมีคำสั่งยุบเลิกตำแหน่งงานของผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอความเป็นธรรม กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต่อสัญญาจ้าง และมีคำสั่งยุบเลิกตำแหน่งงานของผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม โดยผู้ร้องเรียนได้ให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้ตรวจการแผ่นดินว่า เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ในตำแหน่งผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง เป็นระยะเวลากว่า ๘ ปี ต่อมา ปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีหนังสือแจ้งสิ้นสุดสัญญาจ้างผู้ร้องเรียน ทั้ง ๆ ที่ผู้ร้องเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาตลอด และองค์การบริหารส่วนตำบลได้เสนอร่างแผนอัตรากำลัง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) โดยมีมติให้ยุบตำแหน่งงานของผู้ร้องเรียน ซึ่งในขณะนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีข้าราชการในตำแหน่งนักพัฒนาชุมชนแต่อย่างใด การยุบเลิกตำแหน่งงานดังกล่าวทำให้ไม่มีผู้ปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชนโดยตรง และภาระงานดังกล่าวยังมีความจำเป็นต่อองค์กร ประกอบกับค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล มีเพียงร้อยละ ๓๓.๓๘ เท่านั้น การคงตำแหน่งงานของผู้ร้องเรียนไว้จึงไม่มีผลกระทบต่องบประมาณร้อยละ ๔๐ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือขอความเป็นธรรมถึงประธานคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัด (ก.อบต.จังหวัด) เพื่อขอความเป็นธรรมในการพิจารณาร่างแผนอัตรากำลัง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) และจังหวัดได้มอบหมายให้อำเภอตรวจสอบข้อเท็จจริงและสรุปผลในเรื่องดังกล่าวแล้ว แต่ระยะเวลาได้ล่วงเลยมาพอสมควรแล้ว ผู้ร้องเรียนยังไม่ได้รับการเยียวยาความเดือดร้อนและได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว

ในกรณีดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า เพื่อให้การต่อสัญญาจ้างพนักงานจ้างเป็นไปอย่างโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม และการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเพื่อป้องกันปัญหากรณีเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งอาจใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งโดยมิชอบ ในการประเมินพนักงานจ้างเพื่อจะต่อสัญญาจ้างหรือเป็นการช่วยเหลือพวกพ้องของตนเข้ามาเป็นพนักงานจ้าง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาประกอบข้อกฎหมายแล้วเห็นว่า ประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อ ๓๑ ได้กำหนดไว้ว่า การยุบเลิกตำแหน่งพนักงานส่วนตำบล คือ การยุบเลิกตำแหน่งที่ว่างและไม่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์แล้ว ประกอบกับ ก.อบต. ได้วางแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนอัตรากำลัง ๓ ปี (รอบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐) ไว้ว่า ในการกำหนดตำแหน่งและจำนวนตำแหน่งให้พิจารณาความเหมาะสม ความจำเป็นตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความยาก คุณภาพของงาน และปริมาณงาน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสายงานตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นลำดับแรก เพราะหากขอกำหนดตำแหน่งเป็นกรณีพิเศษ อาจมีผลกระทบต่อเส้นทางความก้าวหน้าของบุคคลนั้นในการเลื่อนระดับหรือเปลี่ยนสายงานด้วย ดังนั้น เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสนอขอยุบเลิกตำแหน่งผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชนในแผนอัตรากำลังฯ ต่อ ก.อบต.จังหวัดนั้น ผู้ร้องเรียนยังคงครองตำแหน่งดังกล่าวอยู่ตามสัญญาจ้าง ประกอบกับเมื่อสัญญาจ้างสิ้นสุดตามกำหนดเวลา องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาไม่ต่อสัญญาจ้างให้กับผู้ร้องเรียน ทำให้ไม่มีบุคลากรปฏิบัติงานส่งผลให้ หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานจ้างทั่วไปต้องมาปฏิบัติหน้าที่นี้แทน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่และความมั่นคงในการประกอบอาชีพของผู้ร้องเรียนและการปฏิบัติงานตามภารกิจขององค์กร ในขณะเดียวกันแผนอัตรากำลัง ๓ ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการจัดทำแผนฯ ได้พิจารณากำหนดตำแหน่งเพิ่ม คือ ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ๓ - ๕/๖ว จำนวน ๑ อัตรา และเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน ๒ - ๔/๕ จำนวน ๑ อัตรา เพื่อเป็นการรองรับปริมาณงานพัฒนาชุมชนที่เพิ่มสูงขึ้น จึงเห็นได้ว่างานพัฒนาชุมชนยังคง

มีความสำคัญและจำเป็นในการปฏิบัติงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล อีกทั้งภาระค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลยังอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถกำหนดตำแหน่งเพิ่มได้ การที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสนอขอยุบเลิกตำแหน่งของผู้ร้องเรียนดังกล่าว จึงไม่เป็นไปตามแนวทางในการจัดทำแผนอัตรากำลัง ๓ ปี (รอบปีงบประมาณ ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) และมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามที่ ก.อบต. กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล

ทั้งนี้ แม้ว่าปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการขอใช้บัญชีผู้สอบแข่งขันได้ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อมาบรรจุในตำแหน่งเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน ๒ - ๔/๕ และองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับโอนข้าราชการตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ระดับ ๔ สังกัดสำนักปลัดเทศบาล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้ขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัด เพื่อมาดำรงตำแหน่งว่างที่กำหนดเพิ่มไว้ในแผนอัตรากำลัง ๓ ปี แล้วก็ตาม แต่การกำหนดตำแหน่งดังกล่าวเพื่อรองรับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้นนั้น ไม่ควรกระทบต่อกรอบอัตรากำลังและสิทธิของพนักงานจ้างรายเดิมที่พึงได้รับการพิจารณาต่อสัญญาจ้างอยู่ก่อนแล้ว ตามหลักเกณฑ์ในประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัด เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับพนักงานจ้าง (ฉบับที่ ๓) และแนวทางปฏิบัติของ ก.อบต. ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้จังหวัดดำเนินการ ดังนี้

๑. กำชับให้อำเภอในฐานะผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลการบริหารงานบุคคลในราชการส่วนท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด

๒. ประสานแจ้ง ก.อบต.จังหวัด ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาหาแนวทางในการเยียวยาผู้ร้องเรียนที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากกรณีดังกล่าวตามควรแก่กรณีต่อไป พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

ต่อมา อำเภอและคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดได้พิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว โดยมีหนังสือแจ้งให้ท้องถิ่นอำเภอกำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งผู้ร้องเรียนเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลขอความเห็นชอบในการแต่งตั้งแล้ว

เรื่องที่ ๓

โรงเรียนดำเนินการยึดและทำลายโทรศัพท์มือถือของนักเรียน

ผู้ร้องเรียนเป็นผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนของรัฐประเภทอยู่ประจำแห่งหนึ่ง ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจกรแผ่นดินขอให้ตรวจสอบกรณีที่มีนักเรียนได้นำโทรศัพท์มือถือมาใช้ภายในโรงเรียน และถูกอาจารย์ยึดโทรศัพท์มือถือและให้มารับคืนตอนปิดภาคเรียน เมื่อโรงเรียนปิดภาคเรียน ผู้ปกครองได้ติดต่อขอรับโทรศัพท์มือถือคืนหลายครั้งจนจบปีการศึกษา แต่อาจารย์ปฏิเสธไม่คืนให้และแจ้งว่าได้ทำลายโทรศัพท์มือถือไปแล้ว โดยอ้างว่าเป็นการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ผู้ปกครองได้พยายามเจรจากับอาจารย์และผู้บริหารของโรงเรียนแล้วแต่ไม่เป็นผลคืบหน้า ท้ายที่สุดผู้ปกครองจึงได้ให้นักเรียนลาออกจากโรงเรียนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนแล้ว เห็นว่า ความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนเป็นปัญหาที่เกิดจากโรงเรียนลงโทษนักเรียนที่ฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียนรุนแรงเกินกว่าการกระทำความผิด และเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ปกครอง กอปรกับโรงเรียนดังกล่าวเป็นสถานศึกษาที่นักเรียนจะต้องอยู่ประจำ จึงอาจมีการฝ่าฝืนนำโทรศัพท์มือถือมาใช้ภายในโรงเรียนอีก หากมิเร่งดำเนินการแก้ไข อาจทำให้มีผู้ได้รับความเสียหายอีกเป็นจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานไปยังโรงเรียนเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง ในเบื้องต้น ทางโรงเรียนได้ชี้แจงว่าการยึดและทำลายโทรศัพท์มือถือเป็นไปตามระเบียบของโรงเรียนและปฏิเสธที่จะคืนโทรศัพท์มือถือให้แก่ผู้ปกครอง ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้แจ้งให้หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนแห่งนี้ตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดระเบียบของโรงเรียนว่าด้วยการอยู่ประจำของนักเรียน ขึ้นฉบับหนึ่ง และมอบหมายให้ทุกโรงเรียนนำร่างระเบียบดังกล่าวไปออกเป็นระเบียบในสถานศึกษาและใช้ปกครองดูแลนักเรียนต่อไป ซึ่งโรงเรียนตามที่มีการร้องเรียนนี้ได้กำหนดระเบียบที่เข้มงวดว่า “...หากโรงเรียนตรวจพบว่านักเรียนนำของใช้ที่ไม่จำเป็นมาโรงเรียน จะต้องได้รับโทษ ถูกยึดสิ่งของ และ

ไม่ส่งคืนไม่ว่ากรณีใดๆ...” จึงมีนักเรียนโดนยึดและทำลายโทรศัพท์มือถือซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้ปกครองอยู่เป็นประจำ และทางหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนดังกล่าวก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พยายามเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้บริหารของโรงเรียนอีกครั้ง โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันว่า แม้กฎระเบียบของโรงเรียนจะกำหนดให้โรงเรียนยึดโทรศัพท์มือถือได้ก็ตาม แต่โทรศัพท์มือถือเป็นทรัพย์สินของบุคคลอื่น การยึดและทำลายทรัพย์สินของบุคคลอื่น เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้น ระเบียบดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับกฎหมายและไม่เป็นธรรมแก่นักเรียนและผู้ปกครอง และหากนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบ โรงเรียนก็สมควรลงโทษด้วยวิธีอื่น ซึ่งผู้บริหารของโรงเรียนได้ยอมรับว่าปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความรอบคอบและพร้อมรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงทำหน้าที่เป็นคนกลางแจ้งให้ผู้ปกครองของนักเรียนและผู้ร้องเรียนทราบว่า โรงเรียนยินดีแก้ไขความผิดพลาดโดยการชดใช้ค่าเสียหายตามที่เรียกร้อง จึงได้นัดหมายให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายปรับความเข้าใจในเรื่องที่เกิดขึ้นและรับมอบเงินชดใช้ความเสียหาย จำนวน ๕,๐๐๐ บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และในเวลาต่อมา ทางโรงเรียนพิจารณาได้แก้ไขระเบียบของโรงเรียนในเรื่องนี้ โดยมีใจความว่า “...หากโรงเรียนตรวจพบว่านักเรียนนำของใช้ที่ไม่จำเป็นมาโรงเรียน จะต้องได้รับโทษ ถูกยึดสิ่งของ โดยจะคืนให้ผู้ปกครองเมื่อสิ้นภาคเรียน...” พร้อมกันนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งไปยังต้นสังกัดของโรงเรียนดังกล่าวให้กำชับและแจ้งเวียนแก่สถานศึกษาที่อยู่ในสังกัด ออกระเบียบเพื่อใช้บังคับภายในสถานศึกษาด้วยความระมัดระวังและเป็นไปด้วยความรอบคอบ และไม่ออกระเบียบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบแก่บุคคลอื่น ในขณะเดียวกัน ได้มีข้อเสนแนะให้หน่วยงานต้นสังกัดหมั่นตรวจสอบกฎหรือระเบียบของสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดแต่ละแห่งให้เป็นไปด้วยความชอบด้วยกฎหมายและความชอบธรรมต่อไป

เรื่องที่ ๔

ขอให้หน่วยงานราชการเจรจาประสานงานกับเอกชนที่ดำเนินการก่อสร้างอาคารขวางทางเข้าออกบริเวณหน้าหมู่บ้าน

ผู้ร้องเรียนเสนอเรื่องมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในกรณีที่มีการก่อสร้างอาคารกีดขวางทางเข้าออกบริเวณด้านหน้าโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งมีรายละเอียด สรุปได้ว่า สหกรณ์เคหสถานหมู่บ้านแห่งหนึ่งได้รับอนุมัติสินเชื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อก่อสร้างบ้าน จำนวน ๑๔๕ หลัง เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕ และขณะนี้สมาชิกสหกรณ์ จำนวน ๓๐ ครัวเรือน ได้รื้อถอนที่อยู่อาศัยเดิมออกมาอยู่ที่บ้านพักชั่วคราวในพื้นที่ของทางราชการ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๖ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการก่อสร้างบ้านเฟสแรก ขณะนี้เวลาได้ล่วงเลยมา ๖ ปีเศษแล้ว แต่สหกรณ์ยังไม่สามารถเริ่มก่อสร้างตามแผนของโครงการที่วางไว้ได้ เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องทางเข้าออกที่มีผู้อาศัยในพื้นที่ของทางราชการต่อเติมบ้านจำนวน ๒ หลัง กีดขวางเส้นทาง ทำให้สมาชิกสหกรณ์ที่รื้อบ้านย้ายมาแล้วได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก เพราะไม่สามารถดำเนินโครงการตามที่วางแผนไว้ได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานขอความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน และยังได้ลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง จากการลงพื้นที่พบว่า มีอาคารก่อสร้างกีดขวางเส้นทางเข้าออกจริง และเป็นการก่อสร้างที่รุกล้ำพื้นที่ราชการ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้พูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับเจ้าของอาคารถึงเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องทำการรื้อถอนอาคารในส่วนที่รุกล้ำดังกล่าว และได้เสนอแนะให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้เจรจากับผู้ที่รุกล้ำพื้นที่ของทางราชการอีกครั้งด้วย

ต่อมา คณะกรรมการสหกรณ์เคหสถานได้ลงพื้นที่เพื่อทำการเจรจาอีกครั้ง และนัดหมายกำหนดวันรื้อถอนกับเจ้าของอาคาร ผลการเจรจาปรากฏว่า เจ้าของอาคารได้ยินยอมให้สหกรณ์ส่งทีมงานลงไปดำเนินการรื้อถอนสิ่งก่อสร้างในส่วนที่ขวางทางเข้าออก (บางส่วน) ในวันที่ ๒๕ – ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๙ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

การแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นผลมาจากการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเจ้าของอาคารที่ปลูกสร้างขวางทางเข้าออก ผลการเจรจาประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี นำมาซึ่งความสมัครใจยินยอมของเจ้าของอาคารที่จะรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่ขวางทางเข้าออก เพื่อให้สหกรณ์เคหสถานสามารถเข้าไปดำเนินการโครงการก่อสร้างหมู่บ้านดังกล่าวได้ ดังนั้น เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

ภาพถ่ายการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาพถ่ายการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง

เรื่องที่ ๕

ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการจัดการขยะมูลฝอย

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน กรณีเพิกเฉยไม่ดำเนินการตามกฎหมายกับเจ้าของบ่อทิ้งขยะ ซึ่งส่งกลิ่นเหม็นรบกวนไปทั่วบริเวณชุมชน เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน และอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น พบว่า บ่อทิ้งขยะแห่งนี้กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยโดยวิธี ฝังกลบ มีเนื้อที่โดยประมาณ ๑๖๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ดำเนินกิจการประมาณ ๑๒๐ ไร่ รองรับขยะประมาณ ๒,๕๐๐ ตัน ต่อวัน ในบริเวณใกล้เคียงบ่อทิ้งขยะ จะได้กลิ่นจากขยะที่รอการฝัง กลบ เหม็นรบกวนเป็นระยะ จากการประชุมหารือในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการประชุม สรุปได้ว่า ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ประกอบการบ่อทิ้งขยะให้กำชับไปยังพนักงานทุกคนให้ดำเนินการตามมาตรการควบคุมป้องกันกลิ่นเหม็นรบกวนอย่างเคร่งครัด และฉีดพ่นสารจุลินทรีย์ชีวภาพทันทีที่เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนในระหว่างวัน โดยต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้เจ้าหน้าที่เข้าติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการป้องกันกลิ่นเหม็นรบกวนที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนผู้พักอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามจะถูกดำเนินการตามกฎหมายต่อไป นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้วางแผนให้เอกชนเข้าดำเนินโครงการก่อสร้างโรงบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อเป็นพลังงานทดแทนนำไปผลิตกระแสไฟฟ้าแบบครบวงจรอีกด้วย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า บ่อขยะแห่งนี้เป็นบ่อขยะขนาดใหญ่และรองรับขยะจากหลายพื้นที่ ประกอบกับ มีประชาชนพักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากบริเวณโดยรอบบ่อขยะ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีความเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริง

และสภาพปัญหาที่ชัดแจ้ง พร้อมติดตามความคืบหน้าโครงการก่อสร้างโรงบริหารจัดการขยะมูลฝอย และความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในระหว่างที่การดำเนินโครงการก่อสร้างโรงบริหารจัดการขยะมูลฝอยยังไม่แล้วเสร็จ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่ตรวจสอบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอีกครั้ง

จากการลงพื้นที่เพื่อติดตามความคืบหน้า ประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม และการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือในการร่วมกันแก้ไขปัญหา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นของบ่อขยะ และได้เข้าร่วมตรวจสอบสาเหตุ ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามมาตรการควบคุมป้องกันกลิ่นเหม็นอย่างเคร่งครัด และจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากบ่อขยะมีขนาดใหญ่และรองรับขยะจากหลายพื้นที่ และมีปัจจัยเรื่องทิศทางลมจึงทำให้ไม่สามารถกำจัดกลิ่นเหม็นของขยะให้หมดไปได้อย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยผลักดันโครงการศูนย์บริหารจัดการขยะชุมชน โดยวิธีเปลี่ยนขยะเป็นพลังงานทดแทนแบบครบวงจร ซึ่งปัจจุบันได้มีบริษัทเอกชนเข้าบริหารโครงการแล้ว โดยมีแผนบริหารจัดการโครงการ ดังนี้

๑. พัฒนาบ่อฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล สามารถรองรับขยะได้ ๔,๐๐๐ ตัน/วัน
๒. บริการรับเก็บขนขยะมูลฝอย ด้วยรถขนส่งขยะมาตรฐานสากล
๓. โรงคัดแยกขยะ ผลิตเชื้อเพลิงขยะ กำลังผลิต ๒,๔๐๐ตัน/วัน
๔. โรงผลิตน้ำมันจากพลาสติก กำลังผลิต ๑๒๐,๐๐๐ ลิตร/วัน
๕. โรงผลิตปุ๋ยชีวภาพ กำลังผลิต ๓๒๐ ตัน/วัน
๖. โรงผลิตกระแสไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงขยะ
๗. โรงบำบัดน้ำเสียจากน้ำชะกากขยะ

ซึ่งโครงการดังกล่าว จะทำให้มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ และนำกลับมาใช้ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบจากปัญหาขยะที่มีเป็นจำนวนมาก และในระหว่างที่โครงการยังไม่แล้วเสร็จนั้น ได้มีการวางมาตรการในการป้องกันกลิ่นเหม็นของขยะ ดังนี้

๑. ดำเนินการฉีดพ่นสารจุลินทรีย์ชีวภาพบนกองขยะวันละ ๒๐๐,๐๐๐ ลิตร

๒. มีการบดอัดขยะ เมื่อได้ระดับขยะประมาณ ๓ เมตร จะมีการนำดินมากลบปิดขยะ

๓. มีการวางท่อแก๊สโดยรอบบริเวณกองขยะ เพื่อนำแก๊สมีเทนที่เกิดจากขยะส่งเข้าเตาเผาแก๊ส เพื่อลดปัญหาเรื่องกลิ่น

๔. ในพื้นที่บริเวณรองรับขยะใหม่ได้มีการปูพลาสติกเพื่อป้องกันมิให้น้ำขยะซึมลงดิน

๕. ขุดบริเวณโดยรอบบ่อขยะให้เป็นทางน้ำ เพื่อให้น้ำจากบ่อขยะไหลลงสู่บ่อกักเก็บน้ำ เพื่อนำเข้าระบบบำบัดน้ำเสีย และเก็บน้ำดังกล่าวไว้ใช้ในกระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าต่อไป

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสภาพพื้นที่บ่อขยะตามที่มีการร้องเรียน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน และความคิดเห็นในที่ประชุมร่วมกันแล้ว อย่างไรก็ดี เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า บ่อขยะดังกล่าวเป็นบ่อขยะที่ต้องรองรับขยะมูลฝอยจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งแนวทางและมาตรการในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนนั้น นอกจากจะต้องมีระบบการบริหารจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องมุ่งเน้นให้ภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกัน ฉะนั้น ตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามนำหลักเกณฑ์พื้นฐานในการเสริมสร้างสังคม ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการลดปริมาณขยะ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการแปรรูปใช้ใหม่ (Reduce Reuse Recycle) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยภายในจังหวัดนั้น จึงถือเป็นนโยบายที่ดีและสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้น เพื่อเป็นการผลักดันให้นโยบายดังกล่าวมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่หลักเกณฑ์พื้นฐานในการเสริมสร้างสังคม (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และแปรรูปใช้ใหม่) ให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ได้ทำความเข้าใจ รับรู้เข้าถึงข้อมูลและแนวทางในการจัดการกับขยะแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยภายในพื้นที่เป็นไปอย่างมีระบบครบวงจร ด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ และบรรลุผลในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ

เรื่องที่ ๖

ปัญหาการจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ กรณี มีการย้ายถิ่นที่อยู่

ผู้ร้องเรียนได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง เดือนละ ๖๐๐ บาท ต่อมา ผู้ร้องเรียนจะต้องไปเข้ารับการผ่าตัดเนื้องอกในสมองและพักรักษาตัว จึงแจ้งย้ายชื่อเข้าทะเบียนบ้านที่จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคกลาง แต่ผู้ร้องเรียนไม่ได้ไปลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งเดิมแนะนำให้ผู้ร้องเรียนเปิดบัญชีธนาคารเพื่อรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมต่อไปได้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมก็ได้จ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้แก่ผู้ร้องเรียนเรื่อยมา ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบพบว่า การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกรณีของผู้สูงอายุไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากผู้ร้องเรียนไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ ณ ท้องถิ่นดังกล่าว จึงทำให้ไม่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมได้เรียกคืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากผู้ร้องเรียน จำนวน ๒๑,๖๐๐ บาท โดยให้ผ่อนชำระ เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท (ทั้งที่แต่เดิมผู้ร้องเรียนได้รับความช่วยเหลือเป็นเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน เดือนละ ๖๐๐ บาท) ผู้ร้องเรียนจึงนำปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนโดยละเอียดแล้วเห็นว่าความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมละเลยไม่ได้ตรวจสอบสถานะและจ่ายเงินให้แก่ผู้ร้องเรียนโดยผิดพลาดประกอบกับให้คำแนะนำผู้ร้องเรียนว่าย้ายภูมิลำเนาแล้วยังสามารถรับเงินจากที่เดิมได้ เมื่อเกิดความเสียหายกลับผลักภาระให้ผู้ร้องเรียนต้องรับผิดชอบ ทั้ง ๆ ที่ผู้ร้องเรียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยสุจริตและมิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่นซ้ำซ้อนแต่อย่าง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานทางโทรศัพท์ไปยังนักพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิม

และท้องถิ่นอำเภอ ได้รับแจ้งว่าเมื่อผู้ร้องเรียนไม่มีภูมิลำเนาอยู่ ณ ท้องถิ่นดังกล่าวแล้ว ก็ไม่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากท้องถิ่นดังกล่าว ดังนั้น จึงต้องชำระคืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ได้รับไปโดยไม่มีสิทธิ

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเดินทางไปขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน ณ บ้านพักอาศัยของผู้ร้องเรียนพร้อมแจ้งให้ผู้ร้องเรียนไปลงทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ เพื่อให้เกิดสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปีงบประมาณถัดไป นอกจากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ร่วมหารือกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับแนวทางในการเยียวยาหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนและการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะส่งเรื่องดังกล่าวให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาต่อไป ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างขั้นตอนการแก้ไขร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เรื่อง การตรวจสอบการดำเนินงานโครงการสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สูงอายุก่อนการรายงานเพื่อขอรับงบประมาณในแต่ละปีและก่อนการดำเนินการจ่ายเงินเป็นประจำทุกเดือน ทั้งนี้ ก่อนการจ่ายเงินเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องตรวจสอบว่าผู้ยื่นคำขอได้รับรองในการขึ้นทะเบียนแล้วว่ามีคุณสมบัติครบถ้วน และมีคำสั่งมอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบตรวจสอบข้อมูลจากระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและปรับปรุงข้อมูลผู้สูงอายุที่เสียชีวิตหรือย้ายภูมิลำเนาแล้วยืนยันจำนวนผู้สูงอายุที่มีสิทธิต่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นก่อนการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและรายงานความคืบหน้าให้ผู้ร้องเรียนทราบเป็นระยะ และต่อมาผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้วินิจฉัยกรณีร้องเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้ร้องเรียนมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย จึงเป็นผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ขณะที่ผู้ร้องเรียนย้ายภูมิลำเนานั้น มิได้ไปลงทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ก่อนสิ้นปีงบประมาณ ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมก็มิได้ปฏิบัติตามระเบียบฯ ที่กำหนดให้มีหน้าที่ต้องตรวจสอบการดำรงอยู่ของผู้สูงอายุ จึงมีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผิดพลาดถึง ๓๖ เดือน จึงเป็นการเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มิได้เป็นไปตามระเบียบฯ อย่างไรก็ดี ไม่ได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องเรียนได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซ้ำซ้อนแต่ประการใด ทั้งนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๑ ได้กำหนดให้ “ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนโดยได้รับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม” ดังนั้น ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ และมีสัญชาติไทยและมิได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใด จึงสมควรมีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเช่นกัน เพียงแต่การจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด เป็นเรื่องที่ผู้ร้องเรียนจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนด ฉะนั้น การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมละเลยไม่ได้ตรวจสอบการดำรงอยู่ของผู้สูงอายุจึงจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่เป็นไปตามระเบียบฯ แล้วจึงแก้ไขปัญหาโดยเรียกคืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่จ่ายให้ผู้ร้องเรียนย้อนหลัง จำนวน ๒๑,๖๐๐ บาท จึงเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน เสนอแนะกระทรวงมหาดไทย ดังนี้

๑. เนื่องจากในห้วงระยะเวลา ๓๖ เดือน ดังกล่าว ผู้ร้องเรียนได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามสิทธิที่ผู้ร้องเรียนพึงได้รับและเป็นการรับเงินจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงแห่งเดียว โดยไม่ปรากฏว่ามีการรับเงินซ้ำซ้อน และความผิดพลาดเกิดจากความบกพร่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ดังนั้น การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียกคืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากผู้ร้องเรียน จึงก่อให้เกิดความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน กระทรวงมหาดไทยและจังหวัดจะต้องหาทางแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนที่เหมาะสมต่อไป

๒. เพื่อให้การตรวจสอบฐานข้อมูลของผู้สูงอายุเกิดประสิทธิภาพ รวดเร็วเป็นปัจจุบัน ขอให้กระทรวงมหาดไทยบริหารจัดการระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลบุคคลผู้สูงอายุ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเชื่อมต่อฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครองได้โดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสามารถตรวจสอบข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรได้เป็นปัจจุบัน

๓. ขอให้กระทรวงมหาดไทยจัดอบรมและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือผู้แทน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติงานที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ประชาชน เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวขอให้กระทรวงมหาดไทยจัดอบรมและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือผู้แทน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติงานที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ประชาชน เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

ภาพเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ร้องเรียน

ต่อมา กระทรวงมหาดไทยได้ตอบข้อหารือมายังผู้ตรวจการแผ่นดินว่า กรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งได้จ่ายเงินเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้ร้องเรียนตามกรณีร้องเรียน นั้นเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลอาจเพิกถอนคำสั่งทั้งหมดหรือบางส่วนได้ แต่เนื่องจากคำสั่งจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์แก่ผู้ร้องเรียน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้นกับประโยชน์สาธารณะประกอบกันตามบทบัญญัติในมาตรา ๕๐ และ ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนมิได้ลงทะเบียนเพื่อขอรับเงิน ณ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ จึงถือว่าผู้ร้องเรียนมีความเชื่อโดยสุจริตว่าตนมีสิทธิที่จะได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งเก่าจึงไม่อาจเรียกเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากผู้ร้องเรียนได้ และกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือแจ้งให้จังหวัดแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบและถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ จึงถือว่าหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งผลให้ผู้ร้องเรียนทราบทางโทรศัพท์ โดยผู้ร้องเรียนมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขปัญหาเดือดร้อนดังกล่าว

เรื่องที่ ๓๗

พฤติการณ์ส่อทุจริตของผู้อำนวยการโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ในการเรียกรับเงินบริจาค

ผู้ร้องเรียนร้องเรียนว่า ผู้ร้องเรียนและภรรยามีสิทธิเบิกเงินค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานที่สังกัดซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจได้ ผู้ร้องเรียนได้พาภรรยาไปตรวจครรภ์ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง เมื่อถึงกำหนดคลอดโรงพยาบาลเรียกเก็บเงินจำนวน ๑๔,๐๐๐ บาท เป็นเงินบริจาคเข้ากองทุนพัฒนาห้องผ่าตัดของโรงพยาบาล นอกจากค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว โรงพยาบาลยังได้เรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานที่ผู้ร้องเรียนและภรรยาสังกัดอีกเป็นเงิน ๑๓,๑๖๑ บาท ผู้ร้องเรียนเห็นว่ารวมแล้วเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมาก สามารถเข้ารักษาในโรงพยาบาลเอกชนได้เลย และจากการสอบถามไปยังโรงพยาบาลของรัฐใกล้เคียง พบว่า ไม่มีการเรียกเก็บเงินอื่นๆ นอกเหนือไปจากค่าใช้จ่ายในการรักษาตามปกติแต่อย่างใด นอกจากนี้ เมื่อผู้ร้องเรียนและภรรยานำเงินจำนวน ๑๔,๐๐๐ บาท ดังกล่าวไปเบิกจากหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ร้องเรียนและภรรยาก็ไม่สามารถเบิกได้

ต่อมา กระทรวงที่เกี่ยวข้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปว่า โรงพยาบาลที่ถูกร้องเรียนมีปัญหาในการบริหารจัดการห้องผ่าตัดนอกเวลาราชการ ซึ่งเตรียมทีมไว้บริการผ่าตัดฉุกเฉินเท่านั้น แต่พบว่ามีผู้ป่วยมารับบริการผ่าตัดคลอดกับแพทย์ที่รับฝากครรภ์พิเศษจากคลินิกคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐๓ ของผู้ป่วยผ่าตัดนอกเวลา ทำให้บริการผ่าตัดผู้ป่วยฉุกเฉินล่าช้า และยังเพิ่มค่าใช้จ่ายค่าตอบแทนทีมผ่าตัดนอกเวลาราชการ ผู้บริหารโรงพยาบาลจึงแก้ปัญหาโดยประกาศเป็นนโยบายให้หญิงมีครรภ์ที่ฝากครรภ์พิเศษกับสูติแพทย์และต้องการคลอดโดยวิธีผ่าตัด ร่วมบริจาคเงินเข้ากองทุนพัฒนาห้องผ่าตัด เพื่อจัดทีมผ่าตัดไว้บริการแก่ผู้ผ่าตัดคลอดที่ฝากครรภ์พิเศษเป็นการเฉพาะ และภรรยาของผู้ร้องเรียนได้สมัครใจเข้ารับบริการผ่าตัดในโครงการผ่าตัดพิเศษนอกเวลาราชการ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า การชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าวยังไม่ครบถ้วน จึงได้มีหนังสือขอให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องครบถ้วน จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่และสอบถามข้อมูลจากผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนเพิ่มเติม โดยผู้ร้องเรียนได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมสรุปว่า ในระยะแรกภรรยาของผู้ร้องเรียนประสงค์จะคลอดเองตามธรรมชาติ แต่แพทย์โรงพยาบาลดังกล่าวพยายามที่จะให้ภรรยาผู้ร้องเรียนผ่าตัดทำคลอดและเข้าร่วมโครงการกองทุนพัฒนาห้องผ่าตัดโรงพยาบาล โดยมิได้อธิบายถึงสิทธิการเบิกจ่ายจากหน่วยงานที่ผู้ร้องเรียนสังกัด ฐานะความเป็นอยู่ของผู้ร้องเรียนและภรรยา ไม่มีกำลังทรัพย์ที่จะจ่ายเงินเพื่อเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้ แต่เนื่องจากขณะนั้นถึงกำหนดคลอดบุตรแล้ว แพทย์แจ้งว่าเด็กหัวโตคลอดยาก ผู้ร้องเรียนและภรรยาเกิดความกังวลใจในความปลอดภัยของบุตร จึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยยังเข้าใจว่าสามารถเบิกจ่ายกับหน่วยงานต้นสังกัดได้ ผู้ร้องเรียนประสงค์จะให้โรงพยาบาลดังกล่าวคืนเงินที่ผู้ร้องเรียนจ่ายเพื่อเข้าร่วมโครงการดังกล่าวจำนวน ๑๔,๐๐๐ บาท ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามเรื่องดังกล่าวไปยังกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีหนังสือเร่งรัดให้ชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมทั้งได้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมของผู้ร้องเรียนไปด้วย

ต่อมาทางกระทรวงได้มีหนังสือแจ้งมายังผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงกรณีตามเรื่องร้องเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว และคณะกรรมการสืบสวนได้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงเสร็จเรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่างการสรุปสำนวนการสืบสวนเพื่อเสนอผู้มีอำนาจในการพิจารณาต่อไป ผลการพิจารณาเป็นประการใด จะรีบแจ้งให้ทราบโดยด่วนต่อไป หลังจากนั้นผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานทางโทรศัพท์ไปยังกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อติดตามเรื่องดังกล่าวอีกหลายครั้ง ต่อมากระทรวงที่เกี่ยวข้องได้มีหนังสือชี้แจงความคืบหน้าโดยสรุปว่า ขณะนี้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการสืบสวนและสรุปสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว โดยเห็นว่าพฤติการณ์ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ถูกร้องเรียน ส่อไปในทางทุจริต และเสนอปลัดกระทรวงผู้สั่งแต่งตั้ง เพื่อพิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ขณะนี้อยู่ในระหว่างตรวจ

สำนวนรายงานการสืบสวน ผลความคืบเป็นประการใด จะแจ้งให้ทราบต่อไป หลังจากนั้น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามสอบถามทางโทรศัพท์ไปยังกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ได้รับแจ้งข้อมูลว่า ขณะนี้กระทรวงที่เกี่ยวข้องได้มอบหมายให้ฝ่ายกฎหมายตรวจสำนวนการสอบสวน เพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วมีคำวินิจฉัยว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่ากระทรวงที่เกี่ยวข้องได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงกรณีตามเรื่องร้องเรียน ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้สรุปสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง

โดยเห็นว่าพฤติการณ์ของ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ถูกร้องเรียนส่อไปในทางทุจริตและเสนอปลัดกระทรวงเพื่อพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ และขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาผลการสอบข้อเท็จจริง ประกอบกับผู้ร้องเรียนมีความประสงค์ที่จะขอรับเงินบริจาคในส่วนของตนคืน ทั้งนี้ เนื่องจากการบริจาคเงินดังกล่าวเป็นการสำคัญผิดและเข้าใจว่าสามารถเบิกจ่ายจากต้นสังกัดได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยตามข้อเสนอของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง และพิจารณาหาแนวทางแก้ไขเยียวยาผู้ร้องเรียนในเรื่องนี้ต่อไป

ต่อมา กระทรวงที่เกี่ยวข้องได้แจ้งผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปว่า ได้พิจารณาสำนวนการสืบสวนและได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยแก่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ถูกร้องเรียนกับพวกแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการสอบสวนทางวินัย และเพื่อเป็นการเยียวยาผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือแจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดให้แจ้งโรงพยาบาลที่ถูกร้องเรียน คืนเงินจำนวน ๑๔,๐๐๐ บาท ให้แก่ผู้ร้องเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว

เรื่องที่ ๘

หน่วยงานของรัฐบอกเลิกสัญญาจะซื้อจะขายอสังหาริมทรัพย์ และขับไล่ผู้ร้องเรียนให้ออกจากบ้านในโครงการของหน่วยงานของรัฐ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนขอให้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง กรณีหน่วยงานของรัฐบอกเลิกสัญญาจะซื้อจะขายและขับไล่ผู้ร้องเรียนออกจากที่บ้านในโครงการของหน่วยงานของรัฐ

ผู้ร้องเรียนทั้งสองรายได้เข้าทำสัญญาจะซื้อจะขายบ้านจากหน่วยงานของรัฐ โดยผ่อนชำระค่างวดกับธนาคาร ต่อมาขาดสภาพคล่องทางการเงินจึงค้างจ่ายในบางงวด และเมื่อจะนำค่างวดไปชำระและชำระในส่วนที่ค้างเพิ่มเติม ได้รับแจ้งจากธนาคารว่าหน่วยงานของรัฐได้ซื้อบ้านกลับคืนแล้ว จึงไม่สามารถจ่ายค่างวดกับธนาคารต่อไปได้ ซึ่งต่อมาหน่วยงานของรัฐได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนย้ายออกภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ แต่ผู้ร้องเรียนทั้งสองรายประสงค์ที่จะผ่อนบ้านต่อไปโดยทำสัญญาฉบับใหม่กับหน่วยงานของรัฐโดยตรงต่อไป จึงนำเรื่องดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยขอให้พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ร้องเรียนทั้งสองราย เนื่องจากผู้ร้องเรียนผิดนัดการชำระค่างวดเพียงเล็กน้อยและการที่จะขับไล่ผู้ร้องเรียนทั้งสองรายไปในทันใดนั้น จะเป็นการเพิ่มความเดือดร้อนแก่ผู้ร้องเรียนซึ่งเดือดร้อนเดิมอยู่แล้ว ทั้งหน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดหาที่พักอาศัยให้กับประชาชน ซึ่งจากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ต่อมาได้รับแจ้งจากหน่วยงานของรัฐว่ายินดีที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยผู้ร้องเรียนทั้งสองรายสามารถเปลี่ยนคู่สัญญากับธนาคารหรือทำสัญญาโดยตรงกับหน่วยงานของรัฐโดยใช้วงเงินที่ยังคงค้างชำระให้กับหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนสามารถประสานงานกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้โดยตรง และจะดำเนินการ

เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นต่อไป ต่อมา ผู้ร้องเรียนทั้งสองรายแจ้งว่าได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐเรียบร้อยและหน่วยงานของรัฐยกเลิกการขับไล่ผู้ร้องเรียนทั้งสองรายออกจากบ้านในโครงการของหน่วยงานของรัฐแล้วกรณีการร้องเรียนนี้จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนทั้งสองรายได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๙(๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ ๙

การก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายหนึ่งล่าช้า

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ตต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน กรณีการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายหนึ่งล่าช้า และถนนโดยรอบโครงการฯ เป็นหลุมเป็นบ่อตลอดสาย และในช่วงเวลากลางคืนไม่มีการติดตั้งสัญญาณไฟแจ้งเตือนแก่ผู้ใช้รถใช้ถนนทำให้ได้รับความเดือดร้อนและความไม่ปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนแล้วผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนตรวจสอบข้อเท็จจริง และลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยผลการดำเนินงานโดยสรุปดังนี้

๑. เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบความคืบหน้าโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินดังกล่าว และประชุมหารือแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงตรวจสอบพื้นที่ที่มีการร้องเรียน

๒. จากการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว พบว่า โครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าวแล้วเสร็จล่าช้ากว่ากำหนด โดยสัญญาจ้างทำการก่อสร้างได้กำหนดระยะเวลาการก่อสร้างไว้ ๗๒๐ วัน ซึ่งจะแล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ แต่ในระหว่างดำเนินการก่อสร้างโครงการพบปัญหาสาธารณูปโภคกีดขวางการก่อสร้าง เช่น แนวท่อประปา และเสาไฟฟ้า ประกอบกับหน่วยงานภาครัฐได้ขอให้บริษัทผู้รับจ้าง หยุดการก่อสร้างในช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์เพื่อลดปัญหาการจราจรติดขัดในพื้นที่ และได้มีการขยายอายุสัญญาจ้างทำการก่อสร้างการออกไป ๕ ครั้ง เป็นผลให้กำหนดเวลา ส่งมอบงานตามสัญญาจ้างทำการก่อสร้างขยายออกไปจนถึงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๙ อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงกำหนดเวลาส่งมอบงาน ปรากฏว่า บริษัทผู้รับจ้าง ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จเพียงร้อยละ ๖๐ โดยยังเหลืองานขุดเจาะอุโมงค์และก่อสร้างพื้นทางลอด งานก่อสร้างถนนคู่ขนานทางลอด งานระบบในทางลอด และงานติดตั้งป้ายจราจร ปัจจุบันผู้รับจ้างมีการเบิกค่างานไปแล้ว ๑๖ งวด เป็นเงิน ๔๕๑,๐๐๕,๘๗๗.๖๐ บาท คงเหลือค่างาน ๓๘๓,๔๐๕,๑๒๒.๔๐ บาท และมีค่าปรับวันละ ๒,๐๘๖,๐๒๗.๕๐ บาท ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีหนังสือแจ้งค่าปรับไปยังบริษัทผู้รับจ้างและผู้รับจ้างยืนยันที่จะดำเนินงานก่อสร้างโครงการต่อไปและยินยอมชำระค่าปรับจนกว่าการก่อสร้างโครงการจะแล้วเสร็จ

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ ตามที่ได้มีการหารือและกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการไว้ ทั้งนี้ หากพบว่าการดำเนินงานก่อสร้างของบริษัทผู้รับจ้าง ไม่มีความคืบหน้า หรือเห็นว่าผู้รับจ้างไม่สามารถดำเนินงานก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามสัญญาได้ ขอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาดำเนินการก่อสร้างโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด และดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการกับบริษัทผู้รับจ้างต่อไป

๓. เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ เพื่อติดตามความคืบหน้ากรณีการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าว ได้รับการชี้แจงว่า บริษัทผู้รับจ้าง ได้ดำเนินการขุดเจาะอุโมงค์ทะลุทั้งสองฝั่งแล้ว และอยู่ระหว่างการเทพื้นภายในอุโมงค์ และเตรียมที่จะติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในอุโมงค์ โดยคาดว่าปลายเดือนเมษายน ๒๕๕๙ จะย้ายการจราจรลงไปใช้ทางลอดอุโมงค์ และผู้รับจ้างจะได้ดำเนินการก่อสร้างในส่วนพื้นที่ด้านบนอุโมงค์ให้แล้วเสร็จตามที่ได้มีการหารือและกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการไว้

ภาพจากการลงพื้นที่ตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินการโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวง

๔. เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ลงพื้นที่ติดตามความคืบหน้าโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าว หลังเร่งรัดให้แล้วเสร็จภายในกำหนดโดยเร็ว พร้อมทั้งกำชับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องห้ามละเลยเรื่องความปลอดภัยของประชาชนที่สัญจรไปมา นอกจากนี้ให้ตรวจสอบการติดตั้งสัญญาณไฟแจ้งเตือนการจราจรสำหรับผู้ใช้รถใช้ถนนในช่วงเวลากลางคืนบริเวณโดยรอบโครงการก่อสร้างด้วย ว่ามีเพียงพอและสังเกตเห็นได้ชัดเจนหรือไม่ เพราะหากไม่เป็นไปตามมาตรฐานแล้วอาจเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่ติดตามความคืบหน้าการดำเนินโครงการฯ

๕. เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ ทราบว่า การดำเนินโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าวขณะนี้แล้วเสร็จประมาณร้อยละ ๙๐.๐๐ ปัจจุบันคาดว่าอาจมีปัญหาในการปรับผิวการจราจรด้านบน เนื่องจากฝนตกหนัก แต่คาดว่าการดำเนินโครงการฯ จะแล้วเสร็จตามกำหนดภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙

๖. เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ เพื่อติดตามความคืบหน้าโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดิน ได้รับรายงานว่า โครงการฯ แล้วเสร็จไปแล้วประมาณ ร้อยละ ๙๕ (เหลือค่างานร้อยละ ๕ ในส่วนของการปูพื้นยางในทางลอดอีกหนึ่งฝั่ง) โดยสาเหตุที่โครงการฯ แล้วเสร็จล่าช้ากว่ากำหนด (เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙) เนื่องจากเข้าสภาพอากาศที่มีฝนตกชุก ทำให้ไม่สามารถดำเนินการปรับพื้นผิวการจราจรได้ตามที่วางแผนไว้ อย่างไรก็ดี คาดว่าภายในเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ โครงการฯ น่าจะแล้วเสร็จสมบูรณ์

๗. เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ เพื่อติดตามความคืบหน้าโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดิน ได้รับรายงานว่า บริษัทผู้รับจ้าง ได้ทำการปรับพื้นผิวการจราจรเสร็จสิ้นทั้งสองฝั่งแล้วและอยู่ระหว่างดำเนินการตีเส้นการจราจร คาดว่าการก่อสร้างโครงการฯ จะแล้วเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙

๘. เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ อีกครั้ง เพื่อติดตามความคืบหน้าโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดิน ได้รับรายงานว่า บริษัทผู้รับจ้าง ได้ดำเนินการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวง เสร็จสมบูรณ์แล้ว และส่งมอบงานในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ภาพจากการลงพื้นที่ตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินการโครงการฯ

จากการติดตามประสานงานอย่างใกล้ชิดของผู้ตรวจการแผ่นดิน ส่งผลให้เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับรายงานความคืบหน้าโครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดิน โดยสรุปว่า คณะกรรมการตรวจการจ้างได้ประชุมตรวจรับมอบงานตามสัญญาจ้างก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงเรียบร้อยแล้ว และมีกำหนดทำพิธีเปิดอุโมงค์ทางลอด ในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

ทั้งนี้ โครงการก่อสร้างทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดินสายดังกล่าว เริ่มต้นสัญญาวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖ สิ้นสุดสัญญา วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ (ได้รับการขยายอายุสัญญา (ฉบับที่ ๕) ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๙ สิ้นสุดสัญญา วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๙) ระยะเวลาการ ๙๓๑ วัน ค่างานก่อสร้างตามสัญญา ๘๓๔,๔๑๑,๐๐๐.๐๐ บาท อัตราค่าปรับวันละ ๒,๐๘๖,๐๒๗.๕๐ บาท บริษัทผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานก่อสร้างตามสัญญาจ้างเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ (ล่วงเลยกำหนดเวลาส่งมอบอันเป็นการผิดสัญญาจำนวน ๒๙๗ วัน) ในการนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ ได้มีหนังสือแจ้งไปยังกรรมการผู้จัดการบริษัทผู้รับจ้าง ขอสงวนสิทธิ์ในการเรียกค่าปรับจากบริษัทผู้รับจ้าง เป็นจำนวนเงิน ๖๑๙,๕๕๐,๑๖๗.๕๐ บาท ด้วยแล้ว

ภาพการประชุมและตรวจรับมอบงานตามสัญญาจ้าง เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

ภาพโครงการฯ ภายหลังดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จสมบูรณ์

ภาพพิธีเปิดทางลอดทางลอดจุดตัดทางหลวงแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่องที่ ๑๐

หน่วยงานของรัฐดำเนินโครงการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลแต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง

ร้องเรียนในฐานะผู้แทนของประชาชนในพื้นที่หนึ่งขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินโครงการจัดทำแผนบูรณาการน้ำบาดาลร่วมกับน้ำผิวดินทั่วประเทศ และนำร่องการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลร่วมกับน้ำผิวดิน โดยได้ว่าจ้างบริษัทเอกชนศึกษาโครงการดังกล่าว ซึ่งตามโครงการจะต้องดำเนินการขุดเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่นั้น จำนวน ๑๕ บ่อ แต่เวลาได้ล่วงเลยมาเป็นเวลากว่า ๙ ปี การดำเนินโครงการดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากน้ำบาดาลได้

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนนี้ ได้ดำเนินการประชุมหารือเพื่อติดตามเร่งรัดการดำเนินโครงการดังกล่าวโดยทันที โดยเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม มีผู้แทนของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ รวมถึงผู้แทนของบริษัทผู้รับเหมาเข้าร่วมประชุมด้วย ซึ่งในการประชุมดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ และบริษัทผู้รับเหมารับว่า โครงการดังกล่าวประสบปัญหาและอุปสรรคหลายเรื่อง จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ ซึ่งที่ประชุมได้ขอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการติดตามและเร่งรัดการดำเนินโครงการดังกล่าวอย่างใกล้ชิด โดยบริษัทผู้รับเหมารับว่าจะเร่งแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบน้ำบาดาลให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และสื่อมวลชนได้เข้าร่วมโครงการเสวนาวิชาการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบสื่อมวลชนในพื้นที่ภาคใต้ โดยเรื่องร้องเรียนนี้ได้รับการพิจารณาให้เป็นกรณีศึกษาในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน โดยลงพื้นที่บ่อน้ำบาดาลในพื้นที่ดังกล่าว จากการตรวจสอบพบว่า บริษัทผู้รับเหมาโครงการอ้างว่ายังดำเนินการต่อกระแสไฟฟ้าเพื่อจ่ายน้ำไปยังประชาชนในพื้นที่ไม่แล้วเสร็จ ประกอบกับท่อจ่ายน้ำชำรุดทำให้ไม่สามารถใช้การได้ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เร่งรัดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการเร่งประสานงานบริษัทผู้รับเหมา เพื่อเข้ามาดำเนินโครงการให้เสร็จสิ้น และซ่อมแซมท่อจ่ายน้ำที่ชำรุด โดยกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ เดือนนับจากนี้

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ในช่วงเวลาดำเนินการดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินโครงการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ – ๑๕ สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ รวมทั้งผู้แทนบริษัทผู้รับเหมา พร้อมทั้งลงพื้นที่ตรวจสอบบ่อน้ำบาดาล จากการตรวจสอบพบว่า บ่อที่ ๑ – ๔ บ่อบาดาล ปั๊มซับเมอร์ส (เครื่องสูบน้ำบาดาล) และตู้คอนโทรล ใช้งานได้แล้ว แต่เนื่องจากบริเวณที่วางแนวท่อเมนส่งน้ำบาดาลอยู่ระหว่างการขยายถนน จึงทำให้ไม่สามารถวางแนวท่อได้ โดยบริษัทผู้รับเหมาจะเร่งดำเนินการวางท่อเมนส่งน้ำบาดาลให้แล้วเสร็จ สำหรับบ่อที่ ๕ – ๑๕ บ่อบาดาล ปั๊มซับเมอร์ส (เครื่องสูบน้ำบาดาล) และตู้คอนโทรล มิเตอร์น้ำ ใช้การได้ปกติ แต่ปัจจุบันยังมีปัญหาเกี่ยวกับหัวจ่ายและระบบท่อส่งน้ำ ซึ่งพบว่า แรงดันน้ำยังไม่เพียงพอ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการปรับปรุงแก้ไข

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เร่งรัดการดำเนินโครงการฯ

จากการติดตามการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบกับความเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ และบริษัทผู้รับเหมา ทำให้ผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่ต่างได้รับความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหา แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะดำเนินการเสร็จสิ้นโดยใช้เวลาเกินกรอบเวลาที่กำหนด แต่กลับไม่มีฝ่ายใดกล่าวโทษหรือมองความบกพร่องที่เกิดขึ้น ทุกฝ่ายต่างรับทราบถึงปัญหาและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ และบริษัทผู้รับเหมาได้ดำเนินการติดตั้งวาล์วน้ำใน ๓ บ่อที่ประสบปัญหาแรงดันน้ำไม่เพียงพอ เพื่อจัดระบบการจ่ายน้ำให้ทั่วถึงทุกพื้นที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยขณะนี้ประชาชนในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมจากน้ำบาดาลทั้ง ๑๕ บ่อ เป็นที่เรียบร้อย รวมทั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ โดยบริษัทผู้รับเหมาจะให้การสนับสนุนค่าไฟฟ้าที่เชื่อมต่อกับบ่อน้ำบาดาลของโครงการ เป็นเวลา ๖ เดือน นับจากวันเริ่มต้นใช้จริง เรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนตามสมควรแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

เรื่องที่ ๑๑

ปัญหาแหล่งเก็บน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้านมีสภาพตื้นเขิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนจากประชาชน กรณีสระเก็บน้ำประจำหมู่บ้านประสบปัญหาตื้นเขิน ทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำดังกล่าวได้โดยเฉพาะในฤดูแล้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวม จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้นโดยด่วน ซึ่งพบว่า สระเก็บน้ำดังกล่าวอยู่ในเขตที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน และได้มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงสำหรับที่ดินแปลงดังกล่าวแล้ว โดยเมื่อปี ๒๕๓๑ หน่วยงานราชการได้ดำเนินการขุดสระเก็บน้ำดังกล่าวให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ปัจจุบันสระเก็บน้ำดังกล่าวมีสภาพตื้นเขินและมีวัชพืชปกคลุม จึงมีความประสงค์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการ

ขุดลอกเพื่อให้มีแหล่งเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นผู้ดูแลที่สาธารณประโยชน์และสระเก็บน้ำดังกล่าว รายงานต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า ได้ดำเนินการออกแบบผังโครงการขุดลอกสระเก็บน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่สามารถดำเนินโครงการดังกล่าวได้เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยประสานงานไปยังหน่วยงานที่มีความพร้อมในด้านกำลังคนและเครื่องจักรเพื่อมาสนับสนุนการดำเนินโครงการดังกล่าว ดังนั้น ในเบื้องต้นผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้ผู้ปกครองท้องที่ดำเนินการจัดทำประชาคมประชาชนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการขุดลอกสระเก็บน้ำดังกล่าว ซึ่งต่อมาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดการทำประชาคมประชาชน และที่ประชุมประชาคมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ดำเนินการขุดลอกสระเก็บน้ำประจำหมู่บ้านดังกล่าว

คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและตรวจสอบสภาพปัญหา

ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า ปัจจุบันในหลายพื้นที่ของประเทศไทยประสบปัญหาภัยแล้งและนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวม ประกอบกับการจัดหาแหล่งน้ำดังกล่าวเป็นไปตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและตามนโยบายของรัฐบาล แต่ในการดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำในแต่ละพื้นที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในหลายๆ ด้านโดยเฉพาะด้านงบประมาณ

ซึ่งการดำเนินโครงการขุดลอกสระเก็บน้ำประจำหมู่บ้านตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้ก็เช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ทั้งนี้ จากการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ปรากฏว่า โครงการดังกล่าวได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งโดยมีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนด้านกำลังคนและเครื่องจักรเพื่อการขุดลอกสระเก็บน้ำ รวมถึงการสนับสนุนวัสดุกาก Milling เพื่อใช้ทำถนนรอบสระเก็บน้ำ

ผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อร่วมมือกับหน่วยงานหาแนวทางแก้ไขปัญหาภัยแล้ง

จากผลความสำเร็จในการประสานความร่วมมือดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงพิจารณาเห็นว่า โครงการขุดลอกสระเก็บน้ำประจำหมู่บ้านดังกล่าวเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและเป็นกรณีศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ สามารถบูรณาการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาทุกข์ร้อนให้กับประชาชนโดยรวมอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้เลือกให้โครงการขุดลอกสระเก็บน้ำประจำหมู่บ้านนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการเสวนาวิชาการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจรพบสื่อมวลชน ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ โดยมีสื่อมวลชน หน่วยงานต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้เป็นจำนวนมาก

สภาพการแก้ไขปัญหาอ่างเก็บน้ำตื้นเขินโดยการขุดลอกอ่างเก็บน้ำและกำจัดวัชพืชที่ปกคลุมอ่างเก็บน้ำ

ในการนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้วางแผนการใช้ประโยชน์ในโครงการดังกล่าว เป็น ๒ แนวทาง คือ เป็นแหล่งกักเก็บน้ำ และเป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย โดยคาดการณ์ว่า โครงการดังกล่าวจะแล้วเสร็จในเดือนธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่องที่ ๑๒

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดให้กับผู้ร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินในกรณีที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง ไม่ต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดให้ผู้ร้องเรียน แม้ว่าผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอต่อใบอนุญาตภายในกำหนดเวลา และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตลาดสดตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้ว ทำให้ผู้ร้องเรียนและผู้ค้าขายในตลาดได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เร่งประสานงานกับผู้ร้องเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงในเรื่องร้องเรียน และลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และร่วมประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า

๑. ผู้ร้องเรียนมีหนังสือขอต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด ตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๕ แต่นายกเทศมนตรีไม่ต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดให้ โดยอ้างว่าผู้ร้องเรียนในฐานะผู้ประกอบการตลาดสดมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการตรวจประเมินตลาดขอความร่วมมือให้แก้ไข ปรับปรุงตลาดสด เพื่อให้ถูกต้องตามสุขลักษณะตามเทศบัญญัติและใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดที่เทศบาลผู้ถูกร้องเรียนได้ออกให้ผู้ร้องเรียนก่อนหน้านี้ออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. ผู้ร้องเรียนได้อุทธรณ์คำสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดดังกล่าวต่อกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขพิจารณาอุทธรณ์แล้ว วินิจฉัยว่า ใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดของผู้ร้องเรียนสิ้นอายุในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นขอรับใบอนุญาตใหม่ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นการยื่นขอรับใบอนุญาต ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย โดยต้องพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับคำขอ โดยสามารถขยายเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน ดังนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะต้องพิจารณาคำขอรับใบอนุญาตให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่พิจารณาออกใบอนุญาตให้ผู้ร้องเรียนภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงเป็นการใช้ดุลพินิจพิจารณาคำขอเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงถือว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร สำหรับกรณีเทศบาลซึ่งอ้างว่าผู้ร้องเรียนไม่สามารถนำสำเนาใบอนุญาตก่อสร้างอาคารของสถานที่ที่ขออนุญาตจัดตั้งตลาดมาแสดงประกอบการขอรับใบอนุญาตได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่เทศบัญญัติกำหนดนั้น เห็นว่า เมื่อผู้ร้องเรียนขออนุญาตก่อสร้างอาคารและได้รับอนุญาตให้ก่อสร้าง โดยไม่มีการสร้างเพิ่มเติมหรือดัดแปลงใด ๆ จึงไม่จำเป็นต้องขอใบอนุญาตก่อสร้างอาคารใหม่ เป็นเพียงการขอใช้ประโยชน์อาคารเพื่อเป็นตลาดเท่านั้น การที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ผู้ร้องเรียนยื่นสำเนาใบอนุญาตก่อสร้างอาคารของสถานที่ที่ขออนุญาตจัดตั้งตลาดเพื่อให้เป็นไปตามที่เทศบัญญัติกำหนดนั้น จึงไม่อาจนำมาใช้บังคับใช้ในกรณีของผู้ร้องเรียนได้ กรณีดังกล่าวมีผลทำให้คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ไม่ออกใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดประเภทที่ ๑ ให้แก่ผู้ร้องเรียนเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นดังกล่าว ต่อมา เทศบาลได้มีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งไม่อนุญาตให้ประกอบกิจการตลาด แต่กระนั้น เทศบาลก็ยังคงไม่ต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดให้กับผู้ร้องเรียนอยู่อีกต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องเรียนดำเนินการขอต่อใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสด ตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งระยะเวลาล่วงเลยมาจนถึงปี ๒๕๕๘ นายกเทศมนตรียังไม่พิจารณาต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดให้กับผู้ร้องเรียน เป็นการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องโดยไม่เป็นธรรม ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแจ้งให้จังหวัดในฐานะที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบเรียกรายงานและเอกสารจากเทศบาลดังกล่าวเพื่อมาตรวจหรือสอบสวนในกรณีที่ไม่พิจารณาต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดให้กับผู้ร้องเรียน และบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเร็วต่อไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างการปฏิบัติงานของภาครัฐที่ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแจ้งให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป แล้วรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

หลังจากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามความคืบหน้าการดำเนินการตามคำวินิจฉัยมาโดยตลอด จนได้รับทราบข้อเท็จจริงจากผู้ร้องเรียนว่า เทศบาลได้มาตรวจสอบสภาพตลาด และมีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนปรับปรุง แก้ไขตลาดสดให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ดำเนินการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และในเวลาต่อมา ได้รับทราบจากผู้ร้องเรียนว่าเทศบาลได้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการตลาดสดประเภทที่ ๑ ให้กับผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ภาพเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบตามข้อร้องเรียน

เรื่องที่ ๑๓

การกำหนดให้ประชาชนชำระค่าปรับจราจรทางไปรษณีย์โดยวิธีส่งธนาณัติแบบไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ทำให้ประชาชนแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น

ผู้ร้องเรียนได้รับจดหมายจากหน่วยงานของรัฐเป็นสำเนาภาพถ่ายการตรวจจับความเร็วในการขับขี่และแจ้งให้ไปชำระค่าปรับในการกระทำความผิดจราจรที่สถานีตำรวจหรือที่ทำการไปรษณีย์ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับจดหมาย เป็นจำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท ตามที่หน่วยงานของรัฐได้ทำข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชำระค่าปรับจราจรทางไปรษณีย์ ผู้ร้องเรียนได้ไปชำระค่าปรับ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ โดยซื้อธนาณัติชำระเป็นค่าปรับและส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ไปยังหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าการชำระค่าปรับทางไปรษณีย์โดยให้ส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนนี้ ได้ดำเนินการประชุมหารือเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมมีความเห็นว่า การชำระค่าปรับทางไปรษณีย์ไม่ว่าเกิดจากการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือการตรวจจับด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิด สามารถแยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ กรณีมีการยึดใบอนุญาตขับขี่และกรณีไม่ยึดใบอนุญาตขับขี่ คือ (๑) กรณีไม่มีการยึดใบอนุญาตขับขี่ การชำระค่าปรับควรเปิดทางเลือกให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกได้ว่าจะชำระค่าปรับทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) หรือแบบลงทะเบียนธรรมดา (๒) กรณีมีการยึดใบอนุญาตขับขี่อาจยังคงต้องชำระค่าปรับทางไปรษณีย์โดยวิธีด่วนพิเศษ (EMS) เนื่องจากตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔๐ บัญญัติให้ใบรับแทนใบอนุญาตขับขี่ใช้แทนใบอนุญาตขับขี่ได้เป็นการชั่วคราวไม่เกิน ๗ วัน ประกอบกับการชำระค่าปรับทางไปรษณีย์ต้องมีการส่งคืนใบอนุญาตขับขี่ ดังนั้น เพื่อให้สามารถส่งคืนใบอนุญาตขับขี่ได้ทันกำหนดระยะเวลาดังกล่าว จึงเห็นควรคงการชำระค่าปรับทางไปรษณีย์โดยวิธีด่วนพิเศษ (EMS) นอกจากนี้ ยังสามารถ

ติดตามตรวจสอบการส่งได้ทุกขั้นตอนซึ่งเป็นการป้องกันใบอนุญาตขับขี่สูญหายได้ และที่ประชุมได้ขอให้หน่วยงานหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขข้อตกลงเกี่ยวกับการชำระค่าปรับจราจรทางไปรษณีย์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อไป และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพิจารณาเพิ่มช่องทางการชำระค่าปรับจราจรเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เช่น การชำระค่าปรับผ่านทางเคาน์เตอร์เซอร์วิส หรือผ่านธนาคาร เป็นต้น ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ชี้แจงต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า หน่วยงานของรัฐได้หารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและได้เห็นชอบในการรับชำระค่าปรับทางไปรษณีย์เป็น ๒ แนวทาง คือ

๑. กรณีถูกยึดใบขับขี่ จะจัดส่งเอกสารทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) คิดอัตราค่าบริการ ๙๐ บาท ต่อฉบับ

๒. กรณีไม่ถูกยึดใบขับขี่ จะจัดส่งเอกสารทางไปรษณีย์ลงทะเบียน คิดอัตราค่าบริการ ๕๐ บาท ต่อฉบับ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว และลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่าเมื่อหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก้ไขข้อตกลงในการรับชำระค่าปรับทางไปรษณีย์เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการชำระค่าปรับทางไปรษณีย์แก่ประชาชน เรื่องร้องเรียนในเรื่องนี้จึงเป็นการที่หน่วยงานได้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนอย่างเหมาะสมแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

เรื่องที่ ๑๔

ปัญหาการบุกรุกหนองน้ำสาธารณะประโยชน์เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีปัญหาการบุกรุกพื้นที่หนองน้ำสาธารณประโยชน์เป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งในปี ๒๕๕๐ ผู้ร้องเรียนและคณะได้ร้องเรียนต่อปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีลงมาตรวจสอบพื้นที่และได้กำชับให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านป่าไม้รีบดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต่อมา จังหวัดได้มีหนังสือแจ้งผู้ร้องเรียนและคณะว่า ได้ทำการตรวจยึดพื้นที่ที่ถูกบุกรุกจำนวนเนื้อที่ ๑-๒-๕๐ ไร่ พร้อมประเมินค่าเสียหายแก่รัฐเป็นเงิน จำนวน ๑๑๐,๘๙๖.๘๖ บาท โดยนำคดีส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร แต่ผลจากการติดตามคดีดังกล่าวตามสำเนาบันทึกประจำวันรายงานว่า ไม่พบตัวผู้กระทำผิด และสำเนาหนังสือจากอัยการจังหวัดมีคำสั่งถึงหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรดังกล่าวว่า งดการสอบสวนหากต่อมารู้ตัวผู้กระทำผิดให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปได้ ผู้ร้องเรียนเห็นว่า จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้เป็นที่ยุติ จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องดังกล่าวต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้บริหาร และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่เพื่อรับฟังข้อมูลจากผู้ร้องเรียน พร้อมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงทางกายภาพ และได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและร่วมประชุมแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอีกครั้ง ผลการตรวจสอบพื้นที่และการประชุม สรุปได้ดังนี้

๑. สภาพพื้นที่ตามคำร้องเรียนเป็นหุบเขามีพื้นที่ ประมาณ ๘ - ๙ ไร่ มีต้นไม้ขนาดเล็กขึ้นรกทึบ มีรั้วลวดหนามล้อมรอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจยึดพื้นที่บริเวณดังกล่าวและส่งเรื่องต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่เป็นคดีอาญา และสถานีตำรวจภูธรดังกล่าวส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการจังหวัดพร้อมความเห็นว่าไม่พบตัวผู้กระทำผิดเห็นควรงดการสอบสวน อัยการจังหวัดพิจารณาแล้วให้งดการสอบสวนเนื่องจากไม่พบตัวผู้กระทำความผิดแต่หากต่อมารู้ตัวผู้กระทำผิดให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปได้

๒. พื้นที่แปลงที่สองอยู่ถัดจากแปลงที่หนึ่ง มีเนื้อที่ ๗-๓-๐๔ ไร่ มีการบุกรุกก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง ๓ หลัง มีลำธารสาธารณประโยชน์ผ่านกลางที่ดินมีการบุกรุกแผ้วถางปลูกต้นกล้วยและล้อมรั้วมีลักษณะถาวรเป็นอาณาบริเวณที่พักอาศัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจยึดพื้นที่บริเวณนี้ส่งเรื่องต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินเป็นคดีอาญา และได้มีการส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการจังหวัดแล้ว ขณะนี้พนักงานอัยการจังหวัดได้มีหนังสือขอให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องอาณาเขตที่มีการบุกรุกพร้อมกันนี้ มีผู้แสดงตนต่อสู้คดีจำนวน ๒ ราย

จากการประชุมแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป เนื่องจากที่ประชุมรับทราบร่วมกันว่า ผู้ร้องเรียนและคณะได้นำส่งรายชื่อผู้ถูกกล่าวหาว่าบุกรุกพื้นที่ดังกล่าวให้แล้ว และอัยการจังหวัดเคยมีความเห็นว่าหากต่อมารู้ตัวผู้กระทำผิดให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปได้ และขอให้เร่งดำเนินคดีอาญาในคดีก่อนหน้านี้ต่อไป

ในเวลาต่อมา จังหวัดได้ส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งได้ตรวจยึดพื้นที่ตามคำร้องเรียนดังกล่าว โดยพบพื้นที่บริเวณที่สาธารณะหนองน้ำในเขตป่าสงวนแห่งชาติถูกบุกรุกเพิ่มเติมจากเดิมที่เคยมีการตรวจยึดไว้เมื่อปี ๒๕๕๑ คิดเป็นเนื้อที่ ๗-๓-๐๔ ไร่ ซึ่งการดำเนินการตรวจยึดพื้นที่ดังกล่าวได้นำเรื่องส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญา และต่อมา สถานีตำรวจภูธรดังกล่าวได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการจังหวัดพิจารณาสั่งคดีต่อไปแล้ว

ภาพผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

อย่างไรก็ดี เพื่อให้การดำเนินคดีในความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ กรณีการบุกรุกหนองน้ำสาธารณประโยชน์ตามคดีอาญา จำนวนเนื้อที่ ๑-๒-๕๐ ไร่ และการดำเนินคดีอาญาเพิ่มเติมกับการบุกรุกหนองน้ำสาธารณประโยชน์เพิ่มเติมอีก จำนวนเนื้อที่ ๗-๓-๐๔ ไร่ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้ตำรวจภูธรจังหวัดกำกับดูแลการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนี้อย่างใกล้ชิด หากประสงค์ข้อเท็จจริงใด ๆ เพิ่มเติม ให้ประสานกับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่อไป

เรื่องที่ ๑๕

ปัญหาความเดือดร้อนจากการไม่มีไฟฟ้าใช้เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการขยายเขตไฟฟ้า

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนโดยสรุปว่า ผู้ร้องเรียนได้ยื่นขอใช้ไฟฟ้าเพื่อที่อยู่อาศัยแบบขยายเขต จำนวน ๔ หลังคาเรือน โดยยื่นเรื่องไว้ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๘ แต่ปัจจุบันยังไม่มีความคืบหน้า เมื่อผู้ร้องเรียนสอบถามกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบได้รับคำตอบว่า กรณีของผู้ร้องเรียนไม่อยู่ในงบประมาณในการดำเนินการขยายเขตไฟฟ้า ให้ผู้ร้องเรียนรอถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๙ ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก เนื่องจากบริเวณที่พักอาศัยของผู้ร้องเรียนนั้นเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เมื่อไม่มีไฟฟ้าใช้ ก็ไม่สามารถทำการเกษตรได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ร้องเรียน จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเป็นการเร่งด่วน โดยขอให้พิจารณาให้การช่วยเหลือผู้ร้องเรียนโดยด่วนต่อไป ซึ่งต่อมาจากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจึงได้พิจารณาอนุมัติและจัดสรรงบประมาณสำหรับงานขยายเขตระบบจำหน่ายตามคำร้องขอใช้ไฟฟ้าของผู้ร้องเรียน โดยได้ดำเนินการขยายเขตระบบจำหน่ายแรงต่ำพร้อมจ่ายไฟเข้าระบบในพื้นที่บ้านของผู้ร้องเรียนแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ และจากการสอบถามผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนได้แจ้งข้อมูลให้ทราบว่า เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘ หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบมาดำเนินการติดตั้งเสาไฟฟ้าและเดินสายไฟฟ้ามายังบ้านของผู้ร้องเรียน ทำให้ผู้ร้องเรียนได้มีไฟฟ้าใช้แล้ว และได้ขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นผู้ประสานงานทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความช่วยเหลือดังกล่าว

เรื่องที่ ๑๖

พฤติกรรมการทุจริตเงินงบประมาณในการดำเนินโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งหลายโครงการ

ผู้ร้องเรียนและคณะได้มีหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง กรณีมีพฤติกรรมทุจริตเงินงบประมาณในการดำเนินการโครงการหลายโครงการ ดังนี้

๑. โครงการขุดลอกบึง งบประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่มีการเขียนแบบพื้นที่โครงการขุดลอกบึงใหญ่กว่าขนาดพื้นที่จริง (แบบโครงการมีความกว้าง ๑๐๐ เมตร ขณะที่พื้นที่จริงมีความกว้างประมาณ ๖๑ เมตร) และได้มีการเบิกจ่ายเงินให้กับผู้ประกอบการแล้วรวมเป็นเงินจำนวน ๑,๙๖๙,๔๒๐.๕๖ บาท

๒. โครงการขุดลอกบึง งบประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท ซึ่งผู้ประกอบการดำเนินการไม่เรียบร้อย เนื่องจากมีการจ่ายเงินให้แก่ผู้ประกอบการไม่ครบตามงบประมาณที่ตั้งไว้

๓. โครงการก่อสร้างลานกีฬาคอนกรีตเสริมเหล็ก พร้อมติดตั้งอุปกรณ์ออกกำลังกาย งบประมาณ ๙๖,๐๐๐ บาท แต่ปรากฏว่ามีการติดตั้งเครื่องออกกำลังกายเพียง ๕ ชิ้น เมื่อเปรียบเทียบกับโครงการในลักษณะเดียวกัน ซึ่งตั้งงบประมาณไว้ต่ำกว่า แต่สามารถติดตั้งเครื่องออกกำลังกายได้ ๗ ชิ้น

๔. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมผิวจราจรถนน งบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๕. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมผิวจราจรถนน งบประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท

๖. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมผิวจราจรถนน งบประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท

๗. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมผิวจราจรถนน งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท

๘. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมเขื่อน งบประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท

๙. โครงการถมดินบริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑๐. โครงการก่อสร้างกำแพงด้านหลังศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑๑. โครงการซ่อมแซมรถยนต์เก็บขยะ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ให้การสนับสนุน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๑ คัน แต่มีการเบิกจ่ายเงินค่าซ่อมสูงมากถึง ๙๕๐,๐๐๐ บาท จึงมีเหตุน่าเชื่อว่ามีกรณีไม่โปร่งใสในการดำเนินการ

๑๒. โครงการซ่อมแซมรถดับเพลิง ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ให้การสนับสนุน เมื่อปี ๒๕๕๖ โดยรับมาเมื่อต้นเดือนมิถุนายน ๒๕๕๖ แต่กลับใช้เงินซ่อมแซมถึง ๙๘๐,๐๐๐ บาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้หน่วยงานต้นสังกัดที่ถูกร้องเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงข้อเท็จจริง และมีหนังสือขอทราบความคืบหน้ากรณีเรื่องร้องเรียนมาเป็นลำดับ ซึ่งต่อมาได้รับการชี้แจงว่าได้มีการดำเนินการตรวจสอบแล้วจำนวน ๓ โครงการ ส่วนโครงการที่เหลืออีกจำนวน ๙ โครงการ ยังอยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยที่ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้ง ๓ โครงการดังกล่าว ไม่ปรากฏรายละเอียดรายงานการตรวจสอบแต่อย่างใด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ติดตามทวงถาม และขอทราบความคืบหน้าและรายละเอียดการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่กลับไม่ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม นับเป็นเวลา ๒ ปีเศษ จึงมีเหตุอันควรสงสัยได้ว่ามีการประพฤติมิชอบในวงราชการที่อาจมีมูลความผิดทางอาญาหรือทางวินัยตามกฎหมายตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานต้นสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ถูกร้องเรียน ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

ต่อมา หน่วยงานต้นสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ถูกร้องเรียน ได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า หน่วยงานต้นสังกัด ได้รับรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ซึ่งปรากฏมูลความผิดตามข้อร้องเรียนกล่าวหาจริง จำนวน ๓ โครงการ ดังนี้

๑. กรณีโครงการขุดลอกบึง คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า พื้นที่จริงในการขุดลอกบึง มีขนาดความกว้าง ๖๑ เมตร ยาว ๓๐๐ เมตร ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าแบบของโครงการ และไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์โครงการตามข้อร้องเรียนจริง จึงถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามหนังสือของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๒๗ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๑

๒. กรณีโครงการลานกีฬาคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยมีการเทคอนกรีตเพิ่มเติมกว้างเพียง ๓.๓๐ เมตร ยาว ๒.๖๐ เมตร และติดตั้งอุปกรณ์ออกกำลังกายเพียง ๕ ชิ้น เมื่อเปรียบเทียบกับโครงการในลักษณะเดียวกันซึ่งมีงบประมาณต่ำกว่า แต่มีการจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายจำนวน ๗ ชิ้น คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า พื้นคอนกรีตมีการแตกร้าว ลักษณะไม่เชื่อมต่อกัน คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงมีความเห็นว่าพื้นเดิมยังไม่มีการรื้อออก การเทพื้นคอนกรีตเป็นเพียงการเททับผิวคอนกรีตเดิม สำหรับกรณีการจัดซื้ออุปกรณ์ออกกำลังกายจำนวน ๕ ชิ้น ผลการตรวจสอบ พบว่า เป็นการดำเนินการจัดซื้อชอบด้วยระเบียบแล้ว

๓. กรณีโครงการปรับปรุงซ่อมแซมรถบรรทุกขยะและรถบรรทุกน้ำ คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า การดำเนินการรับโอนรถทั้งสองคันจากสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ยังไม่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมของหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนแต่อย่างใด จึงเป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙ วรรคแรก

ในทั้งสามกรณีข้างต้น หน่วยงานต้นสังกัดมีความเห็นพ้องด้วยกับคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง และได้แจ้งให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว สำหรับประเด็นอื่นอยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของอำเภอ

เรื่องที่ ๑๗

ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการความเสียหายของถนนทางหลวงที่ไม่ได้รับการซ่อมแซมเป็นเวลานาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการที่ทางหลวงสายหนึ่ง ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักที่มีความสำคัญในการสัญจร การขนส่ง และการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านมีสภาพชำรุดเสียหาย เป็นหลุมขนาดใหญ่จำนวนมากตลอดเส้นทาง ในช่วงฤดูฝน ถนนจะมีสภาพเป็นดินโคลนและมีน้ำท่วมขัง ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน เนื่องจากยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงถนนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามบำรุงรักษาซ่อมแซมมาโดยตลอด แต่ทางหลวงสายดังกล่าวมีอายุการใช้งานมานานแล้ว สมควรได้รับการก่อสร้างบูรณะใหม่ให้ได้มาตรฐาน ซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ทั้งนี้ หน่วยงานได้เสนอแผนเบื้องต้นขอรับการสนับสนุนงบประมาณมาโดยตลอดตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๖ แต่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณปี ๒๕๕๗ และปี ๒๕๕๘ จึงได้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงทางหลวงจำนวน ๕ ช่วง และคงเหลือระยะทางที่ต้องดำเนินการอีก ๒๒.๔๑๓ กิโลเมตร คาดว่าจะต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างอีกจำนวน ๒๔๗ ล้านบาท

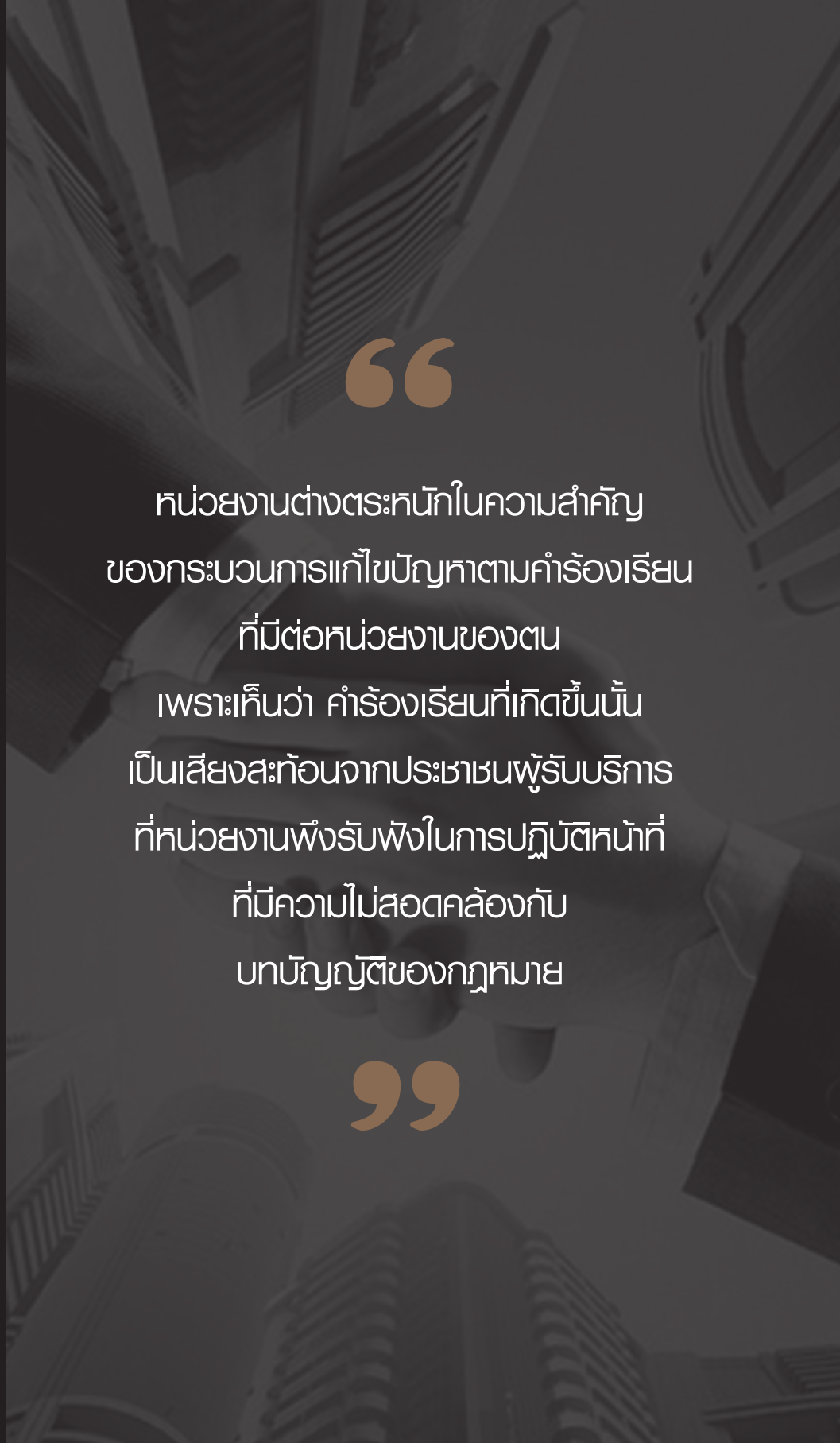
ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปประชุมหารือแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ร้องเรียน สรุปได้ว่า ทางหลวงสายดังกล่าวก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นเส้นทางขนส่งพืชผลทางการเกษตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีสภาพชำรุดเสียหายมาก การปรับปรุงทางหลวงจำนวน ๕ ช่วง ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และหน่วยงานได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อปรับปรุงทางหลวงอีกจำนวน ๔ ช่วง

ระหว่าง กม. ๑๗+๐๐๐ – กม. ๒๘+๑๗๔ งบประมาณ ๗๒.๘๔๓ ล้านบาท ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จในช่วงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ ส่วนการปรับปรุงทางหลวง ระหว่าง กม. ๐+๐๐๐ – กม. ๑๗+๐๐๐ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณอีกจำนวน ๑๗๒.๐๐ ล้านบาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริง ข้อมูลจากการตรวจสอบพื้นที่ การประชุมร่วมกันระหว่างผู้ร้องเรียนและหน่วยงานและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า หน่วยงานได้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงทางหลวงจำนวน ๕ ช่วง เสร็จแล้ว พร้อมทั้งได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงทางหลวงอีกจำนวน ๔ ช่วง ซึ่งเป็นส่วนที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการสัญจรให้กับประชาชน จากการประสานงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและจากการ่วมกันแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความสะดวกในการสัญจรเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดี เนื่องจากทางหลวงสายดังกล่าว มีอายุการใช้งานมานานกว่า ๓๐ ปี และเป็นทางเพื่อความมั่นคงต่ำกว่ามาตรฐาน ประกอบกับปริมาณการจราจรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะรถบรรทุกขนาดใหญ่ ทำให้ผิวทางจราจรเดิมชำรุดเสียหายมาก เป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนในการสัญจรมาเป็นเวลานาน อีกทั้งปัจจุบันทางหลวงสายดังกล่าวเป็นเส้นทางรองรับกิจกรรมสำคัญในการค้าขายชายแดนที่มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการค้าอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงระบบการขนส่งของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการขนส่งสินค้า และเป็นเส้นทางสายยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศบริเวณชายแดน และการรักษาความมั่นคงภายในด้วย ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีข้อเสนอแนะให้กระทรวงคมนาคมพิจารณาแนวทางในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการปรับปรุงทางหลวงตามกรณีการร้องเรียน ระหว่าง กม.๐+๐๐๐ – กม.๑๗+๐๐๐ ให้ได้มาตรฐานทางชั้น ๒ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนให้กับประชาชนในการสัญจร รวมถึงรองรับการขยายตัวทางการค้าขายชายแดนในอนาคตด้วย

“

หน่วยงานต่างตระหนักในความสำคัญ
ของกระบวนการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียน
ที่มีต่อหน่วยงานของตน
เพราะเห็นว่า คำร้องเรียนที่เกิดขึ้นนั้น
เป็นเสียงสะท้อนจากประชาชนผู้รับบริการ
ที่หน่วยงานพึงรับฟังในการปฏิบัติหน้าที่
ที่มีความไม่สอดคล้องกับ
บทบัญญัติของกฎหมาย

”

ส่วนที่ ๒

ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

ในการปฏิบัติภารกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนตามบทบัญญัติของกฎหมาย และรวมถึงการตรวจสอบกรณีมีการร้องเรียนการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละประเภท ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๕ ได้ให้อำนาจหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ดังนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสถานที่ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๙

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

จากการดำเนินงานด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่า หน่วยงานทั้งหลายที่ถูกร้องเรียนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และชี้แจงข้อเท็จจริง รวมถึงเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อหาข้อยุติในกรณีปัญหาที่ต้องพิจารณาร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกัน และหน่วยงานต่างตระหนักในความสำคัญของกระบวนการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนที่มีต่อหน่วยงานของตนด้วย เพราะเห็นว่า คำร้องเรียนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเสียงสะท้อนจากประชาชนผู้รับบริการที่หน่วยงานพึงรับฟังในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย ความไม่เหมาะสม รวมถึงข้อบกพร่องอื่นใดในกระบวนการทำงานหรือวิธีปฏิบัติงาน หน่วยงานจึงควรรับฟังคำร้องเรียนเหล่านั้น และนำไปพิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ ที่ผ่านมายังไม่ปรากฏเรื่องที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานถึงขนาดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องดำเนินมาตรการบังคับทางกฎหมายเพื่อเร่งรัดให้หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงแต่อย่างใด

นอกจากความร่วมมือจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการร่วมประชุมระดมความคิดในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือเพื่อประกอบการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินจะเป็นการแสดงถึงความเอาใจใส่ต่อความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมของผู้ร้องเรียนและประชาชนแล้วยังเป็นหนทางสู่การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องร้องเรียนหลายกรณีเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจระหว่างผู้ร้องเรียนกับหน่วยงานของรัฐ จากการสื่อสารข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไม่ต้องตรงกัน ดังนั้น คำชี้แจง คำอธิบายตลอดจนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของหน่วยงาน ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนผู้ร้องเรียนได้เป็นอย่างดีเป็นการลดความขัดแย้งและข้อพิพาทที่จะนำไปสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะช่วยลดภาระของทั้งสองฝ่ายในการยุติความขัดแย้งโดยสันติวิธี

แต่กระนั้น ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ยังคงมีเรื่องร้องเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจพิจารณาวินิจฉัยให้เป็นที่สิ้นสุดได้โดยเวลาอันรวดเร็ว ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่หน่วยงานเพิกเฉยต่อการชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในกรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินจะแก้ไขปัญหาด้วยการปรับใช้มาตรการอื่น ๆ เข้ามาช่วยเสริมประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริงควบคู่กับการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางที่เป็นทางการไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการประสานอย่างไม่เป็นทางการไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องผ่านทางโทรศัพท์ หรือระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงในพื้นที่พิพาท การรับฟังถ้อยคำของประชาชนผู้เดือดร้อน การจัดประชุมร่วมเพื่อระดมความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน รวมถึงการจัดให้มีเวทีเพื่อการ

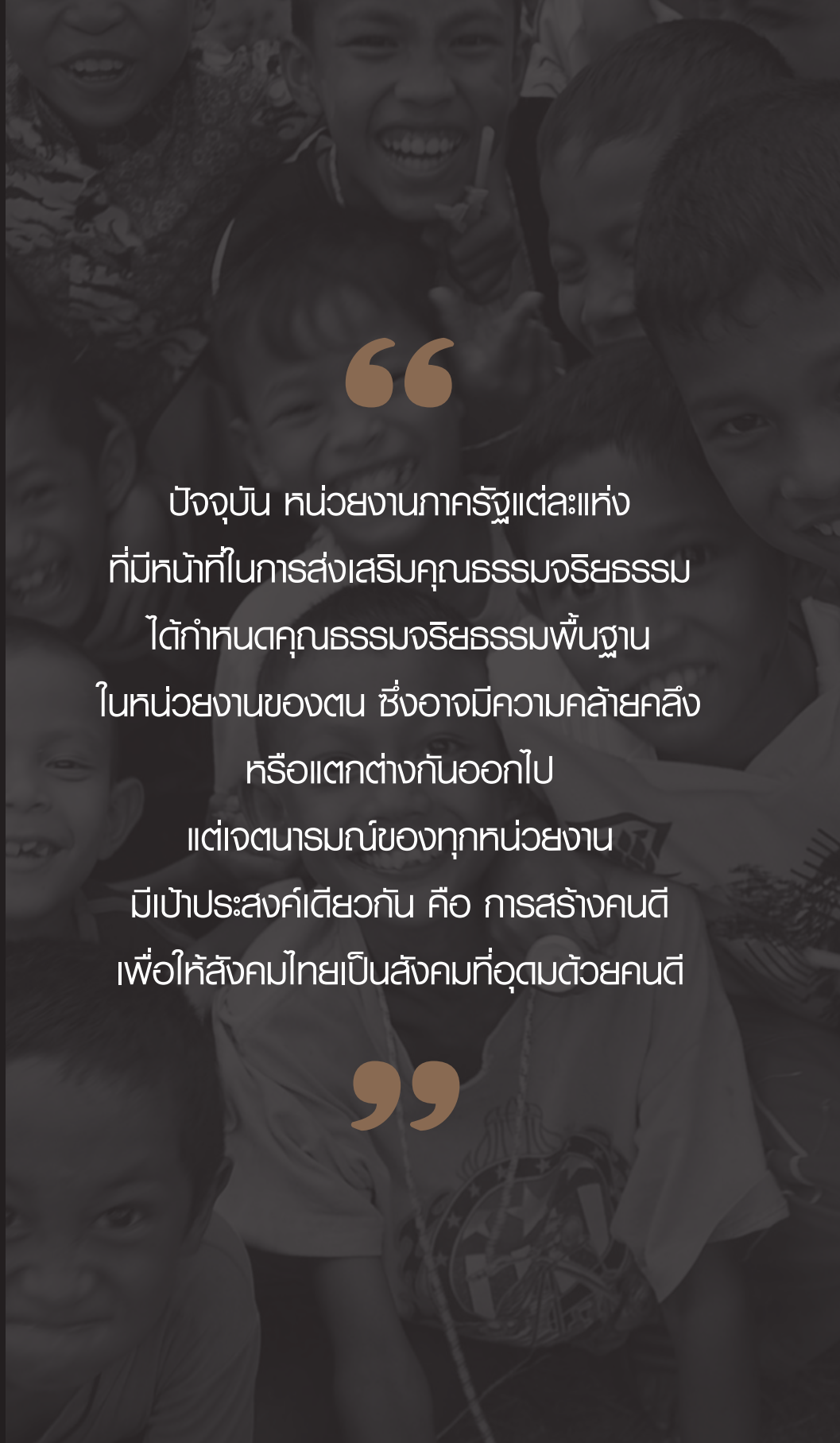
เจรจาไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยมีผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นคนกลางในการดำเนินการ แต่ในกรณีที่หน่วยงานยังคงเพิกเฉยไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือการส่งเอกสารหลักฐานที่จำเป็นต่อการพิจารณา ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายตามที่บทบัญญัติมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดบทลงโทษไว้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

อย่างไรก็ดี ยังมีเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานมีความล่าช้าในการชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นเวลานาน แม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ติดตาม สอบถามความคืบหน้าอยู่เป็นระยะก็ตาม และท้ายที่สุดผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือและประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนจนมีข้อยุติ และสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของผู้ร้องเรียนได้เป็นผลสำเร็จ ดังตัวอย่างเรื่องร้องเรียน กรณี ความล่าช้าในการพิจารณาหนังสือขอลาออกจากราชการ ซึ่งในกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือขอลาออกจากการเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น ตำแหน่ง เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง (ปัจจุบันเลื่อนฐานะเป็นเทศบาลตำบล) ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๐ จนกระทั่งปี ๒๕๕๖ ผู้ร้องเรียนยังไม่ได้รับการอนุมัติให้ลาออก เป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ ที่ผ่านมา ผู้ร้องเรียนได้สอบถามความคืบหน้าต่อเทศบาลตำบล และท้องถิ่นจังหวัดมาโดยตลอด แต่กลับไม่ได้รับคำชี้แจงแต่อย่างใด จึงได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อร้องเรียนแล้วจึงได้ขอให้หน่วยงานต้นสังกัดชี้แจงข้อเท็จจริง แต่กลับไม่ได้รับการชี้แจงแต่อย่างใด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงประสานงานเพื่อติดตามทวงถามหน่วยงานดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ อีกหลายครั้ง กระทั่ง ได้รับการชี้แจงว่าหน่วยงานได้นำเรื่องการขอลาออกจากราชการของผู้ร้องเรียนเสนอที่ประชุมคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบเพิ่มเติมว่าบุคคลดังกล่าวถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยหรืออาญาด้วยหรือไม่ เนื่องจากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีความผิดทางวินัย โดยผลการตรวจสอบไม่พบว่าผู้ร้องเรียนมีความผิดทางวินัยหรืออาญา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้นำเรื่องขอลาออกจากราชการของผู้ร้องเรียนเสนอที่ประชุมคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดอีกครั้ง เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมมีมติให้ถอนเรื่องขอความเห็นชอบให้พนักงานเทศบาลลาออกจากราชการรายผู้ร้องเรียน เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล ซึ่งต่อมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาเห็นว่าเพื่อให้การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงได้นำเรื่องการขอลาออกจากราชการของผู้ร้องเรียน เสนอที่ประชุมคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖ ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบให้ผู้ร้องเรียน ลาออกจากราชการได้ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๐

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาจากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าหน่วยงานต้นสังกัดจะได้นำเรื่องการขอลาออกจากราชการของผู้ร้องเรียนเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดพิจารณาและที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ผู้ร้องเรียนลาออกจาก

ราชการได้ตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๐ ตามความประสงค์ของผู้ร้องเรียนแล้วก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากระยะเวลาการดำเนินการพิจารณาให้ผู้ร้องเรียนลาออกจากราชการได้นั้นใช้เวลานานกว่า ๖ ปี โดยผู้ร้องเรียนได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ และประสงค์ขอลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๐ และผู้ร้องเรียนไม่ได้ปฏิบัติราชการอีกนับแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปี ๒๕๕๖ ประกอบกับการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอให้หน่วยงานชี้แจงกรณีดังกล่าว และต้องประสานงานหลายต่อหลายครั้งก็ได้รับการชี้แจงที่ล่าช้าจนส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาตามเรื่องร้องเรียน ดังนั้น กรณีดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการด้วยความล่าช้า ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องดังกล่าว แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงขึ้นเพื่อตรวจสอบและสอบสวนกระบวนการดำเนินงานเรื่องดังกล่าวในทุกขั้นตอนที่ทำให้เกิดความล่าช้า หากมีมูลความผิดทางวินัยให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยกับผู้ที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ รวมถึงผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นบรรทัดฐานหรือเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

“

ปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐแต่ละแห่ง
ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน
ในหน่วยงานของตน ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึง
หรือแตกต่างกันออกไป
แต่เจตนารมณ์ของทุกหน่วยงาน
มีเป้าประสงค์เดียวกัน คือ การสร้างคนดี
เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่อุดมด้วยคนดี

”

ส่วนที่ ๕

ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕.๑ ภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่มีประเด็นเกี่ยวกับการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

กรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบจริยธรรมของนายกเทศมนตรีแห่งหนึ่ง ประเด็นแรก คือ ขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี เนื่องจากผู้ถูกร้องเรียนถูกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชี้มูลว่ากระทำความผิดอาญาฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในขณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ประเด็นที่สอง คือให้ตรวจสอบจริยธรรมของผู้ถูกร้องเรียนกรณีมีพฤติกรรมกระทำความผิดอาญาฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในขณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจากการประสานงานกับสำนักงานจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องเรียนได้เบิกค่ารักษาพยาบาลของสามีทั้งที่ได้จดทะเบียนหย่ากับสามีแล้วในขณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และหลังจากที่ผู้ถูกร้องเรียนได้พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีด้วยเหตุครบวาระ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีมติชี้มูลว่าผู้ถูกร้องเรียนกระทำความผิดอาญาฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในขณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ซึ่งต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ถูกร้องเรียนมีความผิดทุจริตจริงตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ชี้มูล พิพากษาจำคุก ๑ ปี โทษจำคุกให้รอการกำหนดโทษ ๒ ปี

จากข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานในเรื่องดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาวินิจฉัย ดังนี้ กรณีที่ผู้ร้องเรียนอ้างว่าผู้ถูกร้องเรียนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเนื่องจากผู้ถูกร้องเรียนถูกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชี้มูลว่ากระทำความผิดอาญาฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในขณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และเป็นผลให้ต้องถอดถอนผู้ร้องเรียนออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรี นั้น จากการตรวจสอบ พบว่า ได้มีผู้ยื่นเรื่องร้องเรียนให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้องเรียนในประเด็นเดียวกันกับที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้องเรียนแล้ว และได้มีมติเอกฉันท์รับรองคุณสมบัติผู้ถูกร้องเรียนว่าไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๕ (๑๗) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกอบมาตรา ๔๘ เบญจ (๔) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ เพราะไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องเรียนพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีเนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบตามนัยมาตรา ๔๘ เบญจ (๔) อันเป็นลักษณะต้องห้ามการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี แต่ผู้ถูกร้องเรียนได้พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุครบวาระ กรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีมติชี้มูลความผิดก็เป็นการมีมติหลังจากที่ผู้ถูกร้องเรียนได้พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุครบวาระแล้ว จึงไม่เข้าลักษณะต้องห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี

กรณีที่ผู้ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบจริยธรรมของผู้ถูกร้องเรียน จากการพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า แม้ว่าผู้ถูกร้องเรียนจะมีคุณสมบัติในการลงสมัครเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ตามมติคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ตาม แต่จากการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีมติว่าผู้ถูกร้องเรียน กระทำความผิดอาญาฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในขณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ประกอบกับศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่า ผู้ถูกร้องเรียนจึงมีความผิดดังกล่าวจริง โดยศาลพิพากษาจำคุก ๑ ปี โทษจำคุกให้รอการกำหนดโทษ ๒ ปี ดังนั้น จึงถือได้ว่า

การกระทำของผู้ถูกร้องเรียนเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายบริหารของเทศบาล ดังนี้

ข้อ ๕ ข้าราชการการเมืองท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม เป็นกลางทางการเมือง อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนตามหลักธรรมมาภิบาล โดยยึดมั่นในมาตรฐานจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก ๙ ประการ ในข้อ (๑) (๒) และ (๔) ดังนี้

(๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

(๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ

(๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย

ข้อ ๙ ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่รับผิดชอบต่อสาธารณชน ทั้งต้องวางตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน

ข้อ ๑๒ ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องรับใช้ประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และปราศจากอคติ

ข้อ ๑๔ ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องไม่ใช้หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นข้าราชการการเมืองไปแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือไม่ก็ตาม

ข้อ ๒๙ ข้าราชการการเมืองท้องถิ่นต้องแสดงความรับผิดชอบตามควรแก่กรณีเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดร้ายแรง

การที่ผู้ถูกร้องเรียนกระทำความผิดทุจริตในขณะดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และกลับมาดำรงตำแหน่งดังกล่าวอีก ถึงแม้ว่าจะเป็นการกลับเข้ามาโดยถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม แต่หากพิจารณาถึงระบบคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของนายกเทศมนตรี ซึ่งต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่าง น่าเชื่อถือ ทั้งแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และประชาชนแล้ว บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ

เพื่อภาพลักษณ์ที่ดีอันเป็นการสร้างความเชื่อถือศรัทธาในการบริหารราชการท้องถิ่น ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเรียนเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองท้องถิ่นฝ่ายบริหาร และอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งเรื่องร้องเรียนดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการต่อไป

กรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม

ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายของข้าราชการบำนาญของหน่วยงานแห่งหนึ่งได้ยื่นเรื่อง ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ตรวจสอบจริยธรรมของผู้อำนวยการหญิงของหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งในเรื่องชู้สาว เนื่องจากผู้ร้องเรียนอ้างว่าผู้ถูกร้องเรียนมีพฤติการณ์ชู้สาวกับสามีของตน โดยมีผู้พบเห็นว่าสามีของผู้ร้องเรียนไปรับส่งผู้ถูกร้องเรียนที่บ้านพักเป็นประจำ และสามีของผู้ร้องเรียนพาผู้ถูกร้องเรียนไปออกงานสังคมเป็นประจำ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องเรียนไม่เคยเห็นว่าผู้ถูกร้องเรียนและสามีของตนอยู่ด้วยกัน เป็นแต่เพียงคำบอกเล่าของคนที่เคยพบเห็นเท่านั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้ผู้ร้องเรียนส่งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ถูกร้องเรียนตามคำร้องเรียน พร้อมด้วยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียน เนื่องจากเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับชู้สาวซึ่งต้องมีพยานหลักฐานอย่างชัดเจนในการกล่าวอ้าง ต้องระบุเหตุที่ทำให้ร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตามสมควร ซึ่งผู้ร้องเรียนมิได้ส่งเอกสารหลักฐานมาให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนแต่อย่างใด จึงทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนไม่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวต่อไปได้ กรณีดังกล่าวจึงยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานที่บ่งชี้ได้ว่าผู้ถูกร้องเรียนฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมแต่อย่างใด

๕.๒ ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจะสิ้นผลบังคับใช้ไปแล้ว แต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ได้ประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ มีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง

นอกจากในส่วนของการสอบสวนเรื่องร้องเรียนกรณีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ อำนาจหน้าที่ หรือก่อความไม่เป็นธรรมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการ**ดำเนินการด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท**อีกด้วย ซึ่งในการดำเนินการด้านจริยธรรมดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินมีแนวคิดที่จะบูรณาการให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคมอย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม เพื่อขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนให้เกิดความยั่งยืนอีกด้วย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ผลักดันให้มีการศึกษาเพื่อสำรวจและทบทวนคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทยขึ้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศ โดยมุ่งไปสู่การกำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของประเทศอย่างแท้จริง

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบันเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมไทยมีความตื่นตัว และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หน่วยงานภาครัฐจึงได้ร่วมกันรณรงค์และกำหนดคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญเพื่อให้คนไทยได้ยึดถือ ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งความดี ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประชุมระดมความคิดเห็นดังกล่าว โดยได้นำค่านิยม หรือมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม หรืออัตลักษณ์ทางคุณธรรมจริยธรรมที่แต่ละองค์กรได้กำหนดมาสังเคราะห์ร่วมกับความคิดเห็นของแต่ละหน่วยงาน และสรุปได้ว่า แต่ละหน่วยงานมีการกำหนดเนื้อหาสาระของคุณธรรมจริยธรรมที่ให้ความสำคัญลำดับแรก ๆ

ร่วมกันอยู่หลายประการ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า เพื่อให้เกิดมาตรฐานร่วมทางคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และสะดวกต่อประชาชนชาวไทยที่จะพิจารณานำไปปฏิบัติ จึงให้นำคุณธรรมจริยธรรมที่แต่ละองค์กรให้ความสำคัญลำดับแรก ๆ ร่วมกัน ๕ ประการแรก กำหนดเป็น **"คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ"** ขึ้น ประกอบด้วย

๑. ซื่อตรง หมายถึง ความประพฤติที่จริงใจ ไม่เอนเอียง ไม่คดโกง ไม่โกหกหลอกลวงใคร ไม่ทำผิดทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

๒. มีวินัย หมายถึง การยึดมั่นที่จะปฏิบัติตนในกรอบของขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อพึงปฏิบัติ

๓. เสียสละเพื่อส่วนรวม หมายถึง การยินยอมและเต็มใจที่จะกระทำการใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้แก่สาธารณะโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นการลดความเห็นแก่ตัวลง และช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมโดยรวมให้ได้ประโยชน์

๔. พอเพียง หมายถึง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งมีความหมายว่า การดำเนินชีวิตนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนคุณธรรม

๕. รักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มีเหตุผล และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีหลักการสำคัญ คือ (๑) ใช้อย่างชาญฉลาด (๒) ใช้อย่างประหยัด และ (๓) ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำเสนอ "คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ" ดังกล่าว ในงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ ในปี ๒๕๕๖ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากภาคีเครือข่ายด้านคุณธรรมจริยธรรมทุกฝ่าย โดยให้นำไปบรรจุเป็นเนื้อหาข้อหนึ่งใน**ปฏิญญาเพื่อการขับเคลื่อนคุณธรรมความซื่อตรง ฉบับที่ ๒** ในงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ และได้นำ "คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ"

ดังกล่าว ไปใช้เป็นหลักในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งในภาคส่วนต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยผลิตเป็นสื่อต่าง ๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและพิจารณานำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ เช่น แผ่นพับแนะนำ ภาพยนตร์ขนาดสั้น การ์ตูนแอนิเมชัน ตลอดจนนำลงสื่อทางสังคมต่าง ๆ เช่น YouTube เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐแต่ละแห่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในหน่วยงานของตน ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันออกไป แต่เจตนารมณ์ของทุกหน่วยงานมีเป้าประสงค์เดียวกัน คือ **การสร้างคนดี เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่อุดมด้วยคนดี** ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มุ่งเน้นในการขับเคลื่อน และเผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ สู่สังคมไทยทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกลุ่มการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของสังคมไทย โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนไทย เป็นคนเก่ง และเป็นคนดี เพื่อเติบโตเป็นอนาคตที่ดีของชาติ อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ได้ละเลยกลุ่มบุคลากรภาครัฐอื่น ๆ แต่ยังมีการกระตุ้นเตือนให้มีการตระหนักรู้ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้คุณความดีได้แผ่ไปทุกอณูในสังคมไทย

โดยที่บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๔ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (โดยมีกำหนดครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑) ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะ ให้คำแนะนำ ตลอดจนเร่งรัดติดตามผลการดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่ยังคงอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมที่ยังไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้แล้วเสร็จโดยมีองค์ประกอบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดโดยเร็ว และจัดส่งมาเก็บไว้ในฐานข้อมูลประมวลจริยธรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป แม้ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะถูกยกเลิกตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แต่ก็ได้ประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลบังคับใช้ต่อไปจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ภารกิจในการให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท จึงยังดำเนินการต่อไป และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลการติดตามการจัดทำประมวลจริยธรรม ดังนี้

ผลการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙)

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเภท	จำนวนหน่วยงาน	ส่งประมวลจริยธรรม	
		ส่งแล้ว	ยังไม่ส่ง
๑.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ			
- สมาชิกวุฒิสภา และกรรมาธิการ	๑	๑	-
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมาธิการ	๑	๑	-
- ข้าราชการการเมือง	๑	๑	-
๑.๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น			
- ฝ่ายบริหาร			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๕	๑
เทศบาล	๒,๒๖๖	๑,๙๖๑	๓๐๕
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๖๔	๒๔๕
กรุงเทพมหานคร	๑	๑	-
เมืองพัทยา	๑	๑	-
- ฝ่ายสภา			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๕	๑
เทศบาล	๒,๒๖๖	๑,๙๖๑	๓๐๕
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๖๔	๒๔๕
กรุงเทพมหานคร	๑	๑	-
เมืองพัทยา	๑	๑	-
รวม	**๑๕,๗๐๙**	**๑๔,๖๐๖**	**๑,๑๐๓**

๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเภท	จำนวนหน่วยงาน	ส่งประมวลจริยธรรม	
		ส่งแล้ว	ยังไม่ส่ง
๒.๑ ข้าราชการพลเรือน (กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่า)	๑	๑	-
๒.๒ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์	๒	๒	-
๒.๓ ข้าราชการตำรวจ	๑	๑	-
๒.๔ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ	๖	๖	-
๒.๕ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	๑	-	๑
๒.๖ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา	๑	๑	-
๒.๗ ข้าราชการทหาร	๑	๑	-
๒.๘ ข้าราชการรัฐสภา	๑	๑	-
๒.๙ ข้าราชการฝ่ายอัยการ	๑	๑	-
๒.๑๐ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๖	-
เทศบาล	๒,๒๖๖	๒,๑๓๓	๑๓๓
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๕๗	๒๕๒
กรุงเทพมหานคร	๑	๑	-
เมืองพัทยา	๑	๑	-
๒.๑๑ พนักงานองค์กรอิสระ/องค์กรอื่นของรัฐ*	๒๔	๒๒	๒
๒.๑๒ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๕๗	๕๖	๑
๒.๑๓ พนักงานองค์การมหาชน	๗๓	๖๖	๗
รวม	**๘,๐๒๒**	**๗,๖๒๖**	**๓๙๖**

หมายเหตุ * **๑. องค์กรอิสระ** หมายถึง องค์กรของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจของรัฐตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยเป็นองค์กรของรัฐที่มีสถานะพิเศษ ซึ่งได้รับหลักประกันให้สามารถปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้โดยอิสระ ปลอดพ้นจากการแทรกแซงขององค์กรของรัฐอื่นหรือสถาบันการเมืองอื่น รวมทั้งอยู่เหนือกระแสและการกดดันใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

๒. องค์กรอื่นของรัฐ หมายถึง องค์กรอื่น ๆ ของรัฐ ที่มิได้ถูกจัดไว้ในรูปแบบส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และองค์กรอิสระ

เพื่อให้ได้ข้อมูลการจัดทำประมวลจริยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้กำหนดแนวทางในการจำแนกกลุ่มเป้าหมายเพื่อติดตามรายงานการจัดทำประมวลจริยธรรมออกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการจัดทำประมวลจริยธรรมในกลุ่มของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจำแนกเป็น

๑. กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จำแนกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ มีการจัดทำและส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินครบ ๓ ส่วน คือ สมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ และข้าราชการการเมือง

๑.๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น มีการจัดทำและจัดส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วจำนวน ๑๔,๖๐๖ ฉบับ (ฝ่ายบริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น) และยังไม่จัดส่งมาอีกจำนวน ๑,๑๐๒ ฉบับ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ๕๕๑ แห่ง

๒. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ[๑๗]

จำแนกเป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลการจัดทำประมวลจริยธรรมดังนี้

๒.๑ ข้าราชการ จำแนกตามประเภทของคณะกรรมการบริหารงานบุคคลมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ประเภท ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีหน่วยงานที่ยังไม่ได้จัดส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจุบันได้จัดทำเป็นร่างและดำเนินการทำประชาพิจารณ์เสร็จสิ้น มีการ

---

[๑๗] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔ วรรค ๖

ดำเนินการสรุปและประมวลผลการประชาพิจารณ์ดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว และจะนำเสนอในที่ประชุมคณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ซึ่งทำการแทนคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.)พิจารณาและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒.๒ พนักงานองค์กรอิสระ องค์กรอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน มีการปรับและจัดกลุ่มประเภทของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจากเดิมมี ๗ ประเภทเหลือเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ พนักงานองค์กรอิสระ องค์กรอื่นของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์การมหาชน ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ปรากฏว่ามีหน่วยงานที่ได้จัดส่งร่างประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ และหน่วยงานที่ยังไม่ส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ กลุ่มพนักงานองค์กรอิสระ องค์กรอื่นของรัฐ

ยังไม่ส่งประมวลจริยธรรม จำนวน ๒ แห่ง ประกอบด้วย

(๑) องค์กรอิสระด้านส่งแวดล้อมและสุขภาพ

(๒) สภาเกษตรกรแห่งชาติ (หน่วยงานตั้งใหม่)

๒.๒.๑ กลุ่มองค์กรมหาชน

ส่งเป็นร่างประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่

(๑) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(๒) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๓) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (องค์การมหาชน)

ยังไม่ส่งประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่

(๑) สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)

(๒) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ตั้งใหม่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๘)

(๓) สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา

(๔) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ตั้งใหม่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

(๕) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ตั้งใหม่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

(๖) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ตั้งใหม่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

๓. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

หน่วยงานรัฐวิสาหกิจปัจจุบันมี ๕๗ หน่วยงาน มีประมวลจริยธรรมขององค์กรทั้งสิ้น ๕๖ แห่ง เนื่องจากมีการควบรวมหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ๒ แห่งเข้าด้วยกัน คือ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) และองค์การสวนยาง (อ.ส.ย.) รวมทั้งสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (หน่วยงานราชการ) มีผลให้เกิดรัฐวิสาหกิจใหม่ภายใต้ “พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘” มีผลเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา ทำให้ประมวลจริยธรรมทั้ง ๒ หน่วยงาน ถูกยกเลิกไปตามภารกิจ และหน่วยงานการยางแห่งประเทศไทย ได้ประสานงานมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอคำแนะนำและแจ้งว่ากำลังมีการพิจารณาจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานขึ้นมาใหม่

๕.๓ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

ภารกิจในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผ่านทางช่องทางที่หลากหลาย ทั้งด้านการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทางจริยธรรม การทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ

หมายเหตุ : หน่วยงานตั้งใหม่ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวออกนอกระบบไม่ขึ้นอยู่กับราชการ หรือไม่ได้อยู่ในสายบังคับบัญชาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ณ วันที่ระบุ

๑. โครงการพระราชทานความช่วยเหลือ

ผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือกับสำนักราชเลขาธิการ และสำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้ความอนุเคราะห์แก่ราษฎรที่ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ขอรับพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินด้านการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม พร้อมบริการให้คำปรึกษาและรับเรื่องร้องเรียนแก่ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งเผยแพร่พระราชกรณียกิจและโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยหมุนเวียนตามพื้นที่ต่าง ๆ เดือนละหนึ่งครั้ง ซึ่งสำนักราชเลขาธิการเป็นผู้พิจารณากำหนดพื้นที่ในแต่ละครั้งจากการยื่นถวายฎีกาของราษฎรเพื่อขอรับพระราชทานความช่วยเหลือ

ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการส่งเสริมจริยธรรม พัฒนาเครือข่ายด้านจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรม ตลอดจนการติดตามการจัดทำประมวลจริยธรรมและการส่งเสริมจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจัดเป็นกิจกรรมร่วมกับโครงการพระราชทานความช่วยเหลือในแต่ละครั้ง และให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกิจกรรมโดดเด่นด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือมีกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริฯ เพื่อมอบโล่ประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรม พร้อมทั้งมอบใบประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรมให้กับโรงเรียนที่เข้ารับพระราชทานความช่วยเหลือ และให้นำกิจกรรมดังกล่าวมาร่วมเผยแพร่ในชุมกิจกรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินด้วย

โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือ รวม ๑๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	อำเภอ	จังหวัด
๑.	๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๘	เรณูนคร	นครพนม
	๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘	ท่าอุเทน	นครพนม
๒.	๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘	ดอยหล่อ	เชียงใหม่
	๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘	หางดง	เชียงใหม่
๓.	๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
	๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๘	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
๔.	๒๗ มกราคม ๒๕๕๙	มหาชนะชัย	ยโสธร
	๒๘ มกราคม ๒๕๕๙	ราษีไศล	ศรีสะเกษ
๕.	๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙	กะเปอร์	ระนอง
	๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙	ละอุ่น	ระนอง
๖.	๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙	โคกโพธิ์	ปัตตานี
	๑๙ มีนาคม ๒๕๕๙	ยะหริ่ง	ปัตตานี
๗.	๒๑ เมษายน ๒๕๕๙	เนินขาม	ชัยนาท
	๒๒ เมษายน ๒๕๕๙	พรหมบุรี	สิงห์บุรี
๘.	๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙	น้ำปาด	อุตรดิตถ์
	๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙	ตรอน	อุตรดิตถ์
๙.	๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙	โนนสัง	หนองบัวลำภู
	๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๙	นากลาง	หนองบัวลำภู
๑๐.	๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙	ทับสะแก	ประจวบคีรีขันธ์
	๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙	ปะทิว	ชุมพร
๑๑.	๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๙	คำชะอี	มุกดาหาร
	๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙	นิคมคำสร้อย	มุกดาหาร
๑๒.	๙ กันยายน ๒๕๕๙	บ้านสร้าง	ปราจีนบุรี
	๑๐ กันยายน ๒๕๕๙	บ้านนา	นครนายก
๑๓	๒๑ กันยายน ๒๕๕๙	วังจันทร์	ระยอง
	๒๒ กันยายน ๒๕๕๙	บ้านค่าย	ระยอง

พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข องคมนตรี เยี่ยมชมนิทรรศการภายในชุมกิจกรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ณ สถานที่จัดงาน อำเภอดอยหล่อและอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี มอบใบประกาศเกียรติคุณ ด้านจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียน ณ สถานที่จัดงานโรงเรียนทับสะแกวิทยา อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒. โครงการรณรงค์ปลูกและปลุกจิตสำนึกด้านจริยธรรมแก่ทุกภาคส่วน

๒.๑ กิจกรรมขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในส่วนภูมิภาค

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการรณรงค์ปลูกและปลุกจิตสำนึกด้านจริยธรรมแก่ทุกภาคส่วน ส่วนหนึ่ง คือ การจัดกิจกรรมขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในส่วนภูมิภาค ระยะที่ ๒ เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค จำนวน ๕ จังหวัด ได้แก่ (๑) โรงเรียนสบปราบพิทยาคม จังหวัดลำปาง (๒) โรงเรียนปรางค์กู่จังหวัดศรีสะเกษ (๓) โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี (๔) โรงเรียนนราสิกขาลัย จังหวัดนราธิวาส และ (๕) โรงเรียนตะเครียะวิทยาคม จังหวัดสงขลา พัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมและขยายผลไปยังโรงเรียนเครือข่ายใน ๕ จังหวัด จำนวน ๑๑ โรงเรียน ดังนี้ (๑) จังหวัดลำปาง ได้แก่ โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม และโรงเรียนเวียงมอกวิทยาคม (๒) จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ โรงเรียนพอกวิทยาคม และโรงเรียนตูมพิทยานุสรณ์ (๓) จังหวัดชลบุรี ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลพุทยาคม และโรงเรียนวัดบุญญราศรี (๔) จังหวัดสงขลา ได้แก่ โรงเรียนบ้านดอกแบก (สุขประชา) และโรงเรียนคลองแดนวิทยาคม (๕) จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ โรงเรียนบูกิตประชาอุปถัมภ์ โรงเรียนบ้านหัวเขา และโรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดประชาภิรมย์) โดยดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนครู และนักเรียน และใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการรายงานผลความก้าวหน้า โรงเรียนเครือข่ายคุณธรรมมีผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

ภาพประมวลการจัดกิจกรรมขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในส่วนภูมิภาค

๒.๒ กิจกรรมการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น

กิจกรรมการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยดำเนินการในพื้นที่ภาคใต้ (ตอนล่าง) จัดขึ้นในระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙ ณ จังหวัดสงขลา กิจกรรมดังกล่าวเป็นการดำเนินการที่ต่อเนื่องมาจากกิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้โครงการ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม” มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมและเสริมสร้างให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนทัศน์และค่านิยมในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง และเพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายในการดำเนินการด้านจริยธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาคัดเลือกหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคใต้ (ตอนล่าง) ที่เข้าร่วมโครงการ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม” เพื่อดำเนินกิจกรรมการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๓ หน่วยงาน ได้มีการนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมอบรมสัมมนาตามโครงการ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม” ไปถ่ายทอด พัฒนาประยุกต์ใช้ และสนับสนุนกิจกรรมที่มีอยู่เดิมให้มีความหลากหลายคลอบคลุมมากขึ้น พร้อมทั้งดำเนินการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคลากรภายในองค์กรและภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพประมวลการกิจกรรมการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพ
การส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น

๓. โครงการการสร้างกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาให้เกิดจังหวัดต้นแบบคุณธรรมจริยธรรมเชิงวัฒนธรรมใน ๔ ภูมิภาค เพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติในมิติของวัฒนธรรมใน ๔ ภูมิภาค และเพื่อสร้างเครือข่ายคุณธรรมจริยธรรมในบริบทของวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ให้กับผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับภูมิภาค โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด จำนวน ๗๖ คน วัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด จำนวน ๗๖ คน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด จำนวน ๗๖ คน กิจกรรมและแนวทางการดำเนินงาน มีวิธีการดำเนินงาน คือ ประสานความร่วมมือ กับวัฒนธรรมจังหวัดที่มีความพร้อมในการดำเนินการเพื่อจัดสัมมนา ประชุมหารือร่วมกับทีมงาน และลงพื้นที่ เพื่อสำรวจเส้นทางการศึกษาดูงานเชิงประจักษ์ จัดกิจกรรมการบรรยายให้ความรู้ เรื่อง “การขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม จริยธรรม

ต้นแบบเชิงวัฒนธรรม ๔ ภูมิภาค” โดยเน้นการเผยแพร่คุณธรรม จริยธรรม ๕ ประการ ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และศึกษาดูงานเชิงประจักษ์ทางวัฒนธรรมเพื่อนำความรู้ที่ได้จากการฟังบรรยาย การทำกระบวนการกลุ่มและการศึกษาดูงานเชิงประจักษ์มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการสร้างแนวทางการส่งเสริม และเผยแพร่คุณธรรม จริยธรรม ๕ ประการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างเหมาะสม โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ดำเนินการใน ๒ ภูมิภาค คือ

ครั้งที่ ๑ ดำเนินการระหว่างวันที่ ๒๑ – ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ สวนสามพราน ริเวอร์ไซด์ จังหวัดนครปฐม โดยกลุ่มเป้าหมายมาจาก ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ประกอบด้วย จังหวัดกาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครปฐม นครนายก นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี สระแก้ว อ่างทอง และผู้ที่สนใจโดยจำแนกเป็น ผู้แทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ๓๕ คน ผู้แทนจากสำนักงานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ๓๒ คน หัวหน้าส่วนราชการ สื่อมวลชน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ๑๘ คน รวม ๘๕ คน

ภาพการดำเนินโครงการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม จริยธรรมต้นแบบเชิงวัฒนธรรม ครั้งที่ ๑

ครั้งที่ ๒ ดำเนินการระหว่างวันที่ ๑ – ๒ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ จังหวัดสงขลา โดยกลุ่มเป้าหมายมาจากภาคใต้ ๑๔ จังหวัด ประกอบด้วย ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร ระนอง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ตรัง นครศรีธรรมราช สุราษฎรธานี พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ณ โรงแรม บีพี สมิหลา บีช โฮเต็ล แอนด์ รีสอร์ท จังหวัดสงขลา ผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนาประกอบด้วยสภาวัฒนธรรม จำนวน ๓๐ คน วัฒนธรรมจังหวัด จำนวน ๑๔ คน และข้าราชการ จำนวน๒๖ คน รวมทั้งสิ้น ๗๐ คน

ภาพการดำเนินโครงการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม จริยธรรมต้นแบบเชิงวัฒนธรรม ครั้งที่ ๒

๔. โครงการเพิ่มเครือข่ายในการขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน

๔.๑ กิจกรรม จริยธรรมพื้นฐานที่ฉันรับรู้

กิจกรรมการประกวดภาพยนตร์ขนาดสั้นในหัวข้อ คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการนำไปสู่การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่น มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกจิตสำนึก สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ให้แก่คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ เพื่อให้คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยสามารถสะท้อนความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักรู้ ผ่านการจัดทำ

ภาพยนตร์ขนาดสั้นที่ถ่ายทอดถึงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ และบูรณาการการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย นำไปสู่การสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประจำจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และเครือข่ายรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เขตภาคเหนือ ได้จัดงานเปิดตัวกิจกรรมจริยธรรมพื้นฐานที่ฉันรับรู้ (การประกวดภาพยนตร์ขนาดสั้นคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ ที่นำไปสู่การต่อต้านการทุจริต) ในวันจันทร์ที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๙ ณ ห้องออดิทอเรียม มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้เข้าร่วมงานจากองค์กรภาคีความร่วมมือ ประกอบด้วย คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักศึกษา จำนวนประมาณ ๒๕๐ คน

ภาพการกิจกรรม จริยธรรมพื้นฐานที่ฉันรับรู้ เมื่อวันที่ ที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๙
ณ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่

๔.๒ กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา

กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อสร้างกลุ่มผู้นำคุณธรรมในระดับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำเยาวชนในสถานศึกษา และเพื่อบูรณาการการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างผู้นำกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำเยาวชนในสถานศึกษา ระดับพื้นที่ ดำเนินการพื้นที่นำร่อง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีการจัดกิจกรรม ๓ กิจกรรมหลัก คือ

- กิจกรรมที่ ๑ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้นำเยาวชนในสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยใช้ชุดความรู้ตามกระบวนการ (KIT) K = Knowledge (การชี้แจงภารกิจ อธิบายโดยวีธีวิภาษ) I = Interaction (อธิบาย ซักซ้อม และจัดเตรียมอุปกรณ์) T = Teaching (ใช้เทปละคร และสอนโดยวิธีวิภาษา) และประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ คือ ซื่อตรง มีวินัย เสียสละ เพื่อส่วนรวม พอเพียง รักษ์สิ่งแวดล้อม

- กิจกรรมที่ ๒ ติดตามและประเมินผลโครงการตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานโดยผู้แทนจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และคณะผู้วิจัยจากวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย คณะทำงานได้กลุ่มผู้นำในการดำเนินกิจกรรมจากสถานศึกษา ๓ แห่ง ดังนี้ (๑.) กลุ่มผู้นำนักเรียน นักศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ โดยกลุ่มผู้นำที่เข้าอบรมได้รับการคัดเลือกจากสภาเด็กและเยาวชน สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ (๒.) กลุ่มผู้นำนักเรียนจากโรงเรียนเทศบาล ๒ วัดสว่างคงคา เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ (๓.) กลุ่มผู้นำนักเรียนจากโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

- กิจกรรมที่ ๓ ประเมินผลรูปแบบการดำเนินโครงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษา

ประมวลภาพการจัดกิจกรรม กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเยาวชนในสถานศึกษา

๔.๓ กิจกรรม คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของสังคมไทย ๕ ประการ ในสถานศึกษา

๑. จัดประชุมชี้แจงการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานของคนไทย ๕ ประการ ให้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ดูแลงานกิจกรรมนักเรียน ได้รับการจัดมาตรฐานการศึกษา ๑๐๐ โรงเรียนคุณภาพ ปี ๒๕๕๙ จำนวน ๒๕๐ คน เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๒. ประชุมหารือกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมร่วมกับพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เพื่อดำเนินโครงการเพิ่มเครือข่ายในการขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างยั่งยืนกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานของคนไทย ๕ ประการในสถานศึกษาเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๙ ณ ศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย

๓. จัดการอบรมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย ๕ ประการ ในสถานศึกษาให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ (๑) โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์ (๒) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และ (๓) โรงเรียนเทพศิรินทร์ ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และระหว่างวันที่ ๑๒ – ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ รวมทั้งสิ้น ๒๔๔ คน ณ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน อำเภอเมืองฯ จังหวัดเชียงราย จากการอบรมดังกล่าว โรงเรียนทั้ง ๓ แห่ง สร้างผลงานโครงงานคุณธรรมอย่างน้อยโรงเรียนละ ๒ โครงงาน

ประมวลภาพการจัดกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของสังคมไทย ๕ ประการ ในสถานศึกษา

๔. ขยายผลลงสู่ส่วนภูมิภาค ๔ ภาค เพื่อประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาร่วมกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละโรงเรียน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและรูปแบบกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา โดยดำเนินการในเขตพื้นที่ภาคใต้ ณ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย จังหวัดตรัง โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จังหวัดสงขลา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ระหว่างวันที่ ๑๗ – ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ณ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน ระหว่างวันที่ ๖ – ๗ กันยายน ๒๕๕๙ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน และโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙

ประมวลภาพการจัดกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของสังคมไทย ๕ ประการ ในสถานศึกษา

๔.๔ กิจกรรม “งานสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม”

ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๖(๒) บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม เพื่อให้บรรลุตามภารกิจเป้าหมายดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมที่ไม่ควรกระตุ้น หรือส่งเสริมให้เกิดเฉพาะกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งเท่านั้น แต่ควร มีการส่งเสริม กระตุ้น สร้างเสริมเติมเต็มและผลักดันให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่คล้ายคลึงกัน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้จัดงานสัมมนา “สัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม” เมื่อวันพุธที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ ห้องวายุภักษ์ ชั้น ๔ โรงแรมเซ็นทรา บายเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าตลอดระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้มอบอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ปฏิบัติภารกิจสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในสังคมไทยมากมาย ทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับ

ประมวลจริยธรรม และการส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมในการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทเป็นจำนวนมาก รวมถึงการเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนของสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันชุมชนและสังคม สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ตลอดจนเครือข่ายด้านจริยธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างทั่วถึงและยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม และการนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการทำงานและความประพฤติส่วนตัว โดยเน้นกระบวนการ “ปลูกฝัง” และ “ปลุกกระตุ้น” ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายในการสัมมนาครั้งนี้ เป็นผู้แทนจากหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวนประมาณ ๖๐๐ คน

กิจกรรมประกอบด้วย การกล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “งานจริยธรรมภายใต้รัฐธรรมนูญไทย” โดยศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และรองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผู้เข้าร่วมงานสัมมนาให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการนำเสนอมุมมองและแนวทางในการร่างรัฐธรรมนูญไทย (ฉบับใหม่) ตลอดจนกล่าวถึงความเป็นมาของรัฐธรรมนูญไทยได้อย่างชัดเจน

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
และรองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง
“งานจริยธรรมภายใต้รัฐธรรมนูญไทย”

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเสวนาในหัวข้อ “จริยธรรมาภิบาล: วาทกรรมหรือทำได้จริง” ซึ่งได้รับเกียรติจากวิทยากร รวม ๔ ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี รองศาสตราจารย์ ดร.จุรี วิจิตรวาทการ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และ นายเสริมสกุล คล้ายแก้ว ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ดำเนินการเสวนาโดย นายสมโภชน์ โตรักษา ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๗

ประมวลภาพการเสวนาในหัวข้อ “จริยธรรมาภิบาล: วาทกรรมหรือทำได้จริง”

๔.๕ กิจกรรม “รักนี้เพื่อน้อง” ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ดำเนินกิจกรรมในลักษณะกลุ่มจิตอาสา ซึ่งเป็นการจัดตั้งกลุ่มเล็ก ๆ ขึ้นมา โดยเห็นว่าสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้เข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือ ซึ่งจัดโดยสำนักราชเลขาธิการเป็นประจำทุกเดือน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลและตรวจสอบหลักฐานการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวของโรงเรียน เฉพาะในพื้นที่ของอำเภอที่โครงการพระราชทานความช่วยเหลือลงไปดำเนินการ เพื่อนำมาพิจารณามอบใบประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรมจากผู้ตรวจการแผ่นดิน และเมื่อได้ลงพื้นที่ไปยังโรงเรียนระดับประถมศึกษาแล้ว เห็นว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษาค่อนข้างมาก เช่น หนังสือในห้องสมุด สื่อการศึกษา อุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ จึงเชิญชวนบุคลากรภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันบริจาคหนังสือ สื่อการศึกษา และอุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งหลังจากที่ได้ดำเนินการมาประมาณ ๑ ปี พบว่าได้รับการตอบรับค่อนข้างดี

ดังนั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มจิตอาสาสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน และเป็นการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงเห็นสมควรจัดกิจกรรม “รักนี้เพื่อน้อง” ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ที่เป็นการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจในกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการสร้างความผ่อนคลาย สอดแทรกสาระความรู้คู่คุณธรรม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีแก่บุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยกิจกรรมดังกล่าวจะดำเนินไปพร้อมกับการลงพื้นที่ในโครงการพระราชทานความช่วยเหลือซึ่งจัดเป็นประจำทุกเดือนร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ

พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน
มอบสื่อการศึกษาและและหนังสือพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ให้แก่โรงเรียนกรป.กลางอุปถัมภ์และโรงเรียนสองแควิทยาคม
ณ โรงเรียนสองแควิทยาคม อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

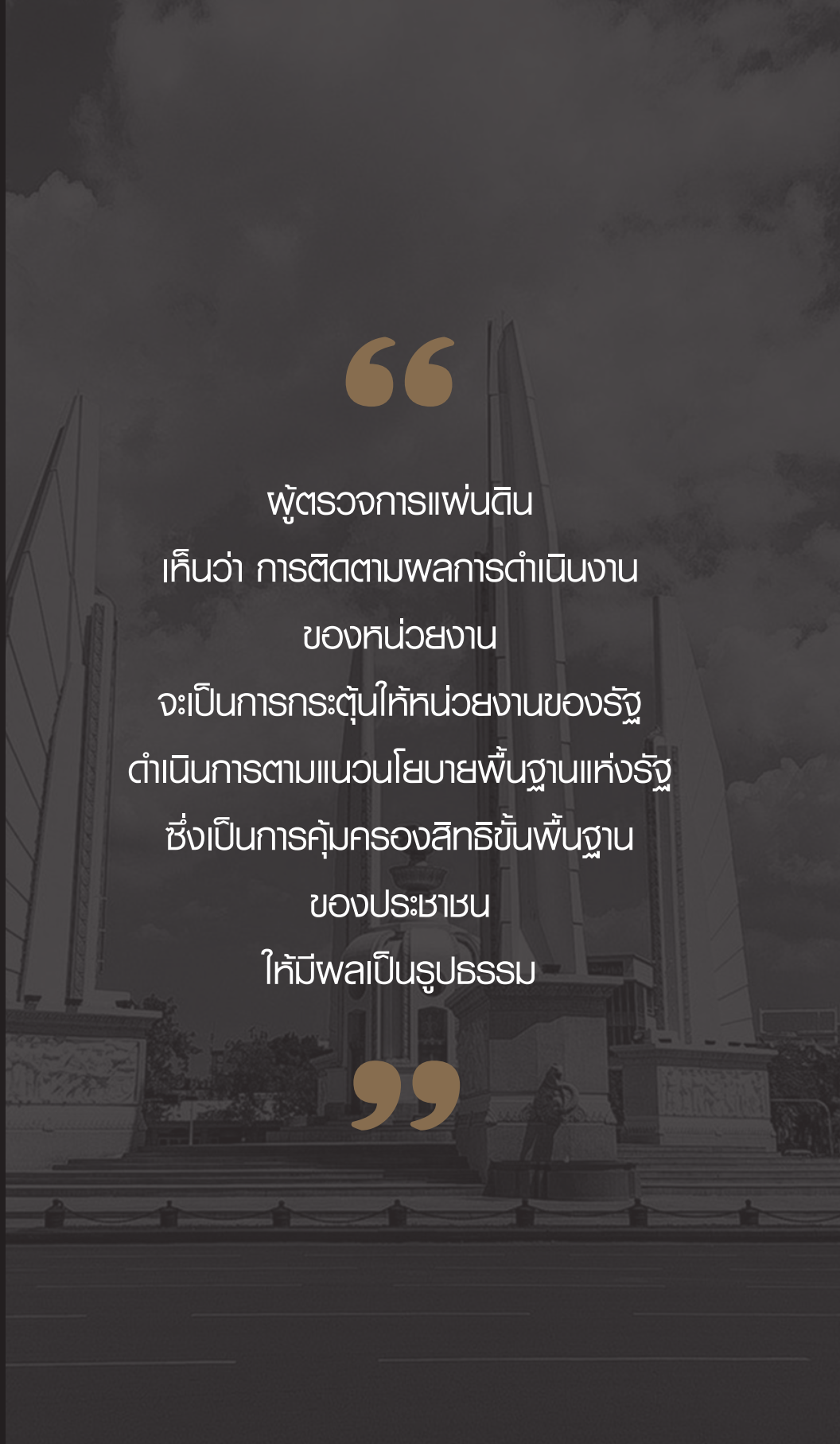

นายรักษเกชา แฉ่ฉาย เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
มอบหนังสือพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ให้แก่โรงเรียนระวิราษฎร์บำรุงและโรงเรียนละอุ่นวิทยาคาร
ณ โรงเรียนละอุ่นวิทยาคาร อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง

โดยการดำเนินกิจกรรม “รักนี้เพื่อน้อง” ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ดำเนินกิจกรรมไปแล้ว รวมทั้งสิ้น ๑๐ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	อำเภอ	จังหวัด	จังหวัด
๑.	๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๘	เรณูนคร	นครพนม	- โรงเรียนหนองย่างชิ้น - โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล
	๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๘	ท่าอุเทน	นครพนม	- โรงเรียนชุมชนบ้านคำพอกท่าดอกแก้ว - โรงเรียนอุเทนพัฒนา
๒.	๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘	ดอยหล่อ	เชียงใหม่	- โรงเรียนกรป.กลางอุปถัมภ์ - โรงเรียนสองแควิทยาคม
	๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘	หางดง	เชียงใหม่	- โรงเรียนวัดศรีล้อม - โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
๓.	๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี	- โรงเรียนสมาคมป่าไม้แห่งประเทศไทยอุทิศ - โรงเรียนร่มเกล้า กาญจนบุรี
	๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๘	สังขละบุรี	กาญจนบุรี	- โรงเรียนบ้านห้วยกบ - โรงเรียนอุดมสิทธิศึกษา
๔.	๒๗ มกราคม ๒๕๕๙	มหาชนะชัย	ยโสธร	- โรงเรียนบ้านคุ้ม - โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม
	๒๘ มกราคม ๒๕๕๙	ราษีไศล	ศรีสะเกษ	- โรงเรียนบ้านกระเดาอุ่มแสง - โรงเรียนส้มป่อยพิทยาคม
๕.	๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙	กะเปอร์	ระนอง	- โรงเรียนบ้านบางเบน - โรงเรียนกะเปอร์วิทยา
	๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙	ละอุ่น	ระนอง	- โรงเรียนระวิราษฎร์บำรุง - โรงเรียนละอุ่นวิทยาคาร

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	อำเภอ	จังหวัด	จังหวัด
๖.	๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙	โคกโพธิ์	ปัตตานี	- โรงเรียนราชมุนีรังสฤษฎ์ - โรงเรียนนิคมสร้างตนเองโคกโพธิ์ มิตรภาพที่ ๑๔๘
	๑๙ มีนาคม ๒๕๕๙	ยะหริ่ง	ปัตตานี	- โรงเรียนยะหริ่ง
๗.	๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙	โนนสัง	หนองบัวลำภู	- โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร - โรงเรียนบ้านหนองกุงคำไฮ
	๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๙	นากลาง	หนองบัวลำภู	- โรงเรียนกุดดินจี่พิทยาคม - โรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ชัยมงคล
๘.	๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙	ทับสะแก	ประจวบคีรีขันธ์	- โรงเรียนบ้านทุ่งตาแก้ว - โรงเรียนห้วยยางวิทยา
	๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙	ปะทิว	ชุมพร	- โรงเรียนชุมชนมาบอำมฤต - โรงเรียนปะทิววิทยา
๙.	๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๙	คำชะอี	มุกดาหาร	- โรงเรียนบ้านหนองเอี่ยนดง “ราษฎร์สงเคราะห์” - โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร
	๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙	นิคมคำสร้อย	มุกดาหาร	- โรงเรียนบำรุงพงศ์อุปถัมภ์ - โรงเรียนร่มเกล้าพิทยาสรรค์
๑๐.	๒๑ กันยายน ๒๕๕๙	วังจันทร์	ระยอง	- โรงเรียนวังจันทร์วิทยา

“

ผู้ตรวจการแผ่นดิน
เห็นว่า การติดตามผลการดำเนินงาน
ของหน่วยงาน
จะเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐ
ดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน
ของประชาชน
ให้มีผลเป็นรูปธรรม

”

ส่วนที่ ๒

ผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผล การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔(๓) เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในด้านการตรวจสอบและกำกับดูแลภาครัฐให้มีการปฏิบัติหรือการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รวมถึงเป็นการวางหลักประกันการบังคับใช้หรือสภาพบังคับในทางรัฐธรรมนูญให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาไม่มีองค์กรใดเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญละเลยไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือดำเนินการล่าช้า รวมถึงหลักการต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมิได้มีการผลักดันให้มีการออกกฎหมายมารองรับ เพื่อกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าภาครัฐจะมีการปฏิบัติเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ดังกล่าว นอกจากนั้นหากมีข้อพิจารณาที่จำเป็นเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านสามารถเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรได้

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ แต่ได้มีบทบัญญัติให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่น ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ประกอบกับมีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จึงมีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป การสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน

ด้านการติดตามผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของผู้ตรวจการแผ่นดินพอสมควร เนื่องจากไม่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่จะใช้บังคับให้หน่วยงานต้องปฏิบัติตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้ประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า แม้รัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และ มาตรา ๔๒ บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ประกอบกับผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานจะเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีผลเป็นรูปธรรมผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญต่อไป โดยได้มีการติดตามเร่งรัดหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นในเรื่องการจัดทำกฎหมายและเรื่องเชิงนโยบายที่เป็นมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสั่งการตามควรแก่กรณี โดยผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ปรากฏดังนี้

๖.๑ การกิจด้านการติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินการมาตรการต่าง ๆ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามความคืบหน้าการติดตามผลการตรากฎหมายและการดำเนินการของหน่วยงานในปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้รายงานในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๘ นั้น พบว่ามีกฎหมายที่ดำเนินการแล้วเสร็จ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๓ ตอนที่ ๑๙ ก ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๓ ตอนที่ ๓๘ ก ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ดำเนินการแล้วเสร็จและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๓ ตอนที่ ๖๗ ก ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ และในส่วนของการติดตามผลการตรากฎหมายและการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ นั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามผลการตรากฎหมายและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้วสามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

๑. การติดตามการตรากฎหมาย

กฎหมายที่ดำเนินการทั้งหมด	จำนวน ๒๕๓ ฉบับ
ดำเนินการเสร็จ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว)	จำนวน ๑๙๒ ฉบับ
อยู่ระหว่างดำเนินการ	จำนวน ๖๑ ฉบับ

ตัวอย่างกฎหมายที่ดำเนินการแล้วเสร็จ

- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙
- พระราชบัญญัติพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๕๙

- พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙

ตัวอย่างร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

- ร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ....
- ร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ....
- ร่างพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ....
- ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ....
- ร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ....

๒. การติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรการที่ดำเนินการทั้งหมด	จำนวน	๒,๑๘๐	งาน/โครงการ
มาตรการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	จำนวน	๑,๖๘๗	งาน/โครงการ
มาตรการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	จำนวน	๔๙๓	งาน/โครงการ

หมายเหตุ : ตัวอย่างมาตรการ/โครงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแล้ว

- กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินโครงการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น โครงการธงฟ้าราคาประหยัดลดค่าครองชีพประชาชน มีมูลค่าการจำหน่ายสินค้ารวมทั้งสิน ๕๖๗ ล้านบาท สามารถลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชนจำนวนกว่า ๑.๕ ล้านคน คิดเป็นมูลค่า ๒๔๑ ล้านบาท

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน โดยการคัดเลือกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (ศูนย์หลัก) จากส่วนภูมิภาค จังหวัดละ ๑ ศูนย์ เพื่อเป็นสถานที่สำหรับดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติด้วยการถ่ายทอดความรู้ เทคนิค การบริหารจัดการ การจัดทำแผนด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลากรและแผนอื่น พร้อมทั้งทดลองฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิตเพื่อการพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวข้องให้กับเกษตรกรตามความต้องการ

- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้นำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมภาพถ่ายจากการสำรวจระยะไกลทางอากาศและดาวเทียม มาใช้ประโยชน์ร่วมกับเทคโนโลยีภูมิศาสตร์และสารสนเทศในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ควบคู่กับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทำนุบำรุง และรวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อรวบรวมข้อมูลใช้สนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการเตือนภัยพิบัติของประเทศ พร้อมทั้งสร้างความรู้ให้แก่ประชาชน ท้องถิ่น/ชุมชน เพื่อให้พื้นที่มีความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยตนเองอย่างมีส่วนร่วมให้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก ส่งผลให้ประชาชนเกิดกระบวนการเรียนรู้มีจิตสำนึก สงวน หวงแหน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น

๖.๒ ภารกิจด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและการจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นการประเมินผลเพื่อวัดผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานว่าได้จัดทำกฎหมายและมาตรการหรือโครงการครบถ้วน และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วหากมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือมีความไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการดำเนินการประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการรวมรวบข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีผลเสียต่อส่วนรวมอย่างไร ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างในหลายเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการศึกษาวิจัยด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่า ปัญหาคุณภาพผลผลิตของการจัดการศึกษาในภาพรวมทุกระดับ และทุกประเภทของการศึกษา คุณภาพนักเรียน นักศึกษา บัณฑิต ตกต่ำลง อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง การศึกษาของไทยขาดประสิทธิภาพทำให้แรงงานไทยส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางมานานกว่า ๓๐ ปี เพราะระบบการผลิตกำลังคนและการวิจัยของประเทศไทยยังอ่อนแอ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เมื่อพิจารณาจะพบว่ามีสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น การขาดนโยบายการศึกษาที่ปลอดจากการเมือง นโยบายการศึกษาขาดความต่อเนื่อง ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษา เป็นต้น

เพื่อประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาในทุกด้าน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ นี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบขึ้น เพื่อทำหน้าที่ระดมความคิดเห็นในการจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วยการจัดทำโครงสร้างการปฏิรูปการศึกษา และการพิจารณายกร่างกฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาขึ้น จำนวน ๑๕ ฉบับ ประกอบด้วย

(๑) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....
(๒) ร่างพระราชบัญญัติสภานโยบายและพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....
(๓) ร่างพระราชบัญญัติการวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษา พ.ศ. ....
(๔) ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาระบบหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. ....
(๕) ร่างพระราชบัญญัตินวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พ.ศ. ....
(๖) ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ....
(๗) ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ....
(๘) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันครุศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....
(๙) ร่างพระราชบัญญัติการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ....
(๑๐) ร่างพระราชบัญญัติการรับรองคุณวุฒิการศึกษา พ.ศ. ....

(๑๑) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ....

(๑๒) ร่างพระราชบัญญัติการจัดการและบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ....

(๑๓) ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ....

(๑๔) ร่างพระราชบัญญัติการพิทักษ์ระบบคุณธรรมการศึกษา พ.ศ. ....

(๑๕) ร่างพระราชบัญญัติการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการสอบ การรับจ้างและการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อให้ผู้อื่นสำเร็จการศึกษา พ.ศ. ....

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำเอกสารอธิบายปัญหาการศึกษาชาติและข้อเสนอในการแก้ไขทั้งระบบ และร่างกฎหมายการปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดินทั้ง ๑๕ ฉบับ เสนอต่อ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ หลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เผยแพร่ข้อเสนอดังกล่าวไปแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น

๑. ข้อเสนอการปรับรูปแบบโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒. ข้อเสนอการปรับปรุงหลักสูตรการอาชีวศึกษา ให้เป็นการศึกษารูปแบบทวิภาคี ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับภาคเอกชนในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาร่วมกัน โดยให้มีการฝึกงานในสถานประกอบการควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สามารถผลิตกำลังคนในสายอาชีวศึกษาได้ตรงตามความต้องการของภาคเอกชน

๒. การศึกษาและจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ

เนื่องด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นว่าปัญหาด้านการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศ โดยปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีนโยบายในการจัดทำผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศที่มีความเหมาะสมและชัดเจน ไม่มีการวางแผนและไม่มีการจัดการผังเมืองอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้บังคับอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังเช่นบางประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีการวางผังเมืองที่ดี มีการจัดระบบผังเมืองและมีการจัดระเบียบที่เหมาะสม สวยงาม ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชาติ ทำให้เป็นเมืองที่สวยงามน่าอยู่อาศัย อีกทั้งในปัจจุบันไม่มีหน่วยงานที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการวางแผนระยะยาวและเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการงานด้านการผังเมือง ทำให้การดำเนินงานด้านการผังเมืองและการบังคับใช้กฎหมายผังเมืองเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพตลอดจนการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศที่ผ่านมานั้นยังค่อนข้างไร้ทิศทางในการพัฒนา ขาดนโยบายและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีและได้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจอย่างสูงสุด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการผังเมือง การจัดทำผังเมือง และกลไกในการบังคับตามกฎหมายผังเมืองเพื่อให้เกิดความชัดเจนและมีการพัฒนาด้านการผังเมืองอย่างเป็นรูปธรรมและมีองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายผังเมืองอย่างเด็ดขาดและจริงจังในการใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนชาวไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาและจัดทำนโยบาย การผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ เพื่อทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ รวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดทำ

นโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศในต่างประเทศเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดทำนโยบายและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศไทย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง

ในการนี้ คณะกรรมการศึกษาและจัดทำนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ จำนวน ๒ คณะ ได้แก่ คณะอนุกรรมการศึกษาและจัดทำนโยบายการผังเมือง เพื่อจัดทำรายงานนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ และคณะอนุกรรมการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยนโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัตินโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ พ.ศ. .... และผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินโยบายการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศ พ.ศ. .... ถึงนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๙ เพื่อใช้เป็นแนวทางกำกับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบข้อกำหนดในการดำเนินการวางผังเมืองให้มีประสิทธิภาพและเป็นกรอบในการบริหารจัดการพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ ว่าได้นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ในฐานะผู้กำกับการบริหารราชการกระทรวงมหาดไทยแทนนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ) ในฐานะประธานกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทราบ และส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อประกอบการพิจารณา

๓. การศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ”

จากการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ ผลการวิจัย พบว่า การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ เป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลการทำงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และป้องปรามการเกิดอาชญากรรม แต่จากเหตุปัจจัยที่หลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐเพื่อมิให้ได้รับผลร้ายจากการให้ข้อมูล ทำให้ไม่มีผู้ใดประสงค์ที่จะให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจหรือเกรงกลัวต่อการให้ข้อมูลดังกล่าว ส่งผลให้การรวบรวมพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความจริงเป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อประเทศโดยรวม ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่รัฐ มีเพียงบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มุ่งใช้มาตรการปราบปรามในกรณีที่เกิดการกระทำความผิดต่อผู้ให้ข้อมูลแล้ว มิได้มุ่งคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลมาแต่ต้น และไม่สามารถนำมาบูรณาการในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นของรัฐให้มีประสิทธิภาพได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างกฎหมายคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ ทั้งนี้ อยู่ระหว่างขั้นตอนการยกร่างกฎหมายคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่รัฐ เพื่อเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาดำเนินการให้มีผลใช้บังคับอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

“

การประชุมระดับโลก
ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ
เป็นเวทีสาธารณะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ประสบการณ์ทางด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
สร้างความร่วมมือทางวิชาการ
และความเป็นวิชาชีพร่วมกันระหว่าง
องค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินของประชาคมโลก
ในด้านการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน
และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

”

ส่วนที่ ๓

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ

๗.๑ แนวทางการพัฒนางานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑. การประชาสัมพันธ์บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

งานด้านการประชาสัมพันธ์บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเผยแพร่บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้แก่ประชาชนได้รับรู้และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะที่ผ่านมานั้นประชาชนขาดความรู้และอาจยังมีความสับสนในบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นในการกำหนดแนวทางทางในการสื่อสารกับประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ถูกต้อง รวมไปถึงการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์แนวทางการเสนอเรื่องของเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นวิธีการที่สำคัญในการลดปัญหาการเสนอเรื่องร้องเรียนที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ไม่เพียงแต่การเสนอเรื่องบทบาทและอำนาจหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงช่องทางการร้องเรียนและการแสวงหาความเป็นธรรมเท่านั้น แต่จะเผยแพร่ให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้รับทราบผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการพัฒนาสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ผ่านการสร้างเป็นภาพยนตร์โฆษณาประชาสัมพันธ์ และภาพยนตร์ขนาดสั้น ที่สร้างจากเค้าโครงจากเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัยและให้ความช่วยเหลือความทุกข์ร้อนของประชาชน และนำลงเผยแพร่ทางช่องทางสังคมออนไลน์ (Social Media) ต่าง ๆ ซึ่งช่องทางเหล่านั้นทำให้สื่อการประชาสัมพันธ์ของผู้ตรวจการแผ่นดิน สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ปรับกลยุทธ์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยใช้รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit) ที่สามารถเข้าถึงประชาชนในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ และสร้างความเข้าใจถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างทั่วถึง

ตลอดจนให้บริการรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยได้เพิ่มจำนวนรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ขนาดเล็กอีกจำนวน ๒ คัน เพื่อให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในเขตภูมิภาคต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เพิ่มช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนโดยผ่านการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันเพื่อให้บริการรับเรื่องร้องเรียนปัจจุบันได้เปิดให้บริการแก่ประชาชนแล้ว โดยสามารถดาวน์โหลดโมบายแอปพลิเคชัน “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” ได้จากกูเกิลเพลย์สโตร์และแอพสโตร์ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีนโยบายการประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ให้มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างสะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

๒. งานด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

๒.๑ การพัฒนาเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินในประเทศ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของการก่อตั้งองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน สิ่งหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญมาโดยตลอด คือ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนร่วมกัน ผ่านการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มาโดยตลอด อาทิ โครงการผู้ตรวจการแผ่นดินสัญจร โครงการส่งเสริมสิทธิการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชนและการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic) ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาเรื่องร้องเรียนในท้องที่ที่ห่างไกล และเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อบทบาท และอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีแผนการพัฒนางานที่จะมุ่งเน้นให้การดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยเริ่มดำเนินการในกลุ่มผู้นำภาคประชาชน ผู้นำภาคประชาสังคม ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยง

ผู้ตรวจการแผ่นดินกับประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ให้มีความใกล้ชิดและสามารถถ่ายทอดเสียงสะท้อนปัญหาจากประชาชน และรับฟังความต้องการตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาจากภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การพิจารณาแก้ไขปัญหามาจากความเที่ยงธรรมและสอดคล้องกับของประชาชน ซึ่งจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาเหล่านั้นมีความยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีแผนการลงพื้นที่ให้ครอบคลุมทั่วประเทศโดยเน้นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล เพื่อลดช่องว่างและข้อจำกัดในการเข้าถึงการบริการของผู้ตรวจการแผ่นดินและเป็นการเข้าถึงปัญหาของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดอีกด้วย

๒.๒ เครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือร่วมกับประเทศสมาชิกสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) และประเทศสมาชิกสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association: AOA) ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีแนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศโดยการจัดทำความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงานประเทศภาคีสมาชิกทั้งในส่วนของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ซึ่งจะเป็นโอกาสอันดีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ให้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับระบบการทำงานและเทคนิคการสอบสวน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาความเป็นสถาบันและความเป็นวิชาชีพขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะสมาชิกสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียต่อไปอีกด้วย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีโอกาสหารือเพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอุซเบกิสถานเพื่อนำไปสู่กรอบแนวทางการลงนามในบันทึกข้อตกลงที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันในอนาคต รวมทั้งพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ อีกทั้งแสวงหาจุดที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน และแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนของทั้งสองประเทศต่อไป เนื่องจากเมื่อไม่นานมานี้ รัฐบาลไทยได้มีการลงนามความร่วมมือทางด้านการท่องเที่ยวกับรัฐบาลอุซเบกิสถาน ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าวคาดว่าจะมีประชาชนของแต่ละประเทศไปมาหาสู่กันมากขึ้นและอาจจะต้องมีการขอรับบริการจากหน่วยงานของรัฐของแต่ละประเทศและอาจจะมีปัญหาอันนำไปสู่การร้องเรียนในด้านความไม่เป็นธรรม ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของแต่ละประเทศอาจต้องเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้ ดังนั้น แนวคิดในเรื่องการลงนามในข้อตกลงดังกล่าวจึงเป็นประโยชน์ในเรื่องของการคุ้มครองประชาชนในแต่ละฝ่ายในต่างแดน ซึ่งในอนาคตผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยจะได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย และหน่วยงาน Akyikatchy (Ombudsman) of the Kyrgyz Republic ณ สาธารณรัฐคีร์กีซ และจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินไทยและหน่วยงาน Authorized Person of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan for Human Rights (Ombudsman) ณ กรุงทาชเคนต์ สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน

อย่างไรก็ดี การจัดทำบันทึกความเข้าใจถือเป็นก้าวแรกของการพัฒนาความร่วมมือ จึงเห็นควรให้ความสำคัญในประเด็นความร่วมมือทางวิชาการ การพัฒนาช่องทางการยื่นเรื่องร้องเรียนและความสะดวกในการเข้าถึงบริการของผู้ตรวจการแผ่นดินแก่ประชาชนของประเทศคู่ภาคี การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ผ่านกิจกรรมการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงานระดับผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ ซึ่งหากความร่วมมือมีความก้าวหน้าและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม อาจพิจารณาความเป็นไปได้ในการขยายกรอบความร่วมมือให้ครอบคลุมการจัดการเรื่องร้องเรียนในระยะต่อ ๆ ไป

๓. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนไทยในต่างแดน

ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจนเป็นเหตุแห่งการร้องเรียนถึงผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น มิได้จำกัดอยู่เพียงภายใต้เขตดินแดนแห่งรัฐเท่านั้น ที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนและดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้ร้องเรียนชาวต่างชาติที่ประสบกรณีปัญหาในประเทศไทยในรูปแบบต่าง ๆ เป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน ซึ่งทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตระหนักถึงความจำเป็นในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนชาวไทยที่พำนักอยู่ในต่างแดนที่ย่อมอาจประสบปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากภาครัฐของประเทศถิ่นพำนักได้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) อย่างเป็นทางการ ภาคส่วนต่าง ๆ จำเป็นจะต้องเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในมิติต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือก่อให้เกิดความไม่เข้าใจแก่ประชาชน ทั้งในส่วนการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม การเลือกปฏิบัติที่เป็นสองมาตรฐาน การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ข้อจำกัดหรือข้อสงวนสิทธิของประเทศสมาชิกบางประเทศอาจมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของประชาชนในอาเซียนด้วยกัน หรือแม้กระทั่งกระบวนการใช้อำนาจของรัฐที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อคนไทยในต่างแดน และต่อประชาชนต่างชาติในประเทศไทย เป็นต้น เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมแก้ไขปัญหาและรับมือกับปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้วางแผนการดำเนินงานเพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาดังกล่าวโดยเตรียมแสวงหาและพัฒนาความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศ โดยการจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศไทยและองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินต่างประเทศ โดยในระยะแรกจะเริ่มต้นในกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน และกลุ่มประเทศภาคีสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) และประเทศภาคีสมาชิกของสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association: AOA) เป็นสำคัญ

๗.๒ การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ (11th IOI World Conference 2016)

ผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทย ในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ หรือพนักงานของรัฐ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๔ กิจกรรมของสมาคมประการหนึ่ง ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญของสมาคม ก็คือ การจัดให้มีการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute's World Conference) เป็นประจำทุก ๔ ปี โดยให้แต่ละประเทศสมาชิกผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมระดับโลก โดยที่ผ่านมาสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระห่างประเทศได้ดำเนินการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศมาแล้วรวม ๑๐ ครั้ง

ในการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๖ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ที่ประชุมมีมติให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับโลก ครั้งที่ ๑๑ ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ในระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมรอยัล ออคิด เชอราตัน โฮเท็ล แอนด์ ทาวเวอร์ส เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ซึ่งการที่ประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพการประชุมระดับโลก ครั้งที่ ๑๑ ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศในครั้งนี้ ไม่เพียงแต่จะเป็นการจัดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังถือเป็นครั้งแรกที่การประชุมระดับโลกดังกล่าวจะจัดขึ้นในภูมิภาคเอเชียอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการประชุมดังกล่าวคือ เพื่อเป็นเวทีสาธารณะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการดำเนินงานทางด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สร้างความร่วมมือทางวิชาการ และความเป็นวิชาชีพร่วมกันระหว่างองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินของประชาคมโลกในด้านการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล เพื่อนำข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการที่เป็น

ประโยชน์ไปใช้พัฒนางานด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนอย่างไม่เป็นธรรมต่อไป

การประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ (11th IOI World Conference 2016) จัดขึ้นภายใต้แนวคิด “วิวัฒนาการของความเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน” หรือ “Evolution of Ombudsmanship” ซึ่งบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีวิวัฒนาการในด้านรูปแบบและกรอบอำนาจหน้าที่ จากเดิมที่มุ่งเน้นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเป็นหลัก หรือที่เรียกว่า Classical Ombudsman มาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่หลากหลาย Hybrid Ombudsman ที่ครอบคลุมภารกิจด้านอื่นควบคู่กันไป เช่น การตรวจสอบคุ้มครองสิทธิของประชาชน การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่น หรือผู้ตรวจการแผ่นดินที่ตั้งขึ้นมาเพื่อตรวจสอบเฉพาะทาง โดยการประชุมในครั้งนี้จะเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศสมาชิก เพื่อบรรลุเป้าหมายในการผลักดันบทบาทและแนวคิดผู้ตรวจการแผ่นดินให้แพร่หลายไปทั่วโลกในฐานะองค์กรที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานในระดับสากล

การประชุมในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมกว่า ๑๑๔ องค์กร จาก ๖ ภูมิภาคทั่วโลก ได้แก่ ทวีปแอฟริกา เอเชีย ออสเตรเลียและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลแคริบเบียน ยุโรป อเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ นับเป็นเวทีการประชุมระหว่างประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของบุคลากรในแวดวงผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง วิวัฒนาการของความเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน และความท้าทายในอนาคต เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพ ทิศทาง และแนวโน้มในการตรวจสอบอำนาจรัฐ ยังผลให้ประชาชนได้รับการดูแลตามกรอบธรรมาภิบาลที่ดีมากขึ้นโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย

วันเสาร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เป็นการประชุมสรุปฝ่ายบริหารของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (Executive Committee) และประธานภูมิภาคต่าง ๆ ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตออสเตรียประจำประเทศไทย โดยมีสื่อมวลชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประชุมในวันดังกล่าวด้วย

วันอาทิตย์ที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เป็นการประชุมเตรียมการของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

ภาพการประชุมเตรียมการของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

วันจันทร์ที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เป็นการประชุมของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และการประชุมกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ โดยแบ่งการประชุมออกเป็น ๖ ภูมิภาคทั่วโลก ได้แก่ ทวีปแอฟริกา เอเชีย ออสเตรเลียและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลแคริบเบียน ยุโรป อเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้

ภาพการประชุมของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และการประชุมกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ

วันอังคารที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เป็นการประชุมสมัชชาของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

ภาพการประชุมเตรียมการของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

วันพุธที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ การประชุมใหญ่ของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑ (11th IOI World Conference 2016) ภายใต้หัวข้อ “วิวัฒนาการของความเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน” โดยได้รับเกียรติจาก นายจอห์น วอลเตอร์ส (Adv. John R. Walters) ประธานคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐนามิเบียกล่าวเปิดการประชุมใหญ่ และ พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน กล่าวเปิดการประชุมในฐานะเจ้าภาพและกล่าวต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน

ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินจากนานาประเทศ ผู้นำสูงสุดขององค์กรตรวจสอบ หรือผู้แทนและผู้ติดตามของแต่ละประเทศภาคีสมาชิกสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศกว่า ๑๗๐ หน่วยทั่วโลก ในส่วนของประเทศไทยยังมีผู้แทนองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานตรวจสอบและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย อาทิ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังจะมีผู้แทนจากองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาชนเข้าร่วมการประชุมด้วย รวมมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นกว่า ๗๐๐ คน

ภาพการประชุมเตรียมการของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ

ระหว่างวันที่ ๑๖ – ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ในการประชุมระดับโลกครั้งนี้ได้กำหนดให้มีการประชุมทางวิชาการในประเด็นหัวข้อย่อยที่มีความสำคัญและมีความครอบคลุมถึงหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วยหัวข้อย่อยดังนี้

- การประเมินผลงานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของผู้ตรวจการแผ่นดิน (Assessment and Evaluation of Ombudsman Work)
- แนวทางการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยอาศัยพื้นฐานทางสิทธิมนุษยชน (Human rights based approach to the Ombudsman's work)
- ขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่หลากหลายของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (Multiple jurisdictions of Ombudsman offices)
- แนวคิดเชิงนวัตกรรมในโลกของผู้ตรวจการแผ่นดิน (Innovative ideas in the Ombudsman world)
- ความท้าทายจากอำนาจหน้าที่ที่หลากหลาย (Challenges due to multiple mandates)
- ความร่วมมือกับประชาสังคม - ประโยชน์และความท้าทาย (Collaboration with civil society–benefits and challenges)
- เสรีภาพทางข้อมูลข่าวสารกับผู้ตรวจการแผ่นดิน (Freedom of Information and the Ombudsman)
- ผู้ตรวจการแผ่นดินในห้วงเวลาวิกฤตหรือภายใต้สภาวะการถูกคุกคาม (Ombudsmen in times of crises or under threat)
- การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับสื่อ (Media Workshop)

ประมวลภาพการประชุมระหว่างวันที่ ๑๖ – ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ทั้งนี้ ในคราวการประชุมของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งเหรัญญิกของคณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการระหว่างประเทศ (Treasurer) ซึ่งเป็นคนแรกของภูมิภาคเอเชียที่ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว โดยรับผิดชอบการบริหารจัดการด้านงบประมาณและการเงินของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศให้เกิดความโปร่งใสและให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์และการปฏิรูปสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ที่ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ ถือเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินคนแรกของภูมิภาคเอเชียที่ได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการฝ่ายบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ นับว่าสร้างเกียรติภูมิให้กับประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมนำเสนอข้อคิดเห็น นโยบายที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งนำผลจากการประชุมของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศมาพัฒนาองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

อนึ่ง กรรมการฝ่ายบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศชุดใหม่ จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย นายปีเตอร์ ทินดัล (Peter Tyndall) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งไอร์แลนด์ ดำรงตำแหน่งประธาน นางไดแอน เวลบอร์น (Diane Welborn) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเมืองเดย์ตันและมอนท์โกเมอรี มลรัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ดำรงตำแหน่งรองประธานคนที่ ๑ นายคริส ฟิลด์ (Chris Field) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย เครือรัฐออสเตรเลีย ดำรงตำแหน่งรองประธานคนที่ ๒ นายกึนเธอร์ ครอยเตอร์ (Günther Kräuter) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ดำรงตำแหน่ง เลขาธิการ และพลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำรงตำแหน่งเหรัญญิก และนอกจากนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยยังได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาคเอเชียอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

คณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศชุดใหม่ (ดำรงตำแหน่งระหว่างปี คศ. 2017 - 2020)

ประมวลภาพการประชุมระดับโลกของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑

๗.๓ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

ภารกิจที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ การรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมานั้น ลักษณะเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินมีความหลากหลายและเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามคำร้องเรียนจริง แต่มีหลายกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว แต่ประชาชนมีความไม่เข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ หรือการใช้อำนาจตามกฎหมายนั้นกระทบต่อสิทธิของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการทำงานเพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการยื่นเรื่องร้องเรียน หากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท โดยตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๑. โครงการส่งเสริมสิทธิการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชนและการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic)

โครงการส่งเสริมสิทธิการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชนและให้บริการรับร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic) เป็นอีกโครงการหนึ่งในแผนเชิงรุกของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะเพิ่มช่องทางและขยายการเข้าถึงเพื่อช่วยเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน โดยใช้รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (Mobile Unit)ในรูปแบบการจัดหน่วยบริการที่มีขนาดเล็กและมีความคล่องตัวเข้าไปให้บริการแก่ประชาชนในระดับอำเภอ ตามจังหวัดต่าง ๆ

ทั่วประเทศไทย ที่อาจมีการคมนาคมที่ไม่สะดวก และเลือกสถานที่ตั้งเพื่อดำเนินกิจกรรมในบริเวณใกล้แหล่งชุมชน หรือเป็นแหล่งศูนย์กลางของชุมชนในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งในการดำเนินงานจะจัดกิจกรรมตามแนวคิด “รู้จัก เข้าใจและใช้เป็น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน สิทธิ และวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินทั้งในรูปแบบการบรรยายในลักษณะเป็นกลุ่มและสื่อสารแบบตัวต่อตัวให้กับประชาชน โดยมีรูปแบบเนื้อหาและการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตลอดจนการให้บริการให้คำปรึกษา แนะนำ ทางด้านกฎหมายและรับเรื่องร้องเรียนให้กับประชาชนที่มีความประสงค์จะยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ที่ประกอบไปด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบไร้สายที่ทันสมัย เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลในการให้บริการแก่ประชาชน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการตามเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมการบรรยายเพื่อส่งเสริมสิทธิการร้องเรียน ตามกฎหมาย บทบาทอำนาจหน้าที่และวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งการให้บริการคำปรึกษาเรื่องร้องเรียนแก่ประชาชน ดังนี้

(๑) ออกหน่วยบริการเคลื่อนที่แก่ประชาชน จังหวัดหนองคาย กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑,๒๘๗ คน (วันที่ ๒๗ – ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘) โดยมีสถานที่จัดกิจกรรม ดังนี้

- ณ บริเวณที่ว่าการอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
- ณ บริเวณหน้าตลาดสดเทศบาลตำบลศรีเชียงใหม่ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
- ณ บริเวณตรงข้ามตลาดสดเทศบาลเมืองท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
- ณ บริเวณหน้าตลาดสดเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมืองฯ จังหวัดหนองคาย

(๒) ออกหน่วยบริการเคลื่อนที่แก่ประชาชน จังหวัดแพร่ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๘๒๑ คน (วันที่ ๒๕ – ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙) โดยมีสถานที่จัดกิจกรรม ดังนี้

- ณ บริเวณหน้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอำเภอสอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่
- ณ บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่
- ณ บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลเด่นชัย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่
- ณ บริเวณตรงข้ามตลาดเทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดแพร่

ประมวลภาพการจัดโครงการส่งเสริมสิทธิการร้องเรียนตามกฎหมายแก่ประชาชน และการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ (Intake Clinic)

๒. โครงการ “เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรือนจำและผู้ต้องขังเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน”

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ต้องขังที่เกี่ยวกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถานในหลากหลายประเด็น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานต่าง ๆ ถือเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรือนจำและผู้ต้องขังเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเป็นการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินไปสู่กลุ่มเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานต่าง ๆ ให้สามารถใช้สิทธิในการร้องเรียนได้โดยถูกต้อง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ร้องเรียนกับผู้ถูกร้องเรียน ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์โดยเริ่มโครงการตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ มีโอกาสรับทราบข้อมูล สอบถามปัญหาด้านกฎหมายและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น วิธีการจัดส่งและการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียน ประเด็นของเรื่องร้องเรียน ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและการติดตามผลการดำเนินงานหรือการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้ง เป็นการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง และเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การปฏิบัติงานในเชิงลึกให้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อสร้างบรรทัดฐานในการดำเนินเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการ จำนวน ๖ ครั้ง ดังนี้

(๑) ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๕ – ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ เรือนจำจังหวัดแพร่
(๒) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๖ – ๒๙ มกราคม ๒๕๕ ณ เรือนจำจังหวัดพังงา
(๓) ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๕ – ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ณ เรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี
(๔) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๑ – ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ เรือนจำจังหวัดยะลา
(๕) ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒๕ – ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙ ณ เรือนจำอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

(๖) ครั้งที่ ๖ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม – ๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ เรือนจำอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการดำเนินโครงการฯ

(๑) เนื่องจากการดำเนินโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินโครงการให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และให้ตรงตามความต้องการกับผู้เข้ารับการอบรมมากขึ้น โดยได้มีการเพิ่มกิจกรรมการให้คำปรึกษากับผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นรายบุคคล ในการดำเนินโครงการที่ผ่านมา มีผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่มารับคำปรึกษาเป็นจำนวนมาก ในส่วนของกิจกรรมการบรรยายให้ความรู้ผู้เข้ารับการอบรมได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเนื้อหาที่นำมาบรรยายนั้น ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะเห็นได้จากผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับวิทยากรตลอดการบรรยาย เช่น การสอบถามเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังและเรื่องร้องเรียนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในเรือนจำ เป็นต้น ประกอบกับในปี ๒๕๕๙ จะมีการพระราชทานอภัยโทษให้กับผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังจึงให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องการอายัดตัวผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นเรื่องที่อาจทำให้ผู้ต้องขังต้องเสียสิทธิหรือประโยชน์ที่พึงจะได้รับตามกฎหมาย

(๒) เนื่องจากในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องเรียนจากผู้ต้องขังเกี่ยวกับเรื่องการอายัดตัวผู้ต้องขังจากเจ้าหน้าที่สอบสวนเป็นจำนวนมาก ในการดำเนินโครงการจึงได้เพิ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาการอายัดตัวผู้ต้องขัง โดยกิจกรรมดังกล่าวจะเป็นการรวบรวมข้อมูลการอายัดตัวผู้ต้องขังจากเรือนจำที่เข้าไปดำเนินโครงการ และเรือนจำภายในจังหวัดนั้น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปหารือกับผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ให้ช่วยเร่งรัดการดำเนินคดีเพื่อแก้ไขปัญหาการอายัด ซึ่งผลจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวได้รับการตอบรับจากเรือนจำ และผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเป็นอย่างดียิ่ง จนทำให้ปัญหาการอายัดตัวผู้ต้องขังลดลง

(๓) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ต้องขังในขณะดำเนินโครงการและสามารถแก้ไขปัญหาให้กับผู้ต้องขังได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขั้นตอนดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์หรือการไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะเรื่องปัญหาการอายัดตัวผู้ต้องขังจากพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นกรณีที่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวม จากการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยประสานและให้ข้อเท็จจริงกับเจ้าหน้าที่สอบสวนให้ถอนอายัดตัวผู้ต้องขังทำให้ผู้ต้องขังได้รับวันลดโทษและถูกปล่อยตัวก่อนครบกำหนดระยะเวลาตามสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขัง

(๔) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และผู้ต้องขังในกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันว่าการร้องเรียนเป็นสิทธิประการหนึ่งของผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการพิจารณาดำเนินการอย่างเหมาะสม และสามารถใช้สิทธิร้องเรียนได้โดยใช้ช่องทางหรือวิธีการที่ถูกต้อง เป็นการคัดกรองเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้นได้อย่างมีนัยสำคัญ และจากการบรรยายให้ความรู้ดังกล่าวทำให้หน่วยงานมีความเข้าใจถึงบทบาท และแนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์สามารถนำคำแนะนำจากผู้ตรวจการแผ่นดินไปปฏิบัติและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ถือเป็นผลสัมฤทธิ์อีกประการหนึ่งของการดำเนินโครงการ ตลอดจนเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาในเชิงระบบเรื่องร้องเรียนของผู้ต้องขังได้อย่างเป็นรูปธรรม

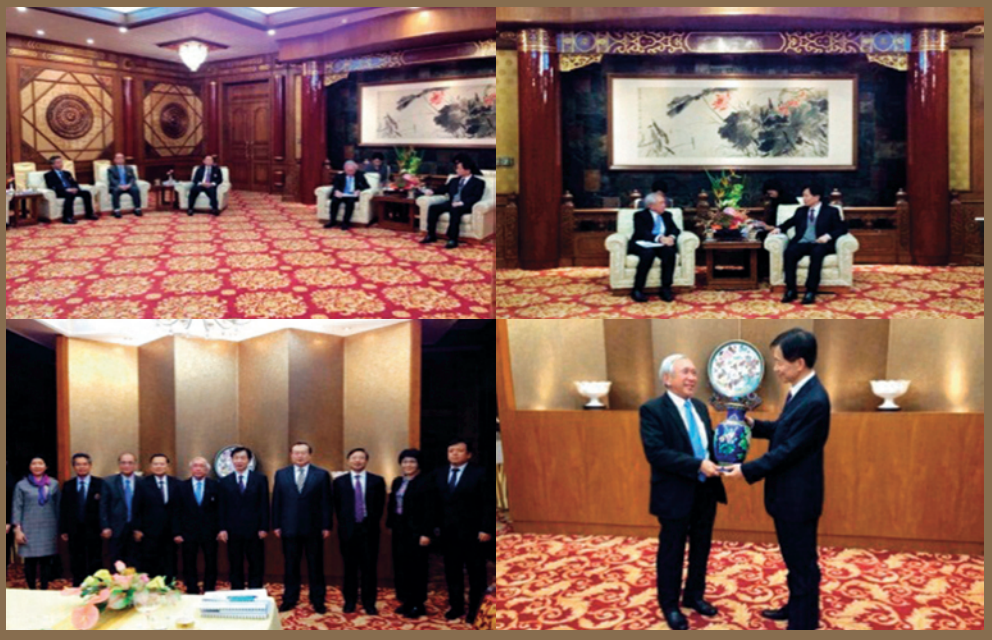

ภาพการดำเนินโครงการ “เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรือนจำและผู้ต้องขังเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน”

๓. กิจกรรมการหารือข้อราชการกับหน่วยงานต่างประเทศ

๓.๑ การหารือข้อราชการร่วมกับกระทรวงการตรวจสอบ (Ministry of Supervision) แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อวันที่ ๑๐ – ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเดินทางไปเข้าเยี่ยมคารวะและหารือข้อราชการกับกระทรวงการตรวจสอบ (Ministry of Supervision) แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้มีการหารือในประเด็นการพัฒนาความร่วมมือระดับทวิภาคีและการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและกระทรวงการตรวจสอบแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และแผนการดำเนินงานของสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการตรวจสอบ และผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารสมาคม ฯ

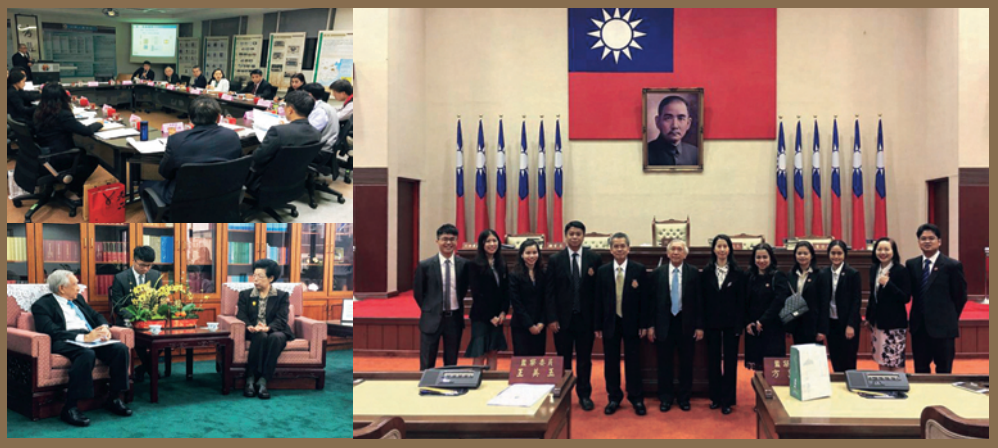

ภาพการหารือข้อราชการกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการตรวจสอบ
ณ กระทรวงการตรวจสอบ (Ministry of Supervision) กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

๓.๒ การหารือข้อราชการร่วมกับสภาตรวจสอบ (The Control Yuan) และสภาสอบและคัดเลือก (Examination Yuan) ณ กรุงไทเป

ผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะผู้แทนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้เดินทางไปหารือข้อราชการร่วมกับสภาตรวจสอบ (The Control Yuan) และสภาสอบและคัดเลือก (The Examination Yuan) ณ กรุงไทเป ระหว่างวันที่ ๒๒ – ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๙

จากการศึกษาดูงานครั้งนี้ ได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการสอบสวนของสภาตรวจสอบ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสำนักงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต รวมทั้งขยายความร่วมมือเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่อไป

ภาพการหารือข้อราชการร่วมกับสภาตรวจสอบ (Control Yuan) และสภาสอบและคัดเลือก (Examination Yuan) ณ กรุงไทเป

๓.๓ การดำเนินงานบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและ Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี

ตามที่ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี เดินทางมาเยือนประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๗ – ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ ตามข้อตกลงเพื่อแลกเปลี่ยนการเดินทางเยือนระหว่างหน่วยงานคู่ภาคีเพื่อหารือข้อราชการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนให้กับประชาชนของทั้งสองประเทศ ประกอบกับในปี ๒๕๕๗ บันทึกความเข้าใจฯ (MOU) ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยและคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) จะครบกำหนดบังคับใช้ ๓ ปี ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยและคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) จึงมีมติร่วมกันลงนามเพื่อขยายระยะเวลาบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทยและคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศไทย

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๒๖ – ๒๗ เมษายน ๒๕๕๙ ที่ผ่านมานายลี ชุงโฮ (Mr. Lee Choong – ho) ตำแหน่ง Assistant Chairman for Planning and Coordination Office จากสำนักงานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) และคณะ ได้เดินทางมาเยือนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไทย เพื่อประชุมหารือเชิงนโยบายร่วมกับประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะผู้บริหารของสำนักงาน ในประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) ได้รับมาจากประชาชนของประเทศคู่ภาคี นอกจากนี้ คณะผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง (Anti - Corruption and Civil Rights Commission: ACRC) ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และกรณีศึกษาร่วมกับคณะเจ้าหน้าที่สอบสวนของสำนักงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินในประเด็นเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ และการรับเรื่องร้องเรียนผ่านระบบ Call Center ของทั้ง ๒ หน่วยงาน

การดำเนินงานตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย และ Anti - Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี

๓.๔ การเข้าร่วมการประชุมประจำปีคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๗ การประชุมใหญ่สามัญและการประชุมสมัชชาสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๔

เมื่อวันที่ ๒๑ – ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะ เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียครั้งที่ ๑๗ และการประชุมใหญ่สามัญและการประชุมสมัชชาสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียครั้งที่ ๑๔ ณ กรุงอิสลามาบัด สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน ตามคำเชิญของ นายซัลมาน ฟารุขคี (Mr. M. Salman Faruqui) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน ซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย ในฐานะประธานสมาคมฯ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุม โดยที่ประชุมได้มีการหารือเกี่ยวกับการจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียและสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ การพิจารณารายงานการตรวจสอบบัญชีของสมาคมฯ ประจำปี ๒๕๕๗ นอกจากนี้ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้กล่าวสุนทรพจน์ในหัวข้อ “The Ombudsman Roles in Developing Good Governance Standard” เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากประเทศไทยสู่ประเทศอื่นในเอเชียที่มีลักษณะการปกครองและสังคมวัฒนธรรมคล้ายกัน

ภาพการเข้าร่วมการประชุมประจำปีคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดิน แห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๗ การประชุมใหญ่สามัญและการประชุมสมัชชา สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียครั้งที่ ๑๔

๓.๕ การเข้าร่วมการประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI Asian Region Meeting)

เมื่อวันที่ ๕ – ๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะเดินทางไปเข้าร่วม การประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (IOI Asian Region Meeting) ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ในฐานะกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชีย ทั้งนี้ ที่ประชุมได้ร่วมกันหารือ ในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การแจ้งให้สมาชิกทราบถึงการปรับแก้กฎระเบียบสำหรับภูมิภาคเอเชียของ IOI ให้สอดคล้องกับข้อบังคับของ IOI ความเป็นไปได้ในการเพิ่มจำนวนกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชียจากเดิม ๓ ตำแหน่ง เป็น ๕ ตำแหน่ง เทียบเท่าภูมิภาคยุโรป ความเป็นไปได้ในการแต่งตั้งประธานของ IOI โดยใช้หลักหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันดำรงตำแหน่งตามหลักของสหประชาชาติ (United Nations) การหารือบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ระหว่าง สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association: AOA)

และ IOI ที่มีข้อจำกัดในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการกำหนดกฎระเบียบสำหรับภูมิภาคเอเชียของ IOI ให้หน่วยงานที่ประธานภูมิภาคสังกัดอยู่รับหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของภูมิภาคเอเชีย โดยที่ประชุมได้พิจารณากันอย่างกว้างขวางและขอให้เลขาธิการของ IOI พิจารณาข้อเสนอตามมติที่ประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของ IOI ในครั้งนี้ด้วย

การเข้าร่วมการประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ
(IOI Asian Region Meeting)

ภาคผนวก

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
รับที่ ๑๑๐๗๑ / ๕๙
วันที่ ๓๐ / พ.ย. / ๕๙
เวลา ๑๓.๑๖ น.

ที่ รล ๐๐๐๕.๔/๒๗๒๓

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต

เรียน เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

อ้างถึง หนังสือสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ผผ ๑๗/๕๖๘ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ฉายกับสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ตามสำเนาที่แนบมา เพื่อเชิญไปลงพิมพ์ในรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

สำนักราชเลขาธิการรับทราบในความจงรักภักดีของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการเผยแพร่พระเกียรติคุณ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายจิตรพัฒน์ ไกรฤกษ์)
รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ราชเลขาธิการ

กองข่าว
โทร. ๐๒ ๒๒๐ ๗๒๐๐ ต่อ ๓๔๐๖
โทรสาร ๐๒ ๒๒๐ ๗๓๒๒
เว็บไซต์ : www.ohm.go.th

คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ที่ ๕๐/๒๕๕๙
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙

.....

เพื่อให้การจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงให้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่พิจารณาจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

๑. เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	ประธานคณะทำงาน
๒. รองเลขาธิการ (นายสงัด ปัถวี)	รองประธานคณะทำงาน
๓. รองเลขาธิการ (นายธาวิน อินทร์จำนงค์)	รองประธานคณะทำงาน
๔. รองเลขาธิการ (นางสาวจงดี หมายดี)	รองประธานคณะทำงาน
๕. นายปรีดา เวทยาวงศ์	คณะทำงาน
๖. นางสาวชาลินี ถนัดงาน	คณะทำงาน
๗. นางสาวนภาภรณ์ เอมพิทักษ์	คณะทำงาน
๘. นายฐนภณ ธนวชิรนนท์	คณะทำงาน
๙. นางสาวนันทกานต์ งามภัทรางกูร	คณะทำงาน
๑๐. นางสาวใบตอง รัตนขจิตวงศ์	คณะทำงาน
๑๑. นางสาววรัญญา บัวกรด	คณะทำงาน
๑๒. นางสาวธนนันท์ สิงหเสม	คณะทำงาน
๑๓. นายทศพล ทองธิราช	คณะทำงาน
๑๔. นางสาวรอยพิมพ์ ถีระวงษ์	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๕. นายพิริยะ ศิริโพธิ์พันธุ์กุล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. นางสาวปิยะภรณ์ ทรัพย์คำจันทร์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

๑. กำหนดรูปแบบและหัวข้อต่าง ๆ ภายในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๙

๒. รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นจากหน่วยงานต่าง ๆ พิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่จะนำลงในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๙ พร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำ ภาษา เพื่อให้เนื้อหามีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนตามข้อกำหนดของกฎหมาย

๓. นำเสนอร่างหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ เพื่อให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านให้ความเห็นชอบ ก่อนดำเนินการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายรักษเกชา แฉ่ฉาย)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ออกแบบและจัดรูปเล่มโดย : สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕
เลขที่ ๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๙๑๐๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๑ สายด่วน ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) www.ombudsman.go.th

N1325600601

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เลขรับ 3839
วันที่ 27 มี.ค. 2560
เวลา 15.38 น.

ที่ ผผ ๑๗/๕๗

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕
๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ 32 / 60
วันที่ 27 มี.ค. 2560
เวลา 15.34 น.
สำนักกำกับและตรวจสอบ

เรื่อง รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ จำนวน ๕๕๐ เล่ม

ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๓ ได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำรายงานประจำปีเพื่อรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ภายในเดือนมีนาคมของทุกปี นั้น

บัดนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ เสร็จสมบูรณ์แล้ว ซึ่งประกอบไปด้วยผลการตรวจสอบและผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงขอนำส่งรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๙ เสนอต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๕๕๐ เล่ม รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(วิทวัส รชตะนันทน์)
ผู้ตรวจการแผ่นดิน ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๙๒๕๕
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๗๕
www.ombudsman.go.th

กลุ่มงานติดตามผลการดำเนินงาน
รับที่ 5 / 60
วันที่ 27 มี.ค. 2560
เวลา 15.40 น.
สำนักกำกับและตรวจสอบ